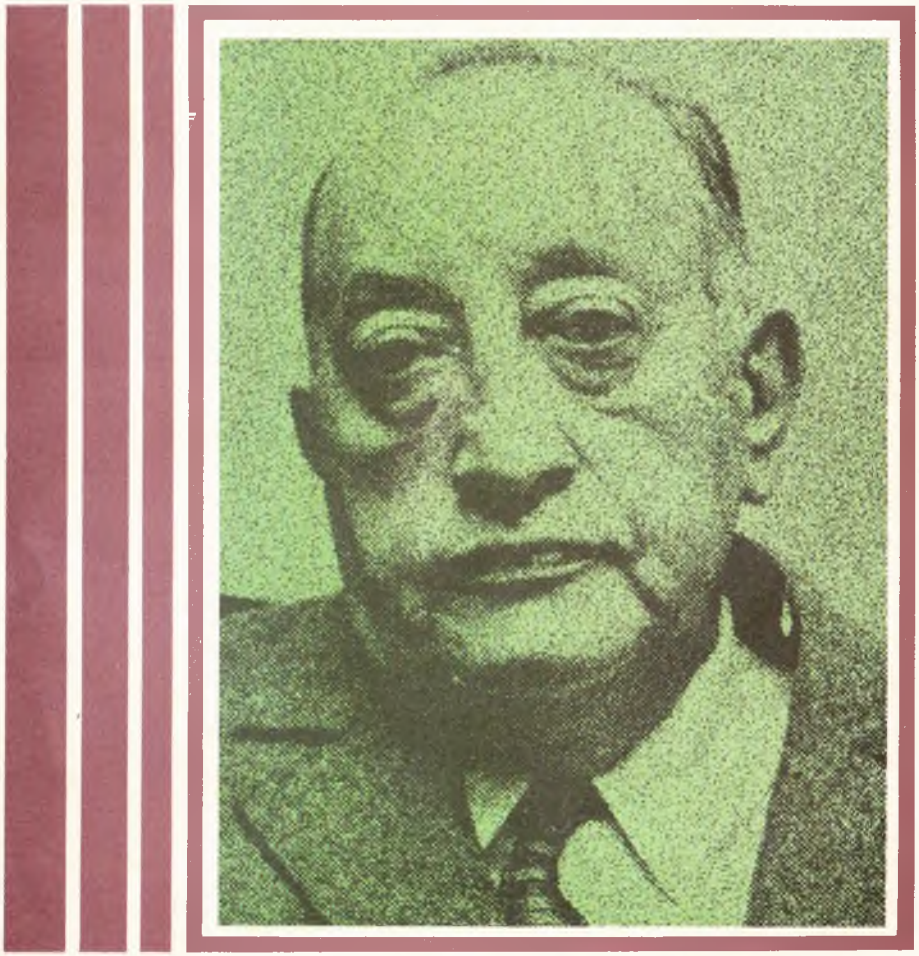
ASTURİAS

BİLGE NOBEL DİZİSİ

ASTURİAS

sayın başkan

ZEYYAT SELİMOĞLU

BİLGE NOBEL DİZİSİ

SAYIN BAŞKAN

Miguel-Angel Asturias

ÇAĞDAŞ KLASİKLER DİZİSİ

Bu kitap 1984 yılında, İstanbul'da Teknografik Matbaacılık A.Ş. de dizilip basılmıştır.

SAYIN BAŞKAN

Miguel-Angel Asturias

ROMAN

Türkçesi
ZEYYAT SELİMOĞLU

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Ankara Caddesi 40, Kat 2, Cağaloğlu, İstanbul
Telefon 528 61 13

Özgün adı :
El Senor Presidente

MİGUEL ANGEL ASTURİAS VE NOBEL ARMAĞANI

Dünyanın İspanyolca konuşan bölümünün en büyük romancısı, yazar olarak da en büyük savaşçısı Miguel Angel Asturias, ilk olarak iki eseri ile geçen yıl karşımıza çıkmıştı, yakında da üç romanı ve bir hikâye kitabı yayımlanacak.

M. A. Asturias, Guatemala'nın Ciudad kasabasında 19 Ekim 1899 tarihinde dünyaya geliyor. Bu hesaba göre, bu yıl 68 yaşma ulaşmış bulunuyor. Guatemala'nın San Carlos Üniversitesi'nde hukuk okuyor. «**Hintlilerin Sosyal Promlemleri**» adındaki tezi ile devlet hukuk sınavını veriyor (1923). Bundan sonra da öğretimini tamamlamak için Avrupa'ya geliyor. Londra ve Paris'te uzun süre kalıyor. Sorbon'da okuyor. Geliş o geliş. Ara sıra, bir iki yıllığına yurduna dönüyor, bazı yüksek mevkilere getiriliyorsa da, ömrünün çoğunluğunu Paris'te ve sürgünde geçiriyor. Yeni düşünceli ve yurtsever öncüler işbaşına gelince, Asturias, Paris büyük elçisidir Faşist juntacıların bir askerî darbesinden sonra da sürgündedir M. A. Asturias halen Guatemala'nın Paris büyük elçisidir. Kendi ifadesine göre. İspanyolca konuşulan bölgelerde ne zaman kendi kitapları toplanır ve yasaklanırsa, bu hareket bir faşist idârenin öncüsü ve habercisi sayılırmış. Yazar,

denemelerile bu gerçeğe ulaşmış. Reynaud yönetiminde Orta Amerika din ve kültürünü araştıran Asturias, ilk eserini **«Religiones y mitos de la America Indigena» (Amerika Yerlilerinin Dinleri ve Mitolojileri. 1923 - 1926)** adıyla verdi. Bilimsel değeri bir yana, Asturias'ın bundan sonraki eserlerinin ve anlatım tekniğinin temelini bu eserinde bulmaktayız. Bu büyük folklor araştırması. onun eserlerindeki dil ve hayatı belirlemede kullandığı malzemeyi ortaya koyuyordu.

M. A. Asturias'ın hayat ve yazarlığının bir yanı, kendi halkının iki büyük kaynağa dayanan kültürü **«İspanyol - Maya»** ise, ötekisi de yurdunun dış sömürücülerine dünyaca ün kazanmış kuzey Amerikalı kumpanyalara, yabancılara satılmış yerli politikacılara açtığı savaştır. Büyük bir yazar ve sanatçı, ama örneklerine ancak İspanyol soylularında rasladığımız çetin bir millî kurtuluş savaşçısı. Günümüzde **«anti - Amerikan»** direnmenin en önemli öncülerinden sayılıyor Asturias. Bir gerillacı değil. bir politikacı da değil ama yurtsever ve namuslu bir yazar var karşımızda. Daha doğrusu onun hayatının bu iki yanı birbiri içinde erimiştir. Zaman zaman memleketini yabancı ülkelerde iki anlamda temsil etmek fırsatlarını buldu bunlardan ilki Juan Jose Arevalo'nun cumhurbaşkanlığı sırasında, yurdunu, Meksika, Arjantin, Fransa ve El - salvador'da diplomat olarak temsil etmesidir. Castillo Armas ihtilâlinin başarısından sonra da bu görevinden ayrılıyor (1955.) Sonra tekrar arkadaşları iktidâra geliyor. Ve Lâtin Amerika dünyasından yabancı pençesi çekilene kadar, M. A.. Asturias'ın yazar olarak savaşı böylece sürüp gideceğe benzer.

Onun kendi ülkesini dünyada temsil etmesinin ikinci yolu da, ta başından beri aralıksız sürüp gidiyor. Kendi yurdunun sorunlarını, özgürlük yolunda direnmelerini. bir türlü sona erdirilemiyen millî kurtuluş cabalarını. kültürünün derinliğini bütün dünyaya yayan. bir çok dillere çevrilen romanları ile bu gün dünyanın önde gelen bir kaç romancısı arasında yer alıyor. Nobel Armağanı günümüz dünyasının en başarılı öncü romancısına verilmiş oluyor

Sanatını kendi yurtsever düşünce ve ülkülerinin, kendi halkının savunmasına yönelten bir yazar kadar şerefli bir insan düşünülebilir mi? Bunu başkalarından çok önce bizler anlar ve beğeniriz.

Bir başka deyimle M. A. Asturias'ın eserlerinde birbirine bağlı iki yön açıkça görülmektedir: kendi yurdunun sosyal - politik sorunlarına bağlı oluşu, kökünü halk sanat ve kültürünün gür kaynaklarından alan güçlü bir sanat çabası.

Onun ilk edebiyat eseri, geçen yıl çevirip yayınlamış olduğumuz **«Guatemala Efsâneleri»** (**Leyendas de Guatemala. 1930,**) 1923 - 1926 arasında hazırladığı doktora tezine dayanıyor. Bilimsel malzemeyi sanat yoluna başarı ile aktarıyor. Onun, bundan sonraki bütün eserlerinde hep bu bilim derlemelerine, halk kültürünü, memleketinin insanlarını derinden tanımaya dayanan bir temel bulunacaktır. Bu eserinde kaybolmuş büyük Maya kültürünün hayata vansıyan, sözlü gelenekte sürüp gelen yüksek anlatım gücünü keşfediyor Asturias. ilk adımlarını bilim yolunda atmakla birlikte, bu kaybolmuş eski yerli kültürünü titiz bir bilimsel davranışla değil, kendi soyunun büyük bir hayranlıkla bağlandığı dünyasına yaklaşma aracı olarak ele alıyor. Guatemala halkının bu günkü hayatında eski büyük kültürü, mitolojinin kalıntıları, gündelik yaşantılarla karışıyor. Guatemala insanını anlamak için bu köklere inmek, dışarıdan bakanlarca anlaşılmaz sanılan davranışlarını ve zihniyetlerini kavramak için, o büyük kültürünün etkilerini araştırmak ve anlamak gerekliydi. Asturias'ın eserlerinde iç içe geçen bu iki dünya, yani bu günün emperyalist sömürgeci şartlarının getirdiği çatışmalarla, eski kültürün ruhların derinliklerine çökmüş kalıntıları, onun yurdunun gerçek yüzü olarak belirleniyor.

Fransa'da ilk sürgünlüğü sırasında, M. A. Asturias, şiirleri ve hikâyeleri yanında, ülkesindeki diktatör Estrada Cabrera'yı taşlıyan ünlü bir roman yazdı **«Sayın Başkan»** (**El Senore Presidente. 1946**). Gerçi ilk eseri olan **«Guatemala Efsâneleri»** ile daha önce dikkati çek-

mıştı, ama romancı olarak geniş çevrelere ününü yayan ilk eseri bu oldu.

Bu romanın peşinden «**Mısır Adamları**» (**Hombres de maiz.**» **1949**) geldi. Burada eski Maya dünyası kalıntılarının bu günün Guatemala halkının dünyası ile nasıl kaynaştığı gösteriliyordu. Eski mitolojinin, hristiyanlığın ve Anglosakson materyalizminin baskıları altında, İndiosların içlerinde nasıl yaşayıp bir direnme aracı olarak sürüp gittiği tasvir ediliyor. Orta Amerikanın insanları yalnız yabancılar tarafından sömürülmüyor, azgın tabiat güçleri ve tropikal sıcak ve hastalıklar da onların karşısındadır. Yalnız hastalıklar, açlık, ezici hayat şartları altında değil, metafizik şüpheler altında da kıvranmaktadırlar. Seksüel hayat bile onlar için bir korku, dehşet ve ızdırap konusudur. Çünkü büyücüler «**maiceros**»ları (mısır ekip biçen adamları) zürriyetsizliğe uğratıyorlar. İnsanoğlu bu bölgede o kadar uzun süredir eksiklidir ki, ne tabiatla, ne de kadın ve hayatla dengeli bir anlaşma kurabilmektedir. Büyülü güçlere bağlı görüntüler o kadar sık kendini gösteriyor ki, bunları birer gerçek olarak kabul etmek ve yaşama düzenlerine bağlamak zorundadırlar. Bu ülke insanları, indiosların mitolojilerine göre, mısır tanelerinden yaratılmışlardır. Bundan dolayıdır ki, onlara «**maiceros**» diyorlar. Bunlar kolaylıkla büyülenerek taşa, ya da hayvanlara dönüyorlar Orta Amerika kızılderililerinin çok garip eski şeytan inançları düzenine bağlı büyücülük dünyaları ile yarı putperest bir hayat süren Maya - hintlilerinin ezilmiş hayatlarıdır bu.

Büyük kazike (kabile şefi) Gaspar İlom, kabilesini maiceroslarla mücâdeleye çağırır. Çünkü hükûmet tarafından toplanıp getirilen maiceroslar, ormanları yakmakta, toprakları büyük mısır tarlaları hâline getirmektedirler. Burada yetiştirilecek mısırla büyük ölçüde ticaret yapılacaktır. Halbuki indiosların inançlarına göre mısır ancak kutsal bir yiyecek olarak öpülüp başa konulur ve gıda olarak kullanılabilir. Kim bu mısırları başka amaçlara göre kullanırsa (ispirto çıkarmak gibi) kutsal bitki-

nin şerefini lekelemiş olur, gizli büyülerin cezasına çarpılacaktır. Hükûmetin indiosların ayaklanmasına karşı yolladığı kuvvetlerin komutanı Albay Godoy, onları bir türlü yenemez. Direnme git gide yayılıp, genişlemektedir. Ama onların şefi Gaspar İlom'u, gizlice. bir yolunu bularak zehirler. Halbuki kazike İlom, yüce tabiat güçlerinin himâyesindedir, yenilmez bir gücü vardır. İlom bu zehiri tanır, ama kendi adamlarının yakalandıkları yerde barbarca öldürüldüklerini görünce, bilerek zehiri içer. Albay Godoy da günün birinde esrarlı bir şekilde ölür.

Bundan sonra da savaş sonunun kargaşalıkları anlatılmaktadır. Savaşa karışan kadın ve erkeklerin ölümleri başlar. Kiminin karısı uçurum kenarında taş kesilir, kiminin karısı ise kocasından kaçar, derin kuyulara düşer. Kocalar karılarını bulmak için uzun yolculuklara çıkarlar. Burada indioslarda kadının ezilişi kadar törelere göre yargılanışı ve cezalandırılışı, bir yandan da kadın denilen yaratığın demonlara karışmış bir varlık olarak hayatta aldığı karışık yer anlatılmaktadır.

Asturias'ın daha sonraki eserleri, bir başka, bilinçli, daha vurucu ve savaşçı bir yön alıyor. Orta Amerika ülkelerini kıskıvrak bağlıyan emperyalist sorunlar ve güçler (ABD sömürücülüğü, United Fruit gibi büyük tröstler) üzerinde ısrarla duran büyük bir roman trilojisi yazıyor: «**Kasırga**» (Vientofuerte. 1950), «**Yeşil Papa**» (Papa Verde. 1954) «**Gözleri Açık Gidenler**» 1960 (Los Ojos de los Enterrados.)

Bu trilojinin ilk romanı «**Kasırga**» da, büyük bir Amerikan tröstünün bâkir ormanları sökerek açtığı büyük muz tarlalarında çalışan işçilerin, sıcak, hastalık, kötü yaşama şartları altında ezilişleri, küçük toprak sahiplerinin kumpanya karşısındaki direnmeleri, yönetici beyazların kadınlara saldırıları başkentteki asker ve sivil idârecilerin satılmışlıkları, halkın içten içe homurdanışı anlatılmaktadır. Küçük toprak sahiplerini örgütleyen bir Amerikalı karı koca, büyük patronlara karşı kavga ve

direnme hareketlerinde öncülük eder. **«Yeşil Papa»**, ta uzaklarda, Şikago'dan binlerce insanın hayatına hükmetmektedir. Tropikal hastalıklar, çürütücü hava, ağır çalışmalar, yoksulluklarla ezilen yerli halkla onları sömüren yabancılar, çatışmalarının en kızgın yerinde amansız bir kasırganın kurbanı olurlar. Kasırga, burada toplum çatışmalarının, halktan yana olan o esrarlı tabiat güçleri karşısındaki aczini ve küçüklüğünü, bir yandan da yabancıya karşı çıkacak büyük bir yerli direnişin sembolü olarak kullanılıyor. Asturias'ın diğer kitaplarında görüldüğü gibi, bu kitabında da, yalın ve vurucu gerçekler, bâtıl yerli inançlar, hayal ve mizahı garip bir düzenle iç içe girmiştir. Hayatın ezici sahneleri, tabiatın insafsız sertliğini anlatan tasvirler, insanoğlunu bu şartlar altında belirlemeler, eserin en güçlü yanlarıdır.

Trilojinin ikinci romanı **«Yeşil Papa»** da, Geo Maker Thompson adında, Şikagodaki büyük törst başkanı anlatılıyor. Bu adam, kendini birinci romanın sonlarında belli etmekteydi. Bu romanda ise soylu ve gururlu İspanyol ve İndiosların, ülkenin eski sahiplerinin çocukları karşısında, Anglosakson sömürücü emperyalist tipinin barbar ve insafsızca sertliğini temsil etmektedir. Vicdân ve beşeri ahlâktan yoksun oluşu, güçsüz, örgütsüz, saf insanları sömürmekteki dehâsı sayesinde büyük bir servet toplamıştır. Toprakları çâresizliklerinden, ya da zorla ellerinden alınmış köylüler, birleştirilerek büyük muz tarlaları hâline getirilen kendi eski arazileri üzerinde çalıştırılır. **«Kasırga»** da, **«Yeşil Papa»** ya karşı direnmeğe yeltenen kimselerdir bunlar. Muz hevenklerini tarlalardan vagonlara, vagonlardan gemilere, yük hayvanları gibi sırtlarında taşırlar. Burada **«Yeşil Papa»** nın zalimliği; hükûmetteki adamların alçaklığı, köylülerin çetin hayatı anlatılıyor.

Trilojinin üçüncü ve son kitabı **«Gözleri Açık Gidenler»**, dayanakları, baş vuracak yerleri olmıyan, umutlarını yitirmiş bahtsız insanlar, **«Hayatta haksızlığa uğramış ölülerin gözlerinin açık gideceğine, böyle gömülenlerin gözlerinin ancak büyük cezâ günü mahkemesinde ka-**

papacağına» inanmaktadırlar. Tıpkı bizim halkımızın inancına benzer bir inanış, Yeşil Papa Maker Thompson'un ekonomi diktatörlüğü, yabancılara satılmış bir zorbanın politik diktatörlüğü ile birleşerek halkı ezen iki kath bir baskı düzeni kuruluyor. Bütün ülke merhametsiz bir idâre altında boğulmaktadır. Başkaldırma düşüncesi, devrimci Juan Pablo Mandragon aracılığı ile kafalara yerleşmeye başhyor. Anadan doğma bir örgütçü olan Mandragon, suikastlar, silâhlı ayaklanmalar düzenler, ama bir türlü başarıya ulaşamaz. Sonunda, çâresizliğinden, daha barışçı bir eylemde karar kılar: grev. Düşünceleri kabul ettirmek, yandaşlar toplamak için önce en çok ezilmiş, en düşkün işçilerin alın yazılarını paylaşır, sonra yavaş yavaş üniversite öğrencilerini, öğretim kadrosunu, memurları, askerleri, din adamlarını, demiryolu işçilerini, zanaat sahiplerini, zafere ulaşacak dâvasına inandırır.

Renkler, düşler, gerçekler ve güzellikler, dehşet ve korkularla dolup taşan bu kitapta, yazar, hayatın en çirkef yanlarından en şiirlisine kadar bütün görünüşlerini, insancıl duyguların en iğrencinden en coşkununa kadar bütün çeşitlerini biraraya getirir.

Bu triloji dışında kalmakla birlikte, Asturias'ın öteki eserleri de Guatemala halkının toplum sorunlarını anlatmayı sürdürmektedir. Daha savaşçı eserlere yöneldiği görülmektedir. Hikâyelerini derliyen **«Guatemalada Hafta Tatili»** (1958) bunlardan biridir. Yazarın **«Anti - amerikan»** saldırıları öteki eserlerinden çok bu kitabında kendini gösterir. M. A. Asturias, bu eserini, başka hiçbir eserinde görülmiyen acılı bir içtenlikle memleketine şöyle sunuyor

Kahraman öğrencilerinin,
Ezilen köylülerinin,
Harcanan işçilerinin,
Savaşan halkının kanında yaşıyan
Yurdum,
Guatemala'ya.

Bu çok sert saldırı hikâyeleri, Guatemala darbeleri ve ihtilâllerinden derleme unsurlarla işlenmiş dökümanlar karakteri taşıyor. Komünizmle Mücadele Dernekleri, mezarları kendilerine kazdırılarak öldürülen sendikalı işçiler, halkı kırıp geçiren ücretli satılmış askerler, silâhsız insanların inatçı direnişleri, iftirâ kampanyaları, kitle hâlinde tevkifler, sorgusuz sualsiz gruplar hâlinde kurşuna dizmeler, M. A. Asturias'ın bu en dramatik eserinin acıklı muhtevasını veriyorlar. Denilebilir ki, bu eserinde Asturias, diğer eserlerindeki kılı kırk yaran sanatçı yanını bırakmış, artık çıplak, en tesirli bir soy röportaj gerçekçiliğine yönelmiş durumda. M. A. Asturias'ın, üzerinde en çok söz edilen bu eseri bütün kitapları içinde en vurucusu, en etkileyicisidir.

Bütün bu anlatılandan çıkan sonuç şu M. A. Asturias'ın eserlerinin kaynağı kendi milletinin halk kültürü ve millî kurtuluş sorunlarıdır. Bu kültür ve bu çatışmalı hayatın tasvirini iç içe yürütürken, sömürücülere ve onların zâlim ortaklarına karşı açtığı savaşı da aynı yörüngede ısrarla yürütüyor. Ona Nobel Armağanını verenler yalnız eserlerini değil, bu nâmuslu davranışını da mükâfatlandırdılar. Büyük yazar eserlerini birbiri peşine vermekte devam ediyor. **«Halis bir Melez» (Mulata de Tal. 1963)** ve **«Dilencinin Bataklığı» (Alhajadito. 1966)** adlarında, iki romanından sonra yeni bir efsâneler ve şiir kitaplarını da geçen yıl içinde verdi.

M. A. Asturias, ele aldığı temalara ve yurdunun gerçeklerine uygun düşen canlı, Avrupa roman geleneğini aşan bir anlatım tekniğine de ulaşmıştır. Dünya romanında başka öncülerde olan bu yeni ve güçlü roman anlayışında, gündelik gerçekleri olağanüstü bir söz gücü ile, canlı bir lirizmle, iklimin, tropikal bitkilerin, eski inançların, büyücülüğün, geleneklerin, kültür çatışmalarının, iktisadî savaşların birleşerek ortaya koyduğu, okuyanları sarsan bir etkileme gücü var.

Tahir Alangu
Samatya
26 Ekim 1967

Sunuş

Miguel Angel Asturias

Benim romanlarımda her zaman bir siyasal protesto temi vardır. Güney Amerikalı diktatör prototipini çizdiğim *Sayın Başkan* romanımı ele alalım. Orada çizilen, tüm Latin Amerika ülkelerinde rastlanan diktatör tipidir. Bu, Hitler-ler, Mussoliniler gibi reklam düşkünü olmayan, aksine loş-luğu seven, ortalarda görünmeyen bir diktatördür. Halk onu hiç görmez, ama aynı doğa güçleri gibi acımasız varlığını her zaman üzerinde hisseder. Daha çocukluğum sıralarında, diktatörün adından, o da evlerin en kuytu köşelerinde, ancak alçak sesle söz edilirdi. Bu tip başkanlar elle tutulur hiçbir şey bırakmamış, aksine ülkelerini yoksullaştırmış, öksüzleştirmiştir. Bu koşullar altında yazara tek yol kalıyor-du: tepki. Bu yol da onu kaçınılmaz biçimde ya sürgüne ya da hapse götürüyordu. Ben her iki cezayı da tattım. Dahası yurtsuz kaldım. 1954'ten 1959'a kadar kimlik belgem yoktu. O sıralarda hukuk fakültesi dekanı olan bugünkü başkanı-mızın didinip çırpınması sonunda Guatemala pasaportumu alabildim. Böyledir... Latin Amerika yalnızca folklordan oluşan bir gerçek değildir.

Latin Amerika'daki kargaşa, birinin çözümü ötekinden güç binlerce sorunla karşı karşıya oluşundandır. Örnek ola-rak önce çocuk ölümü ve eğitimsizlik sorunlarını verebi-lirim. Böyle olunca bizde romanın da siyasal ve toplumsal

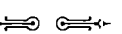
gelişmeler içinde halkın hayatını izlemesi doğaldır. Edebiyatımız bu yüzden pitoresk olmaktan çıkmıştır ve yine bu yüzden dünya bize ilgi duymaya başlamıştır.

Benim tehlikeli kitaplar yazdığım söyleniyor. Onu bilemem. Ama öyleyse romanlarımdan en tehlikelisinin *Sayın Başkan* olduğunu söyleyebilirim. Güney Amerika ülkelerinde ne zaman bir devrim ya da darbe havası esse kitapçı vitrinlerinden ilk kaldırılan kitap *Sayın Başkan* olur. Onun için bu romanı Güney Amerika'da siyasal bir barometreye benzetirler.*

* Asturias'ın bu konuşması, 11 Ağustos 1966'da yayınlanan bir röportajdan alınmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

21, 22 VE 23 NİSAN

1
Tanrının Kapısı Önünde

Parlasana mavi ateş, müthiş şeytan... Kulaklar daha akşamın çan sesleriyle uğulduyordu; ışığın karanlık, karanlığın ışık içindeki iki katlı hoşnutsuzluğu. Parlasana, mavi ateş, müthiş şeytan, kokmuşlar, çürümüşler üzerinde parlasana... Parlasana, parlasana, mavi ateş... mavi mavi... parlasana... parlasana... parlasana, mavi ateş... mavi mavi, parlasana.

Buz kesmiş katedralin gölgesinde yitip giden dilenciler, pazaryerindeki meyhanelerin arasından Plaza de Armas'a doğru, yavaş yavaş, tek başına gerilerde kalan kentin denizler kadar uzak caddeleri boyunca sürükleniyordu.

Gece indi mi dilenciler de yıldızlar gibi Tanrının Kapısı önünde uyumak için bir araya gelirdi. Yalnızca yoksulluktu onları birbirine bağlayan. İçlerinden birkaçı ötekileri aşağılıyor, kavga arayan düşmanlar gibi kin ve öfkeyle diş gıcırdatarak birbirlerini horluyorlardı. Sık sık biri ötekinin böğrüne vuruyor, dalaşıp yerlerde yuvarlanıyor, tükürüp öfkeyle birbirlerini ısırıyorlardı. Bu itilmiş ve atılmışlar topluluğunun ne başlarını koyacak bir yastığı ne de güvenliği vardı. Soyunmaksızın teker teker yere uzanıyor, hırsızlar gibi, başları servetlerinin üzerinde uyuyorlardı: Et artıkları, eskimiş kunduralar, mum izmaritleri, gazete kâğıtlarına sarılı bir avuç haşlanmış pirinç, portakal ve kuruyemiş.

Kapının önündeki basamaklarda yüzleri duvara dönük, paralarını saydıkları, kalp olup olmadığını anlamak için nikel bozuklukları dişlerinin arasında sıkıştırdıkları, kendi kendilerine konuştukları, yiyecek ve savaş stoklarını gözden geçirdik-

leri görülüyordu. Sırtlarında harmaniyeleri, taşlarla silahlanmış halde, caddelerden savaşçı tavrıyla geçerlerken kuru ekmek artıklarını da gizli gizli gövdeye indiriyorlardı.

Kendi aralarında birbirlerine yardımcı oldukları duyulmuş, görülmüş şey değildi; bütün dilenciler gibi hasistiler; ellerindeki artıkların üzerine titriyor, dert ortaklarına bir şey vermektense köpeklere vermeyi yeğ tutuyorlardı.

Yemek yedikten sonra, paraları bellerindeki kuşağa yedi düğümlü bir mendille bağlı, yere uzanıyor, kendilerini aç domuzlar, sıska kadınlar, güçsüz düşmüş köpekler, araba tekerlekleriyle dolu, canlı, yaslı ve soluk kesen düşlere kaptırıyorlardı. Bu düşlerde buz gibi bir gecenin soluk ayışığı altında ölüler için ayin yapmak üzere katedrale doğru yürüyen papaz hayaletleri de oluyordu. Bazen onları düşlerinin en güzel yerinde, kendini Plaza de Armas'ta yitip gitmiş hisseden bir aptalın haykırışları ya da düşünde kendini kasap çengelinde sineklerle kaplı et gibi gören bir körün iniltisi uyandırıyordu; bazen politik bir tutukluyu sürükleyen ve gözyaşlarının ıslattığı mendilleriyle kan izlerini silmek için ardından kadınların yürüdüğü bir bekçinin adımları... Bazen de uyuz bir ihtiyarın horultusu ya da karnında bir çocuk hissettiği için korkudan ağlayan sağır dilsizin soluğu. Ama aptalın haykırışları en dertlisiydi; gökleri yırtıyordu. Bu, ruhun derinliklerinden gelen, artık insansı hiçbir tarafı kalmamış uzun bir haykırmaydı.

Pazar günleri bu garip topluluğa uykusunda ağlayıp çocuk gibi anasını çağıran bir ayyaş da katılıyordu. Ayyaşın ağzından aynı zamanda hem lanetleme hem de yakınma anlamında çıkan anne sözcüğünü duyan aptal, yattığı yerden doğruluyor, Kapı'nın bir ucundan öbür ucuna bakıp yoldaşlarını uyandırıyor, korkudan ağlayıp ayyaşın ulumalarına katılıyordu.

Köpekler havlıyor, sesler duyuluyordu ve çokça öfkelenenler ayağa kalkıp ortalığı sindirmeyi denerken büsbütün gürültü ediyorlardı. "Rahat durun, yoksa polis gelir ha!.." Nerede... Polis

onlara yaklaşmak bile istemiyordu. Hiçbirinde yeteri kadar para yoktu ceza ödemek için. Aptalın haykırışları, atlayıp sıçramaları arasında Patahueca "yaşasın Fransa" diye bağırıyordu; tüm hafta süresince bazen ayyaş gibi sesler çıkaran bu topal, aşağılık herif yüzünden olan olmuş; aptal, tüm dilencilerin alay konusu haline gelmişti. Patahueca ayyaşı taklit ediyor ve uyurken ölüden farksız olan Pelele, (aptalın takma adıydı bu) her haykırışta yeniden canlanıyordu; bu arada onu yarı delirmiş görüp kaba kaba konuşan, tiz kahkahalar atan şu paçavralarla örtülü bohçalara aldırdığı bile yoktu. Yoldaşlarının korkunç suratları üstünden uzaklara bakarak, hiçbir şey görmeksizin, hiçbir şey işitmeksizin, hiçbir şey duymaksızın uykuya dalıyordu sonunda. Ne var ki her günün akşamı, uykuya dalsa da Patahueca'nın sesi uyandırıyordu onu:

"Anne..."

Düşünde, boşlukta yuvarlandığını gören biri gibi Pelele hemen gözlerini açıyordu; gözbebekleri büyüyor, en derin yerinden yaralanıp gözyaşları akmaya başlıyordu. Sonra üzerine yorgunluk çökünce yeniden dalıyordu. Yıkılmış, örselenmiş bir vücudu vardı; kırık dökük bilincini bir tiksinti dalgası harekete geçiriyordu.

Daha uykuya dalmamıştı ki bir başka sesle uyandı:

"Anne..."

Yaşlı bir kadının buruşmuş suratıyla gülerek konuşmayı sürdüren, düşmüş bir melezin, Viuda'nın sesiydi bu: "... Anne, merhametin anası, umudumuz, Tanrı seni korusun, biz düşmüşler, biz itilip atılmışlar sana yalvarıyoruz..."

Aptal, gülerek uyandı, çektiği acılar, çektiği açlık onu da güldürüyor gibiydi, ne var ki dilencilerin kahka-kaha-kahaları, havayı iyice dolduran dilenci kahka-kaha-kahalarındaki alay içine işlemişti. Bıyıkları sokağın tozuna toprağına bulanmış bir şiş göbek güçlükle soluk almaya çalışıyor, tek gözlünün biri de gülmekten donuna işeyip oğlak gibi kafasıyla duvara tosluyor-

du. Körler, "böylesi bir kargaşada uyunmaz" diyerek kendilerini savunuyor ve Mosco, iki bacağından olmuş bir kör, böyle bir eğlence karılara yaraşır, diye bağırıyordu.

Bir süpürgenin çıkardığı gürültüye ne kadar kulak verilirse körlere de o kadar veriliyordu ama Mosco'ya hiç kulak verildiği yoktu. Onun boşboğazlığına kim aldırırdı ki... "Ben ki çocukluğumu topçu kışlasında geçirmiş, katırların tepmeleri, subayların tekmeleriyle adam olmuşum, ben ki atlardan biraz bir şey anlamış, bir delikanlıyken laternamı sokaklardan geçirebilmişim... Ben ki gözlerimi bir içki âleminde yitirmişim hiç farkına varmadan, sağ bacağımı ikinci içki âleminde bırakmışım ne zamandı bilmeden ve sol bacağımı da üçüncü içki âleminde, neredeydi bilmeden, ben ki bir otomobil kazasının kurbanı olarak..."

"Anne" dendiğini duyar duymaz Pelele'nin keçileri kaçırdığını, dilencilerin aracılığıyla tüm bölge halkı öğrenmişti. Sıkıntı içindeki bahtsız, ardından sık sık, "anne" diye seslenen halktan kaçmak için caddelerden, alanlardan, avlulardan, meyhanelerden koşarak geçiyordu. Kimi zaman evlere sığmıyor ama o zaman da köpeklerle uşaklar ardına düşüyordu. Kiliselerden, dükkânlardan kovuluyor, korkunç yorgunluğuna ya da içlerindeki tüm huzursuzluğa karşın "bağışlayın" der gibi bakan gözlerine aldırmaksızın, bir an olsun rahat ettirilmiyordu.

Yorgunluğunun karşısında büyük, sonsuzcasına büyük olan bu kent, üzüntüsüne gittikçe dar gelmeye başlamıştı. Korku gecelerini, ardına düşen kalabalığın şu sözlerle yetinemediği "izleme" günleri kovalıyordu: "Pelelito, pazar günü annenle evleneceksin... İhtiyarla... Bön herif... Sefil herif..." Onu dövüyorlar, üstünü başını paralıyorlardı. Çocuklar tarafından kovalanınca yoksullar semtine sığınıyordu. Ne var ki orada daha da acı bir yazgıyla karşılaşıyor, herkesin yoksulluk kıyılarında yaşadığı o yerlerde sövülmüşten beter oluyordu. Böyle ürkmüş kaçarken ardından taşlar, fare leşleri, boş konserve kutuları yağıyordu.

O semtlerin birinden geldiği bugünkü gibi bir gün, ayin vakti Tanrının Kapısı'na çıktı; alnı yaralıydı, başında şapka yoktu, alay etmek için arkasına taktıkları uçurtma kuyruğunu da sürüklüyordu. Duvarların gölgesi, köpeklerin adımları, ağaçlardan dökülen yapraklar, araçların düzensiz tekerlek takırtıları ödünü patlatıyordu... Akşamın alacakaranlığında Kapı'ya vardığı sırada, yüzleri duvara dönük dilenciler yine paralarını sayıyor, sayıyor, sayıyorlardı. Patahueca, Mosco ile dalaşıyor, sağır-dilsiz, nedenini kendine bile açıklayıp anlatamadığı yuvarlak karnını elliyor ve kör, düşünde, kasap dükkânındaki sinekli etler gibi bir çengelde sallanıyordu.

A ptal, yarı ölü yere düştü. Kaç gecedir gözüne uyku girmemiş, kaç gündür dinlenmemişti. Dilenciler susuyor, pirelerden uyuyamayıp ha babam kaşınıyorlardı. Kötü aydınlatılmış alanda bir aşağı bir yukarı dolaşan bekçinin adımlarına dikkatle kulak kabartıyor ya da yakındaki kışlanın pencereleri önünde duran çizgili pelerinlere gömülmüş hayaletlerin, nöbetçilerin silah şakırtılarını dinliyorlardı. Nöbetçiler bu gece de her geceki gibi tetikteydi; kent dolaylarında oturduğu, sürüyle villası olduğu için nerede bulunduğu bilinmeyen Cumhurbaşkanı'nın güvenliğini sağlamaktaydılar. Başkan'ın nasıl, ne vakit uyuduğu da bilinmiyordu çünkü anlatılanlara bakılırsa elinde kırbaç, sürekli telefon başındaydı ve arkadaşlarının söylediğine göre de hiç uyumuyordu.

Bir gölge yaklaşıyordu. Dilenciler solucanlar gibi büzüldü. Asker çizmelerinin gıcırtısına karanlık, belirtisiz, sonsuz gece içindeki, uğursuz bir kuşun iniltisi yanıt verdi...

Patahueca gözlerini alabildiğine açtı; havada, dünyanın sonu gelmiş gibi bir tehdit kokusu vardı; Patahueca, baykuşa:

"Uhu, uhu" diye seslendi, "tuzun, biberin senin olsun, benden sana ne iyilik gelir, ne de kötülük, ne halin varsa gör..."

Mosco, başını tuttu. Havada bir deprem öncesinin sıkıntısı vardı. Körler arasındaki Viuda haç çıkardı. Sadece Pelele'ydi derin bir uykuya dalıp da horlayan.

Gölge olduğu yerde durdu, suratı bir gülümsemeyle kasıldı, parmaklarının ucuna basarak yürüyüp aptala yaklaştı, alay olsun diye bağırdı:

"Anne..."

O kadar. Yükselen bu sesle yattığı yerden fırlayan Pelele, silah kullanmasına zaman bırakmadan parmaklarını gölgenin gözlerine daldırdı, burnunu dişleriyle paraladı, gölge yere cansız düşünceye dek dizleriyle cinsel organlarını ezdi durdu.

Dilenciler gözlerini korkuyla kapadılar, baykuş yeniden kanat çırparak geçti ve Pelele korkunç tutkusunun yaptığından korkuya düşerek, sislere batmış sokaklarda yok oldu. Kör bir güç, "katırlı adam" diye tanınan Albay José Parrales Sonriente'nin canını almıştı.

Gün ağarıyordu.

2
Mosco'nun Ölümü

Güneş, ikinci polis karakolunun ileriye doğru çıkıntı yapan sahanlığını altın bir ışıkla yaldızlıyordu, caddeden geçen birkaç kişi vardı; küçük Protestan kilisesi, birkaç açık kapı, bir de duvarcıların çalıştığı tuğla yapı görünüyordu. Karakolda bir öbek yalınayak kadın, tutukluların getirilmesini bekliyordu. Ya hep yağmur altındaymış gibi görünen avluda ya da karanlık koridorlardaki taş sıralarda oturuyorlardı; yiyecek dolu sepetleri etekliklerinin çukuru içinde, açılmış dizlerinin arasındaydı. Çocuklar yanlarından üzüm salkımları gibi sarkmaktaydı; küçükler sarkık memeleri emiyor, büyükler de açlıklarıyla sepetteki ekmeği tehdit ediyorlardı. Kadınlar birbirlerine hafif sesle nasıl acı çektiklerini anlatıyor, ağlıyorlar, arada başörtülerinin uçlarıyla gözyaşlarını siliyorlardı. Ateşler içindeki yaşlı bir kadın, gözleri yaşlı, susuyor, sanki analık acısının daha güçlü olduğunu göstermek istiyordu. İki üç kocamış ağacın ve bütün hafta plastik yakalıklarını tükürükle parlatan bir sıra vurdumduymaz polisin göründüğü şu loş umut kapısına ve hayatın yoksulluğuna karşı hiçbir çare bulunamıyordu. Kala kala yalnız Tanrı'nın kudretine sığınmak kalıyordu onlara...

Suratı kıpkırmızı bir polis, Mosco'yu yanlarından sürükleyip götürdü. Onu Coleigos de los İnfantes'in köşesinde yakalayıp bir sirk maymunu gibi ardından sürüye sürüye getirmişti. Ne var ki kadınlar bu gülünç olayın farkına varmamıştı. Tutukluların yemeğini getirmek üzere her an görünecek ve bu arada haber de getirecek gardiyanların yolunu gözlüyorlardı. "Dedi ki... Merak etmesinler, şimdi daha iyiyim, dedi... Dedi

ki... Dükkân açılır açılmaz biraz ilaç alıp getirsinler, dedi... Yeğeninin yaptığı şeyin aslı olamazmış, dedi. Dedi ki... Bir avukat arıyormuş. Bir kenar mahalle avukatıyla görüşüp anlaşsınlar, ötekiler pahalıdır, dedi... Dedi ki... Ben bu işin böyle olmadığını söylemeliymişim, ben söylemeliymişim. Aralarında erkek yokmuş; kıskanmanız yersizmiş, birkaç gün önce o adamlardan birini getirmişler... Ama o bir arkadaş bulmuş bile... Diyor ki... Birkaç sülük yollanmalıymış ona, çalışamıyormuş... Aç kalırsanız kutuyu satın, diyor..."

Mosco itilip kakıldıkça "kahrolası şeytan" diye sövüyordu: "Şu bana yaptıklarına bak, sanki yılanız da başımızı ezip öldürmek istiyorlar. Tek kusurum yoksulluk... Yoksulum ama namusluyum... Bana bakın, sizin çoluk çocuğunuz değilim ben... Kuklanız, ibişiniz de değilim... Bana bunu yapmaya hakkınız yok... Akıllısınız ya, Amerikalılara yaranmak için bizi, yallah dilenciler evine değil mi? Eşekliğin daniskası... Kabak da hep bizim başımıza patlar... Hiç değilse biraz hoş tutulsak... Şu her işe burnunu sokan Mr. Nos bir geldi, deliler gibi yorganlara bürünüp tam üç gün aç susuz, pencerelerin dibinde kaldık."

Dilenciler yakalanır yakalanmaz dapdaracık, karanlık zindana tıkılmışlardı; Mosco'yu bir çağanoz gibi geri geri itmişlerdi içeri. Islak kumaş ve tütün kokan gardiyanın dayağından, küfürlerinden sesi kısılan Mosco, zindanın kubbesi altında yeniden güçlenmişti.

"Vay canına, şu meşe odununa bak hele... Adı sanı batasıca herifler... Tanrı yardımcım olsun..."

Yanındaki arkadaşları hayvanlar gibi uluyordu. Gözleri korkudan yavaş yavaş kurumuştu; çünkü birçokları açlıktan, susuzluktan, köpekler gibi sabun yapılmak ve polisler yesin diye kesilmek korkusundan öldükleri yerdeydi. Sisler içinde, fenerler gibi parıldayan yamyam suratları kımıldıyordu, kaba et büyüklüğünde şişko yanaklar, çikolatalı salyalar gibi bıyıklar...

Aynı hücrede bir öğrenciyle bir kilise memuru da vardı.

"Yanılmıyorsam siz benden önce buradaydınız; siz, sonra da ben öyle değil mi?"

Öğrenci, bir şey söylemiş olmak, boğazını sıkan korkudan kurtulmak için konuşuyordu. "Evet, sanırım öyle," diye yanıt veren kilise memuru, karanlıkta kendisiyle konuşan yüzü arıyordu.

"Buraya neden geldiniz diye soracaktım."

"Politik nedenlerden dolayı diyorlar..."

Kendini zorlayarak kekeleyen öğrenci, tepeden tırnağa ürpermişti: "Ben de..."

Dilenciler çevrelerindeki heybelerini yokluyordu; şefin bürosunda her şeylerini, ceplerini bile boşaltmışlardı. Hücreye bir kibrit çöpü bile sokamasınlar diye ellerinde ne var ne yok almışlardı. Yönetmelik çok sıkıydı.

"Peki, davanız" diye sürdürdü öğrenci. "Kestirebileceğiniz gibi davam falan yok; yukarıdan gelen bir emir..."

Konuşuyor, bir yandan da bitlerini ezmek için sırtını sert duvara sürtüyordu.

"Yoksa siz..."

"Hayır, hiçbir şey" diye sözünü kesti kilise memuru, "hiçbir şey değildim."

Bu sırada, bir başka dilenci içeri atılırken kapı rezeleri kırılırcasına çatırdadı.

"Yaşasın Fransa" diye bağırdı Patahueca içeri girerken.

"Beni tutuklamalarının nedeni" diye açıkladı kilise memuru...

"Yaşasın Fransa!.."

yanlışlıkla işlediğim bir suç. Bir düşünün hele: Çalıştığım kilisenin kapısından kiliseye ilişkin bir duyuruyu kaldırayım derken yanlışlıkla Başkan'ın anasının doğum gününü bildiren duyuruyu kaldırmışım."

"Nasıl öğrenildi bu?"

Öğrenci fısıldarken kilise memuru parmak uçlarıyla gözyaşlarını siliyordu.

"Bilmem ki... Benim uğursuzluğum herhalde. Kesin olan şu ki beni hemen yakalayıp polis müdürünün bürosuna sürüklediler, o da birkaç tokat vurup beni bu hapishaneye atmalarını emretti. Bana haber falan iletilmemesini, ihtilalci olduğumu söyledi."

Zindandan kim bilir ne zaman çıkarılacaklardı, belki de gece yarısı... Suratı safran sarısı ve kırışık, kaim dudaklarının üzerindeki bıyığı bakımsız, küt burunlu, gözleri içerlek, küçük rütbeli bir adam, "bunun için politik suçların bağışlanması gerekli" demişti onlara. Sonra da geçen gece ordudan bir albayın kurban gittiği Kapı cinayeti üzerine bir şey bilip bilmediklerini sormuştu.

Atıldıkları odayı kirli bir fener aydınlatmaktaydı, sanki sualtı gözlüklerinden belirsiz bir ışık sızıyordu. Neredeydi o öteberi? Duvar neredeydi? Bir kaplanın ağzından daha tehlikeli olan şu tüfeklik, tabanca mermileriyle dolu şu polis palaskası neredeydi?

Beklenmedik yanıt, sorgu yargıcını sandalyesinden zıplatmıştı: "Bana gerçeği söyleyeceksiniz" diye haykırdı; önündeki yazı masasına gök gibi gürleyen bir yumruk indirdi; miyop gözlüğünün ardındaki kertenkele bakışlı gözleri alabildiğine açıldı.

Birbirinin ardı sıra hepsi de cinayeti Pelele'nin işlediğini yineleyip gözleriyle gördükleri cinayetin ayrıntılarını titrek sesleriyle anlattılar.

Yargıcın işareti üzerine, kapıdan kulak kabartarak dinlemekte olan polisler içeri dalıp dilencilere iyi bir dayak çekti. Sonra hepsini yıkık bir odaya soktular. Tavandaki ana kirişten güçlükle görülen uzun bir halat sarkmaktaydı.

"Katil Aptaldı..." diye bağırdı ilk işkence edilen; gerçeği söyleyip işkenceden kurtulmak istedi. "Bayım, katil Aptaldı... Tanrı seni inandırsın ki Aptaldı. Aptaldı. Pelele'ydi. Pelele..."

"Sana böyle söyle diye öğrettiler ama bana yalan sökmez. Ya ölüm ya da gerçek... Anladın mı şimdi? İşitiyor musun? Bilmiyorsan işit de anla..."

Yargıcın sesi bahtsızın kulaklarında durmadan akan kan gibi yitip gidiyordu; başparmaklarından asılmıştı, ayaklarını yere değdiremiyor, haykırıyordu: "Aptaldı katil, Aptaldı... Aptaldı... Aptaldı, Aptaldı. Aptaldı... Katil Aptaldı..."

"Yalan" diyen yargıç, kısa bir aradan sonra sürdürdü: "Yalan, yalan söylüyorsun alçak herif... Albay José Parrales Sonriente'yi kimin öldürdüğünü söyleyeyim mi sana, söyleyeyim mi? Yadsıyabilir misin? General Eusebio Canales ile avukat Carvajal..."

Buz gibi bir sessizlik izledi bu sözleri sonra... Bir inilti, bir inilti daha ve sonunda da bir "evet" Halat çözülünce Viuda bilinçsiz olarak yüzüstü yere yuvarlandı. Terden, gözyaşından ıslanmış melez yanakları, yağmur yemiş kömürü andırıyordu. Arkadaşları, soru yağmuru altında, polisin yedirdiği zehirle sokakta ölüp giden köpekler gibi titriyorlardı. Hepsi doğruladı yargıcın sözlerini; yalnız Mosco boyun eğmedi. Suratında bir korku ve tiksinti havası vardı. Onu parmaklarından astılar çünkü yerden, yarı yarıya gömülmüş gibi durduğu döşemeden, tüm bacağı olmayanlar gibi yarı gömülü durduğu yerden, yalnızca Aptalın sorumlu olduğu bir cinayeti, başkalarının üzerine yıkmak için arkadaşlarının yalan söylediğini haykırmıştı.

"Sorumlu mu" diye bağırdı yargıç: "Bir aptalın sorumlu olduğunu nasıl ağza alırsın? Şu yalana da bak... Yargı yükümlülüğü olmayan biri suçlu ha..."

Bir polis kadınsı sesiyle, "dövelim onu" diye bağırdı. Bir başkası suratına bir değnek indirdi.

Kırbaç Mosco'nun yanaklarından geçerken yargıç gerçeği söyle, diye bağırdı; "ya gerçeği söylersin, ya da bütün gece burada asılı kalırsın..."

"Kör olduğumu görmüyor musunuz?"

"Katilin Pelele olmadığını söyle..."

"Katil o, ben doğru konuşurum, korkak değilim..."

İki kez şaklayan kırbaç dudaklarından kan getirdi...

"Körsün, söz dinle; söyle gerçeği hadi, arkadaşların gibi sen de kabul et..."

"Evet" diye kekeledi Mosco sönmeye yüz tutmuş sesiyle; yargıç kazandığını sanmıştı: "Evet, o yarma Pelele'ydi katil..."

"Ahmak herif..."

Küfür, artık hiçbir şey duymayacak olan yarım insanın kulaklarında yitip gitti. Halat çözülünce Mosco kırılmış bir sarkacın kolu gibi yere düştü.

Yargıç cesedin yanından geçerken "alçak ihtiyar, senin verdiğin ifadenin yararı yoktu zaten, kördün" diye bağırdı.

Sonra yargıç, iki sıska atın çektiği, fenerleri ölü gözleri gibi ışıyan bir arabayla davanın ilk sonuçlarını bildirmek üzere Başkan'a gitti. Polis, Mosco'yu, mezarlığa giden bir çöp arabasına attı. Horozlar ötmeye başlamıştı. Salıverilen dilenciler, caddelerde yeniden ortaya çıktı. Sağır dilsiz korkudan ağlıyordu; çünkü çocuğun kımıldadığını duyuyordu karnında...

3
Pelele Kaçıyor

Pelele, kentin arka mahallelerinin bağırsaklar gibi eğri büğrü dar sokaklarından geçerek kaçıyordu; güneşin doğmasıyla giriştikleri günlük savaşlarında, birbirlerine hiç benzemedikleri halde ölümün aynasında birbirinin aynı olan insanların uykusunu ya da göğün soluk alıp verişini gem vurulmaz ulumalarıyla tedirgin etmeksizin kaçıyordu. Bazıları en gerekli şeyden yoksundu, ekmeklerini kazanmak için çalışmak zorundaydılar; ötekilerse bolluk içindeydi, boş vakitten yana da zengindiler. Sayın Başkan'ın dostları, kırk elli evin sahibi kimseler, yedi ya da sekiz görevi tek başına yüklenen memurlar, ruhsat, unvan, tasarruf sandığı, kumarhane, horoz dövüştürme sahaları, işçi fabrikaları, genelevler, lokanta ve "ödeneğe" bağlanmış gazete sahipleri...

Sabahın kızıllığı, dağların kent çevresinde, ovada oluşturduğu kirli, sert bir kabuğu andıran huninin kenarlarını renklendirmekteydi. Daha gölgeler içindeki caddelerden geçen ilk işçiler işe gidiyorlardı; her gündoğumunun yeniden yarattığı hayaletler, bir hiçler dünyasının hayaletleri... Birkaç saat sonra da onları bürolarda çalışanlar, memurlar, öğrenciler izliyordu; saat on bire doğru da sayın baylar güneş gökte yükselirken öğle yemeği için iştahları açılsın diye bir sindirim gezisine çıkıyor ya da ayrıcalıklı bir dostu görmeye veya aç bir öğretmenin gecikmiş aylığını yarı fiyatı üzerinden kırmaya gidiyorlardı. Sessiz, hâlâ gölgeler içindeki caddelerden, ailesinin geçimini karşılamak için işten başkaldıramayan bir halk kızının etekliği aceley-

le geçiyordu; aşüfte, tereyağı satan kadın, eskici kadın, işkembe satan kadın ve işbaşı yapmak için çok erken kalkan ötekiler... Sabah aydınlığının bir begonya goncası gibi pembeden beyaza döndüğü sırada, burnu Kaf Dağı'nda kadınların yukarıdan bakarak süzdükleri çelimsiz memurun ayak sesleri duyuluyordu. Bu kadınlar ancak güneş ortalığı iyice ısıttıktan sonra koridorda gerinmek, gördükleri düşü hizmetçi kızlara anlatmak, gelip geçenlerin kim olduğunu kestirmek, kediyi okşamak, gazete okumak ya da aynada kendilerini seyretmek için dairelerinden çıkıyordu.

Yarı gerçek, yarı düşler içindeki Pelele, ince ince yağan yağmurun kırbacı altında koşuyor, köpeklerce izleniyordu. Korku içinde, ağzı açık, dili dışarıda, salyaları akarak, tıkanarak, kolları havalarda, gelişigüzel koşuyordu. Kapılar, kapılar, kapılar ve pencereler ve kapılar ve pencereler, yanından uçarcasına geçip gidiyordu.

Ansızın, telgraf direklerinden korunmak için ellerini yüzüne kapayıp olduğu yerde kaldı; direklerin zararsız olduğunu anlayınca da kahkahalar atıp koşmayı sürdürdü. Sanki önüne, kaçmak istediği hapishanenin sisten duvarları geriliyor, o da duvarlara aynı ölçüde yaklaşmak için koşup duruyordu.

Kentin yavaş yavaş kırlarla birleştiği varoşlarda, neden sonra yatağına kavuşmuş biri gibi, bir çöp çukuruna düştü, uyudu kaldı. Çöp yığınının üzerinde, akbabalarla dolu yaşlı ağaçlardan meydana gelen bir örümcek ağı vardı. Karakuşlar, mavimsi gözlerini Pelele'den ayırmadan yere indi, kımıldamaksızın duran bu vücudun çevresinde yırtıcı kuşların dansıyla zıplamaya başladılar. Hiç ara vermeden, dört yanlarına bakarak, yaprakların en hafif bir kıpırtısı ya da çöplükte esecek en hafif rüzgârla uçup kaçmaya hazır halde, Pelele gagalarının ucuna gelinceye dek daireyi daralttıkça daralttılar. Gagalarından gelen yabanıl ses saldırı işaretini vermişti. Pelele fırlayıp kendini savunmaya koyuldu. İçlerinden en atılganı, gagasını çoktan ok gibi

Pelele'nin üst dudağından dişlerine kadar sokmuştu, bu arada ötekiler de gaga vuruşlarıyla gözlerine ve kalbine saldırıyordu. Gagasını dudaklara daldıran, avının hâlâ canlı olmasına hiç aldırmaksızın bir parça et koparmaya bakıyordu; Pelele toz ve çöp bulutunun arasından kurtulup da çöp kuyusunun ta dibine düşmeseydi başaracaktı...

Akşam iniyordu. Yeşil gök. Yeşil tarlalar. Kışladan gelen boru sesi, saatin altı olduğunu bildiriyordu. Ortaçağlardan kalma bir kalenin dikkat kesilmesini bildiren bir işaret. Zindanlarda, yıllardır yavaş yavaş ölüme doğru itilen tutukluların işkencesi başlıyordu.

Aptal, üzerinde hissettiği akbabanın hayaletiyle ve düşerken kırılan bir bacağının sancısıyla canını almak isteyen kapkara, dayanılmaz bir sancıyla, savaşıyordu.

Tüm gece yaralı bir köpek gibi, hem usulca hem de sesli sesli inledi durdu...

"Ahğğ, eğğ, eeh... Ahğğğ, eeehh, eğğ."

Kentin çöplerini en güzel çiçeklerle bezeyen yabani bitkilerin arasında ve bir tatlı su birikintisinin yanında bulunan Aptal, küçük dünyasında kükreyen fırtınalar yaratıyordu.

"Aaaahğğ... ıuğğğ... eehğğ..."

Uçları ateş gibi tırnaklarıyla alnını kazıyordu. Düşüncelerin açılıp çözülmesi. Aynadaki dünyanın eğilip bükülür yumuşaklığı. Ateş nöbetinin kasırgası. Öyle bir kaçış ki baş döndüren, dümdüz, dikey, eğri, daha yeni doğmuş ve kıvrımlar içinde ölmüş...

"Iıığğ, aığğğ, aığğğ, aığğğ, aığğğ..."

Çerçevenin çerçevesinin çerçevesinin çerçevesinin çerçevesinin çerçevesinin içinde şu Bayan Lota. (Yoksa lotaryayı bulan o muydu?) Tramvayı çeken katırlar, Bayan Lota biçimine girmişlerdi; oldukları yerde durmaları tramvay sürücülerini çileden çıkarıyordu. Kırbaçlarını hayvanların üzerinde kırmak, taşlamak doyurmuyordu onları, silah kullanan şövalyelere ben-

zemeye çalışıyorlardı. En efendilerinde küçücük bıçaklar vardı. Bıçakları batırarak sürüyorlardı hayvanları...

... ıuğğğ, ıığğğ, mğğğ...

I-h-ı - aptal, ı-h-ı - aptal...

..... ıığğ, nğğğğ, ıığğ...

Bileyici gülmek için dişlerini biliyor... Kahkaha bileyicisi... Bileyicinin dişleri... Anne!

Ayyaşın haykırması sarsıyordu onu. Anne!

Açıkseçik bulutların arasından pırıl pırıl bir ay ışımaktaydı. Islak yaprakların üzerinde ayışığı porselenler gibi parlıyordu.

Alıp çıkarıyorlar bile...

Alıp çıkarıyorlar bile..

Azizleri gömmek için kiliseden alıp çıkarıyorlar bile...

Oh, ne güzel, oh, oh, gömüyorlar onları, oh, gömüyorlar onları, oh, ne güzel.

Mezarlık, kentten daha temizdir, kentten daha temizdir... Oh, ne güzel, onları, oh, gömecekler.

Ta-ra-ra... Ta-ra-ra...

Tit-tit...

Tarara... Tarari...

Ve önüne ne çıkarsa tökezleyerek koşmayı sürdürüyordu, bir volkandan bir volkana, yıldızdan yıldıza, gökten göğe, yarı uyanık, yarı uykuda, dişli dişsiz, dudaklı dudaksız, çift dudaklı, saçlı, çift dilli, üç kat dilli, haykıran kocaman, küçücük ağızların arasından koşuyordu. "Anne... Anne... Anne..."

Düt, düüt... Volkanları çepeçevre sarmış, dağlara karşı, radyo verici kulelerinin, pazaryerinin, erlerle doldurulmuş bir böreği andıran topçu kışlasının ötesinde, kentten çabuk çıkabilmek için trene bindi.

Ama tren ipin ucuna bağlanmış bir çocuk oyuncağı gibi yine çıkış noktasına döndü; pişş-puşş, pişş-puşş; saçları demet demet, burnundan konuşan bir sebzeci kadın ona bağırıyordu: "Aptal için ekmek, papağan?.. Aptal için su... Aptal için su..."

Onu bir su kovasıyla korkutan sebzeci kadının önü sıra Tanrının Kapısı'na doğru koştu. Tam gelmişti ki... "Anne!" Bir haykırış... Bir sıçrama... Bir adam... Gece... Çatışma... Ölüm... Kaçış... Aptal... Aptal için su... Aptal için su!

Bacağındaki sancıdan uyandı. Kemiklerinde bir kamaşma duydu. Gözleri gün ışığında güçten kesildi. Güzel çiçeklerle kaplı serin çayırlar onu gölgelerinde uykuya, yosunlarla eğrelti otları arasından sarkmış gümüş bir sincap kuyruğuna benzer köpüklü bir kaynağın tazeliği içinde uyumaya çağırıyordu.

Hiçbir şey, hiç kimse yoktu. Pelele, sancısıyla savaşmak için yeniden kapalı gözlerinin gecesine daldı. Eliyle paralanmış dudağını tutarken kırık bacağı için yeni bir yer aradı. Yanan kirpiklerini açar açmaz, gözlerinin üzerinden kan denizlerinin akıp geçtiğini hissetti; kelebek kılığına girmiş kurtların gölgeleri uçuşup duruyordu.

İki omzunun üzerine düşüp küçük bir çanın sallanıp durduğu bir ateş düşüne koyverdi kendisini. Ölenler için kar... Dondurmacı zemzem satıyor... Rahip kar satıyor. Ölenler için kar. Ölenler için kar. Ölenler için zemzem. Dondurmacı. Şapkanı çıkar, salyalı dilsiz. Ölenler için kar...

4

Cara de Angel

Kâğıtlar, deri artıkları, paçavralar, şemsiye iskeletleri, hasır şapka kenarları, delik çinko kap-kacak, porselen parçaları, karton kutular, kitap kapları, kırık camlar, tabanları güneşten göçmüş kunduralar, yakalıklar, yumurta kabukları, pamuklar ve yemek artıklarıyla örtülü Pelele düş görüyordu. Şu anda maskelerle çevrili bir avluda görüyordu kendini; maskeler aslında bir horoz dövüşünü dikkatle izleyen yüzlerdi. Dövüş saman alevi gibi kısa sürmüştü. Horozlardan biri ölüm kalım savaşına girmeksizin, seyircilerin karanlık bakışları önünde düştü; seyirciler öbür horozun gagasıyla ibiğini kan içinde görünce sevindi. Ortalık konyak kokuyordu. Uyku hali. Gevşeklik. Tropik kuşak. Biri, onu uyandırmamak için parmaklarının ucuna basarak uykusunun içinden geçiyordu.

Kitarayı taşlaşmış tırnaklarla çalar gibi yapan bir horoz bakıcısının sevgilisi... Pelele'nin annesiydi bu... Onun kıskançlıklarının, illetlerinin kurbanıydı kadın; sefalet öyküsü bitmek bilmiyordu: Şu adamın karısı ve ebenin söylediğine göre ayın tam etkisi altında doğurduğu çocuğun kurbanı. Doğum sancıları arasında oğlunun aşırı derecede büyük kafası, ay gibi iki boynuzlu kocaman yuvarlak bir kafa, hastanedeki tüm hastaların kemikli suratlarıyla onların dehşet ve tiksinti ifadeleriyle, o korkudan yutkunanların yutkunmasıyla ve horoz bakıcısının, o ayyaşın kusmalarıyla bir araya geliyor, onlarla birleşiyordu.

Pelele, kadının sert etekliğinin nasıl hışırdadığını, rüzgârı, yaprakları duyuyor, gözünde yaşlar, kadının ardından koşuyordu.

Anasının kucağına oturdu mu bir hafiflik duyuyordu. Anası, bir kurutma kâğıdı gibi yaralarının acısını emerdi. En yıkılmaz barınak. En güçlü bağlılık... Küçük beyaz zambak... Küçük beyaz zambak... Seni seviyorum... Seni öyle seviyorum ki okşuyorum, seviyorum. Kulaklarının en gizli yerlerinde horoz bakıcısının sesini titreterek şarkı söylediğini duyuyordu:

Neden olmasın neden... Neden
Neden olmasın, neden güzel liolio,
Ben horozum liolio, neden, neden olmasın,
Ayağını kaldırdı mı, liolio,
Kanadını sürüp giden bir horozum, liolio...

Pelele başını kaldırıp hiç konuşmaksızın "bağışla anne" diyordu, "bağışla..."

Ve yüzünün üzerinden elini sevecenlikle geçiren gölge sızıltısına yanıt veriyordu: "Bağışla oğlum, bağışla..."

Babasının, bir kadehten konyağın dökülüşünü andıran sesi uzaktan duyuluyordu:

Asmıştım ben kendimi...
Asmıştım ben kendimi...
Asmıştım ben kendimi bir beyazca kadınla,
Ve iyiyse bir manyoka ağacı,
Yolunan, yaprağıdır yalnızca.

Pelele mırıldanıyordu: "Anneciğim, ruhum eziliyor..."

Ve yüzünü okşayarak geçen elin sahibi, sızlanmasına sevecenlikle yanıt veriyordu:

"Oğlum, ruhum eziliyor..."

Mutluluk ete bağlı değildir.

Yanı başlarındaki bir çamfıstığının gölgesi, serin bir dere gibi ve toprağı öpmek istercesine eğilmişti. Fıstık ağacında bir kuş cıvıldamaktaydı; cıvıldayan bir kuştu ama aynı zamanda da altından bir çıngıraktı:

"Ben cennet kuşunun kırmızı elmasıyım, ben hayatım; benim bir yarım yalan, öbür yarım da gerçektir; ben herkese bir takma cam gözle bir gerçek göz veririm; verdiğim cam gözün içinden bakanlar baktıkları için görür. Ben hayatım, cennet kuşunun kırmızı elması, her gerçek olan şeyin yalan yanı ve tüm düşlerin gerçek yanıyım..."

Ana kucağından ilk kez, sokaktan geçen ip cambazlarını görmek için ayrılmıştı. Pul işlemeli giysileriyle kadınların sürdüğü salkımsöğüt yeleli atlar. Dengesiz sarhoşlar gibi kaldırım taşları üzerinden sallanarak geçen, çiçekler ve renkli kâğıtlarla süslenmiş arabalar. Trompet, keman, davul çalan bir öbek şişko çalgıcı.

Una bulanmış gibi bembeyaz suratlı palyaçolar, Cumhurbaşkanı onuruna verilecek gala için renkli programlar dağıtıyordu. Liberal Parti'nin başkanı, çalışkan gençliğin babası.

Bakışları çok yüksek bir kubbenin altında şaşkındı. İp cambazları onu gri yeşil, derin bir uçurum üzerinde yükselen bir yapıda yalnız başına bırakıp gidiyordu. Oturulacak sıraların arkalıkları, asma köprüler gibi perdelere düğümlenmişti. Günah çıkarma sandalyeleri göklere yükseliyor sonra yere iniyordu: İyilik meleğiyle bin boynuzlu şeytanın işlettiği, ruhlara özgü asansörler... Karmel Bakiresi sundurmadan çıkıyor, ne isteyip ne aradığını ona soruyordu ve o evin sahibi, bu kadınla, meleklerin en iyisiyle, azizlerin "var oluş nedeniyle", yoksulların anasıyla konuşuyordu. Onu içtenlikle dinleyen bu büyük kadın bir metre boyunda var yoktu ama bir konuştu mu büyük adamlar gibi her şeyi anlıyormuş etkisi yaratıyordu. Pelele işaretlerle mum çiğnemeye can attığını anlatıyordu kadına ve kadın, yarı ciddi yarı gülümseyerek mihrabın üzerinde yanan mumlardan birini almasını işaret ediyordu. Sonra ardından sürüklediği gümüş mantosunu kaldırıyor, onu elinden tutup renkli balıklarla dolu bir havuzun başına götürüyor, elmaşekeri gibi yalasın diye, ebemkuşağını veriyordu ona. Tam bir mutluluktu bu... Kendini

tepeden tırnağa sevinç içinde hissediyordu. Tüm hayatı boyunca hiç bulamadığı şeylerdi bunlar: Bir parça mum çiğnemek, bir nane ya da elmaşekeri yalamak, kırmızı balıklarla dolu bir havuza, kırık bacağını ovarken ona şarkı söyleyecek bir anaya sahip olmak. "İyileşsin yavrum benim, iyileşsin de yürüsün, anacığı için, kendi için, güzel güzel yürüsün..." Çöp kuyusunda yatarken bütün bunları bir bir yaşıyordu.

Ama güneşli havadaki bir sağanaktan daha uzun süren mutluluk nerede... Çöp çukuruna uzanıp kaybolan küçük yoldan aşağı bir oduncu geliyordu; ardında köpeği, sırtında odun yükü, yükün üzerinde ceketi, kollarının arasında küçük bir çocuk gibi duran funda bıçağı vardı. Çukur çok derin değildi ama alacakaranlıkta çöplerin oluşturduğu gölgeyle birleşiyordu.

Oduncu çevresine bakındı. Ardından gelen biri vardı; yemin edebilirdi hani. Biraz daha ilerleyip olduğu yerde durdu. Saklanan bir canlının varlığını hissediyordu. Şeytan görmüş gibi tüyleri diken diken olan köpek, havlayıp duruyordu. Bir hava akımı, kadın kanından ya da pancar suyundan lekelenmiş gibi görünen pis kâğıt parçalarını uçuruyordu. Gökyüzü çok uzaklardaydı sanki masmaviydi, tembel daireler çizen akbabaların oluşturduğu, taçlarla süslediği bir mezarlık gibiydi. Köpek birdenbire Pelele'nin yattığı yere koştu. Oduncunun sırtından korku ürperişleri geçti. Ölünün nerede olduğunu anlamak için köpeği adım adım izleyerek yaklaştı. Ayaklarını yaralamak tehlikesi içinde, cam kırıklarının, kırılmış şişe boyunlarının, boş sardalye kutularının yanından geçiyor, pisliklerin, loş gölge şeritlerinin üzerinden atlıyordu. Yarı dolu su leğenleri, denizin üzerinde batmakta olan gemiler gibi dört yana saçılmıştı...

Yükünü indirmek için hiç zaman yitirmedi, (çünkü korkusu çok büyüktü) cesedin bir bacağına asıldı ve şaşkınlıkla karşısındakinin canlı bir adam olduğunu gördü. Haykırır ve köpeği de havlarken korku titremeleri geçiriyordu. Yakındaki küçük fıs-

tıkçamı ve guvanak ağacı ormanından gelen ayak sesleri oduncunun şaşkınlığını tamamlamıştı.

Ya gelen bir polisse... Gerçekten de... Bir bu eksikti işte...

"Hişşşt" diye bağırdı köpeğe. Köpek havlamayı sürdürünce kıçına bir tekme salladı. "Rahat dur be hayvan, kes sesini..."

Kaçmak niyetindeydi ama kaçmak suçu üstlenmek demekti... Gelen polisse o zaman daha da kötü olurdu. Yeniden yaralının üzerine eğildi: "Çabuk, çabuk, size yardım edeyim... Az daha ölecekmişsiniz... Çabuk, çabuk, korkacak bir şey yok. Bağırmayın... Size kötülük edecek değilim. Buradan geçerken yerde yattığınızı gördüm..."

Birdenbire arkasından gelen ses, "onu senin bulduğunu gördüm" dedi; "belki de bir tanıdıktır diye döndüm, onu götürelim buradan."

Oduncu yanıt vermek için başını çevirince şaşkınlıktan az kalsın yere yuvarlanacaktı.

Soluğu tıkanır gibi oldu. Kaçmasına engel olan şey, zar zor kımıldayabilen yaralıydı. Kendisiyle konuşansa bir melekti: Derisinin rengi altın yaldız sürülmüş mermer gibiydi, sarı saçları, küçük bir ağzı vardı; yüzündeki kadınsı ve ince anlam, derin kara gözleri ve erkekçe bakışlarıyla çelişme içindeydi.

"Bir melek..." Oduncu gözlerini ayıramıyordu ondan... "Bir melek" diye yineledi.

"Giyinişinden zavallı bir adam olduğu anlaşılıyor" dedi yeni gelen, "yoksul olmak da ne acı..."

"Adamına göre değişir, şu yeryüzünde her şeyin hem iyi yanı hem kötü yanı vardır. Örnek olarak beni alalım, siz de görüyorsunuz ya, yoksul olmasına adamakıllı yoksulum ama işim, karım, bir de kulübem var, yazgımı pek de kötü bulmam."

Oduncu düşteymiş gibi kekeliyordu. Meleğin hoşuna gitmek istiyordu. Tokgözlü bir Hıristiyan olduğunu görür de belki oduncuyu bir kral haline getirirdi. Oduncu bir süre kendini altın giysilerle bürünmüş, sırtında kan kırmızı manto, başında

taç, elinde elmaslarla süslü bir bastonla gördü. Çöplük, gözlerinin önünden silinerek uzaklaşıyordu.

Sesi Pelele'nin yakınmalarını bastıran melek, "garip" dedi.

"Ne gibi garip?.. Eninde sonunda biz yoksullar her şeyi olduğu gibi kabullenen insanlarız. Yapılacak ne var ki?.. Hoş okulların dediği dedik tabii, okuyup yazma öğrenenlerin düşüncelere kapıldığı bilinen bir şey. Bazen karım bile dertleniyor dertlenmesine... Pazar günleri kanatları olmalıymış..."

Yaralı gittikçe dikleşen yamaçta bilincini ikidir üçtür yitiriyordu. Ölüm halindeki yaralının gözleri önündeki Çinli dansözlerin parmakları gibi bir yükseliyor, bir alçalıyordu ağaçlar. Destek olup onu götürenlerin sözleri, kulaklarında, sarhoşların kaygan toprak üzerindeki adımları gibi dalgalanıyordu. Kocaman kara bir leke yüzünü örtmüştü sanki. Tüm vücudundan yanmış düşlerinin külü gibi güçlü bir ürperti geçiyordu.

"Demek karın pazarları kanat takmak istiyor" dedi yeni gelen; "kanatları olsa da hiçbir yararı dokunmayacağını düşünse ya..."

"Bilinmez... Kanatları, gezmeye giderken uçmak için istediğini söylüyor, benimle dalaştı mı kanat versin diye rüzgâra yalvarıyor."

Ceket kolunun yeniyle terini silmek isteyen oduncu sustu ama bir süre sonra bağırdı: "Bu kendine geliyor artık."

Bu arada öteki: "Ayakları yeter de artar bile karına" dedi, "çünkü kanatları da olsa uçup gitmez ki..."

"Orası öyle... Ama sevgiyle ilişkisi yok bunun çünkü kadın öyle bir kuştur ki kafessiz yaşayamaz, sırtında kırmak için yeteri kadar odunum da yok ki..." Yabancının bir melek olduğunu anımsayınca yaptığı gafı düzeltmek istedi: "Onun iyiliği için inanın..."

Yabancı susmakta direniyordu.

"Şu zavallı adamı da kim dövmüş acaba" diye sürdürdü oduncu; konuşmaya başka bir yön vermek istiyor, biraz önce söylediği şeyden utanç duyuyordu: "Biri çıkar her zaman..."

"Gerçekten öyle, elinden her iş çıkacak her türlü adam vardır. Bunun başına gelenlere bakılırsa bir yılanı öldürmek istemişler sanki: Ağzında bir bıçak yarası... Ardından da doğru çöplüğe..."

"Başka yaraları da vardır yüzde yüz."

"Bana kalırsa dudağındaki ustura yarası... Sonra da işlenen suçu örtbas etmek için aşağı atmışlar, inanın öyle, suç gizli kalsın diye..."

"Ama yerle göğün arasında..."

"Ben de onu söyleyecektim."

Ağaçlar uçmaya hazır akbabalarla dolmuştu; çektiği sancıdan çok, duyduğu korku Pelele'yi susmaya zorluyordu. Bir tornavida gibi kıvrılıp kirpi biçimine girerek ölüm sessizliğine büründü.

Rüzgâr hafif hafif esiyordu ovanın üzerinde; kent yönünden tarlalara doğru esiyordu, tatlı tatlı, sevgi dolu, candan...

Yabancı saatine baktı, yaralının cebine birkaç bozuk para sokuşturduktan sonra oduncudan dostça ayrıldı.

Bulutsuz gök pırıl pırıldı. Işıkları sönen bir tiyatro salonunda çatırdayarak yanan kibritlere benzer elektrik ışıklarıyla süslenmiş kent varoşları ovaya doğru yayılmıştı. Ağaçların sallanan yaprakları hâlâ en yakındaki evlerin karanlığı içinden yükselmekteydi. Saman kokan kerpiç evler, Kızılderili kokusu sinmiş tahta barakalar, avluları at ahırları gibi kokan büyük evler, içlerinde yiyecek satılan hanlar, dostu kışlada olan bir kız ve eşek sürücülerinin karanlıktaki akşam toplantısı...

İlk evler görününce oduncu yaralıdan ayrıldı; ona hastane yolunu göstermeyi de unutmadı. Pelele kirpiklerini aralayıp onu yatıştıracak, hıçkırıktan kurtaracak bir şey aradı ama iğne gibi sivrileşmiş ölgün bakışları bu dileğini insansız sokakların sürgülü kapılarına çiviliyordu. Çok uzaklardan, göçebe halkın alçakgönüllülüğünün işareti olan boru sesleri geliyordu; sonra inançla ölenlere üç titrek çınlamayla seslenen çanlar duyuluyordu: Mer-ha-met... Mer-ha- met... Mer-ha-met...

Karanlıkta sürünerek yaklaşan bir akbaba Pelele'yi korkuttu. Kanadı kırılmış olan hayvanın kinci yakınmaları ona tehdit gibi geldi. Duvarları yoklaya yoklaya, yavaş yavaş, nereye gittiğini bilmeksizin yürüdü; yüzünde rüzgârı duya duya, gecenin içine üflemeden önce buzları dişleyen rüzgârdan yakına yakına ilerledi. Hıçkırık başına bela kesilmişti...

Kulübesinin avlusuna ulaşan oduncu, sırtındaki odun yığınının dörtte üçünü her zamanki gibi boşalttı. Ondan önce gelmiş olan köpeği, oduncuyu bir bayram sevinciyle karşıladı. Oduncu, köpeği bir yana itti, şapkasını çıkarmadan omzundaki ceketini yarasa gibi iki yana açarak köşede yanan ateşe yaklaştı, ateşte tortilla'ları ısıtan karısına başına gelenleri anlattı.

"Çöplüğün orada bir meleğe rastladım..."

Bambu kamışından duvarlarla saman damın altında titreşen alevlerin yankısı da bir başka meleğin kanatları gibiydi.

Kulübeden beyaz, titrek, bitkiyi andıran bir duman çıkıyordu.

5

Şu Hayvan!

Başkan'ın sekreteri, Doktor Barreno'yu dinliyordu.

"İşte size söylediğim gibi sayın sekreter, bir askeri operatör olarak her gün bir kışlada görevlendirilmemi isteyip duruyorum. İşte size söylüyorum, anlatılması güç bir iftiraya kurban gittim, tutuklandım. Oysa suçlu... Anlatayım da dinleyin: Askerî hastanede garip bir hastalık baş göstermişti. Her gün on-on iki adam sabahleyin, on-on iki adam öğle üzeri, on-on iki adam da akşamları ölüp gidiyordu. Sağlık bölümü başkanı, durumu incelememiz, bir akşam önce hastaneye sağlıklı denebilecek halde gelip de bir süre sonra ölenlerin neden öldüğünü anlamamız için beni ve bir arkadaşı görevlendirmişti. Yapılan otopsiden sonra bu bahtsızların midelerinde nikel para büyüklüğündeki bir delikten, ne olduğunu anlayamadığım garip bir zehrin yol açtığı delinmeden dolayı öldüklerini anladım. Bu zehir, erlere müshil olarak verilen bir tür Glauber tuzuydu. Kötü bir madensuyu fabrikasından geliyordu. Size söylüyorum işte, meslektaşlarım benimle aynı düşüncede değildi ve şurası da kesin, bu yüzden de tutuklanmadılar. Onlar, incelenmesi gereken yeni bir hastalık karşısında bulunduğumuz kanısındaydı. Size söylüyorum, tam yüz kırk er öldüğü halde o tuzdan hâlâ iki fıçı kaldı geriye. Size söylüyorum, sağlık bölümü başkanı, birkaç pesoyu cebe indirmiş olmak için yüz kırk kişiyi kurban etti, daha da edecek... Size söylüyorum işte..."

"Doktor Luis Barreno!" Başkan'ın uşaklarından biri sekreterlik kapısının önünde bağırdı.

bana söyleyeceği şeyi size bildiririm sayın sekreter."

Sekreter, Doktor Barreno'yu birkaç adım geçirdi. İşin insani yanı bir yana bırakılırsa sekreteri ilgilendiren şey, doktorun ağarmış başı, kuru bifteği andıran bilge yüzüyle aynı sıkıcı tekdüzelik içinde bulunan sözlerindeki tutku ve anlatış biçimiydi.

Cumhurbaşkanı, doktoru, ayakta ve başı dimdik kabul etti; bir kolu gevşek, aşağı sarkmıştı, öbür kolu da sırtının üzerindeydi; kendisini selamlamasına vakit bırakmadan onu azarladı: "Dikkat edin Don Luis, hükümetimin saygınlığını budala hekimlerin aptalca gevezelikleriyle sarsmak niyetinde değilim. Düşmanlarım bunu bilmeli ve akıllarından çıkarmamalı; çünkü ilk fırsatta başlarıyla ödeyecekler bunu. Gidebilirsiniz... Çıkınız... Şu hayvanı da çağırıp bana gönderiniz."

Doktor Barreno, elinde şapkası, alnında trajik bir kırışık, mezara gireceği gündeki gibi bembeyaz bir yüzle geri geri yürüyerek odadan çıktı.

"Hapı yuttum sayın sekreter, hapı yuttum... Bütün duyduğum şu oldu: Çekiliniz, çıkınız, bana şu hayvanı gönderiniz..."

"Şu hayvan mı? Benim o..."

Bir köşedeki masadan bunu söyleyerek bir yazıcı kalktı ve Doktor Barreno'nun çıktığı kapıdan, Başkan'ın odasına girdi.

Doktor alnında birikmiş terleri silerken, "beni dövecek sandım, bir görseydiniz, hani bir görseydiniz" diye fısıldıyordu: "Hani bir görseydiniz. Ama size engel oluyorum sayın sekreter, işiniz başınızdan aşkın. Gideyim değil mi? Çok teşekkür ederim..."

"Güle güle doktorcuğum. Bir şey değil. İyi şanslar..."

Sekreter, Başkan'ın birkaç saniye içinde imzalayacağı belgeyi hazırladı. Muslinden küçük güzel bulutlar giyen ve övgü şarkıları okuyan bir melek gibi başı yıldızlarla süslü kent, batan güneşin portakal şerbetini içmekteydi. Işıltılı çan kulelerinden, Ave Maria'nın kutsal ezgileri sokaklara dökülüyordu.

Barreno, kolu kanadı kırılmış halde evine döndü. Kapıyı arkasından kapayıp bir cani elinin onu boğmak üzere uzana-

çağı damlara baktı. Odasındaki bir elbise askısının arkasına gizlendi.

Naftalinlenmiş elbiseler, asılmışlar gibi görkemli, yan yana duruyordu. Bu hüzünlü benzerlik, Barreno'ya yıllar önce bir gece, babasının issız bir yolda kurban gittiği cinayeti anımsattı. Ailesi, sonuçsuz kalan ve utanılacak gevezeliklerle süslenen hukuksal bir araştırmayla, yetinmek zorunda bırakılmıştı; aşağı yukarı şöyle bir imzasız mektup gelmişti:

"Gecenin saat on birine doğru kayınbiraderimle Vuelta Grande'den La Canoa'ya uzanan yol üzerinde atlarımızı sürüyorduk. Uzaktan gelen bir silah sesi duyduk. İki, üç, dört, beşe kadar sayabildik. Yakındaki bir koruya sığındık. Atlıların dörtnala üzerimize geldiğini duyduk. Atlar hızla yanımızdan geçerken neredeyse bize sürtünecekti; bir süre sonra ortalık sessizleşince yola devam ettik. Çok geçmeden şahlanan atlarımız kişneyerek gerileyince ellerimizde tabancalar, ne oluyor diye anlamak için indik. Baş aşağı asılmış bir ceset bulduk; kayınbiraderim cesedin yanındaki yaralı katırı çektiği acıdan kurtardı. Hiç duraksamadan olan biteni anlatmak üzere Vuelta Grande'ye döndük. Komutanlıkta katırlı adam diye anılan Albay José Parrales Sonriente, arkadaşlarıyla içki masasındaydı. Onu bir köşeye çağırıp gördüklerimizi yavaşça anlattık... Omuz silkti, mumun kırmızı alevine bakarak yavaş yavaş konuştu: 'Güzel güzel evinize gidiniz baylar, ne dediğimin farkındayım, sorunu da bir daha açmayın sakın...'"

"Luis... Luis..."

Barreno ayağa fırladı, kitaplığın iki adım ötesinde, bir kitabı karıştırmaya koyuldu. Karısı, onun elbise askısının ardına saklanmış olduğunu görse nasıl korkardı kim bilir...

"Bu işin tadı tuzu kalmadı artık. Bu sonu gelmez çalışma seni ya öldürür ya da deli eder sonunda... Sana her zaman söylediğim şeyi düşünsene... Bu dünyada bilgili olan değil, konuşkan olan ilerler, hâlâ anlamadın mı? Ne var bu kadar çalışa-

cak? Eline geçen ne, ne kazanıyorsun? Hiçbir şey... Olsa olsa iki çift çorap, işte o kadar... Bir buydu eksik olan, bir buydu eksik olan..."

Işık ve karısının sesi doktoru yeniden rahata kavuşturmuştu.

"Bir de bu eksikti... Çalışmak... Çalışmak... Peki ama niçin? Ölümünden sonra, herkesin ardından söyledikleri şeyi senin için de söylesinler diye mi, çok bilgili adamdı desinler diye mi ha?.. Bırak pratisyenler çalışsın, sana göre ne var, sen unvan sahibisin ve... Yok, her şeyden önce öyle surat asmak yok. Kitaplığın olacağına müşterilerin olsun daha iyi. Şu yararsız kitapların her birinin yerine bir hastan olsaydı bu ev adama benzerdi. Bekleme odan hastalarla dolup taşsa, telefonun durmadan çalsa ne hoşuma giderdi bilsen... Senin aranan bir insan olmanı istiyorum... Artık bir şey olasın istiyorum..."

"Bir şey olmak, diyorsun..."

"Biraz da gerçeği görelim... Bunun için tüm gün kitaplara eğilmen gerekli değil. Öbür doktorlar senin bildiklerinin yarısını bilmeye can atardı. Onların bir dirsekleri olsun yeter, bir dirsek attılar mı kalabalığı yarıp geçiyor, hemen isim yapıyorlar. Başkan'ın doktoru burada, Başkan'ın doktoru şurada... Bu, bu bir şey işte, bir şey olmak budur işte..."

"Öyleyse..." Barreno, düşünmeye vakti kalsın diye sözcüğü alabildiğine uzattı... "Öyleyse yavrum, umudunu kes artık. Biraz önce kimin yanından geldiğimi söylersem belki de düşüp bayılırsın. Başkan'ın yanından geliyorum, evet, Başkan'ın yanından..."

"Ah, hadi canım, ne dedi, nasıl karşıladı seni?"

"Kötü. Kötü konuştu, kötü... Korktum ve üstelik dışarı çıkarken kapıyı bile şaşırdım."

"Çıkıştı mı sana yoksa? Ama sen onun çıkıştığı insanların ne ilkisin ne de sonuncusu. Başkalarını dövüyor bile..." Uzun bir sessizlikten sonra sürdürdü: "Sana her zaman zarar veren şey bu korku zaten..."

"Peki sevgilim, bir yabanıl hayvan karşısında kalıp da cesaretini yitirmeyen birini göstersene bakayım."

"Hayır dostum, benim söylediğim o değil, Başkan'ın doktoru olamayacağına göre operatörlükten dem vuruyorum. Bunun için ne yapıpyapıp korkuyu yenmen gerek. Bir operatör için gerekli olan cesarettir. İnan bana... Bıçağı daldırmak için gereken, cesaret ve iradedir. Kumaşı bozmayı göze alamayan terzi iyi elbise biçemez. Üstelik bir elbise... Buna karşılık doktorlar hastanede Kızılderililer üzerinde deneye girişir. Başkan'ın yanında başına gelenlere aldırma, üzülme sakın. Gel yemek ye biraz... Başkan, Tanrının Kapısı önündeki cinayet yüzünden keyifsizdi sanırım."

"Dikkatli ol, sus... Yoksa burada hiç olmamış bir şey olur sonra: Suratına tokadı yersin. Cinayet değildi o; hem babamı, çaresiz bir ihtiyarı yolda giderken öldüren o çirkin celladın öldürülmesinde kötü bir şey yok..."

"İmzasız bir mektuba dayanarak söylüyorsun bunu... Senin gibisine erkek demezler. İmzasız mektuba kulak asılır mı?"

"İmzasız mektuplara kulak asacak olsaydım..."

"Sen erkek değilsin."

"Bırak da konuşayım. İmzasız mektuplara kulak asacak olsaydım sen bu evde olamazdın şimdi." Barreno sabırsızlıkla ceplerini araştırıyordu, "bu evde olamazdın şimdi, işte, oku bakalım."

Sapsarı olan, dudaklarının yapma zencefil kırmızısı dışında, yüzü bütünüyle renksizleşen kadın kocasının uzattığı kâğıdı alıp bir çırpıda gözden geçirdi.

"Doktor, katırlı adamın öbür dünyaya göçtüğü şu sırada, karınızı avutarak bizleri sevindiriniz. İyiliğinizi isteyen erkek ve kadın dostlarınızın öğüdü."

Kadın, Barreno'nun küçük laboratuvarında bulunan deney kaplarındaki zehir gibi acı bir gülümsemeyle mektubu kocasına uzattı. Bu sırada hizmetçi kız kapıdan sesleniyordu: "Yemek hazır..."

Başkan sarayda, Barreno çıkıp giderken "şu hayvan" diye çağrılan ufak tefek ihtiyarın yardımıyla belgeyi imzalıyordu.

"Şu hayvan", küçük bir fareyi andıran, bakımsız, altın sarısı saçlı, hüzünlü mavi gözleri yumurta sarısı gözlüklerinin ardında kaybolmuş, pembe derili, yoksul giyimli bir adamdı.

Başkan son kâğıdı imzalarken imzaları çabuk çabuk kurutmak isteyen ihtiyar, mürekkep şişesini imzalanmış belgenin üzerine döküverdi.

"Hayvan!"

"Efendim?"

"Hayvan!"

Bir çıngırak sesi, bir daha, bir daha. Adımlar ve kapıda bir emir eri.

Başkan, "General, şuna hemen iki yüz değnek vurulsun" diye kükredi. Sonra özel odasına çekildi. Yemek masası hazırdı.

"Şu hayvan"ın gözleri yaşla dolmuştu. Konuşamadığı için konuşmuyordu ama özür dilemenin boşa olduğunu da biliyordu. Başkan, Parrales Sonriente'nin öldürülmesi yüzünden çılgına dönmüş gibiydi. "Şu hayvan"ın perde inmiş gözlerinin önünde kendisi adına özür dileyen karısıyla çocukları belirdi: Yorgun yaşlı bir kadınla yarım düzine sıska çocuk... Mendilini çıkarmak ve acı acı ağlamak için kasılmış elini yeleğinin cebine attı, bu arada duyduğu acıyı bağırıp çağırmalarla dindiremezdi, öbür ölümlüler gibi ceza haksızdır diye de düşünmedi; tam tersine, böyle beceriksiz olmamayı öğretmek için dövmeliydiler kendisini, o sırada duyduğu acıları bağırıp çağırmalarla dindiremezdi, mürekkebi mektupların üzerine dökmemeyi, yüklendiği işi düzenle yerine getirmeyi öğretmeliydiler, o sırada duyduğu acıyı bağırıp çağırmalarla dindiremezdi...

Kenetlenmiş dudaklarının arasından bir tarağın dişleri gibi fırlayan dişleri, çökmüş yanakları ve duyduğu korku onu bir idam mahkûmundan farksız hale getirmişti. Terden gömleği sırtına yapışmıştı. Garip bir korku doldurmuştu içini. Hiç böyle

terlememişti. Duyduğu acıyı bağırıp çağırmalarla dindiremezdi. Korkunun doğurduğu mide bulantısıyla sarsılıyordu.

Emir eri koluna girip onu dışarı sürüklerken yarı bilinçsiz, hüzünlü bir sağırlık içindeydi, bakışları katılaşmıştı, kulaklarında korkunç bir boşluk duygusu, üzerinde bir ağırlık, büyük bir ağırlık vardı, böbreklerindeki kasılmalarla güçten düşüyordu.

Birkaç dakika sonra yemek salonunda: "Sayın Başkan izin verirlerse..."

"Giriniz General."

"Sayın Başkanım, 'Şu hayvan'ın iki yüz değneğe dayanamadığını size bildirmek için geldim."

Tam bu sırada Başkan'a kızarmış patates tabağını uzatan kız titremeye başlamıştı...

Başkan, "peki size ne oluyor, neden titriyorsunuz" diye söylendi. Sonra hazır ol durumunda, kasketi elinde, yüzünde tek mimik bile görünmeyen General'e döndü: "Gidebilirsiniz."

Servisi yapan kız, tabağı elinden bırakmadan emir erinin ardından koştu; o adamın iki yüz değneğe neden dayanamadığını sordu.

"Nasıl neden? Öldü de ondan."

Kız, tabak hâlâ elinde, yemek salonuna döndü. Sessizce yemeyi sürdüren Başkan'a, ağlamaklı bir sesle: "Sayın Başkanım" dedi, "öldüğü için dayanamadı diyor General."

"E ne olmuş yani? Öbür yemeği getiriniz."

6
Bir Generalin Başı

Miguel Cara de Angel, Başkan'ın tam güvenini kazanmış adam, yemekten hemen sonra içeri girdi.

Daha kapının eşiğindeyken: "Bin kez özür dilerim, Sayın Başkan" dedi. (Şeytan kadar güzel, şeytan kadar kötüydü), "geciktiğim için bin kez özür dilerim; ne yapayım ki bir oduncuya çöplükten kurtardığı bir yaralıyı taşıması için yardım etmem gerekti, onun için daha erken gelemedim; yaralı, tanımadığımız, sokaktan bir adamdı."

Başkan her zamanki gibi en sıkı yas kurallarına göre giyinmişti; kara ayakkabılar, kara elbise, kara boyunbağı, kara şapka... Şapkasını başından hiç çıkarmıyordu. Dudaklarının kıyılarına doğru güzelce taradığı kırlaşmış bıyığının ardında dişsiz ağzı saklıydı. Kaşlarını kaldırdı:

"Peki, onu gerekli yere götürdünüz mü" diye sordu.

"Sayın..."

"Daha neler... Cumhurbaşkanı'nın dostu olmakla övünen kimse, hain bir elin kurbanı bahtsız bir yaralıyı, sokak ortasında bırakmaz."

Yemek salonunun kapısındaki hafif kımıldanma üzerine başını çevirdi:

"Giriniz General..."

"Sayın Başkan'ın izinleriyle..."

"Hazır mısınız General?"

"Evet, Sayın Başkanım."

"Kendiniz gidiniz General. Dula başsağlığı dileğini bildirip şu üç yüz pesoyu cenaze gideri olarak Cumhurbaşkanı'nın gönderdiğini söyleyiniz."

General, kasketi elinde, suratı mimiksiz, hazır ol durumunda direnerek hatta soluk bile almadan eğildi, masanın üzerindeki parayı aldı, topuklarının üzerinde dönüş yapıp birkaç dakika sonra "şu hayvan"ın tabutunu taşıyacak otomobille ayrılmak üzere çıktı gitti.

Cara de Angel, hemen açıklamaya girişti: "Yaralıyı önce hastaneye götürmek istedim ama sonra kendi kendime, Başkan'ın buyruğuyla götürülürse daha iyi bakılır, dedim. Siz çağırınca da buraya gelip birkaç caninin Parrales Sonriente'yi öldürmesinin ne dayanılmaz bir şey olduğunu söylemek istedim..."

"O dediğiniz buyruğu vereceğim..."

"Herkesin, bu ülkeyi yönetmemesi gerekir dediği birinden başka şey de beklenmezdi..."

Başkan iğne batmış gibi fırladı yerinden.

"Kim dedi bunu?"

"Bir kez herkesten önce ben Sayın Başkanım, sizin gibi bir adamın Fransa gibi bir ülkeyi, özgür İsviçre'yi, sanayi ülkesi Belçika'yı, o harika Danimarka'yı yönetebileceğine inananların başında gelen ben... Ama Fransa... Hepsinden önce de Fransa... Bir Gambetta'nın, bir Victor Hugo'nun büyük ulusunu yönetecek tek insan sizsiniz..."

Cumhurbaşkanı'nın bıyığının altında belli belirsiz bir gülümseme göründü. Cara de Angel'i gözünden kaçırmaksızın küçük, ipek bir mendille gözlüğünü silerek konuşmaya başka bir yön verdi: "Miguel, seni hemen bu gece yapılması gereken bir iş için çağırdım. Yetkili makamlar şu düzenbaz Eusebio Canales'in, senin de tanıdığın generalin tutuklanmasını buyurdu; kendisini yarın sabah erkenden, evinde yakalayacaklar. Parrales Sonriente'nin katili olmakla birlikte, hapse girerse, belli bazı nedenlerden ötürü hükümete zararlı olabilir. Onun için hemen kaçması gerekiyor. Gidip onu ara, bildiklerini kendisine anlat, hemen, hemen bu gece kaçmasını salık ver. Ona yardım edebilirsin. Ne var ki meslekten her subay gibi onurunu düşüneceği için ölümü kaçmaya yeğ tutacaktır. Ama yarın sabah ya-

kalanırsa kafasını uçurturum. Bu konuşma hakkında hiçbir şey bilmemeli, aramızda kalsın... Sen ona giderken dikkat et polis kuşkulanmasın; dikkati çekmemeye bak ve o düzenbazı kaçması gerektiğine inandır. Artık çekilebilirsin."

Suratının yarısı kara bir atkıyla örtülü Gözde, dışarı çıktı. (Şeytan kadar güzel, şeytan kadar kötüydü.)

Sayın Başkan'ın yemek salonunda nöbet tutan subaylar askerce selam verdi. Önsezi miydi? Yoksa onun, ellerinde bir generalin başını tuttuğunu mu anlamışlardı? Kabul salonundaki altmış umutsuz insan esniyor, Başkan'ın serbest kalmasını bekliyordu. Sarayla "ikametgâhın" yakınındaki caddeler çiçeklerle kaplıydı: Sürüyle er, komutanlarının buyruğu altında yakındaki kışlanın ön yüzünü fenerler, küçük bayraklar ve mavi beyaz çiçek hevenkleriyle süslüyordu.

Cara de Angel, bu bayram hazırlıklarına aldırmadı. General'i aramak, bir plan kurmak, onun kaçmasına yardım etmek zorundaydı. Çalıların arasından Sayın Başkan ile düşmanlarını birbirinden ayıran köpeklerin havlamaları gelinceye kadar her şey yolunda gidiyor sanmıştı. Ağaçlar, en ufak gürültüde bile üzerlerinden fırtına esmiş gibi kulak kabartıyordu. Bu milyonlarca ağaç kabuğu tek ses tonunu bile kaçırmıyor, köpeklerin havlaması kesilmiyordu. Telgraf tellerinden daha göze görünmez bir örgüt ağı, gözünden hiçbir şey kaçırmayan Başkan'a, yurttaşlarının iç dünyasında neler olup bittiğini bildirmekteydi.

Şeytanla anlaşma yapmanın, ruhunu şeytana satmanın ve General'i kaçırabilmek için polisi yanıltmanın bir yolu bulunabilseydi... Bu olayın önemli sonuçları olacaktı ama şeytan iyilikten yana değildi ki... Bir generalin başı ve biraz daha fazlası... Bunları düşünüp mırıldanırken gerçekten generalin başını ellerinde tutuyordu sanki, hatta daha da fazlasını...

Artık Canales'in evine varmıştı. Ev, Merced semtindeydi; sokağın köşesinde, aşağı yukarı yüz yıllık büyük bir ev. Anacaddeye bakan sekiz balkonu ve öbür caddeye çıkışı olan büyük kapısı, eve bir antika para değeri kazandırmaktay-

dı. Gözde, burada durup beklemeyi, içeriden sesler duyunca bağırıp kapıyı açtırmayı kararlaştırdı. Ne var ki karşı kaldırımda bir aşağı bir yukarı dolaşan güvenlik görevlisi erler yüzünden buna yanaşmadı. Adımlarını sıklaştırdı, birini görüp işaret vermek için pencerelere bakındı. Hiç kimseyi göremedi. Kuşku uyandırmadan daha fazla oyalanmak zordu. Caddenin öbür yanında ikinci sınıf bir birahane vardı. En iyisi oraya gidip bir şey içmekti; böylece göze görünmeksizin yakında kalmış olurdu. Bir bira.

Meyhaneci kadınla biraz konuştu, bira bardağı elinde, duvar dibindeki sırada oturanın kim olduğunu anlamak için başını çevirdi. Daha içeri girerken göz ucuyla bir adamın gölgesini fark etmişti. Yabancının başında, alnına, hemen hemen gözlerine kadar inmiş bir şapka vardı; boynunda bir atkı göze çarpıyordu, ceketinin yakaları yukarı kaldırılmıştı, upuzun bacaklarındaki yüksek topuklu çizmelerin bağları bağlanmamıştı. Tedirgin olan Gözde, bakışlarını kaldırınca meyhanenin raflarına sıra sıra dizilmiş şişeleri, ampulün ateş gibi kızarmış s'sini ve İspanyol şarapları için yapılmış bir reklâmı gördü. Bu reklamda, semiz keşişlerle çıplak kadınlar arasında duran Baküs'ün bir fıçıya binmiş olduğu görülüyordu. Daha ötede de Sayın Başkan'ın aşırı gençleştirilmiş resmi: Omuzlarında apolet olarak bir tren resmi vardı, bir küçük melek de başına defne çelengi koyuyordu. Çok zevkli bir portre... Gözde, zaman zaman General'in, karşıdaki evine bakıyordu. Sıranın üzerinde oturan adamla meyhaneci kadın arkadaş olmaktan daha ötede bir şeylerse o zaman her beceriksizce davranışın sonu kötüye gidebilirdi. Ceketinin düğmelerini açıp bacaklarını kavuşturdu, hemen kalkıp gidecek biri değilmiş gibi dirseklerini tezgâha dayadı. Bir bira daha istemeli miydi acaba? İstedi. Vakit kazanmak için yüz pesoluk bir banknot uzattı. Belki de meyhaneci kadında ufak para yoktu. Kadın kasanın çekmesini çekip kirli banknotların altını karıştırdı, çekmeyi yine kapadı. Ufak parası yoktu. Hep aynı şey:

Kâğıt parayı bozdurmak için dışarı çıkması gerekliydi. Önlüğünü çıplak kollarının üzerinden çıkarıp attı, caddeye doğru yöneldi, bu arada da müşterinin bir şey çalmamasına dikkat etmesini istiyormuş gibi sıranın üzerinde oturan adama şöyle yan gözle baktı. Gereksiz bir dikkat olacaktı bu, çünkü tam bu sırada General'in evinden bir genç kız gökten inmiş gibi çıktı ve Cara de Angel daha fazla bekleyemedi.

Genç kızın yanında yürüyerek, "küçükhanım" dedi "demin çıktığınız evin sahibine, kendisiyle çok acele bir şey konuşmam gerektiğini söyleyin lütfen."

"Babama mı?"

"Siz General Canales'in kızı mısınız?"

"Evet..."

"Öyleyse... Burada durmayın; hayır... Gidin... Gidelim, gidelim... İşte kartım. Onu evde beklediğimi söyleyin lütfen, ne kadar çabuk gelebilirse gelsin; ben doğru eve gidiyorum, kendisini orada bekleyeceğim. Hayatının tehlikede olduğunu da söyleyin kendisine... Evet, evet, evde bekliyorum, çabuk gelsin..."

Rüzgâr şapkasını başından uçurunca ardına düşmek için dönmek zorunda kaldı. İki, üç kez az kalsın yakalıyordu şapkayı. Sonunda yakaladı; kümes içinde tavuk yakalamaya çalışan adamın hareketleri...

Paranın üstünü almak bahanesiyle meyhaneye döndü; aslında birdenbire kalkıp gitmesinin, sırada oturan adamın üzerinde nasıl bir etki yaptığını öğrenmek istiyordu. Adamı, meyhaneci kadınla dalaşırken buldu. Kadını duvara yaslamıştı, sabırsız ağzıyla dudaklarını öpmeye uğraşıyordu.

"Uğursuz polis, boşuna Bascas* koymamışlar adını" diyordu kadın. Öteki, Cara de Angel'in ayak seslerini duyup tedirgin olunca kadını bıraktı.

Cara de Angel, durumdan kendi planları yararına faydalanmak için dostça araya girdi. Eline bir şişe geçirmiş olan kadının silahını aldı, sırada oturan adamı şöyle bir gözden geçirdi.

* Basca(s): Bulantı(lar)

"Sakin olun, sakin olun bayan... Bu ne hal böyle? Paranın üstü kalsın, siz de barışın artık. Rezalet çıkarmanın yararı yok, sonra polis gelir, ama bu bay..."

"Lucio Vasquez bendeniz..."

"Lucio Vasquez mi? Sucio Bascas* Polis gelirmiş... Hemen polis tehdidi... Bir gelsinler de görelim bakalım, bir gelsinler de şuradan içeri adım atsınlar... Benim kimseden korkum yok, Kızılderili değilim ben, bir de bu kalkmış beni Yeni Ev ile korkutuyor."

"Hele bir istemeyeyim, seni eğlence evlerinden birine öyle güzel attırırım ki" diye usulca söven Vasquez, burnundan soluk borusuna kaçan bir şeyi tükürdü.

"Bir dene de görelim, pis herif..."

"Canım artık barışın da olsun bitsin."

"Artık bir şey söylediğim yok bayım."

Vasquez'in sesinde bir gariplik vardı. Bir kadın gibi konuşuyordu; alçak sesle, yumuşak, tiz; aynı zamanda da yanlış konuşuyordu. Meyhaneci kadına sırılsıklam âşıktı, bir öpücük koparmak için kadınla gece gündüz dalaşıyordu; daha fazlasını da istemiyordu. Ne var ki meyhaneci kadın aldanmıyor, bir öpücük veren geri kalanını da verir, diyordu durmadan. Yalvarmalar, tehditler, armağanlar, gerçekten ve yalandan akıtılan gözyaşları, serenatlar, yalanlar, tüm bunlar asla gevşemeyen, asla aldanmayan kadının inatçı "hayır"ı ile karşılanıyordu. "Beni seven" diyordu kadın; "benim için sevginin, evliliğe gücü yeten kollarla güreşmek demek olduğunu bilmeli."

Cara de Angel, "şimdi sustuğunuza göre" diyerek sürdürdü, parmağıyla tezgâhın üzerinde bırakılmış bir nikel parayla oynarken kendi kendine konuşuyor gibiydi, "size şu karşıki küçükhanımla durumun ne olduğunu anlatayım."

Kıza gönderdiği mektubu alıp almadığını sorması için bir arkadaşının kendisini görevlendirdiğini anlatacaktı ki meyha-

* Yazar, Lucio Vasquez ile Sucio Bascas arasında kelime oyunu yapıyor. Sucio Bascas, pis bulantılar demek.

neci kadın sözünü kesti: "Hadi hadi, o kıza kur yaptığınızı görmedik sanmayın..."

Gözde'nin kafasında bir şimşek çaktı... Kur yapmak... Kızın ailesinin razı olmadığını söylemek... Bir kaçırma olayı uydurmak...

Parmağıyla nikel parayı ovarak konuşmayı daha hızlı sürdürdü.

"Doğru" diye yanıt verdi Cara de Angel "ama öyle tatsız bir duruma girdim ki kızın babası evlenmemizi istemiyor."

Vasquez, "o ihtiyarın sözünü etmeyin" diye bağırarak söze karıştı: "Onu sürekli gözaltında bulundurmalarında bizim de suçumuz varmış gibi canımıza okuyor, elinden geleni ardına koymuyor."

"Zenginler böyledir" dedi meyhaneci kadın dertli dertli.

"İşte bundan dolayı" dedi Cara de Angel, "onu kaçırmaya karar verdim, buna kız da razı; demin karar verdik, bu gece kaçacağız."

Meyhaneci kadınla Vasquez gülümsedi.

"Bize içecek bir şey getir" diye emretti Vasquez kadına. "İşler ilgi çekmeye başladı." Sonra yine Cara de Angel'e döndü: "Sigara içiyor musunuz?"

"Teşekkür ederim, hayır ama sizi kırmış olmayayım..."

İkisi sigaralarını yakarken meyhaneci kadın üç bardak getirdi.

İçkinin gırtlağını yakması azalınca Cara de Angel konuştu: "Size güvenebilir miyim? Ne pahasına olursa olsun bana yardım edeceksiniz. Bu işi hemen bugün bitirmek gerek."

"Saat on birden sonra yardım edemem, görevim başlıyor" dedi Vasquez, "ama şu kadın..."

"Şu kadın ha! Hey Tanrım! Biraz daha terbiyeli olamaz mısın?"

"Masacuata derler ona." Yeniden kadının yüzüne baktı: "Benim yerime o yardım eder. İki kişinin yerini tutar. Size başka bir yardımcı göndermemi ister misiniz? Her bakımdan güvendiğim bir dostum var."

"Sen de hep o Genaro Rodas'ı öne sürersin, o tavşan bokunu..."

"Tavşan boku da ne demek oluyor" diye öğrenmek istedi Cara de Angel.

"Gebermiş gibi bir şey işte, ne kokar, ne bulaşır... Ben de konuşamıyorum artık galiba... Ne kokar ne bulaşır..."

"Peki, bunda ne var?"

"Ben hiçbir şey görmüyorum..."

Şey şey, konuşmamızı kestiğim için özür dilerim, size söylemek istememiştim: Genaro Rodas'ın karısı, Fedina diye biri, önüne gelen yerde General'in kızının oğluna vaftiz anası olacağını söylüyor. Bu ne demektir bilir misin? Senin dostun Genaro Rodas yardım işine elverişli değil demektir."

"Saçma..."

"Sana göre her şey saçma."

Cara de Angel, iyi niyetinden ötürü Vasquez'e teşekkür etti, meyhaneci kadının da belirttiği gibi, bu işe elverişli olmadığı için tavşan bokunun yardımına güvenmemenin daha iyi olacağını adama söyledi, bunu hoş karşılamasını istedi.

"Bana bu işte yardımcı olamayışınız gerçekten üzücü bir şey azizim Vasquez..."

"Sizinle gelemediğime ben de üzüldüm; önceden bilmiş olsaydım izin alırdım."

"Parayla yapılacak bir şey olsaydı..."

"Yok olamaz, o benim işim değil. Gerçekten de yapılacak bir şey yok". Kulağının arkasını kaşıdı.

"Eh öyleyse yapılacak bir şey olmadığına göre... Saat bir buçuk ya da ikiye çeyrek kala yine buralarda olurum."

Kapının eşiğinde hoşça kal diyerek işlediğini anlamış olmak için kol saatini kulağına götürdü. Kara atkısı soluk suratının üzerine atılmış, ellerinde bir generalin başı ve biraz daha fazlasıyla oradan aceleyle ayrıldı.

7
Başpiskoposun Günah Bağışlaması

Genaro Rodas, duvara dönmüş, sigarasını yakıyordu. Genaro, kibriti kutuya sürttüğü sırada Lucio Vasquez göründü. Bir köpek, kilisenin parmaklıklarına karşı kusmaktaydı.

Rodas arkadaşını görünce "kahrolası rüzgâr" diye sövdü.

Vasquez "ne haber" diye sordu; birlikte yürümeye başladılar.

"İyilik dostum, senden ne haber?"

"Nereye gidiyorsun?"

"Nereye gideceğim ki? Güldürme beni... Burada buluşmak için sözleşmemiş miydik?"

"Unutmuşsundur diye düşündüm. Neler olduğunu anlatayım da dinle. Gidip birer kadeh atalım. Bilmem, hani canım istedi de... Gel şu Kapı'nın yanından geçelim de bakalım bir şey var mı orada?"

"Pek sanmam, ama istiyorsan gidelim. Orada uyumak dilencilere yasaklandığından beri el ayak çekildi kapıdan."

"Daha iyi... Katedralin ön holünden geçelim istersen? Ne rüzgâr bu yahu..."

Albay Parrales Sonriente'nin öldürülmesinden sonra gizli polis Tanrının Kapısı'ndan bir an bile gözünü ayırmıyordu. Gözetleme en sağlam adamlara bırakılmıştı. Vasquez ile arkadaşı Kapı'yı bir uçtan öbür uca geçtiler, başpiskopos dairesine yakın merdivenleri aşıp Cien Puertas'tan dışarı çıktılar. Eskiden dilencilerin yattığı yerde şimdi sütunların uzun gölgeleri görünüyordu. Bir tahta iskele, bir daha, bir tane daha; bir fresk ressamı yapıyı gençleştiriyordu demek. Gerçekten de saygide-

ğer belediyenin Cumhurbaşkanı'na büyük bağlılığını göstermek için başvurduğu "tasarrufların" birincisi, hem iğrenç suikasta sahne olan yapının yenilenmesi hem de orada öteden beri pazar kurmakta olan yanık paçavra kokulu Türklerin* hesabına yenilenmesiydi. "Bu parayı Türkler ödemelidir çünkü bir bakıma Parrales Sonriente'nin ölümünden orada oturanlar sorumludur." İşte yetkililer böyle parlak sözlerle vardıkları sonucu belirtiyordu.

Öç almak için salınmış bu vergiye kurban giden Türkler, ellerindeki hazine senetlerini ayrıcalıklı dostları yardımıyla yarı fiyatına satıp Kapı'nın yenilenip boyanmasını bununla karşılamasalar, eskiden kapılarının dibinde yatan dilenciler kadar yoksul düşeceklerdi.

Bununla birlikte gizli polis yüzünden huzursuzluk içindeydiler. Kendi aralarında fısıldaşarak bu gözetlemenin nedenini soruşturuyorlardı. Toplanan paralar kireç kazanlarına yatırılmamış mıydı? İsrail peygamberinin bıyıklarını andıran fırçalar onların verdiği parayla alınmamış mıydı? Dükkânlarının kapılarındaki sürgü, zincir ve kilitlerin sayısını dikkatle artırıyorlardı.

Vasquez ile Rodas, Cien Puertas'tan çıkarak Kapı'dan ayrıldı. Sessizlik, yürüyüşlerinden çıkan boğuk yansımayı yutuyordu. Yukarı yolda, Uyanmış Aslan adındaki bir meyhaneye girdiler. Vasquez meyhaneciyi selamlayıp iki kadeh şarap istedi, Rodas ile bir paravananın ardındaki küçük masaya oturdu.

"Benim işten ne haber" diye sordu Rodas.

"Şerefe." Vasquez, pembe şarapla dolu kadehi kaldırdı.

"Sağlığına dostum..."

Hizmet eden meyhaneci kendiliğinden ekledi: "Sağlığınıza baylar..."

İkisi de kadehlerini bir yudumda boşalttı.

---

* Orta ve Güney Amerika ülkelerinde, özellikle Osmanlı döneminde Ortadoğu'dan göç edip bu ülkelere yerleşenlere Yahudi, Rum, Arap ve Türk olduklarına bakılmaksızın Türk denilmiştir.

"Yapılacak bir şey yok..." Vasquez bu sözü, köpüklü tükürüğündeki son alkol damlasıyla birlikte tükürdü. "İkinci müdür, koruduğu bir adamı ileri sürmüştü, ben senin adını verdiğim sırada onlar belki de ehliyetsiz olan o adamı çoktan seçmişlerdi bile."

"Tanrı kahretsin."

"Kaptanın konuştuğu yerde gemicinin sözü geçmez. Senin güvenlik örgütüne girmek istediğini, tam aranan adam olduğunu ona söyledim. Ama işin içyüzü bu işte, sen de bilirsin..."

"Peki, o ne dedi?"

"Senin de kestirebileceğin şeyi söyledi: O gözde adamın işe alınacağını... Bana da dilimi tutmak düştü tabii. Sana bir şey söyleyeyim mi? Artık güvenlik örgütüne benim zamanımdaki gibi kolay kolay girilmiyor, çünkü ileride gözde bir meslek olacağını herkes fark etti."

Rodas omuz silkti ve anlaşılmaz bir sözle yanıt verdi. İş bulacağı umuduyla gelmişti.

"Ama üzülme dostum, sakın üzülme... Yeni bir yerin boşaldığını duyarsam sıra sende, oraya da sen girersin. Tanrı inandırsın bak, anamın üzerine yemin ederim ki senin olacak o iş. Üstelik şimdiki gibi durumun düzeldiği, ücretlerin artırıldığı bir sırada senin olacak. Sana anlatmıştım ya..." Vasquez dört bir yanına bakınmaktaydı. "Ben boşboğaz değilim... İyisi mi hiç konuşmayayım..."

"İyi iyi, konuşma zaten daha iyi. Bana ne yararı olacak."

"İş garanti olmasına garanti."

"Bana bak babalık, yeter konuştuğun... Sus, işkillenmeye başladım."

"Amma yaptın ha... Ne kadar da kuşkucusun."

"Sus artık... Böyle işkillenmek hoşuma gitmez benim. Karıdan farkın yok. Böyle hallere girmeni isteyen mi var?"

Vasquez, kendisini dinleyen var mı diye bakmak için doğruldu, sonra takındığı tavırdan alınıp kendisini kuşkuyla din-

lemekte olan Rodas'a yaklaşarak fısıldadı: "Sana daha önce anlatmış mıydım bilmiyorum, cinayet gecesi Kapı'da uyuyan dilenciler konuştu, albayın katili kimdir, herkes biliyor." Sesini yükseltti: "Kim dersin?" Bir devlet sırrını açıklayacağı için sesini yeniden alçalttı. "General Eusebio Canales ile hukukçu Abel Carjaval'dan başkası değil."

"Doğru mu bu söylediğin?"

"Tutuklanmaları için bugün emir verildi. Artık her şeyi biliyorsun işte." Rodas biraz rahatlayarak "güzel öyleyse" diye karşılık verdi: "Demek bu Albay, tabancayla yüz adımdan sineği vurduğu söylenen bu albay, demek bu albay, bıçaksız, tabancasız, tavuk öldürülür gibi boğazlanarak öldürüldü öyle mi? Şu dünyada bir şeye karar verilmesin... Tanrı kahretsin o adamı öldürenleri..."

Vasquez yeniden içmeyi önererek içkileri ısmarladı.

"İki kadeh daha Don Luis..."

Meyhaneci Don Lucho, kadehleri yeniden doldurdu; öyle bir tavırla doldurdu ki müşteriler kara ipekten pantolon askısını gördü.

"Hadi, yuvarla bakalım" diye aceleye getiren Vasquez tükürdü, sonra dişlerinin arasından konuştu: "Çabuk ol hadi, dolu kadeh görmeye dayanamıyorum bilirsin, bilmiyorsan öğrendin işte... Sağlığına..."

Rodas biraz tedirgin, kadehleri tokuşturmak için acele etti, boş kadehi dudaklarından yeni uzaklaştırmıştı ki bağırdı: "Albayın katillerinde biraz kafa varsa bir daha Kapı'ya dönmezler! Hiçbir zaman..."

"Döneceklerini söyleyen kim?"

"Ne?"

"Senin hiçbir şey anladığın yok bundan!"

"Söylediğin şeye de bak... Albayı öbür dünyaya gönderenlerin kim olduğunu biliyorlarsa onları tutuklamak için yine Kapı'ya gelmelerini beklemezler herhalde. Ya da... Ya da sen

Kapı'yı Türklerin güzel yüzlerinden dolayı bekliyorsun. Tamam mı?"

"Kapa çeneni, aklının ermediği şeylere karışma..."

"Şaka yapmanın sırası değil şimdi."

"Gizli polisin kapıyı beklemesi Albay Parrales'in ölümüyle ilgili değil, hem de seni..."

"... beş paralık ilgilendirmez."

"Saçma... Saçmalamaktan başka bir şey değil bunlar..."

"Hayır, ciddi söylüyorum, bütün bunların cinayetle ilgisi yok. Hem de kesinlikle... Kapı'da ne beklediğimizi kuşkusuz bilemezsin. Kudurmuş bir adamı bekliyoruz orada."

"Güldürme beni..."

"Sokakta milletin ardından anne diye bağırdığı adamı anımsıyor musun? Hani sokaklarda deli gibi koşan şu iri kemikli, eğri bacaklı herif... Anımsadın mı?.. Anımsayacaksın mutlaka... İşte üç gündür kayıplara karışan o herifi bekliyoruz Kapı'da.. Onu kurşunlarla kaşıyacağız."

Böyle konuşurken elini tabancasına götürmüştü...

"Güldürme beni..."

"Yok dostum, şaka etmiyorum, doğru konuşuyorum inan... Birkaç kişiyi ısırmış, hekimler de vurulmasına karar vermiş. Anladın mı?"

"Beni budala sandın galiba... Beni buna inandıracak adam daha anasından doğmadı. Polis, Kapı'da albayı boğazlayanlar geri dönsün diye bekliyor."

"Hayır, öyle değil işte... Sersem sen de... Dilsizi bekliyorlar, anladın mı şimdi, ötekini berikini ısıran kudurmuş dilsizi bekliyorlar... Bir daha mı söyleyeyim?"

Pelele'nin iniltileri sokakları dolduruyordu. Bacakları, sancı içindeki vücudunu güçlükle sürüklüyordu. Bazen taşların çizip kestiği karnı üzerinde ellerinin, ayaklarının yardımıyla sürünüyor, bazen de dirseklerinin ve sağlam bacağının üzerinde ilerliyordu. Neden sonra alana ulaştı. Ağaçları sallayan rüzgâr, akbabaların kanat seslerine benzer gürültüler çıkarıyordu.

Pelele korktu, hemen hemen bilinçsiz, uzun süre hareketsiz yatıp kaldı. Korku bağırsaklarından, külde kurumuş ölü bir balıktan farksız olan şişkin diline doğru yükseliyor, kalçalarından terler sızıyordu. Ölmek üzere olan bir kedi gibi kendini basamak basamak yukarı çekerek Tanrının Kapısı'na kadar çıktı.

Ağzı açık, gözleri cam gibi, karanlık bir köşede kıvrıldı kaldı; üstündeki paçavralar kandan, kirden kaskatı kesilmişti. Son yayaların ayak sesleri, nöbetçinin hafif silah şakırtısı, burunları yerde, rüzgârın önüne kattığı kemik, kâğıt ve mısır artıklarını karıştıran başıboş köpeklerin tıpış adımları sessizlikte erimekteydi.

Don Lucho, iki katlı denilen iki büyük kadehi yeniden doldurdu.

Vasquez her zamankinden daha tiz bir sesle, "neden inanmak istemiyorsun bana" diye sordu. Söze bir başlarken bir de bitirdikten sonra iki okkalı tükürük attı: "Sana gelmeden önce, saat dokuz sularında, Masacuata'ya kur yaptığım sırada bir adam bira içmeye geldi, diye anlatmaya başlamamış mıydım? Masacuata'nın getirdiği birayı içen adam ikinci bir bira istemiş ve bir yüzlük banknot uzatmıştı. Masacuata'da ufak para olmadığı için yüzlüğü bozdurmak istedi. Ben tetikteydim, çünkü adam görünür görünmez kendi kendime... Kendi kendime şey demiştim, bu işte bir tehlike var, demiştim. Haklıydım da dostum... Bu sırada karşıki evden bir kadın çıkıyordu, daha caddeye çıkmıştı ki adam ardından fırladı. Ama o arada Masacuata geldi, ben de onu öpmeye çalışınca başka bir şey göremez oldum..."

"Peki, yüz peso ne oldu?"

"Hele bir dinle... O herif paranın üstünü almak üzere yeniden içeri girdiği sırada biz Masacuata ile dalaşmaktaydık. Bizi birbirimize sarılmış görünce rahatladı, bize General Canales'in kızına sevdalı olduğunu, imkân bulabilirse kızı hemen bu gece kaçıracağını söyledi. General'in kızının kendisiyle bunu konuş-

mak üzere sokağa çıktığını da ekledi sözüne. Kendisine yardım etmemi istedi ama Kapı'da nöbet varken nasıl yardım edebilirdim?"

"Hikâye bu anlattıkların, hikâye..." Rodas bu sözüne bir de okkalı tükürük kattı.

"Bu adamı daha önce başkasının malikânesinde gördüm gibi geliyor bana."

"Deme, yoksa Başkan'ın ailesinden mi?"

"Hayır, Başkan'ın ailesinden olmadığı kesin. Beni şaşırtan şey, kızı hemen o gece kaçırmak için acele etmesi... Canales'in tutuklanmasıyla ilgili bir şeyler biliyor herhalde, belki de kızı rahat rahat kaçırabilmek için böyle bir durumdan yararlanmak istemiştir."

"Öyle olsa gerek."

"Son bir kadeh daha atalım, sonra işbaşına!"

İki arkadaş, Don Lucho'nun doldurduğu kadehleri boşaltmakta gecikmedi. Tükürük ve sigara izmaritleri dolu yere tükürdüler.

"Borcumuz ne kadar Don Lucho?"

"On altı dört..."

"Adam başı mı" diye sordu Rodas.

Vasquez birkaç kâğıt parayla dört madeni parayı eline sayarken meyhaneci "değil tabii, hepsi birlikte" diye yanıt verdi.

"Hoşça kal Don Lucho..."

"Don Luchito, hoşça kal."

Sesleri, onları kapıya kadar götürüp uğurlayan meyhanecinin sesine karıştı.

Rodas, "vay canına amma soğuk ha" diye bağırdı caddeye çıkınca. Ellerini pantolon ceplerinin ta dibine soktu.

Yavaş yavaş Tanrının Kapısı'nın köşesindeki cezaevinin oraya, bakkal dükkânlarına yaklaştılar. Keyfi yerinde görünen ve üzerindeki ağır yükü atıyormuş gibi kollarını açıp gerinen Vasquez'in isteğiyle oldukları yerde durdular.

Vasquez "kıvırcık yeleli uyanmış aslan buydu demek..." diyerek gerindi. "Bir aslanın aslan olması ne zor şey kim bilir... Neşelen ahbap çünkü bu benim neşeli olduğum bir gece, neşeli olduğum bir gece, sana söylüyorum işte, benim neşeli gecem..."

Gittikçe tizleşen sesiyle yinelediği sözlerle geceyi altın pullu kara bir tef haline sokmak, rüzgârda, görünmeyen dostların ellerini sıkmak, başlarını çıkarıp alabildiğine gülsünler diye Kapı'da kukla oynatan kuklacıyla oyuncularının boyunlarını gıdıklamak istiyor gibiydi. Gülüyor, boyuna gülüyor, elleri kısa ceketinin ceplerinde, dans ederek sıçrayıp duruyordu; gülmesi yavaş yavaş bir yakınma halini aldı çünkü artık sevinç değil sancı duymaktaydı. Midesinin bulanmasını kesmek için elini ağzına bastırıp öne doğru eğildi. Birdenbire sustu. Dudaklarındaki gülümseme, dişçilerin kalıp çıkarmak için kullandığı alçı gibi kaskatı kesilip dondu. Pelele'yi görmüştü. Adımları Kapı'nın sessizliğini delip geçiyordu. Gözlerinin önünde eski yapı iki oldu, sekiz oldu, on iki oldu. Aptal, yaralı bir köpek gibi, usul usul ve boğuk bir ses çıkararak inliyordu. Geceyi bir haykırış yırttı. Vasquez'in elinde tabancayla üzerine doğru geldiğini gören Pelele, kırık bacağını başpiskoposun sarayına çıkan basamaklara doğru sürüklüyordu. Rodas bütün olup bitenleri, kımıldamadan, soluğu tutulmuş, ter içinde, izliyordu.

İlk atışta Pelele merdivenlerden aşağıya yuvarlandı. İkinci kurşun işi bitirdi. Türkler, iki atış arasında, oldukları yere sindi. Hiç kimse bir şey görmedi, yalnız başpiskopos sarayının penceresinden bakmakta olan bir azizin iki gözüydü bahtsızın ölümünü gören ve ceset aşağı yuvarlandığı sırada yakut yüzüklü bir el günahlarını bağışlayıp ona Tanrı'nın kucağını açtı.

8
Kapida Kukla Oynatan Adam

Tabanca sesleri, Pelele'nin haykırması ve Vasquez ile arkadaşının kaçmasıyla ayışığının kötü biçimde giydirmiş olduğu caddeler birbiri ardınca ne olduğunu bilmeksizin koşmaya başladı. Olup biteni esen rüzgâra ve telgraf direklerine iletemeyen alandaki ağaçlar, parmaklarını acıyla büktü. Kavşak yerlerinde ağaçlar buluşuyor, birbirlerine cinayetin nasıl işlendiğini soruyordu ve kimisi kentin ortalarına, kimisi de kentin dışına doğru, şaşkın şaşkın koşmayı sürdürüyordu. Hayır, cinayet, bir ayyaşın yaptığı resim gibi birbirine giren Yahudi sokaklarında işlenmemişti. Şövalyelerin serüvenini yeniden yaşamak için kılıçlarını zavallı güvenlik görevlisi erlerin kanına bulayan, eski ailelerden gelmiş kişilerin yaşadığı Escuintilla Sokağı'nda işlenmemişti. Anlatıldığına göre krala selam vermeden hiç kimsenin adım atamadığı Küçük Kral Caddesi'nde de işlenmemişti. Sarp çevresi ve dik uçurumuyla Kutsal Theresa Caddesi'nde de işlenmiş olamazdı. Tavşan Sokağı'nda, Habana Sütunu civarında Beş Cadde denilen yerde, Martinico'da da işlenmiş olamazdı.

Cinayet büyük alanda işlenmişti, suyun durmadan ne olduğu belirsiz, ağlamaklı bir iniltiyle helaları yıkadığı, nöbetçilerin tüfek dipçikleriyle durmadan yerleri dövdüğü, gökle katedrali içine alan o buz kesmiş kubbe altında gecenin yürüyüp durduğu büyük alanda işlenmişti.

Tabanca atışlarıyla şakaklarından yaralanan rüzgâr şaşkına dönmüştü, çevresine çarpıp duruyordu. Rüzgârın soluğu, yaprakların ağaçlara verdiği haberi, artık ağaçların tepelerinden uzaklaştıramıyordu.

Birdenbire, Tanrının Kapısı'nın orada bir kapı açılıverdi ve kukla oynatan adam, fare gibi dışarı süzüldü. Adamı on beş yaşında bir çocuğun merakıyla ne olup bittiğini öğrenmek için sabırsızlanan karısı dışarı itmişti. Ne olmuştu? Birbiri ardı sıra iki tabanca sesi ne demekti?

Kukla oynatıcısı utanıyordu; Donna Venjamon denilen karısının (bu isim, onun adı Benjamin'den geliyordu) merakını yatıştırmak için Kapı'nın önüne doğru dürüst giyinemeden çıkmak zorunda kalmıştı. Karısı, onun boynunu biraz daha uzatmasını ve Türklerden biri mi öldürüldü diye bakmasını istiyor, sivri tırnaklarını heyecanla kaburgalarına geçiriyordu; karısının kabalık ettiğini düşündü.

"Be kadın, hiçbir şey göremiyorum, ne haberi vereyim istiyorsun? Zorun ne, ne istiyorsun benden?"

"Ne dedin? Türklerin orada mı?"

"Bir şey göremedim diyorum sana; ne inat yahu..."

"Doğru dürüst konuş Tanrı aşkına, yüksek sesle konuş."

Takma dişleri ağzında olmadığı zamanlar kukla oynatan adamın yanaklarıyla dudakları içine çöker, içeriden vantuzla çekilmiş gibi olurdu.

"Ah, tamam işte... Şimdi görüyorum. Dur, şimdi görüyorum ne olduğunu."

"Aman Benjamin, senin ne dediğini de hiç anlamıyorum." Ağlamaklı bir sesle konuşuyordu. "Ne dediğini anlayamadığımı anla hiç olmazsa..."

"Görüyorum işte, görüyorum; başpiskopos sarayının köşesine adamlar toplanmış..."

"Kapının önünden çekilsene be adam, bir şey göremiyorsan yararın ne, üstelik ne dediğini anlamıyorum."

Don Benjamin, saçını başını taramadan dışarı çıkan karısına yer verdi; kadının bir göğsü pamuklu gömleğinden dışarı çıkmış, öbürüne de Karmel Bakiresi'nin tespih incileri dolanmıştı.

"Karşıdan bir sedye getiriyorlar" dedi Don Benjamin.

"Ah iyi, iyi, demek karşı yanda olmuş. Ben Türklerin bulunduğu yanda sanmıştım. Karşıda olduğunu neden söylemedin bana Benjamin? Demek tabanca sesleri onun için böyle yakından işitildi."

Kukla oynatıcısı, "bak, bak, sedye getiriyorlar" diye yineledi.

Karısının arkasında konuşurken sesi toprağın derinliklerinden geliyor gibiydi.

"Ne dedin?"

"Sana ne gördüğümü söylüyorum, bir sedye getiriyorlar."

"Sussana canım, ne dediğini duymuyorum ki... Dişlerini alıp gelsen iyi olurdu dişsiz konuşunca İngilizce konuşur gibi oluyorsun."

"Gördüm diyorum sana, bak..."

"Hayır, ancak şimdi getiriyorlar."

"Hayır yavrum, daha önce de buradaydı."

"Sana şimdi getiriyorlar diyorum, aklımı kaçırmadım. Yoksa kaçırdım mı sanıyorsun?"

"Onu bilmem ama daha önce gördüm ben..."

"Neyi gördün? Sedyeyi mi? Anladım..."

İyi bir aileden gelen Donna Benjamin, kaba etinin her parçasına bir yer düşecek biçimde tramvayda iki kişilik yer kaplardı. Bir elbise için iki katı kumaş alması gerekirdi. Boyu bir metreyi aşmayan vücudu, yarasa gibi tüylerle kaplı, sıska bir adam olan Don Benjamin ise karısının arkasında kaldığı için jandarmaların ve halkın neden toplanmış olduğunu göremiyor, anlayamıyordu. "Ama yalnız sen görüyorsun" diye çekine çekine konuşarak karanlıktan kurtulmayı denedi. Fakat sanki "açıl susam açıl" demişti. Donna Benjamin olduğu yerde bir dağ gibi dönerek kocasının üzerine yürüdü.

"Hey Tanrım, kollarıma alayım seni hiç değilse" diye bağırdı; adamı yerden kaldırdığı gibi kollarının üzerinde taşıyarak kapıdan geçirdi.

Kukla oynatıcısı kuduruyor, öfkesinden yeşil, mor, turuncu kusuyordu. O, karısının göbeği üzerinde çırpınırken zilzurna sarhoş dört adam alandan geçti, Pelele'nin cesedini bir sedyeyle götürdü.

Donna Venjamon haç çıkardı. Hela suları ölü için gözyaşı döküyor, rüzgâr hâlâ parkın ağaçlarında akbabaların kanat seslerini andıran bir sesle esiyordu.

Karısı onu yere bırakırken kukla oynatıcısı homurdanmaktaydı: "Düğün günümüzde rahip, sana hizmet edecek bir kadın değil, sütnine veriyorum demeliydi... Lanet olsun!"

Kukla oynatıcısını konuşturan, onun daha iyi olan yanıydı, aşırı büyümüş olan iyi yanı; çünkü karısı kocaman bir portakalsa kendisi ancak bir mandalinanın yarısıydı. Kadın, biraz ne dediğini anlamadığı, biraz da koca karşısında saygıda kusur etmemek için onun konuşmasına aldırmıyordu. Don Benjamin, yüreği kin dolu, lanetleyip duruyordu düğün gününü...

Ne var ki kukla oyunu bu garip olaydan sonra gelişti. O günden sonra kuklalar, küçücük borularla bir şıringadan oluşmuş, durup dinlenmeden gözyaşı dökmeyi ve tragedya alanında boy göstermeyi göze alabildi. Önceleri kuklalar yalnız gülerdi; ağlasalar da yaslı ama gülünç yüzler takınırlardı, yanaklarından sözü geçen gözyaşı ırmakları akmaz, neşeli sahneleri gerçek bir gözyaşı denizine çeviremezlerdi.

Don Benjamin, tragedya sahneleriyle dolu olan oyunlarının çocukları ağlatacağını sanmıştı. Bu yüzden çocukların güldüğünü, hem de eskisinden çok daha büyük bir eğlence havası içinde kahkahalar attığını görünce sınırsız bir şaşkınlığa uğradı. Çocuklar, gözyaşı döküldüğünü görünce gülüyordu... Çocuklar birinin dövüldüğünü görünce gülüyorlardı.

"Mantıksız, mantıksız" dedi Don Benjamin sonunda.

"Mantıklı, mantıklı" diye karşılık verdi Donna Venjamon.

"Mantıksız, mantıksız, mantıksız."

"Bal gibi mantıklı, bal gibi mantıklı, bal gibi mantıklı."

"Kavga etmeyelim" dedi Don Benjamin.

"Peki, kavga etmeyelim" diyerek kabul etti karısı.

"Ama bu mantıksız..."

"Mantıklı bal gibi... Pek mantıklı... Pek-pek-pek mantıklı..."

Donna Venjamon kocasıyla kavga ederken kahırından çatlamamak için sözcüklere yeni heceler ekliyordu.

"Mantıksız mı mantıksız" diye kükredi kukla oynatıcısı; neredeyse saçını başını yolacaktı.

"Pek mantıklı, pek mantıklı, pek pek pek mantıklı..."

Ama ne olursa olsun Tanrının Kapısı'ndaki küçük kukla tiyatrosu şırınga hilesinden uzun süre yararlandı ve kuklaları ağlatıp çocukları güldürdü.

9
Camgöz

Küçük dükkânın kapıları akşamın erken saatlerinde, hesap yapılıp gazete alındıktan ve son müşterilere hizmet edildikten sonra kapanıyordu. Çocuklar sokaklarda, ışığa gelen ve elektrik ampullerinin çevresinde toplanan mayıs böcekleriyle eğlenmekteydi. Her yakalanan hayvana, biri kalkıp da merhametli ayağıyla oyuna son vermediği için yaramazlar tarafından bir sıra işkence uygulanmaktaydı. Pencerelerde kendilerini sevda acılarına bırakmış çiftler görülüyordu. Süngü ve sopalarla silahlanmış nöbetçiler, biri öbürünün ardında ve hepsi de başkan adımları atarak sessiz sokakları arşınlıyordu. Mayıs böceklerinin cellatları savaşçılık oynuyor ve sürekliliği eldeki cephaneye bağlı çarpışmalara girişiyorlardı; çünkü sokakta taş oldukça bu savaşçılar geri çekilmek bilmezdi. Yavuklunun anası yalnızca şöyle bir görünmekle sevda sahnelerine son veriyor, sanki şeytanla karşılaşmış gibi olan delikanlı şapka elinde sıvışıyordu ve nöbetçiler, dikkati çekmek için olacak, herhangi bir yayayı durdurup tepeden tırnağa arıyorlardı; üzerinde silah bulunmasa da kuşku uyandırdığı, başıboş gezdiği, devlete karşı gelecek ya da liderin dediği gibi hoşa gitmeyen biri olduğu gerekçesiyle adamı tuttukları gibi hapse götürüyorlardı.

Yoksullar semtinin gecenin bu saatinde yaptığı etki, sınırsız bir ıssızlık, Tanrı iradesine karşı dinsel bir taassupla mühürlenen ve bir doğulu gevşekliğinin izlerini taşıyan kirli bir sefaletti. Caddelerdeki çukurlarda birikmiş sular ayı yansıtıyor, sarnıçlardaki içme suyu, kendini tutsaklık ve hastalıkla lanetlenmiş sayan bir ulusun sonsuz saatlerini dile getiriyordu.

Lucio Vasquez, bu semtlerden birinde, hoşça kal, diyerek arkadaşından ayrıldı.

"Hoşça kal Genaro" derken açıkladığı sırrı saklaması için arkadaşına bir göz attı, "General'in kızının sevgilisine belki yardım etmeye vaktim kalır diye acele ediyorum."

Arkadaşı daha uzaklaşmadan, bir şey söylemek isteyen birinin kararsız hareketiyle Genaro bir an durdu. Sonra bir eve yaklaştı, bir dükkânda oturuyordu, parmağıyla kapıyı tıkırdattı.

İçeriden biri "kim o, kim o" diye bağırdı.

"Ben" diye yanıt veren Genaro, kısa boylu birinin kulağına bir şey fısıldayacakmış gibi kapıya eğildi.

Bir kadın "kim ben" diye sordu kapıyı açarken.

Gecelikli ve saçları çözülmüş karısı, Fedina Rodas, yüzünü mumla aydınlatmak için kolunu kaldırdı.

Genaro içeri girdikten sonra kadın sürgüyü yeniden gürültüyle sürüp mumu indirdi ve hiç konuşmadan yatağına gitti. Utanmak bilmez kocası kaçta geldiğini görsün diye mumu çalar saatin yanına koydu. Genaro, dükkânın tezgâhında uyuyan kediyi okşadı, bu arada ıslıkla neşeli bir de şarkı tutturdu.

Fedina yatağa girmeden önce ayaklarını sürterek, "seni bu kadar keyiflendiren bir yenilik mi var" diye sordu.

Dükkânın karanlığında görünmeyen Rodas, "hiçbir şey yok" diye çabuk çabuk yanıt verdi; karısı, içini ezen acıyı sesinden anlayacak diye korkuyordu.

"Kadın gibi konuşan şu polisle dostluğun gittikçe artıyor."

Şapkası gözlerine kadar inmiş olan Genaro, "hayır" diye karısının sözünü kesti, yatak odası olarak kullandıkları arka bölüme geçti.

"Yalancı... Burada ayrıldınız birbirinizden... Ne dediğimi biliyorum ben; ne horoz ne de tavuk sesine benzeyen bir sesle konuşan dostun gibi adamlardan hayır gelmez. Sana güvenlikte iş bulsun diye düşüp kalkıyorsun onunla... Tam tembel üşengeçlere yaraşır iş; yüzünüz de mi kızarmıyor?"

"Neden söz ediyorsun" diye soran Genaro, konuyu değiştirmek için bir karton kutudan çıkardığı etekliği gösterdi.

Fedina, etekliği bir barış bayrağıymış gibi kocasının elinden çekip aldı, heyecanla yatağın üzerine koydu; bu etekliğin, ilk çocuğunun vaftiz anası olmaya hazırlanan General Canales'in kızının bir armağanı olduğunu kocasına anlatacaktı. Rodas, karısının vaftiz hazırlıkları üzerine yaptığı konuşmayı dinlemiyordu, keyifsiz halde, yüzünü oğlunun beşiğinin gölgesine sakladı. Işığı maskelemek için elini kaldırıp gözleriyle mumun arasında tuttu ama çabucak geri çekip parmaklarına yapışmış kandan temizlemek için salladı. Ölüm hayaleti bir tabuttan kalkar gibi kalkıp oğlunun beşiğinden yükselmişti. Ölüleri de çocuklar gibi sallamak gerekiyordu. Oyuk gözleriyle saçsız, kaşsız, dişsiz ve bembeyaz bir hayaletti bu. Genaro karısının sesini çok uzaktan duyuyormuş gibi oldu. Karısı oğlundan, vaftizden, General'in kızından söz ediyordu; karşı komşu kadını, şişko komşuyu, arka evdeki komşu kadını, köşedeki komşuyu, aşevindekini, kasap dükkânındakini, fırındakini çağırmak istediğini söylüyordu.

"Ne keyifleneceğiz kim bilir!"

Ve birdenbire konuşmasını keserek sordu: "Neyin var Genaro?"

Genaro irkildi.

"Hiç, hiçbir şeyim yok."

Karısının bağırmasıyla ölüm hayaleti kara kara noktalarla doldu; gölgeli köşede bir iskelet oluşturan küçük kara noktalar... Bir kadın iskeletiydi bu ama göğüs kafesinin kemiklerinden fareler gibi aşağı sarkan zayıf, kıllı, sarkık göğüslerden başka kadınca bir yanı yoktu.

"Genaro, neyin var senin?"

"Hiç..."

"Uyurgezer gibi dönmek için mi çıkıyorsun sokağa? Evinde oturmayan adamın yüzünü şeytanlar görsün..."

"Hayır, bir şeyim yok, bir şey olduğu falan yok."

Küçük bir elektrik fenerinden çıkan, ışık denizine benzer bir göz, sağ elinin parmağı üzerinde dolaştı. Serçe parmaktan orta parmağa, orta parmaktan yüzük parmağına, yüzük parmağından işaret parmağına, işaret parmağından da başparmağa... Bir göz... Yalnızca bir göz... Kirpiklerini kırptıkça içine yılgı salan bir göz. Onu ezmek için, etine gömülen tırnakları canını acıtıncaya dek yumruğunu sıktı. Olacak gibi değildi. Yumruğunu açınca eli ona bir kurşun yüreği büyüklüğünde ama cehennemden korkunç göründü. Teri, şakaklarından et suyu çorbası gibi koyu ve sımsıcak akıyordu. Elinde tuttuğu bu gözden, bir rulet bilyesi gibi ölüm dansıyla sağa sola yuvarlanan bu gözün içinden ona bakan kimdi?

Fedina onu, oğlunun uyuduğu beşiğin yanından çekip uzaklaştırdı.

"Genaro, neyin var senin?"

"Hiç."

Birkaç kez iç çekti, sonra: "Hiç, beni izleyen bir göz var" dedi; "bir göz izliyor beni, ellerimi görüyorum; hayır, hayır, olamaz; benim gözlerim bunlar, bir göz..."

Kocasının şaşkın şaşkın söylenmesinden bir şey anlamayan kadın dişlerinin arasından konuşarak öğüt verdi:

"Tanrı'nın hoşgörüsüne sığın..."

"Bir göz... Evet, evet yuvarlak bir göz, kapkara, kirpikli, cam gibi..."

"Sarhoşsun sen sarhoş..."

"Hiç içmediğim halde nasıl sarhoş olurum?"

"Hiç mi? Peki bu alkol kokusu ne?"

Odanın yatmak için kullanılan yarısında, öbür yarısı dükkândı, Rodas kendini geniş bir bodrumda kaybolmuş hissediyordu; herhangi bir avuntudan yoksun ve uzak, yarasalarla örümceklerin, yılanlarla kaplumbağaların arasında...

"Bir şey yaptın sen" diye sürdüren Fedina, sözlerini esneyerek kesti, "seni gözetleyen Tanrı'nın gözü bu..."

Bir sıçrayışta kendini yatağa atan Genaro, ayağında kunduraları, giyinik olarak yorganın altına kaydı. Genç bir kadının güzel vücudunun, karısının vücudunun yanında yitip gitti göz. Ama Fedina ışığı söndürünce daha kötü oldu; karanlıkta göz öyle bir hızla büyüdü ki birkaç dakika içinde ne var ne yok hepsini yuttu; dört duvarı, döşemeyi, odanın tavanını, evi, hayatı, oğlunu...

Genaro karısının uzaktan gelen sesine, "hayır" diye karşılık verdi. Korkudan haykırınca karısı hemen ışığı yakmıştı, bir havluyla alnındaki teri siliyordu: "Hayır, Tanrı'nın gözü değil, şeytanın gözü bu..."

Fedina haç çıkardı. Genaro, karısından ışığı söndürmesini istedi. Aydınlıktan karanlığa geçilirken göz bir sekiz biçimine girdi, sonra bir gürültü işitildi; bir şeye çarpılmış gibi bir ses çıktı, derken sokaktan geçen bir yayanın ayak sesi duyuldu.

"Kapı, kapı" diye bağırıyordu Genaro: "Evet, evet, ışık... Kibrit... Işık... Ne olursun, ne olursun..."

Kadın, kocasının üzerinden elini uzatıp kibriti aradı. Uzaktan bir arabanın tekerlek sesleri duyuluyordu. Genaro parmaklarını ağzına sokmuş, boğulur gibi konuşuyordu. Yalnız kalmak istemiyordu. Geceliğini giymiş olan karısından bir fincan kahve yapmasını istedi.

Kocasının haykırdığını duyan Fedina korku içinde yine yatağa koştu. "Ateş nöbetiyle mi konuşuyor yoksa" diye kendi kendine sorup güzelim kara gözleriyle alevlerin titreyişine baktı. Küçük Enriqueta'nın midesinde buldukları solucanları, hastanede bir Kızılderili'nin kafasından beyin yerine çıkan yosunu, insanı uyutmayan masal hayvanını düşünüyordu. Atmacayı görüp de kanatlarını açarak civcivlerini yanına çağıran bir tavuk gibi, bir kutsal Blasius madalyonunu yeni doğmuş yavrusunun göğsüne yerleştirdi, yüksek sesle dua etmeye başladı.

Duayı duyan Genaro, dayak yiyormuş gibi sarsıldı. Gözleri kapalı, yataktan indi, beşiğin yanında duran karısına yaklaştı,

dizlerinin üzerine çöküp karısının bacaklarına sarıldı, ne gördüyse anlattı karısına.

"Merdiven basamaklarının üzerinde, evet, aşağıda yatıyordu; daha ilk kurşunda kanı akmaya başladı, gözleri kapanmadan... Gerilmiş bacakları ve dimdik bakışlarıyla... Soğuk, insanın üzerine yapışan bir bakış... Şimşek gibi bir hızla her şeyin farkına varıp üzerimize çevrilen bir göz... Üzerime yapışmış uzun kirpikli bir göz, işte şu parmaklarımda, şurada... Tanrım şurada..."

Küçüğün iniltisiyle sustu. Kadın, tiksinti veren, diz çöküp bacaklarına sarılmış inleyen kocasından uzaklaşamıyordu, sımsıcak kundaklanmış çocuğu kollarının arasına aldı, meme verdi.

"İşin en kötü yanı da şu ki Lucio..."

"O kadın gibi konuşanın adı Lucio mu?"

"Evet, Lucio Vasquez..."

"Kadife mi derler ona?"

"Evet..."

"Peki ama neden, neden öldürdü o adamı?"

"Emir vardı. İhtiyar kuduzdu. Ama Lucio'nun bana anlattığı şey daha da korkunç: General Canales için tutuklama emri çıkmış; biri de bu gece kızını kaçıracak."

"Senyorita Camila'yı mı? Çocuğumuzun vaftiz anasını mı?"

"Evet."

Bu inanılmaz haberi duyan Fedina, yabancıların bahtsızlığına bile kolayca, aşırı bir duyarlıkla ağlayan kimseler gibi ağlamaya başladı. Uyuttuğu oğlunun küçücük başına kocaman gözyaşları damlıyordu; büyük anaların soğuk vaftiz suyuna karıştırmak için kiliseye getirdikleri ılık suyu andıran gözyaşları... Küçük artık uykuya dalmıştı. Gece geçmişti. Kapının altından sabah kızıllığının altın sarısı ışığı sızıp da ekmekçi kadının usul usul kapıya vurmasıyla sessizlik bozulurken ikisi de bir büyünün etkisinde gibiydi: "Ekmek... Ekmek... Ekmek..."

10
Milis Prensleri

Takma adıyla Chamarrita, küçük kürk manto diye anılan General Eusebio Canales, Cara de Angels'in evinden, bir ordunun başına geçecekmiş gibi askeri bir tavırla ayrıldı. Kapıyı kapamış ve sokakta tek başına olduğunu yeni fark etmişti ki geçit törenlerine yakışır o askerce adımları, pazaryerine tavuk satmaya giden bir Kızılderili'nin adımları gibi küçüldükçe küçüldü. Casusların aceleci adımları ardından geliyordu. Parmaklarını, kusturacakmış gibi sancıyan fıtığına bastırdı. Kalbi o anda çatlayacak, çarpması duracak ve birazdan boğulacakmış gibi bir duygu içindeydi. Şaşkın bir bakışla düşünmekten yoksun, göğsünü elledi, kalbi sanki kırılmış bir organdı, yeniden çarpmaya başlasın diye alçılı bir bantla tutturmak ister gibi kalbini ele geçirmeye çalıştı. Daha bir dakika önce çok uzaklardaymış gibi görünen köşe başına ulaştı. Şimdi sıra öbür köşe başındaydı... Ama orası bitkinliği yüzünden çok daha uzakta görünüyordu. Tükürdü. Az kalsın yere yuvarlanıyordu. Bir yemiş kabuğu... Sokağın bitiminde bir arabanın tekerlekleri dönüyordu. Yuvarlanacak gibi oldu. Arabayı gördü, evleri, ışıkları... Adımlarını sıklaştırdı. Başka bir şey yapamazdı. Birkaç dakika önce ona çok uzaklardaymış gibi görünen köşe başına ulaştı. Şimdi de öbürü, ama o da bitkinliğinden ötürü öylesine uzak göründü ki... Bacaklarının üzerinde durabilmek için kendini zorladı, dudaklarını ısırdı. Dizleri sertleşmiş, sırtında garip karıncalanmalarla olduğu yerde durur gibi oldu. Dizleri, birazdan kendisini taşımak zorunda kalacaktı; ölümden kaçmak için

vücudunun tüm çabasıyla kollarının, dirseklerinin yardımıyla, ellerinin, ayaklarının üzerinde sürünerek evine gidecekti. Yürüyüşünü yavaşlattı. Kavşaklarda kimsecikler yoktu. Düşsüz geceler boyunca sürüp gidecek gibiydi sokakta kavşakları... Kendisini kendi gözüyle de, onu gören ve görmeyen başkalarının gözüyle de gülünç buldu. Yüksek rütbesi şunu söylüyordu ona: Gecenin ıssızlığı içinde bile yurttaşların bakışları üzerine çevrilmiştir. "Ne olursa olsun" diye fısıldadı kendi kendine, "görevim evde kalmaktır; hem de her şeyden önce şu arsız Cara de Angel'in bana anlattıkları doğruysa..."

Biraz sonra da:

"Kaçmak suçu kabullenmem demektir," diyordu. Yansıyan ses adımlarını ikileştiriyordu. "Kaçmak suçu kabullenmem demektir... Ya kalmak?" Yansıyan ses adımlarını ikileştiriyordu... "Suçu kabullenmem demektir... Ya kalmak?" Yansıyan ses, adımlarını ikileştiriyordu.

Gözde'nin yapıştırdığı korku bandını çekip koparmak için göğsüne doğru bir el hareketi yaptı... Askeri nişanları üzerinde değildi... "Kaçmak suçu kabullenmem demektir... Ama kalmak?" Cara da Angel'in parmağı, tek kurtuluş çaresinin sürgün yolu olduğunu gösteriyordu ona... "Canınızı kurtarın General, daha vakit var..."

Her şey, ne idiyse, ne olduysa, çocukça bir sevecenlikle sevdiği her şey, yurt, aile, anılar, gelenek ve kızı Camila... Her şey, evrenin bir ekseni haline girmiş yazgı belirleyen bu işaret parmağının ucunda, karmakarışık düşünceler halinde dönüp duruyordu.

Birkaç adım sonra baş döndürücü bu hayalden geriye yalnızca gözyaşları kalmıştı.

"Generaller Milis Prensleridir" demiştim bir konuşmamda... "Hey budala... Bu konuşma neye patlıyor şimdi... Başkan, benim bu Milis Prensleri ifademi asla hoş görmeyecek; beni öteden beri çekemediği için de kırlaşmış saçlarım karşısında saygı ve kor-

kudan başka bir şey duymayan albayın ölümünden beni suçlu tutuyor."

Kır bıyıklarının altında ince, acı bir gülümseme belirdi. İçinin en derinlerindeki Ben'den bir başka General Canales ortaya çıktı, ayaklarını sürüyerek kaplumbağa hızıyla ilerleyen, dinsel alaya katılmış bir keşiş gibi sessiz, karanlık bakışlı, gamlı, üzerine kullanılmış fişeklerin barut kokusu sinmiş bir General Canales...

Cara de Angel'in evinden gururlu bir tavırla ayrılan Canales, askerlik mesleğinin en yüksek noktasına ulaşan, devlere yakışır omuzlarında Büyük İskender'in, Julius Cesar'ın, Napolyon'un ve Bolivar'ın onurlu savaşlarının yükünü taşıyan gerçek Chamarrita, birdenbire rütbesiz, kolları sırmasız, apoletsiz, çizmesiz ve altın mahmuzları olmayan bir General Canales, bir general karikatürü haline girmişti. Uğursuz bir kuşun rengine bürünmüş, tıraşı uzamış, bu çökmüş davetsiz misafirin yanında, bu yoksul mezarının yanında, öteki, kordonları, püsküllleri, defneyaprakları, sırmaları ve görkemli selamlarıyla "abartısız" birinci sınıf bir mezar sahibi gerçek Chamarrita yürüyordu. Bu düşmüş Canales, tarihin bir daha görmeyeceği bir yenilgi anına doğru ilerlemekteydi. Altın yaldızlara ve mavilere boyanmış bir hayalet gibi, üç köşeli şapkası gözlerinin üstüne inik halde, kırık kılıcı, yararsız yumrukları, göğsündeki pas tutmuş nişanları ve haçlarıyla geride kalan gerçek generalin önünden yürüyordu.

Adımlarını hiç yavaşlatmayan Canales, bakışlarını tören üniforması giymiş benzerinden çevirdi. Moral bakımından yenilmiş hissediyordu kendini. Bir hayalin korkusu içindeydi: Kendisini kapıcı üniformasıyla sürgünde görüyordu; ceketi uzun ya da kısa, bol ya da dardı, üzerine oturmamıştı. Caddeler boyunca kendi kordonlarını kendi ayaklarıyla ezerek, kendi yıkıntılarının üzerinden geçerek yürüyordu.

"Ama ben suçsuzum..." Ve yüreğinin inançlı sesiyle yineliyordu: "Suçsuzsam neden korkuyorum?"

Vicdanı, Cara de Angel'in sesiyle "çünkü..." diye yanıt veriyordu: "Çünkü her şey bambaşka olurdu bu suçu işlemiş olsaydınız. İşlenmiş bir suçun değeri vardır; çünkü hükümete yurttaşların hoşgörüsünü sağlar. Ülke mi? Canınızı kurtarın General, ben ne dediğimi biliyorum. Yurt kavramının yerini tutacak hiçbir şey yoktur. Yasalar mı? Gülünecek şey... Kurtarın kendinizi General, sizi ölüm bekliyor."

"Peki ama suçsuz olduğuma göre..."

"Suçlu olup olmadığınızı düşünmeyin General. Siz yalnızca Başkan'ın hoşuna gidip gitmediğinizi düşünün; hükümetin tutmadığı bir suçsuz, bir suçludan çok daha kötü durumdadır."

Artık Cara de Angel'in sesine kulak asmayıp kalbinin atışlarını durduran öç şarkıları okuyor gibiydi. Bir süre sonra kızını düşündü. Kızı sabırsızlıkla onu bekliyordu kesinlikle. Merced'in kulesindeki çanın sesi duyuldu. Gökyüzü pürüzsüzdü, yıldızlı, bulutsuz... Evinin sokağına sapınca pencerelerde ışık gördü. Sokağın ortasına kadar uzanan aydınlık büyük bir korkuya işaretti...

"Camila kardeşim Juan'da kalır, daha sonra getirtirim onu... Cara de Angel, onu hemen bu gece ya da yarın sabah oraya götürmemi ileri sürdü." Elindeki anahtarı kullanması gerekmedi, eve yeni varmıştı ki kapı kendiliğinden açıldı:

"Babacığım..."

"Sesini çıkarma... Gel... Anlatayım da dinle... Zaman kazanmamız gerek... Emir erim ahırdan bir hayvan çeksin... Para... Bir tabanca... Çamaşır sonra gönderirsiniz... Şimdi küçük bir valize en gerekli şeyleri... Sana ne dediğimi biliyorum, sen de anlayamazsın. Söyle de benim doru katıra eyer vursunlar, üzerimi değiştirip kardeşime mektup yazarken de eşyamı hazırla. Birkaç gün Juan'da kalırsın."

Bir deli bile babası kadar Camila'yı korkutamazdı; aslında çok sakin olan bu adam öylesine heyecanlı, telaşlı gelmişti ki... Söyleyeceği söz dudaklarında dondu kaldı. Yüzü sarardı. Baba-

sını hiç böyle görmemişti. Telaş içinde, acılı, hiçbir şeyi doğru dürüst anlamaksızın, yalnızca, "sen bilirsin Tanrım" diye fısıldayarak koştu; hayvana, gözleri ateşli güzel bir katıra eyer vursun diye emir erini uyandırdı, valizi hazırlamak için geri döndü (mendil, çorap, küçük francala, evet tereyağıyla, ama tuzu unuttu). Sonra mutfağa koştu, gürültüden kurtulmak için zaman zaman sıcak ateşin yanındaki kömür sandığının üzerinde kediyle birlikte yatan sütninesini uyandırdı, ateş çoktan yanmış kül olmuştu. Hizmetçi kız, odasındaki pencereleri sımsıkı kapattığı sırada General çalakalem yazıyordu.

Evin üzerine bir sessizlik çökmüştü. Ama bu sakin, yumuşak gecelerin ipek gibi sessizliği, çiçeklerin düşüncesinden daha hafif, sudan daha az sıvı olan sessizlik değildi... Şu anda evin içini kaplamış olan bu sessizliği bozan yalnızca General'in öksürüğü, kızının gidip gelmesi, hizmetçi kızın hıçkırıkları, çekmelerin, komodin ve dolapların açılıp kapanmasıydı. Bu olduğu yere büzülmüş, gergin, sahte, yabancı giysiler gibi zor taşınan bir sessizlikti.

Suratından dolandırıcılık akan, bir bale dansçının vücuduna sahip küçük bir adam, kaleminin ucunu kâğıttan hiç kaldırmaksızın örümcek ağı örüyormuş gibi gürültüsüz yazıyordu:

"Ekselansları Cumhurbaşkanı'na. Ekselans,

Alınan emirlere uygun olarak General Eusebio Canales aralıksız gözetlenmektedir. Sayın Başkan'a, General'in, ekselanslarının dostlarından Don Miguel Cara de Angel'in evinde görülmüş olduğunu bildirmekle onur duyarım. Ev sahibiyle hizmetçi kızı gözetleyen aşçı kadının ve sizin için ev sahibiyle aşçı kadını gözetleyen hizmetçi kızın bana bildirdiklerine göre Cara de Angel, General ile aşağı yukarı kırk beş dakika süren gizli bir konuşma yapmıştır. Yine onların bildirdiğine göre General evden çok heyecanlı ve sinirli ayrılmıştır. Verilen talimata uygun olarak Canales'in evinin göz hapsinde tutulması çok sıkı

bir biçimde sürdürülmektedir; bu arada her kaçma girişiminde öldürme emri yenilenecektir.

Hizmetçi kız verilen haberi tamamlamaktadır, bundan aşçı kadının haberi yoktur. Bana telefonla bildirdiğine göre efendisi, Cumhurbaşkanı'nı kazanmak koşuluyla General'in, kızını ona vereceğini söylemiştir.

Aşçı kadınsa (bundan da hizmetçi kızın haberi yoktur) daha geniş bilgi vermiştir. General evden çıkıp gider gitmez efendisi hoşnut bir tavırla emirler yağdırmış, iyi bir aileden genç bir bayanın yanlarında kalacağını, dükkânlar açılır açılmaz konserve, likör, yiyecek öteberi ve şekerleme gibi şeyler almasını söylemiştir.

Sayın Başkan'a bildirmekle onur duyduğum şeyler bunlardır..."

Tarihi yazıp yılankavi parafını, imzasını attı, sonra unuttuğu bir şeyi anımsamış gibi burnunu kaşıdı, kalemi bırakmadan sürdürdü;

"Not: Sabahki bildiriye ek: Doktor Luis Barreno: Bugün öğleden sonra ikisi yoksul üç kişi doktorun kliniğine geldi; doktor akşamüstü karısıyla parkta dolaştı. Hukukçu Abel Carvajal: Öğleden sonra Banco Americano'da, Kapüsün Manastırı'nın karşısındaki bir eczanede, Alman Kulübü'nde görüldü. Orada, polisin ayrıca izlediği Herr Romsth ile bir süre görüştü, saat yedi buçukta evine döndü. O zamandan beri kendisini gören olmamıştır; emre uygun olarak evi daha sıkı bir biçimde gözetlenmektedir."

11
KAÇIRILMA

Rodas'tan ayrılan Lucio Vasquez, General'in kızının kaçırılmasına yardımcı olabilmek umuduyla Masacuata'ya koştu. Korkudan yarı ölü halde, halk ağzında yılgı ve cinayet yeri diye anılan, testilerine damlayan kirli suyun başında kadınların yalan ve iftira demetini ördükleri Pila de la Merced'in yanından geçti.

Pelele'nin katili adımlarını yavaşlatmadan, "birine oyun oynamak olağanüstü bir şeydir" diye düşünüyordu. "Kapı'daki işimi bu kadar çabuk bitirdiğime göre bunu da başarabilirim. Büyük Tanrım, insan bir tavuk çalarken bile sevinçten ne yapacağını bilemez ya bu tavuk değil de bir kadınsa..."

Neden sonra Masacuata'nın meyhanesi göründü ama Merced'in saatine gözü ilişir ilişmez Vasquez'in sırtından ter boşandı. Ola ki doğru gördüyse... Tam saatiydi işte. Canales'in evini göz hapsinde tutan birkaç polisle selamlaştıktan sonra son bir sıçramayla, tıpkı tavşan gibi, meyhanenin kapısına ulaştı.

Saat sabahın ikisi olsun diye bekleyen Masacuata biraz uzanmıştı; sinirleri son derece gergindi. Bacaklarını birbirinin üzerine bastırıyor, kollarını olur olmaz yerlerinden ezip duruyor, başını yastığın üzerinde bir o yana bir bu yana atıyor, gözlerini kapayamıyordu. Derisindeki gözeneklerden sımsıcak ter taneleri fışkırıyordu.

Kapısı vurulur vurulmaz yataktan korkuyla fırladı, kapıya koştu; at gibi soluyordu:

"Kim o?"

"Ben, Vasquez. Kapıyı aç..."

"Seni beklemiyordum."

Vasquez içeri girerken, "saat kaç" diye sordu.

Meyhaneci kadın saate bakmadan, "biri çeyrek geçiyor" diye yanıt verdi. Sabahın saat ikisini bekleyen, bu yüzden dakikaları, beş dakikaları, on dakikaları, on beş dakikaları, yirmi dakikaları saymış kimselerin kendine güveniyle konuşmuştu.

"Peki ama Merced'in kulesindeki saat ikiye çeyrek kaldığını gösteriyordu?"

"Papazların saati yine ileri gitmişse başka! Yoksa mümkün değil."

"Kâğıt parayı bırakan adam dönmedi mi hâlâ?"

"Hayır."

Vasquez, gösterdiği sevgiye bir tokatla karşılık vereceğini umarak meyhaneci kadını kucakladı. Ama böyle bir şey olmadı. Masacuata, Vasquez'i bir güvercin yumuşaklığıyla karşıladı ve buluşan dudakları, bu gece hiçbir şeyden kaçınmamak için yaptıkları sessiz sözleşmeye mühür bastı. Odayı aydınlatan tek ışık, Chiquinquira Bakiresi'nin resmi önünde titreşmekteydi. Onun yanında da kâğıt güllerden küçük bir buket duruyordu. Vasquez, mumu üfleyerek söndürdü, meyhaneci kadını bir ayak oyunuyla yere düşürdü. Bakirenin resmi karanlıkta kayboldu; iki vücut döşemenin üzerinde yuvarlanıp sarmısak püskülleri gibi birbirine dolandı.

Parayla tutulmuş birtakım adamların izlediği Cara de Angel koşar adım gelip tiyatronun yakınında ortaya çıktı.

"Ben kızı elime geçirir geçirmez evi yağma edersiniz" dedi adamlarına; "eliniz boş dönmeyeceğiniz kesin ama sözüme dikkat edeceksiniz, şimdi olsun daha sonra olsun, gevezelik yok; bana iyi bir yardımcı olamayacaksanız hiç yardım etmeyin daha iyi..."

Sokağın köşesinde bir nöbetçi onları durdurdu. Erler çevrelerini kuşatırken, Gözde, komutanla anlaşmanın yolunu buldu.

"Birine serenat yapmaya gidiyoruz yüzbaşım."

"E nerede bu, neredeymiş bakayım?" Yüzbaşı elindeki kılıçla iki kez yere vurdu.

"Callejon de Jesus'un orada..."

"Ne marimba'nız var yanınızda ne de gitarınız... Sessiz bir eğlence olacak desene..."

Cara de Angel, tüm güçlüklere son veren bir yüzlük banknotu gizlice subayın eline sıkıştırdı.

Merced Tapınağı, caddenin sonunda tüm görkemiyle ortaya çıktı. Kubbesindeki iki gözü andıran iki penceresiyle kaplumbağa biçiminde bir tapınak. Gözde, Masacuata'ya toplu halde gitmemeleri emrini verdi.

Birbirlerinden ayrılmadan önce yüksek sesle "El Tus-Tep Meyhanesi'nde buluşuyoruz, anlaşıldı mı" dedi, "dikkatli olun, başka yere gitmeyin sakın, El Tus-Tep, hallaç dükkânının bitişiği..."

Adamların ayak sesleri çeşitli yönlerde uzaklaştı. Kaçırma planı şuydu: Merced Kulesi'ndeki saat ikiyi çalınca Cara de Angel'in gönderdiği adamlardan birkaçı General Canales'in evinin damına tırmanacaktı. Adamların ayak sesleri damda duyulur duyulmaz, evi gözaltında bulunduran polislerin dikkatini çekmek ve hırsızlara karşı imdat istemek için General'in kızının bağırması ve evin ön cephesindeki bir pencereye gitmesi kararlaştırılmıştı. General böylece genel kargaşalıktan yararlanarak göze görünmeksizin arka kapıdan sıvışabilirdi.

Bir budala, bir deli ya da bir çocuk bile bundan daha saçma bir şey tasarlayamazdı. İler tutar yanı olmayan bu planı hem General'in hem de Cara de Angel'in hoşgörüyle karşılamalarının nedeni, ikisinin de bu planda ikili bir tuzak görmemesiydi. Canales için Gözde'nin varlığı, herhangi bir plandan çok daha güvenilecek bir şeydi; Cara de Angel içinse başarı, bir araya ge-

---

* Orta Amerika'da kullanılan bir müzik aleti.

lip birlikte konuştukları şeyle değil, savaş stratejisini tam saati ve tüm ayrıntılarına kadar telefonla haber verdiği Cumhurbaşkanı ile ilgiliydi.

Tropik bölgelerdeki karanlık, soğuk, rüzgârlı ve gamlı nisan geceleri, sıcak mart günlerinden dul kalmış gibidir. Cara de Angel, meyhaneyle Canales'in evinin köşesinde ortaya çıkıp şurada burada nöbet tutmakta olan baskın polislerinin gölgelerini saydı. Evin çevresini adım adım dolaşıp geri dönerek Tus-Tep'in kapısından içeri süzüldü: Çevredeki her evin kapısı önünde, bir aşağı bir yukarı huzursuz dolaşan polislerle ilgisi olmayan birer polis daha duruyordu. Vicdanı rahat değildi Cara de Angel'in. "Bir cinayete yardımcı oluyorum" dedi, "bu adamı evinden çıkar çıkmaz alaşağı edecekler." Kafasının içindeki bu düşünceden kurtulmadıkça kötü bir adam olarak görüyordu kendini. Kaçış başarılı olsa bile ölüme hükümlü bir adamın kızını kaçırmak ona korkunç ve tiksinti veren bir şey gibi geliyordu. Duygusuzluğu içinde onu huzursuz eden şey, kendini savunamayacağı için Başkan'ın dostunun gölgesine sığınıp kurtulacağını sanan bir yurttaşa kentin göbeğinde kurulan bu tuzak karşısında duyulacak bir acıma falan da değildi. Bu sözde koruma, aslında kurnazca düzenlenmiş bir oyundu, acımasızlıktı. Son dakikada ihanete uğradığını ve aldatıldığını gören kurbanın şaşkınlığına sonsuz bir acı da eklenecekti. Ayrıca bu bir cinayeti haklı gösterecek elverişli bir çareydi; böylece, yetkili makamların, öbür gün tutuklanacak bir suçlunun kaçmasına engel olmak için harekete geçtiğine inanılacaktı. Ne var ki Cara de Angel'in bu işleri hoş görmemesi bambaşka bir duyguyla ilgiliydi. Aslında General'i koruma görevini üzerine almayı ve buna karşılık da General'in kızı üzerinde bazı haklar elde etmeyi istemiyor değildi ama kendisinin her zamanki gibi yalnızca kör bir gereç, bir jandarma, bir cellat olarak kullanıldığını anlayınca bu hakların da yok olduğunu görüyordu. Suskusunun ovaları üzerinden ga-

rip bir rüzgâr esiyordu. Gözyaşından yoksun kirpiklerinin susamışlığı, dikenli kaktüslerin, ağaçların susamışlığı ve göklerin bütün sularıyla bile dindirilemeyecek susamışlığıyla yabanıl bir bitki yerden yükseliyordu. Bu neden böyleydi? Ağaçlar neden yağmur altında bile susuzluk çekiyordu?

Her şeyi eski haline getirmek için Canales'in kapısını çalmak, onu uyarmak düşüncesi şimşek gibi Cara de Angel'i sarstı, hayalinde kendisine teşekkür ederek gülümseyen General'in kızını gördü. Bu sırada meyhaneye girmişti bile; orada Vasquez ile adamlarınca karşılandı.

"Bana güvenin. Sizin emrinizdeyim. Görüyorsunuz işte, size her bakımdan yardıma hazırım, anlıyor musunuz? Korku nedir bilmeyen yedi canlı insanlardanım ben, tam bir Berberi çocuğuyum..."

Vasquez, kadınsı sesine karşın konuşulanlara erkekçe bir hava vermeye çalışıyordu.

Alçak sesle "bana büyük şans getirmemiş olsaydınız" dedi, "sizinle böyle konuşmazdım inanın; Masacuata ile aramı buldunuz, şimdi bana karşı daha aklı başında..."

Cara de Angel, Pelele'nin katilinin elini sertçe sıkarak "sizi burada böyle karar sahibi görmekle sevindim; adamları da..." dedi. "Dostum Vasquez, konuşmanız bana, polisleri görür görmez kaybettiğim cesareti yeniden sağladı. Her kapının önünde bir polis duruyor."

"Korkuyu atmak için birer kadeh içelim."

"Yok canım, kendim için korkuyorum sanmayın, polise oynadığım ilk oyun değil bu; kız için korkuyorum, evden çıkarken onunla birlikte götürülmek istemem de ondan, anlarsınız ya..."

"Sizi kim tutuklayabilir ki? Eve girildiği sırada ortalıkta tek polis bile kalmaz görürsünüz. Başım üstüne bahse girerim. Siz merak etmeyin. İşe bir başlansın da bakın hepsi nasıl koşuşur. Kuşkum yok bundan."

"Buraya gelmek iyiliğini gösterdiğinize göre onlarla da şimdiden konuşsanız daha dikkatli davranılmış olmaz mı? Ötekiler biliyor ki..."

"Saçma... Onlara söylenecek bir şey yok, hiçbir şey... Kapının açık olduğunu görür görmez şöyle düşünecekler: Orada yapılacak bir şey var. İnanın ki böyle. Beni görmeleri daha iyi; Antonio Libélula ile birlikte papazın evine girdiğim günden beri beni iyi tanırlar. Papaz, pencereden odasına girdiğimizi görünce öyle korkmuştu ki paranın saklı olduğu dolabın anahtarını, tıkırdamasın diye bir mendile sarıp bize atmış, kendisi de uyur gibi yapmıştı. Evet o zaman da alnımın akıyla o işin içinden çıkmıştım. Sizin bu delikanlılar bayılır kavgaya."

Vasquez, pek de güven vermeyen, üstleri başları pire dolu, sessiz sedasız ve birbiri ardı sıra konyak kadehlerini boşaltıp her kadehten sonra yerlere tüküren adamları gösterdi. "Öyledir, bayılırlar saldırmaya, kavgaya..."

Cara de Angel, Vasquez ile dostluk için tokuşturacağı kadehini kaldırdı. Masacuata da bir kadeh anason doldurdu, üçü birden içtiler.

Yarı karanlıktaydılar; bir önlem olsun diye elektrik yakılmamıştı. Odada, Chiquinquira Bakiresi'nin önündeki mumdan başka ışık veren bir şey yoktu. Üstü başı yırtık pırtık adamların ceylanları andıran uzamış gölgeleri, kuru pasta rengindeki duvarlara düşmüştü; bu gölgelerle raflardaki şişeler her renkten küçük alevler gibi titreşmekteydi. Hepsi ilerlemekte olan saate bakıyordu. Tükürükleri döşemenin üzerinde kuru gürültüler çıkarıyordu. Ötekilerden uzaklaşmış olan Cara de Angel, bakirenin resmine yakın bir yerde, sırtı duvara dayalı beklemekteydi. Büyük, kara gözleri, böyle olağanüstü anlarda bir sineğin usandırıcı uçuşuyla kafasına takılan düşünceyi mobilyadan mobilyaya geçerek izlemekteydi: İnsanın bir karısı, çocukları olması... Ölüme hüküm giymiş siyasal suçluyla ilgili fıkrayı anımsayınca gülümsedi: Bu idam mahkûmu, idamından on iki

saat önce hükümetin emriyle son isteğini yerine getirecek olan askeri yargıcın önüne çıkarılmıştı. Asıl amaç, ifadesini değiştirmesi koşuluyla suçlunun bağışlanmasıydı. Hazırcevap sanık, "son isteğim bir çocuk yapmaktır" diye yanıt vermişti. "Olur" diyen soruşturma yargıcı da iyi bir şaka yapıyor kanısıyla bir orospu getirtmişti. Sanık, hiç ilişmediği kadını yine geri göndermiş ve yargıç yanına gelince ona şunu söylemişti: "Yeteri kadar orospu çocuğu var dünyada..."

Kendi kendine konuşurken dudağının kıyısında yeni bir gülümseme belirdi: "Lise müdürü, gazete başyazarı oldum, diplomat, milletvekili, belediye başkanı oldum; şimdiyse yalnızca bir çete başıyım."

"Lanet olsun be, şu hayata bak sen... 'This is the life in the tropic...'"*

İki çan sesi Merced'in taş duvarlarını ürpertti.

"Herkes sokağa" emrini veren Cara de Angel, tabancası elinde, dışarı çıkmadan, Masacuata'ya seslendi: "Birazdan yavrucuğumla buradayım yine..."

"İşbaşına" diye emir veren Vasquez de General'in evinin bir penceresine kertenkele gibi tırmandı. İki yardakçı onu izledi.

General'in evinde iki çan sesinin yankısı vardı hâlâ.

"Camila, geliyor musun?"

"Evet, babacığım."

Canales'in üzerinde bir külot pantolon ve içinden, ağarmış başının lekesiz, bembeyaz yükseldiği mavi bir ceket vardı. Rütbe işaretleri ceketinden çıkarılmıştı. Camila ağlamadan, konuşmadan kendini babasının kollarına attı. Ruh ilk dakikada ne mutluluğu kavrayabilir ne de mutsuzluğu. İnsan daha önce gözyaşına batırılmış bir mendili tutkuyla ısırmalı, o mendili dişleriyle paramparça etmiş olmalı... Camila'nın gözünde tüm bunlar bir oyundu, bir karabasandı belki de; gerçek değildi, gerçek

---

* "Hayat böyledir tropiklerde..."

olamazdı; olmuş bir şey, onun başına, babasının başına gelmiş bir şey olamazdı.

General Canales, hoşça kal demek için kızını kollarının arasına aldı.

"Yurdum için son savaşa gittiğimde anamı da tıpkı böyle kollarımın arasına almıştım. Zavallı o sırada, bir daha hiç dönmeyeceğimi sanıyordu. Oysa dönüşümü bekleyemeyecek olan kendisiydi."

Dümdüz damın üzerindeki ayak seslerini duyunca General kızının kollarından ayrıldı, avludan, saksılarla çiçek tarhlarının yanından geçti, araba sundurmasının kapısına vardı. Her açelyanın, her sardunyanın, her gül demetinin kokusu ona hoşça kal der gibiydi. Çiçek vazoları, aydınlık pencereler, her şey hoşça kal diyordu. Birden, tüm öbür evlerce kesilip atılmış gibi önünde her şeyin söndüğünü hissetti. Kaçmak bir askere yakışmaz... Ama bir de özgürlük getiren bir ihtilal ordusunun başında yeniden ülkesine dönerse...

Tasarlanan plana uygun olarak Camila kendini pencereye attı, yardım için bağırmaya başladı: "Hırsız var!... Hırsız var!..."

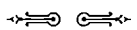
Sesi uzayan gecenin içinde sönmeden, evin ön yüzünü göz hapsine almış olan polisler koşarak gelmiş, ellerindeki uzun, eğri, içi oyulmuş düdükleri öttürmeye başlamışlardı. Maden ve tahtadan çıkan karışık, bozuk sesler. Kapılara yüklenip evden içeri daldılar. Köşe başlarında da ne olup bittiğini anlamayan sivil polisler belirmişti. Ne olduğunu anlamadıkları için çekimser duruyor, şapkaları alınlarına kadar inmiş, yakaları kalkık, elleri keskin kamalarında, tetikte bekliyorlardı. Ardına kadar açılmış kapı hepsini yutmuştu bile. Çağlayan bir ırmak... Her evde, sahibine yakışmayan sürüyle eşya vardır... Vasquez, dama çıkar çıkmaz elektrik telini kesmişti. Koridorlarla odalar koyu bir karanlığa gömülmüştü. Bazıları kilitleri parçalıyor, vitrinleri tabanca kabzalarıyla kırıyor, değerli ağaç kaplamaları kırıp

geçirdikten sonra kutuları, tabak çanak dolaplarını, komodinleri bulmak için kibrit yakıyordu. Salonda kaybolmuş olan ötekilere gelince, onlar da sandalyeleri, masaları, konsolları ve üzerlerindeki resimleri birbirine katıyordu. Karanlıkta trajik bir karışıklık... Parmaklarıyla vurdukları açık bir org, her vuruşta acı çeken bir hayvan gibi inliyordu.

Uzaktan yerlere savrulan çatal, bıçak ve kaşıkların şangırtısı geliyordu. Derken bir vuruşta susturulan bir çığlık... Chabelona kadın, Camila'yı yemek odasında, duvarla bir masanın arasına saklamıştı. Gözde, bir vuruşta kadını savurdu. Kadının saçları gümüş takımlarla dolu bir dolabın tokmağına dolanınca dolabın içindekiler şangırtıyla yerlere döküldü. Vasquez, elindeki copu indirdiği gibi susturdu Chabelona'yı. Gelişigüzel vurmuştu. Elleri olsun karanlıkta görünmemişti.

İKİNCİ BÖLÜM

24, 25, 26 VE 27 NİSAN

12
Camila

Odasındaki aynanın önünde saatlerini geçiriyordu. Sütninesi, "bu maskaralıklara devam edersen şeytanı bile görürsün sonunda" dedi. Camila, "benden daha büyük şeytan mı var" diye yanıt verdi. Kara, dalgalı saçları karmakarışıktı, esmer yüzü, temizlemek için sürdüğü kakao yağından parlamıştı, yeşil, badem gözleri hafif yukarı çekilmişti. Okulda Çinli Canales diye anılıyordu. Henüz genç kızlık çağının başlarındaydı ama ötekilerden daha az çirkindi, tam kadınca tavırları vardı ve kaprisliydi.

Aynanın önünde, "on beş yaşıma bastım" dedi kendi kendine "ve hâlâ böcekler gibi birbirine bağlı sürüyle amca, teyze, erkek ve kız kuzenler arasında bir sıpayım."

Saçlarını çekti, hafiften bağırıp çağırdı, yüzünü gözünü buruşturdu. Hısım akrabadan meydana gelmiş bu yumağın parçası olmak dayanamadığı bir şeydi. Hep küçük kız rolünü oynamak. Onlarla geçit resmine gitmek, her yerde onları izlemek: Saat on iki ayinine, Karmel Dağı'na, kule rengi ata binmeye, tiyatronun çevresinde başıboş dolaşmaya, El Sauce'un dar geçitlerinde bir yukarı, bir aşağı gezmeye onlarla birlikte gitmek...

Amcalarla dayılar, parmaklarında yüzükler şıngırdayan bıyıklı bostan korkuluklarına benziyorlardı. Kuzenleri şişko yanaklıydı, saçları kötü taranmıştı. Teyzelerle halalarda insanı iten, onlardan uzaklaştıran bir yan vardı. Kuzenleri bir çocuğa uzatır gibi şekerleme dolu külahları uzattıkça amcaları başlarını sağa sola çevirmek için işaret ya da başparmaklarıyla yanaklarını sıkıştırıp sigara kokan elleriyle onu okşadıkça bu davranışlardan sıkılan Camila, onları işte böyle görüyordu. Teyzeleri,

şapkalarındaki tülleri kaldırmaksızın onu öptükçe cildinde bir örümceğin salyası yapışıp kalmış duygusuna kapılıyordu.

Pazarları öğleden sonra, salonda can sıkıntısından uyukluyordu, sararmış albümlerdeki aile resimlerini seyretmekten bıkmıştı, kırmızı kâğıtla kaplı duvarlardan bakan portrelerden, kara sehpalarla gümüş kakmalı masaların, mermer konsolların üzerine saçılmış fotoğraflardan usanmıştı. Babası, pencereden ıssız sokağı seyrederken, gelip geçen bir tanıdığın veya komşunun selamını alırken kedi gibi keyifli keyifli homurdanıyordu. Geçenler şapkalarını çıkarıyorlardı. Babası General Canales'ti ya... Ve General gürültülü bir sesle yanıt veriyordu: "İyi akşamlar... Güle güle... Sizi gördüğüme sevindim... Başarılar..."

Sonra yeni evli bir taze olarak annesinin resimleri: Bu resimlerde annesinin yalnızca yüzüyle parmakları görünürdü, geri kalanı modanın diktasıydı, ayak bileklerine inmiş bir elbise, dirseklere kadar uzanmış yarım eldivenler, kürklere gömülmüş boyun, küçük bir güneş şemsiyesinin altında kurdeleler ve tüylerle kaplı şapka. Sımsıkı doldurulmuş kıtıklı* mobilyalar gibi memeleri ve kıymetli taşlarla süslü saçlarıyla teyzeler! Taraklarla yelpaze şeklinde süslenmiş saçlarıyla, birkaçı mantilla'lı**, öbürleri kısa kollu Kızılderili gömlekleri ve sandaletleriyle, başörtüleri ve omuzlarındaki testileriyle eski kız arkadaşlarının resimleri... Yine Madridli kadınların mantilla'ları ve zenginlik akan süsleriyle başka kızlar. Bu fotoğraflar Camila'ya uyku veriyor ya da üzerlerindeki ithaf yazılarını incelemeye sürüklüyordu: "Bu resim seni gölgen gibi izlesin." "Sevecenliğinin sararmış tanığı olarak ve her zaman seninle." "Bu harfler unutulup silinince hatıram da sönecek." Renksiz kâğıt parçalarıyla yapıştırılmış kuru menekşelerle süslü başka resimlerin altında okunacak şeyler de oluyordu: "Remember 1898..."; "taparcasına sevilen"; "mezara kadar beraber"; "hiç tanımadığın..."

* Minder, yastık gibi şeyleri doldurmak için kullanılan ve bazen sıvanın içine katılan keten, kendir lifi.

** Orta Amerika'da kullanılan bir tür şal.

Babası zaman zaman, sokaktan geçenleri selamlıyordu ya, gürültülü sesi bu ithaflara verilen bir yanıt gibiydi. "Bu resim seni gölgen gibi izleyecek." "İyi olduğunuza sevindim." "Sevecenliğimin sararmış tanığı olarak her saat seninle." "Tanrı'ya emanet, sağlıkla kalın..." "Bu harfler unutulup silinince hatıram da sönecek." "Emrinizdeyim, annenize selam söyleyin benden."

Bazen penceredeki General ile konuşmak üzere albümdeki arkadaşlardan birinin albümden çıkıp gittiği de oluyordu. Camila, perdelerin arkasına saklanıp o adamı gözetliyordu. Resimdeki çapkın tipli adama benziyordu bu; genç, zarif, gür kaşları, göze çarpan kareli pantolonu, iliklenmiş ceketi, yarı melon, yarı silindir sert şapkası, yüzyılın züppe giyimiyle bir çapkın...

Camila gülümseyip kendi kendine, "resminize sadık kalsanız çok iyi ederdiniz bayım" diyordu; "hoş, modası geçmiş görünür, müzelik giysinizle de alay ederlerdi ama hiç olmazsa böyle göbekli, dazlak, ağzınıza şeker almış gibi şiş yanak olmazdınız."

Evde geçen bu öğleden sonraları, toz kokan kadife perdelerin arkasına saklanmış olan Camila, yeşil gözlerini pencere camlarına yaklaştırıyordu. Ne olup bittiğini görmek için caddeye dikilen ve pencere camları kadar sert görünen gözlerindeki katılığı hiçbir şey yumuşatamıyordu.

Balkon korkuluğunun birbirinden ayırdığı babasıyla arkadaşı vakit geçiriyordu: Keten gömleğinin kolu sıvanmış, dirseği pencere yastığına dayalı babası ve onunla sıkı fıkı olduğu belli, safran suratlı, kemer burunlu, bıyıklı ve altın saplı bastonla öbür bay. Garip bir rastlantıyla yoldan geçmiş oluyordu bu bay. General bağırarak adamı durduruyordu: "Seni bu Merced Mahallesi'nde gören ne olsun... Mucize yani..." Camila albümde bu bayla karşılaştığını anımsıyordu. Tanımak kolay olmuyordu onu. Bu efendiden bayın albümdeki burnu düzgün, yüzü tatlı, yanakları dolgundu. İnsanın resmini yapan zamandır, dedikleri doğruydu. Fırlamış elmacık kemikleri, ağarmış kaşları, sert, kaba

çenesiyle köşeli bir surattı bu şimdi... İkide bir duran, kesilen sesiyle konuşurken altını koklamak istiyormuş gibi, bastonun sapını sık sık burnuna uzatıyordu. Ölçüsüz bir hareketlilik. Kendisi bile hareket halinde. Şimdiye kadar içinde hareketsiz kalmış her şey başkaldırmış. Denizi ilk gördüğünde, dudaklarında bir sıra şaşkınlık sözcüğü yer almıştı. Amcaları bu anın onun için ne anlamı olduğunu sordukları zaman hiç umursamıyormuş gibi yanıtlamıştı: "Gördüğüm resimlerden biliyordum bunu..."

O sırada denizden esen rüzgâr, ellerinde tuttuğu, kocaman yuvarlak bir kuşu andıran geniş kenarlı pembe şapkayı sallıyordu.

Patlak gözlü kuzenleri, ağızları açık, şaşkınlıktan kendilerine alamamışlardı. Dalgaların kulakları sağır eden gürültüsü, teyzelerin sözünü ağzına tıkıyordu. "Ne güzel... Olur şey değil... Suyun bolluğuna bakın. Deniz öfkelenmiş sanır insan... Ya ötedeki, bakın... Güneş batıyor ötede... Acaba trende bir şey unutmadık mı? Öyle acele ettik ki... Bakalım her şeyimiz yanımızda mı, valizleri sayalım..."

Amcalar, deniz kıyısında giyilen hafif çamaşırlar ve kuru üzüm gibi buruşmuş yazlık giysilerle dolu valizleri taşımışlardı; bir yandan da kadınların ara istasyonlarında, ucuz buldukları için satıcıların ellerinden kaptıkları dağ gibi yığılmış hindistancevizleri ve sürüyle heybe, sepet... Bütün bu yükle birlikte düzenli adımlar atarak otele gitmişlerdi.

Sonunda kuzenleri içinde en uyanık olanı, "senin ne demek istediğim anladım" demişti. (Camila'nın kanı, bronzlaşmış yanaklarına hücum etmişti). "Önce kavrayamamıştım söylediklerini. Sanırım denizin kültür filmlerindeki sahneleri andırdığını anlatmak istedin, yalnız daha büyüğü tabii..."

Camila, Tanrının Kapısı'nın orada, Cien Puertas'ta gösterilen filmler üzerine bazı şeyler duymuştu; ne var ki bunların ne biçim şey olduğunu bilememiş, gözünün önüne de getirememişti. Hoş şimdi kuzeninin söylediği şeyle ilgili olarak, bunun ne

olduğunu anlayabilirdi; kafasını çevirip denize bakması yetecekti. Her şey hareket halindeydi. Hiçbir şey olduğu yerde durmuyordu. Resim resmi izliyor, her an, yeni bir kaçamak resim oluşturmak üzere olduğu yerde dönüyor, parçalara ayrılıyordu; hiçbir şey sabit değildi, hiçbir şey sıvı ya da gaz halinde değildi; denizin içindeki hayatın ta kendisiydi.

Camila, ayak parmakları ayakkabılarının içinde bükülmüş, bakışları aynı anda her yerde, gözlerinin görmekten doyamadığı şeylere bakıyordu. Daha ilk saniyelerde sonsuzu kavrayabilmek için gözbebeklerinde ne varsa boşaltacağını sanırken şimdi sonsuzla dolmuş hissediyordu kendini. Kabaran sular gözlerine doğru yükseliyordu.

Kuzeni ardında, yavaş yavaş aşağı kumsala doğru ilerlemişti (kumun üzerinde kolay yürünmüyordu), dalgalara yakın olmak için böyle ilerlemişti; ona elini uzatacağı yerde, Pasifik onu, ayaklarına kadar gelen hafif bir fıskiyeyle karşılamıştı. Şaşkınlıktan geri çekilmeye zaman bulamamış, köpüklerle dalgaların ortasında küçücük bir nokta gibi görünen pembe şapkasını rehin bırakmıştı. Babasına nazlanan şımarık bir çocuğun sesiyle bağırmıştı: "A... Mar!"

Ne kendisi farkına varmıştı ne de kuzeni: "Mar" deniz, "amar" ise sevmek demekti; denizi tehdit ederken sevmek sözcüğünü ilk kez kullanmış oluyordu. Güneş batarken koyu renge bürünen gök, koyu yeşil denizi soğukmuş gibi gösteriyordu. Esmer, bir tuz tabakasıyla kaplı derisinin kokusunu içine çekerken kumsalda kendi kolunu neden öpmüştü? Kenetlenmiş dudaklarında tuttuğu, yemesine izin verilmeyen yemişlere de aynı şeyi yapmıştı neden? Teyzeleri otelde, "asitli şeyler kızlara yaramaz" diye buyurmuştu; "ıslak ayakla sıçrayıp zıplamak da..." Camila, babasıyla sütninesini herhangi bir koku duymaksızın öpmüştü. Merced'deki İsa heykelinin ayağını da soluğunu tutup öpmüştü. Öpülen şeyin kokusu olmayınca öpücük renksiz oluyordu. Tuzlu, kum sarısı cildi, çam kozalakları ve ayvalar, öpüşmede ko-

kuyu aramasını öğretmişti ona... Filmlerden söz açan, Arjantin tangolarını ıslıkla çalan kuzeni tatil sonuna doğru onu ağzından öpüp de keşfetmiş olduğu şey bir deney haline girince kuzenini koklamış mı, yoksa ısırmış mı olduğunu anlayamamıştı.

Kente dönüp Camila onu bir filme götürünceye kadar sütninesine rahat vermemişti. Film, Tanrının Kapısı'nın orada, Cien Puertas'ta oynuyordu.

Evden tir tir titreyerek, parmaklarını ısırarak, dualar mırıldanarak sıvışmışlardı. Salonun ağzına kadar dolu olduğunu görünce az kalsın geri dönüyorlardı. Üzerinden zaman zaman çiğ bir ışığın geçtiği beyaz perdenin yakınındaki iki sandalyeye oturmuşlardı. Makineler, objektifler hazırlanmış, elektrik düğmesi çevrilmişti. Projektörler, sokakları aydınlatan elektrik lambalarının kömürleri gibi vınlıyordu.

Derken salon birdenbire kararıvermişti. Camila'nın içini, saklambaç oynanıyormuş gibi bir duygu kaplamıştı. Perdenin üzerinde her şey belirsizdi. Zıplayan çekirgeleri andıran resimler. Bir şey çiğniyormuş gibi konuşan, yürürken zıplayan, bir kol hareketiyle yerlere yuvarlanacakmış gibi görünen dilsiz insanların gölgeleri. Bütün bunlar Camila'ya, eskiden bir çocukla küçük bir delikten ışık alan karanlık bir odaya saklandığını anımsatmış, bu yüzden filmi bile unutmuştu. Bu odanın karanlık bir köşesinde, saydam denebilecek plastik İsa heykelciğinin önünde bir mum yanmaktaydı. Çocukla birlikte yatağın altına saklanmışlar, bu yüzden de döşemenin üzerinde yatıp kalmışlardı. Karyola durmadan çatırdayıp durmuştu. Eski, kurt yenikleriyle dolu bir mobilya parçasıydı. O sırada iç avludan "Tuero diye bağırıyordu biri, "Tuero, Tuero!..." Aranarak: "Tuero bekle, geliyorum" diye bağıran ses Camila'yı güldürmüştü. O zaman oyun arkadaşı uyarır gibi, sussun diye yüzüne bakmıştı. Ama açılmış bir komodinden dayanılmaz kokular çıkmamış, aynı anda gözüne, gözyaşlarını boşaltan bir toz kaçmamış, bir yandan da kafasına bir yumruk inmemiş olsaydı kahkahalarını tutamayacaktı.

Eskiden saklanmış olduğu odadan nasıl çıktıysa gözünde yaşlar ve karanlıkta kapının önüne doluşanlar tarafından itilip kakılarak salondan da öyle çıkmıştı. Portal de Comercio'ya kadar hiç durmamışlardı. Orada Camila, milletin aforoz edilmek korkusuyla kaçıştığını anlar gibi olmuştu. Beyazperdede, dapdaracık giyinmiş bir kadınla uzun saçlı, sanatçı bıyıklı ve sanatçı boyunbağı taşıyan bir adam Arjantin tangosu yapmışlardı.

Elinde, Chabelona'yı susturmuş olduğu copla Vasquez caddeye çıktı. Başıyla bir işaret verince Cara de Angel, kollarında General'in kızıyla göründü.

İkisi Tus-Tep'te kaybolurken polis de ganimetiyle kaçmaya başlamıştı.

Polislerden bir eyer yüklenmemiş ya da sırtına bir büyük ayaklı saat, bir büyük ayna, bir masa, İsa'nın gerilmiş olduğu bir çarmıh, bir heykel ya da tavuklar, ördekler, güvercinler, Tanrı'nın yarattığı herhangi bir şey vurmamış olan varsa o da kesinlikle erkek elbiselerine, kadın ayakkabılarına, Çin işi biblolara, çiçeklere, aziz resimlerine, vazolara, kâselere, lambalara, şamdanlara, fenerlere, ilaç şişelerine, fotoğraflara, kitaplara, şemsiyelere yapışmıştı.

Tus-Tep'in sahibi meyhaneci kadın, kapıyı hemen kilitlemek için elinde sürgüyle bekliyordu.

Daha dün babasına her türlü nazının geçtiği ve şimdi yaralı olan sütninesinin elinde mutlu yaşadığı evinin bu kadar yakınında, böylesine pis kokulu, rutubetli bir kulübenin bulunabileceği Camila'nın hayalinden bile geçmemişti. Evinin bahçesinde daha dün dipdiri duran çiçekler bugün ezilmiş çiğnenmişti; kedi kaçmış, kanarya ölmüş, kafesiyle birlikte yerle bir olmuştu. Gözde, kara mendili gözlerinden çekip çıkarınca Camila kendini evden çok uzakta sandı... Elini iki üç kez yüzünden geçirdi, nerede olduğunu anlamak için çevresine bakındı. Kötü bir durumda olduğunu anlayınca çığlık attı. Düş değildi bu gördüğü.

"Küçükhanım... Burada güven içindesiniz. Size korkuyu yenmeniz için ne verelim?"

Meyhaneci kadın, "sudan korku, ateşten korku" diyerek mutfak olarak kullandığı ocağın başına ateşi üflemeye koştu. Lucio Vasquez de bu arada, kendisine bir bardak iyi konyak doldurup ilaç yerine yuvarladı.

Meyhaneci kadın ateşi güçle üflüyor, bu arada durmadan dişlerinin arasından mırıldanıyordu: "Ateş, çabuk yan, çabuk yan ateş"

Kadının arkasında, arka odanın ateşten kızarmış duvarındaki gölge, Vasquez'in gölgesi, avluya doğru kaydı. Lucio sözünü bitirmeksizin, "burada kadına dedi ki" diye kekeledi.

Yağmuru güneş izler; doluyu da öyle... İçerek yaşayan içerek de ölür.

Masacuata yanar bir koru içine atınca, kâsedeki su ürkmüş bir adam gibi cız etti. Maşayla alınıncaya kadar kömür parçası suyun içinde bir cehennem meyvesinin çekirdeği gibi yatıp kaldı. "Sudan korku, ateşten korku" diye tekrarladı kadın. İlk yudumlarla Camila kendine geldi, konuşmaya başladı.

"Babamdan ne haber var?" İlk sözü bu oldu. Cara de Angel "sakin olun, merak etmeyin, biraz daha su için; General'e bir şey olmuş değil" diye yanıtladı.

"Emin misiniz?"

"Öyle sanıyorum..."

"Ya bir felaket..."

"Şşşt... Öyle şeyler düşünmeyin..."

Camila, Cara de Angel'e baktı. Yüzler çoğu zaman konuşulandan daha çok şey söyler. Ama Camila'nın gözleri, Gözde'nin kara, sır vermeyen gözbebeklerinde yok oldu.

"Otursana yavrum" dedi Masacuata. Akşam, bira içen banknotlu bay içeri ilk girdiği sırada Vasquez'in oturmakta olduğu sırayı çekip yakına sürdü.

Akşamüstü... Yıllar mı yoksa saatler mi geçmişti üzerinden? Gözde, bakışlarını bir General'in kızına, bir de Chiquinquira Bakiresi'ne adanmış olan muma çeviriyordu. Gözlerinin içinde kara bir ışık parıldadı: Mumu söndürmeli, kızı kendine çekmeliydi. Mumu söndürmeli ve ister kendi isteğiyle, ister zorla kız onun olmalıydı. Bakışları bakireden Camila'ya döndü. Ne var ki sandalyeye çökmüş bu yaratığa, bu gözyaşlarına bulanmış küçük yüze, karmakarışık saçlara, daha gelişmemiş bu melek vücuduna bakınca suratındaki anlam değişti. Camila'nın fincanını aldı, kendi kendine "zavallıcık" dedi.

Meyhaneci kadın, onları yalnız bırakacağını anlatmak için saygıyla, yavaşça öksürdü. Ama Vasquez'in, gül kokan arka avluda sızıp kalmış olduğunu gördü; o, küfrü basınca Camila yeniden ağlamaya başladı.

Masacuata, "şu haline bak utanmaz herif" diye öfkeyle bağırdı. "Hiçbir işe yaramaz, yalnızca insanı deli edersin. İnsan sana bir şey çaldırmadan arkasını bile dönemez. Sevdiğinden falan dem vurma bana. Meydanda işte, meydanda... Sırtımı çevirmemle şişeyi iç etmen bir oluyor. Sana göre hava hoş, zarar gören sen değilsin ki... Hiç kimseye güven kalmadı... Zarar gören ben... Hırsız herif... Çık dışarı, yoksa ben bilirim seni çıkarmasını..."

Sarhoşun yakınmalı sesleri... Meyhaneci kadın onu bacaklarından tutup sürüklerken kafasının yerlere vurup durması... Rüzgâr avluya açılan kapıyı kapatmıştı üzerlerine. Artık bir şey duyulmuyordu.

Cara de Angel, hıçkıran Camila'nın kulağına "geçti artık, geçti" diye fısıldadı. "Babanız tehlikede değil, siz de burada güvenlik içindesiniz; ben varım burada sizi koruyacak... Geçti artık, ağlamayın... Ağlamak sizi daha da üzmekten başka işe yaramaz. Bana bakın, ağlamayın, size her şeyi olduğu gibi anlatacağım."

Camila yavaş yavaş sakinleşti. Cara de Angel eliyle başını okşayıp kızın mendilini aldı, gözyaşlarını sildi. Kireç ve açık kırmızı boya karışımı bir badana: Eşyaların arasından, kapıların ardından gün ağarıyordu. Ağır basan kuş seslerinin tırmaladığı ağaçlar, kendi kendilerini kaşıyamıyorlardı. Kuyular esniyor, esniyordu. Rüzgâr, gecenin kara saçlarını, ölümün yılgı veren saçlarını üfürüp götürüyor, sarı bir perukayla süsleniyordu.

"Ne olursa olsun sakinleşmeniz gerek, yoksa her şeyi berbat edersiniz. Hem kendinize yazık ediyorsunuz hem de babanızla bana. Bu akşam yine gelip sizi amcanıza götüreceğim. Vakit kazanmamız gerek. Sabırlı olunuz... Bazı şeyleri düzene sokmak için sabır gerek."

"Ben kendimi merak etmiyorum. Bana söylediğiniz şeylerden sonra size güveniyorum artık, size teşekkür borçluyum. Burada kalmam gerektiğini anlıyorum. Babam için korkuyorum. Babamın başına bir şey gelmediğinden emin olmalıyım."

"Size haber getireceğim, söz veriyorum."

"Hemen bugün mü?"

Ayrılmadan önce Cara de Angel, yanağına dostça bir fiske atarak Camila'yı canlandırdı.

"Rahat ettin mi?"

General Canales'in kızı yaşlı gözlerini yukarı çevirip bakarak yanıt verdi:

"Haber getirin..."

13
TUTUKLAMALAR

Genaro Rodas'ın karısı, ekmeği sepetten almadan sokağa fırladı. Tanrı bağışlasındı bu düşüncesizliğini. Kocasını, şu işe yaramaz boş gezeni yatağının üzerinde giyinik bıraktı, bebeği de ona beşiklik eden sepetin içindeydi. Sabahın saat altısı...

Merced saat kulesindeki saatin ilk vuruşunda General Canales'in evinin kapısını çalmaktaydı. Kapı tokmağını ikinci kez vururken "sizi bu kadar erken uyandırdığım için bağışlayın beni" diyordu. Ona kapıyı açacaklar mıydı, açmayacaklar mıydı? Lucio'nun geçen akşam sersem kafalı kocasına Uyanmış Aslan Meyhanesi'nde anlattıklarını General bir an önce öğrenmeliydi...

Kapıyı çalmaktan vazgeçip açsınlar diye bekledi ve düşündü: "Dilenciler onu Tanrının Kapısı'nın orada işlenen cinayetle suçluyor, bu sabah erkenden tutuklanacak; işin kötüsü, en kötüsü de şu ki kızını kaçırmak niyetindeler..."

"Bu ne küstahlık, bu ne küstahlık" diyerek kapıyı yeniden çaldı.

Kalbi güm güm atıyordu. General'i tutuklamaları hadi neyse; ne de olsa erkekti, dayanabilirdi buna. "Ama ya kızı... Tanrım... Bu ne büyük felaketti böyle. Başım üzerine bahse girerim ki alçak, utanmaz bir herifin fikridir bu; şehre inip yerleşen şu kahrolası dağlıların işidir."

Yeniden vurdu kapıya. Ev, sokak, hava davul gibi gümbürdüyordu. Umut yoktu: Kimse açmıyordu kapıyı. Vakit geçirmek için köşedeki meyhanenin adını heceledi: "El Tus-Tep..." Kapının sağındaki, solundaki boyalı figürlere bakılmazsa hecelene-

cek fazla bir şey yoktu: bir kadınla bir de erkek... Kadının ağzından şu sözler çıkmıştı: "Gel küçük bir Tustep dans et benimle..." Elinde bir şişe tutan adamın sırtındaki yazı yanıt veriyordu: "Hayır, çünkü ben büyük bir Tustep dans ederim."

Kapıya vurmaktan yorgun düştü, evde kimsecikler yoktu ya da açmak istemiyorlardı, kapıya abandı. Tüm vücudu ileri uzattığı elini izledi, çünkü kapı kapalı değildi... Kalbi kuvvetle çarpmaya başladı. Püsküllü şalına sıkı sıkı sarınıp holden geçti, ne yaptığını bilmeksizin koridora girdi. Gördüğü şeyden fişek yemiş bir kuş gibi dondu kaldı. Kar gibi bembeyaz, anlamsız bakışlarla, felce uğramış organlarıyla, yerlere atılmış saksıların, kırılmış camların, kırılıp dökülmüş paravanaların, vurulup kırılmış aynaların, kırılarak açılmış dolapların, eğrilmiş anahtarların, bozulmuş değerli yazıların, elbiselerin, mobilya ve halıların önünde durdu. Bütün bunlar bir gece içinde kullanılmaz hale, bir kaos durumuna girmişti; yaşaması durmuş kirli bir çöplük, anlamsız, ruhsuz...

Kanı şakaklarında kurumuş olan sütnine Chabelona, bu yıkıntılar içinde küçükhanımını arıyordu.

"Ha ha ha" diye gülüyordu. "Nereye saklandınız Bayan Camila?.. Dikkat, geliyorum işte... Neden yanıt vermiyorsunuz? Tuero... Tuero..."

Camila ile saklambaç oynadığını sanıyor, onu köşe bucakta, çiçeklerin arasında, yatağın altında, kapının ardında arayıp duruyordu. Ortalıkta ne varsa üzerinden bir rüzgâr anaforu gibi geçiyordu.

"Ha ha ha... Hi hi hi... Hoh hoh hoh... Tuero, Tuero, Tuero. Çıkınız artık Camila. Bulamıyorum sizi... Ha ha ha... Geliniz artık, Tuero... Dikkat, geliyorum... Hi hi hi, hoh hoh hoh..."

Böyle aranıp dururken berrak suyu yüzünü yansıtan havuza yaklaştı. Yaralanmış bir maymun gibi haykırarak irkildi. Dudaklarındaki kahkaha bir korku titremesine dönmüştü. Saçları yüzüne dökülmüş, elleri saçlarında, bu korkunç görüntüden ka-

çınmak için yere çömeldi. Böyle çirkin, böylesine yaşlı, böylesine düzensiz bir hale girdiği için bağışlanmasını istiyormuş gibi mırıldanarak özür dilemeye başladı.

Sonra birdenbire yeni bir çığlık attı. Saç perçemlerinin ve parmaklarının arasından, güneşin damdan sıçrayıp avluda seyrettiği gölgesini ondan ayırmak için üzerine saldırdığını gördü. Öfkeyle yerinden fırlayıp suya elleriyle, yere ayaklarıyla vurarak resminden öç aldı. Resmini, gölgesini yok etmek istiyordu. Gölge, kamçılanan bir hayvan gibi eğilip büküldü ama onun durmadan vurmasına rağmen yok olmadı. Sudaki resmi, köpüren dalgaların arasında kırılıp bir an için gözden kayboldu, bitkinlikten yabanıl bir hayvan gibi öfkeyle uluyor, yerde genişliğine uzanıp kalmış olan bu koyu renkli resmi silmeye çalışıyordu.

Ayakları kanamıştı, kolları gevşeyip aşağı sarkmıştı; gölgeyle resim yine de bozulmuyor, olduğu yerde duruyordu. Öfkeden titredi, her şeyi göze almış kimselerin umutsuzluğuyla kafasını havuza çarptı durdu...

Suya iki gül düşmüştü.

Dikenli bir gül dalı gözlerini tırmalamıştı.

Tıpkı gölgesi gibi o da kıvrılıp yere uzandı, bir sarmaşığın kan kırmızısı lekeler attığı bir portakal ağacının yanında uzanıp kaldı.

Askeri bando bu sırada sokaktan geçiyordu. Kaba kuvvet ve savaş müziği... Zafer takına doğru ilerleyen kalabalık. Trompetleri üfleyenlerin, güçlü ve tempo tutturarak çalmaya çalışmalarına karşın halk, kılıcı uzun süre kında paslı tutmak istemeyen kahramanlık duygusundan çok uzaktı. Milletin gözü daha çok bir bayram günü görüntüsüne çevrilmişti ve daha çok, basit bir niyetin ardındaydılar, Cumhurbaşkanı'na yönelecek tüm kötü düşüncelerden, kötü sözlerden, kötü işlemlerden kendilerini koruması için Tanrı'ya sığınıp yalvarmak.

Kısa süren baygınlıktan ayılan Chabelona müziği duydu. Karanlık içindeydi. Bayan Camila mutlaka parmaklarının ucu-

na basarak yaklaşmıştı, şu anda arkasına geçip gözlerini kapamak üzereydi.

"Bayan Camila, sizsiniz biliyorum, bırakın göreyim" diye kekeledi, küçükhanıma yakalanmamak için ellerini fena halde acıyan yüzüne kaldırdı.

Rüzgâr askeri bandodan gelen sesleri caddeden aşağı savuruyordu. Müzik ve körleşmenin verdiği karanlık, körebe oyunundaymış gibi gözlerini bağladı ve ona okulu, ilk harfleri öğrendiği şu eski köydeki okulu anımsattı. Geçmiş zamana doğru bir sıçrama... İşte, kendini iki mango ağacının gölgesinde oturmuş görüyordu, sonra, yavaş, çok yavaş, yeni bir sıçramadan sonra da dümdüz, saman kokan bir yolda ilerleyen bir kağnının üzerindeydi. Kağnı tekerlerinin gıcırtısı duyuluyordu; kağnıyı sürenin karısıydı bir süredir. Boyunduruğa vurulmuş öküzler, durmadan geviş getirerek, gerdek yatağını taşıyordu. Alabildiğine genişleyen ovanın üzerinde göğün sarhoşluğu. Anı birdenbire kesildi, evden içeri dalgalar halinde giren adamları gördü... Şu kapkara hayvanın soluklarını andıran nefeslerini, cehennemlik haykırmalarını, kaba kahkahalarını duyuyordu; elleriyle dişlerini söküyorlarmış gibi inliyordu org. Bir çiçeğin kokusu nasıl kaybolursa Camila da öyle kaybolmuştu; sonra korkunç bir karanlığın yuttuğu garip bir çığlık ve alnının tam ortasına inen güçlü bir darbe...

Genaro Rodas'ın karısı Fedina, Chabelona'yı avluda yanakları kan içinde, saçları darmadağın ve giysileri yırtılmış buldu. Sanki kadın görünmez bir elin yüzüne attığı sineklerle savaşıyordu. Fedina, birdenbire karşısına hayalet çıkmış gibi korkuyla eve döndü.

Durmadan, "zavallıcık, zavallıcık" diye mırıldanıyordu.

Yerde, bir pencerenin altında, General'in kardeşi Juan'a yazdığı ve Camila ile ilgilenmesini istediği mektubu buldu. Ne var ki Fedina mektubu okuyamadı; Chabelona'nın, sanki kırık aynalardan, kırılıp dökülmüş pencerelerle sandalyelerden,

kırılmış komodinlerden ve sanki yerlere düşmüş tablolardan yükselen çığlıkları işkence gibi geliyordu ona... Kaçmak istiyordu. Ucuz yüzüklerle süslü parmaklarının arasında heyecandan buruşturduğu dört kat olmuş mendiliyle terini sildi, mektubu koynuna sokup sokağa fırladı.

Çok geç. Sert suratlı bir er onu kapının eşiğinde yakaladı. Ev, erlerle çevrilmişti. Avludan, sineklerin üşüştüğü sütninenin çığlıkları geliyordu.

Masacuata ile Camila'nın ricası üzerine Tus-Tep'in kapısından bakan Lucio Vasquez, bir gün önce Uyanmış Aslan'da sarhoşlukla General'in tutuklanması planını açıkladığı arkadaşı Genaro'nun karısını yakalayıp götürdüklerini gördü, soluğunun kesildiğini duydu.

Bu sırada kapının önüne gelen Masacuata, "ağlamıyorum ama bunu hiçbir zaman unutmayacağım" dedi.

Bir er meyhaneye yaklaştı. General'in kızını arıyorlar diye düşünen Masacuata korkuyla geri çekildi. Saçları diken diken olan Vasquez de aynı şeyi düşündü. Er, kapıları kapatmalarını emretti. Kapıyı kapatıp aralığından sokağı gözetlemeye başladılar.

Karanlıkta yeniden yüreklenen Vasquez, Masacuata'nın korkusunu sömürüp öpmek istedi onu. Kadın, her zamanki gibi bırakmadı. Az kalsın Vasquez'i tokatlıyordu.

"Yine nazlanma hadi..."

"Ya, demek öyle sandın... Çek, çek elini bakayım... Sana dün akşam demedim mi ki General'in kızı için dedikodu..."

Vasquez, "dikkat et, ne dediğini duyabilirler" diye kadının konuşmasını kesti. Eğilmişlerdi, panjurların arasından sokağı gözetleyerek konuşuyorlardı.

"Kabalık etme... Ben yavaş konuşuyorum... General'in kızı bu kadının yavrusuna vaftiz anası olacak diye anlatmasaydım Genaro'yu buraya getirirdin, o zaman da her şey meydana çıkardı."

Lucio, "evet, Tanrı cezasını versin" diye yanıtladı, gırtlağına takılmış yapışkan bir maddeyi tükürmek için öksürdü.

"Düzenbaz herif... Beş paralık aklın bile yok."

"Şşşt."

Askeri Yargıç tam bu sırada arabasından inmekteydi.

"Askeri Yargıç" diye fısıldadı Vasquez.

"Acaba neden geldi" diye öğrenmek istedi Masacuata.

"General'i tutuklamak için..."

"Onun için mi böyle papağan gibi süslenmiş? Şuna bak hele. Hi hi hi, tıpkı papağan. Başındaki tüylerden birini çalsana..."

"Hayır, hem neden? Sen fazla konuşuyorsun. Başkan'a gidecek de ondan böyle giyinmiş."

"Ne bahtlı adam..."

"Dün General'i yakalamadılarsa hapı yuttum demektir."

"Neden dün?"

"Sus."

Askeri Yargıç arabadan inerken hafif sesle emirler verildi; ardından bir grup erin izlediği bir yüzbaşı, Rus-Çin Savaşı resimlerindeki subaylar gibi kılıcını çekmiş, tabancası elinde, Canales'in evine girdi.

Birkaç dakika sonra, tüm olayları heyecanla izleyen Vasquez için yıllar sonra, sapsarı kesilmiş ve öfkelenmiş subay, Askeri Yargıç'a olan biteni anlatmak üzere geri döndü.

Yargıç, "nasıl, ne" diye bağırdı soluğu kesilerek.

"Kaçmış mı" diye kükredi; alnında kapkara iki soru işareti gibi iki damar kabardı: "Hem... Hem... Hem ev de soyulmuş demek..."

Bir saniye bile geçirmeksizin subayla birlikte kapıda kayboldu. İçeriye kaçamak bir bakış... Şişko elleri öfkeyle küçük kılıcına sarılmış, aceleyle sokağa döndü. Dudakları öylesine soluktu ki ağarmış bıyığından ayırt edilemiyordu.

Kapının önünde, "nasıl kaçabildiğini öğrenmek isterim" diye bağırıyordu. "Emir ver... Telefon hükümetin düşmanlarını

tutuklamak için icat olunmuştur. İnatçı ihtiyar!.. Yakalar yakalamaz asacağım onu..."

Gözleri şimşek gibi Fedina'nın üzerinden geçti. Öfkeyle bağırırken bir subayla bir nöbetçi kadını karşısına sürüklediler.

"Köpek karı!.." Gözlerinden kaçırmaksızın devam etti: "Bunları konuşturmasını biliriz biz. Teğmen, yanınıza on er alıp bu kadını ait olduğu yere götürün. Haber vermeniz gerekli değil, anladınız mı?"

Keskin bir çığlık odayı doldurdu; kalpleri yırtan, bu dünyadan olmayan bir ses...

Vasquez, "Tanrım, bu zavallı adama ne yapıyorlar" diye yakınıyordu. Chabelona'nın gittikçe keskinleşen çığlıkları yüreğini dağlıyordu.

Meyhaneci kadın, "kadın olduğunu anlamıyor musun" diye Vasquez'i aşağılayarak düzeltti, "senin için tüm erkekler kadın sesli tabii..."

"Kapat ağzını..."

Yargıç, komşu evlerin aranmasını emretmişti. Başlarında onbaşılar, yanlarında bekçilerle birkaç grup er, değişik yönlerde kayboldu. Avluların, odaların, özel odaların, terasların, havuzların altını üstüne getirdiler. Damlara tırmandılar, giysi dolaplarını, yatakları, halıları, fıçıları, sandık ve bavulları aradılar. Kapılar hemen açılmadı mı tüfek dipçikleriyle kırılıyordu. Köpekler efendilerinin yanında havlayıp duruyordu. Sürahiden su boşalır gibi her evden havlamalar geliyordu.

Vasquez korkudan dili tutularak, "buraya da gelirlerse" dedi, "şapa oturduk demektir."

Masacuata, Camila'yı uyarmak için koşup gitti.

Onu izleyen Vasquez, "bana kalırsa en iyisi" dedi, "yüzüne bir peçe geçirip ondan ayrılmak." Yanıt beklemeksizin yeniden kapıya döndü.

"Durun, durun" diye bağırdı sokağa bakınca, "yargıç emri geri aldı; artık arama yapılmıyor, kurtulduk."

Masacuata iki adım yaklaştı, Lucio'yu bu kadar sevindiren şeyin ne olduğunu anlamak için kapı aralığından baktı.

"Senin zavallı adam dediğin işte orada" diye fısıldadı.

"Kimmiş?"

"Görmüyor musun, hizmetçi kadın işte..." Vasquez'i kenara iterken devam etti: "Rahat dur, rahat dur, rahat dur, şeytan görsün yüzünü senin..."

"Zavallı kadın, nasıl da eziyet ediyorlar..."

"Tramvay altında kalmış gibi."

"Ölürken insanın gözleri neden döner öyle?"

"Yeter, görmek istemiyorum..."

Bir yüzbaşının emrindeki bir grup er, Chabelona'yı, bahtsız hizmetçi kadını, evden dışarı sürükledi. Yargıç ifadesini alamıyordu artık. Bu zavallı, bu paçavralaşmış insan, daha yirmi dört saat önce kanaryanın yem için hileler yapması, havuzun fıskiyesinin çember çevirmesi, General'in kart açması ve Camila'nın da keyfine göre hareket etmesi başlıca özellikleri olan bir evin ruhuydu.

Bir subayın izlediği yargıç, arabasına atladı. Tozu dumana katarak köşe başında kayboldu. Sarhoş ve üstü başı kir içinde dört adam, Chabelona'yı bir sedyeyle ölüler evine taşıdı. Erler kışlalardan birine doğru yürüyüşe geçti, Masacuata meyhaneyi yeniden açtı.

Her zamanki peykesinde oturup kalmış olan Vasquez, Rodas'ın karısının tutuklanmasından duyduğu tedirginliği zor saklıyordu. Kafası tuğla ocağı gibi yanıyordu; alkolden organları gevşemişti, General'in kaçtığını düşündükçe sarhoşluğu geri tepiyordu.

Bu sırada Fedina, cezaevi yolundaydı; kendisini götüren ve ikide birde dürtükleyerek kaldırımdan sokağa iten adamlarla kavga etmekteydi. Bu kötü davranışlara uzun süre sesini çıkarmamıştı ama birdenbire sabrı tükenince adamlardan birinin suratının ortasına esaslı bir tokat indirdi; aldığı cevap dipçik-

le dürtüklenmek oldu. Bir başkası da arkasından tekmeleyince sendeledi, dişleri birbirine girince gökte yıldızları gördü.

Sebze ve meyve dolu sepetiyle pazardan dönerken yanlarından geçen bir kadın; "korkaklar, bunun için silah kullanıyorsunuz değil mi, hiç utanmanız da mı yok" diye küfrediyordu.

"Kapa çeneni" diye bağırdı bir er.

"Senden korkacak değilim, boşboğaz herif..."

"Yoluna git hanım, işin yok mu senin" diye bağırdı nöbetçi amiri.

"Ya sizin var mı işe yaramaz herifler?"

"Kes sesini" diye yanıt verdi subay, "yoksa tokadı yersin ağzına..."

"Ağzıma tokat mı yerim? Bir bu eksikti işte! Çinliler gibi yırtık pırtık dirsekleriniz, güve yeniği pantolonlarınızla sırılsıklam aptalsınız... Hem küfredeceksiniz hem de susacağız demek... Sefil herifler! Ötekini berikini aşağılamak ha..."

Genaro Rodas'ın karısını savunan yabancı kadın öbür ürkek yayalarla geride kaldı. Grubun ortasındaki Fedina, korku ve ter içinde hapishaneye doğru yürürken şalının püsküllerı yeri süpürüyordu.

Yargıcın arabası, başında silindir şapkası, sırtında tören giysisiyle saraya gitmek üzere olan hukukçu Abel Carvajal'in evinin köşesinde göründü. Yargıç basamaktan atlarken araba sarsıldı. Carvajal tam bu sırada evinin kapısını kapamış, eldivenlerini giyiyordu. İşte meslektaşı tarafından bu sırada tutuklandı. Sırtında tören giysisiyle bir askeri birlik tarafından sokaktan geçirildi, bayraklar ve ipekli kâğıtlarla süslenmiş ikinci polis karakoluna götürüldü. Çok geçmeden de üniversite öğrencisiyle kilise memurunun atılmış olduğu zindana kapatıldı.

14
Tüm Evren Bayram Ediyor

Caddeler, sabahın belli belirsiz pırıltısı içinde, nisan ayının tazeliğini yayan damlarla çayırların arasından uzayıp gidiyordu. Sütçü katırları, sürücülerinin kırbaç ve haykırmaları arasında, yamaçtan aşağı çabuk çabuk iniyor, bu arada süt güğümlerinin kapakları tıngırdayıp duruyordu. Zenginlerin avlularında olsun, yoksullar semtinin sokaklarında olsun sağılacak inekler uyanmıştı. İyileşme ya da ölüm yolundaki hastalar, sütlerini kendileri almak için, cam gibi gözleriyle sevdikleri ineğin yanında duruyor, bu arada da ellerindeki kupalarını, süt fazla köpürmesin diye beceriyle eğik tutuyorlardı. Kamburları çıkmış, taşıdıkları koca sepetlerin yükü altında başları göğüslerinin üzerine düşmüş, sepet üstünde sepet taşıyan yalınayak ekmekçi kadınlar, bu gerçek pagodalar, arkalarında şekerli hamur ve kızarmış susam kokusu bırakarak sökün ediyorlardı. Kulaklara dolan ulusal tatil gününün sabah çağrısıydı; coşkun bir çağrı, bir renk curcunası... Gün yavaş yavaş ağarırken kiliselerin çanları alçakgönüllülük ve cesaretle sabah ayini çağrısını yapıyordu. Alçakgönüllü ve cesur, çünkü tatil günlerinde bu çan sesleri çikolata, çörek ama ulusal bayram gününde yasaklanmış bir şey kokardı.

Ulusal bayram...

Sancakla saraya doğru at koşturan birlikler fazla toz kaldırmasın diye yolları sulayan halkın iyi toprak kokusunu andıran sevinci caddelerden yükselirdi... Yepyeni kumaştan yapılmış bir sancak ve ardında bayların araçları: Elbiselerinden dolap kokuları yayılan silindir şapkalı bilginler, bayat mum kokan

pırıl pırıl üniformaları ve kasketleriyle generaller ya da önemlilik dereceleri memuriyet dilinde, günün birinde devletin yapacağı cenaze giderleriyle ölçülen daha aşağı rütbedekilerin adımları...

Yer gök, ey efendimiz, senin şanınla doludur... Başkan, ona şükran borçlu olan, yaptığı işlere hayranlık duymasını çok iyi bilen ulusuna, kendini çok uzaktan, ancak yanı başındaki birkaç dostuyla birlikte gösteriyordu.

Yer gök, ey efendimiz, senin şanınla doludur... Kadınlar, sevgili tanrılarının insanüstü gücünü hissediyorlardı. Semirmiş rahipler takdis ediyorlardı onu. Hukukçular kendilerini bilge Alfons'un turnuvasında görüyorlardı. Diplomatlar (herhangi bir yerin ekselansları) gururlu suratlar takınıyor, Versailles'da, Güneş Kral'ın huzurunda olduklarını sanıyorlardı. Yerli ve yabancı gazeteciler, büyük Perikles'i bir kez görmekle bile hoşnuttu. Yer gök, ey efendimiz, senin şanınla doludur. Şairler kendilerini eski Atina'da görüyorlardı, hiç değilse millete öyle aşılıyorlardı. Aziz heykelleri yontan bir heykeltıraş, kendine Phidias gözüyle bakıyor, büyük politikacı göklere çıkarıldıkça gülümseyip ellerim ovuşturuyordu. Yer gök, ey efendimiz, senin şanınla doludur... Cenaze marşları besteleyen Baküs dostu bir besteci, dünyanın nerede olduğunu anlamak için domates renkli kafasını balkonun korkuluğundan uzatıyordu.

Sanatçılar kendilerini eski Atina'da sanırken Yahudi bankerler de Kartaca'da toplanıyor, kendilerine tam bir güven duyan ve milletin parasını faizsiz ceplerine dolduran politikacının salonundan geçiyorlardı. Böylece daha da zenginleşebilir, altın ve gümüşü kâğıt paraya çevirebilirlerdi. Yer gök, ey efendimiz, senin şanınla doludur.

Cara de Angel, konukların arasından kendine yol açtı, (şeytan kadar güzel, şeytan kadar kötüydü.)

"Halk sizi balkonda görmek istiyor Sayın Başkan."

"Halk mı?"

Soru havası bu kelimenin yapısındaydı. Sessizlik... Hiçbir şeyini görmesinler diye hemen hemen isteksizliğe dönmüş büyük bir yas ağırlığı içinde Başkan koltuğundan kalkıp balkona çıktı.

Halkına göründüğü sırada küçük bir dostlar topluluğu çevresini kuşatmıştı. Bu mutlu yıldönümünü kutlamaya gelen kadınlardan konuşmakla görevli olanı, Başkan'ı görür görmez söze başladı: "Halkın oğlu..."

Başkan yutkundu, belki de çaresiz bir ananın yanında, sokakları kötü niyetle döşenmiş bir kentte geçirdiği üniversite yıllarını hatırladı. Ama yüzüne gülen bir gözde, hafif sesle konuşmayı göze aldı: "İsa gibi, halkın oğlu..."

"Halkın oğlu" diye yineledi sözcü kadın. "Halkın, diyorum. Güneş bugün gökyüzünü pırıl pırıl bir güzellikle süslüyor. Kutsal görevin adına, gözlerini, hayatını o güneş ışığı korusun; o ışık ki, ardından gökkubbenin karanlığı, kapkara bir gecenin aman vermez karanlığı gelmiş, o gecenin içinden uzanan hain eller, senin de belirttiğin gibi tarlaları ekecek yerde tüm bilimsel Avrupa hesaplarına karşın sana hiçbir şey yapamayan bir bomba atmışlardı yoluna..."

Kuvvetli bir alkış, inek dili adı verilen esnaf kadının sesini boğmuştu. Politikacıyla yanındaki adamları onuruna "yaşa" sesleri yükseliyordu.

"Yaşasın başkanımız!.."

"Yaşasın Cumhurbaşkanımız!.."

"Yaşasın meşrutiyetin Cumhurbaşkanı!.."

"Yeryüzünün tüm bölgelerini saracak ve hiç sönmeyecek bir hurra, yaşasın meşrutiyetimizin Cumhurbaşkanı, yurdun gözbebeği, büyük Liberal Parti'nin başkanı, candan liberal, çalışkan gençliğin babası..."

İnek dili devam etti:

"Yurdun kötü çocukları amaçlarını gerçekleştirseydi bayrağımız yüz parçaya bölünmüş olurdu. Onların bu girişimlerini destekleyenler, Sayın Başkanımızın düşmanlarıydı ama sizin

hayatınızı kollayan ve daima kollayacak olan elin Tanrı'nın eli olduğunu hiç düşünemediler. Ulusun bir numaralı yurttaşı olarak sizin değerinizi bilen, sizi en güç durumlarda benimsemiş ve benimseyecek olanların iyi niyeti de o elin yanındadır. Evet, baylar!.. Baylar, bayanlar! Bugün her zamankinden daha eminiz ki yaslı anılarımızda yaşayan o günkü uğursuz niyetler gerçekleşmiş olsaydı uygar uluslara yetişmeye çalışan ülkemiz, vatanımız, büyük yönetici Juan Montalvo'nun da söylediği gibi demokrasiyi canevinden vurmak için gizli gizli hançer dövenlerin ellerinde öksüz, babasız kalacaktı... Bu 'hal-i ahval'e şükürler olsun ki, bayrağımız zarar görmeksizin dalgalanmakta devam ediyor, armamızın üzerindeki kuş da uçup gitmemiş; o kuş ki Amerika'nın özgürlük saati gelince ulusal bağımsızlığı bir damla kan bile akıtmaksızın ilan eden 'ölü nurların' (düzeltti) 'ölü ruhların' külleri içinde kendiliğinden doğan 'manka kuşu', (düzeltti) 'anka kuşu' gibidir. İşte bunun içindir ki bugün, bir baba sevgisiyle üzerimize eğilip ülkemizi çağdaş uygarlık seviyesine ulaştıran, o uygarlık ki Fulton'un su buharıyla kurulmuş ve Juan Santa Maria tarafından, yazgıyı belirleyen barut fıçısının tutuşturulmasıyla korsanlara karşı savunulmuştur, evet, ülkemizi çağdaş uygarlık düzeyine ulaştıran, yoksulların babası Başkanımızı kutluyoruz. Yaşasın vatan! Yaşasın cumhuriyetimizin başkanı, Liberal Parti'nin lideri, vatanın gözbebeği, çaresiz kadınlarla çocukların babası, serbest öğretimin kurucusu yaşasın!.."

İnek dilinin hurraları, donanma fişekleri gibi patlayan yaşa sesleri ve bu sesleri bastıran bir alkış denizinin dalgaları arasında kayboluyordu.

Sağ kolu mermer balkon korkuluğuna dayalı ve vücudu hafifçe eğilmiş olan Cumhurbaşkanı birkaç söz söyledi. Karanlık bakışları, kırışmış alnıyla başını bütün topluluk üzerinden, soldan sağa çevirdi. Erkekler, kadınlar gözyaşlarını siliyorlardı.

Başkan'ın aksırdığını duyan Cara de Angel, "Sayın Başkan içeri girmek istemezler mi" dedi; "ulusun size candan bir bağlılığı var..."

Başkan balkondan çekilince birkaç arkadaşı tarafımızdan izlenen Askeri Yargıç, General Canales'in kaçtığını haber vermek ve ayrıca yaptığı konuşmadan ötürü kutlamak üzere Cumhurbaşkanı'na doğru yürüdü. Ne var ki Başkan'a bu niyetle yaklaşan herkes gibi o da garip bir korkunun, olağanüstü bir kudretin etkisi altında, olduğu yerde kaldı; uzatmış olduğu eliyle ortada kalmış olmamak için elini Cara de Angel'e uzattı.

Gözde, ona sırtını döndü, eli uzanıp kalmış olan yargıç, bir iki saniye içinde topçu atışları gibi birbirini izleyen patlamalar duydu. Bağırmalar duyuluyor, kadınlar devrilmiş sandalyeler üzerinden atlayıp koşuyor, birbirleriyle çarpışıyorlardı. Makineli tüfeklerin, subayların, top arabalarının arasında pirinç taneleri gibi kayıp giden erlerin adımları duyuluyordu; erlerin tüfekleri doluydu, elleri kolay kolay açılmayan fişekliklerdeydi.

Bir albay, elinde tabancası, merdivenlerden yukarı koşuyordu; bir başkası da tabancası elinde, döner merdivenlerden aşağı... Ortada hiçbir şey yoktu. Bir yüzbaşı, tabancası elinde pencereden atlıyordu. Bir başkası, elinde tabancası kapıya koşuyordu. Hiçbir şey yoktu. Hiçbir şey yoktu. Hava da ne soğuktu! Haber, karışıklığa uğrayan salonlara yayıldı. Hiçbir şey yoktu. Konuklar yavaş yavaş yeniden toplanmaya başladı; bazılarının alnı ter içindeydi, bazıları eldivenlerini kaybetmişti, kimilerinin yüzünün rengi geri gelmişti ama daha konuşamıyorlardı ya da konuşacak durumdaydılar ama renkleri uçmuştu. Kimsenin bilmediği biricik şey, Başkan'ın ne zaman, nereye sıvıştığıydı.

Yerde, merdivenin dibinde, askeri bandonun başdavulcusu yatmaktaydı. Davulu, öteberisiyle birlikte birinci kat merdivenlerinden aşağı yuvarlanmış, birinci kattan şu ses yükselmişti: "Canını kurtarabilen kurtarsın!.."

15
Amcalarla Teyzeler

Gözde, çocuk resimlerindeki bir fareye benzer silindir şapkalı, redingotlu göze çarpmaz bir ihtiyar olan başyargıçla ve yaşlı bir azizi andıran bir milletvekiliyle birlikte saraydan çıktı. Şu sersem davulcunun içlerine saldığı korkuyu unutmak için Grand Hotel'e mi yoksa çevredeki bir lokantaya mı gitseler diye öyle bir tartışmaya girmişlerdi ki görenin yüreği ağzına gelirdi. En ufak bir vicdan rahatsızlığı duymadan o davulcuyu kalebentliğe mahkûm edebilir, cehenneme sürebilir veya daha ağır bir cezaya çarptırabilirlerdi. Grand Hotel'den yana olan milletvekilinin, aristokrat içki âlemlerinin genel kurallarına uymak istediği anlaşılıyordu, hem nasıl olsa bütün para devlet kasasından ödenecekti ya... Başyargıç, ölüm kararı veren birinin tavrıyla konuşuyordu: "Genel olarak zenginlikle sahteliği birbirinden ayırmak olanaksızdır, bu yüzden dostum, aynı düşüncede insanların toplandığı, güvenlik içinde oturulan alçakgönüllü lokantaları gösterişli bir otele tercih ederim; her parlayanı altın sanmamalı."

Cara de Angel, sarayın köşesinde, tartışmaya devam eden iki adamdan ayrıldı; böyle iki otoritenin arasındaki anlaşmazlıktan uzak durmayı en akıllıca iş sayıyordu. El Incienso kesimine yönelip Tus-Tep'teki yeğenini aldırsın diye Don Juan Canales'i aramaya gitti. Kendi kendine, "onu ya kendi gelip alsın ya da aldırsın, bana göre hava hoş" diyordu, "şimdiye kadar nasıl bana ihtiyaç duymadan yaşadıysa yine öyle yaşasın, onu hiç tanımadığım, varlığından haberim bile olmadığı günlerdeki gibi..." İki üç kişi ona yol açmak için kaldırımdan caddeye inip selam verdi. Kim olduklarına bakmaksızın mekanik bir biçimde teşekkür etti.

General'in kardeşlerinden biri olan Don Juan, El Incienso kesiminde, hüzünlü bir görkemi olan El Cıno Darphanesi yakınında oturmaktaydı. Darphanenin dökük duvarlarına, yer yer çatlamış sütunlar destek oluyordu. Demir parmaklıklı pencerelerin ardında yaban hayvan kafeslerini andıran odalar bulunmalıydı. Orada şeytanın milyonları saklanmıştı.

Kapıya vuran Gözde'yi, bir köpek yanıtladı. Bu Tanrı'nın belası köpeğin havlamasından, bağlı olduğu anlaşılıyordu.

Cara de Angel, şapkası elinde, kapının eşiğinden geçti. (Şeytan kadar güzel, şeytan kadar kötüydü). General'in kızını bırakacağı yeri bulduğu için sevinmiş, köpeğin havlamalarından olsun, gösterilen nezaketten olsun, şaşırmıştı: Kanlı canlı, göbekli bir adam kendisine gülümseyerek "giriniz, giriniz" diyordu. Bu adam, Don Juan Canales'ten başkası değildi.

"Giriniz, lütfen içeri giriniz, buradan bayım, buradan, lütfen... Sizi evimizde görebildiğimiz için kime teşekkür etmeliyiz?" Don Juan, Cumhurbaşkanı'nın çok yakın yardımcısının, evine gelerek içine saldığı korkuyu hiç belli etmeyen ses tonuyla tüm bu sözleri otomat gibi sayıp döküyordu.

Cara de Angel salonu gözden geçirdi. Şu iğrenç köpek ne de korkunç havlamalarla konukları karşılıyordu. Canales kardeşlerin resimleri arasında General'in resmi yoktu. Salonun öbür ucundaki bir ayna, boş resim yerini ve bir telgrafın sararmış kâğıdıyla kapanmış olan bir duvar parçasını yansıtmaktaydı.

Don Juan alışılmış nezaket sözlerini üzerine yağdırırken Cara de Angel kendi kendine "köpek her şeye karşın tıpkı eski çağlardaki gibi bir evin ruhu" dedi: "Aile ocağının koruyucusu... Cumhurbaşkanı'nın bile dış ülkelerden getirilmiş bir köpek sürüsü var."

Ev sahibi, elleriyle birtakım hareketler yaparak aynada göründü. Bazı boş laflar ettikten sonra usta bir yüzücü gibi derinlere daldı.

"Karım ve bendeniz" diye konuşuyordu: "Bu evde kardeşim Eusebio Canales'in davranışını gerçek bir öfkeyle ve hiç de hoş görmeyerek karşıladık. Ne yanlış bir davranış... Şüphesiz işlenmiş her suç coşkunlukla karşılanır ama tüm ilişkileriyle değer verilen bir kimsenin, ordunun şerefi sayılan ve her şeyden önce de Sayın Başkan'ın dostu olan bir kimsenin işlediği suç hepsinden kötüdür."

Cara de Angel, bir kimsenin boğulduğunu gördüğü halde çaresizlikten ona yardım edemeyen bir insanın sessizliği içindeydi; anlatılan şeylere korkudan ne evet ne hayır diyebilen ziyaretçilerin sessizliğiydi bu...

Sözlerinin boşa gittiğini gören Don Juan, sinirlerine hâkim olamıyordu. Ellerini sarkıtıp ayaklarının üzerinde sağlam kalmayı denedi. Kafası ateş gibi yanıyordu. Kapı'da işlenen cinayete ve onun dal budak sarmış politik sonuçlarına bulaşmış hissediyordu kendisini. Suçsuz olmak hiçbir şeye yaramazdı. Suça katılmış oluyordu işte: "Piyango dostum, piyango..." İyi bir adam, inanmış bir Katolik, iyi bir piyango bileti bayisi olan yaşlı Fulgencio'nun da dediği gibi bu ülkenin anayasası buydu... Cara de Angel'in yerinde, kemik, çene ve parmakları sanki yayla tutturulmuş olan yaşlı Fulgencio'nun iskelete benzer gölgesini görüyordu. Yaşlı Fulgencio, kemikli kollarıyla kara deriden çantasına yaslanıp suratındaki kırışıklıkları düzeltiyor, geniş pantolonunu silkeliyor, boynunu uzatıyor, ağzından, burnundan gelen bir sesle bağırıyordu: "Dostum dostum... Yeryüzündeki biricik yasa piyangodur... Piyango vurursa idam edilir, piyango vurursa hapse atılır, piyango vurursa milletvekili, diplomat, cumhurbaşkanı, general, bakan olursunuz. Her şey piyangoyken okuyup dirsek çürütmenin faydası ne burada? Piyango dostum, piyango... Bir bilet alın bakalım..." Ve bu iskelet, ağzından şelale gibi boşalan bir kahkahayla sarsılıyordu.

Don Juan'ın düşündüğü şeylerden çok uzaklarda olan Cara de Angel, hiç konuşmadan ona bakıyor, bu korkak, bu çekingen adamın Camila ile ortak nesi olabilir diye kendi kendine soruyordu.

"Söylentiye göre yani karıma söylediklerine göre Albay Parrales Sonriente'nin öldürülmesi işine ben de karışmışım" diye devam eden Don Juan, cebinden güçlükle çıkarabildiği bir mendille alnında birikmiş iri ter tanelerini siliyordu.

Cara de Angel, "benim böyle bir şeyden haberim yok" diye içi sıkılarak yanıtladı.

"Haksızlık bu... Ben ve karım Eusebio'nun davranışını daha ilk dakikasında hoş görmemiştik demiştim ya size... Hem sizin de haberiniz var mı bilmem, son günlerde kardeşimi o kadar seyrek gördüm ki... Hemen hemen hiç görmedim denebilir. Yani hiç, hiç görmedim. İki yabancı gibiydik: 'Günaydın, günaydın; iyi akşamlar, iyi akşamlar,' hepsi bu işte. 'Hoşça kalın, güle güle,' hepsi bu."

Don Juan'ın sesinden güvensizlik içinde olduğu anlaşılıyordu. Bir paravananın arkasından konuşmayı dinleyen karısı, ona yardım etmenin tam sırasıdır, diye düşündü.

İçeri girerken, "beni tanıştırsana Juan" dedi ve Cara de Angel'i başını sallayarak ince bir gülümsemeyle selamladı.

"Hay hay" diyen şaşkın koca, Gözde ile aynı anda koltuktan fırladı: "Size karımı tanıştırmakla onur duyuyorum."

"Judith de Canales..."

Cara de Angel, kadının adını duydu ama kendininkini söyleyip söylemediğini anımsayamadı.

Hayatını bir huzursuzluğa doğru sürükleyen kalbinin ne olduğu anlatılmaz sıkışmalarıyla bu ziyaretten sıkılıyor, bu sırada Camila ile ilişkisi olmayan sözler bir kulağından girip bir kulağından çıkıyordu.

"Yeğenlerinden neden hiç söz açmıyor bu insanlar" diye düşünüyordu. "Ondan söz açsalar dinleyeceğim; ondan söz açsalar hiç meraketmeyin derdim, Don Juan hiçbir cinayete falan karışmayacak; ondan söz açsalar... Ama ne budalayım... Gelip burada kalsa hiç düşünmezdim onu... Ne budalalık... O, bir de ötekiler, ben yokum, ben uzaktayım, uzakta, çok uzakta, ondan ayrı..."

Donna Judith kanepeye oturup bir şey yapmış olmak için mendilini burnunun altına götürdü.

"Sözünüzü kestim. Özür dilerim. Diyordunuz ki..."

"Şey."

"Evet."

"Şeyi..."

Üçü birden konuşuyordu: "Devam ediniz, devam ediniz, devam ediniz..." Don Juan, nasıl ve neden olduğunu bilmeksizin öne atılıyordu hep. (Karısı, "sersem sen de" der gibi bakıyordu kocasına.)

"Kardeşim Eusebio'nun Albay Parrales Sonriente'nin katilleri arasında olduğunu duyunca nasıl öfkelendiğimizi anlatıyordum dostumuza..."

Donna Judith, "evet, evet" diye onaylıyor, göğsü inip kalkıyordu. "Juan ile ben, General, yıldızlarını böyle bir cinayetle lekelememeliydi demiştik. İşin kötüsü, şimdi kocam da bu işin içine karıştırılacak."

"İşte bunun için Don Miguel'e kardeşimle çoktandır bir ilişkimiz yok, birbirimize düşmanız dedim ya... Gerçekten öldüresiye düşmandık birbirimize. Resmimi bile görmeye dayanamıyordu; ben de onunkini..."

Donna Judith içini çekerek, "canım bu kadar da kötü değildi artık, aile içindeki sorunlar hep böyle öfke ve anlaşmazlık doğurur" diye düzeltti.

"Ben de öyle düşünmüştüm" diyen Cara de Angel, kadının sözünü kesti. "Ama Don Juan şunu unutmamalı ki kardeşler arasında bozulmaz bağlar vardır..."

"Nasıl, Don Miguel, ne dediniz? Beni suç ortağı mı sanıyorsunuz yoksa?"

"İzin verin..."

Donna Judith gözlerini indirdi. "Buna inanmayın sakın" diye mırıldandı. "İş paraya dayandı mı tüm bağlar kopar. Belki üzücü bir şey ama böyledir; paranın kan bağlarına saygısı yoktur."

"Rica ederim, ben size, en derin düşünce ayrılıklarına karşın kardeşler arasında kopmaz bağlar vardır dedim. General ile Don Juan arasında da bu bağlar var; General ülkeden ayrılmak zorunluğunu duyunca sizin yardımınıza..."

"Sahtekâr herif, beni de karıştırmak istiyor işlediği cinayete... Ah bu iftira yok mu?"

"Juan, Juan, bırak da bay konuşsun..."

" kızı ortalıkta kalmasın diye, sizin yardımınıza güvendi ve benden sizinle görüşmemi istedi; kızı evinize alasınız diye..."

Bu kez konuştuklarının boşa gittiğini gören Cara de Angel oldu. Dilinden anlamayan kimselerle konuşuyormuş gibi bir duyguya kapıldı.

"Kızın ne olacağı sizin kararınıza bağlı."

"Şüphesiz..."

Cara de Angel'in, kendisini tutuklamak için gelmediğini anlar anlamaz Don Juan yeniden ciddi bir adamın dengeli haline kavuştu.

"Size ne yanıt vereyim bilmiyorum çünkü çok ani oldu bu... Evimde olmaz elbette... Ateşle oynamamalı... Zavallı yavru bizim yanımızda rahat ederdi kuşkusuz, bundan eminim ama karımla ben görüştüğümüz kimselerin dostluğundan olmak da istemeyiz. Şimdi tutup şerefli bir evin kapısını Cumhurbaşkanı'nın düşmanı olan birinin kızına açarsak dostlarımız bunu hoş karşılamaz. Üstelik adı kötüye çıkan kardeşimin, kızını ulusumuzun liderinin bir dostuna peşkeş çektiğini de bilmeyen yok... Bilmem ki nasıl söylesem?.. Öyle ya, kızını o adama peşkeş çekmiş ki adam..."

"Ve bunu hapisten kurtulmak için yapmış, bu da bilinen bir şey..." Donna Judith, dağ gibi göğüsleri yeni bir iç çekişiyle inerken söze karıştı. "Ama Juan'ın da dediği gibi kardeşi kızını Başkan'ın dostuna, o da Başkan'a peşkeş çeksin diye önermiş ama o böyle iğrenç bir öneriyi geri çevirmiş tabii... Bunun üzerine yaptığı ünlü konuşmadan beri adı Milis Prensi olan Eusebio

kendini çıkmazda görünce kaçmaya karar vermiş, kızını bize bırakmış. Yakınlarını bir veba kuşkusu içinde bırakan, kendi adını da lekeleyen birinden başka ne beklenir ki? Tüm bu olaylar yüzünden az mı acı çektik sanıyorsunuz?"

Cara de Angel'in gece karası gözlerinden bir öfke şimşeği geçti.

"O halde konuşacağımız başka bir şey yok."

"Buraya kadar boşuna zahmet ettiğiniz için üzüldük; bana telefon etmeliydiniz."

Donna Judith, "olanaksız bir şey olmasaydı önerinizi hatırınız için sevinerek kabul ederdik" diye ekledi.

Cara de Angel, yüzlerine bakmaksızın ve tek kelime bile söylemeksizin çıktı. Köpek öfkeyle havlıyor, zincirini koparmak için bir o yana bir bu yana atılıyordu.

Kapının önünde ayrılırken, "gidip kardeşlerinizi göreceğim" dedi.

"Ben ki muhafazakâr tanınmışım, yine de kızı yanıma alamıyorum, liberal olan onlar nasıl alır... Herhalde ya aklınızı kaçırdınız ya da şaka yapıyorsunuz sanırlar."

Bu sözleri hemen hemen sokakta söylemişti. Kapıyı çekinerek kapadı, şişman ellerini ovuşturdu ve bir kararsızlık anı geçirip döndü. Karısından başka kim olursa sevip okşamak için dayanılmaz bir istek duydu. Onun için hâlâ havlamakta olan köpeğin yanına gitti.

Donna Judith avludan, "sana köpeği rahat bırak dememiş miydim" diye azarladı; "büyük sıcak" geçtiği için gül kesiyordu. "Hem artık gitme zamanın."

"Evet, gidiyorum."

"Öyleyse çabuk ol, ben de duamı okuyup gitmek istiyorum; bu akşam saat altıdan sonra sokakta kalmaya niyetim yok."

16
Yeni Ev'de

Sabahın saat sekizine doğru (ah sizler, her saat başını haber veren çalar saatlerin bulunmadığı su saati çağında yaşamış olan sizler) Fedina, gerekli formaliteler tamamlanıp eşyası iyice arandıktan sonra daha çok mezara benzeyen kitara biçimindeki bir zindana atıldı. Sonra tepeden tırnağa, tırnak uçlarından koltukaltlarına kadar arandı, koynunda General'in kendi eliyle yazdığı bir mektup buldukları için başına kötü şeyler gelmesi olanağı onu tedirgin ediyordu; Canales'in evinde yerde bulup aldığı mektuptu bu.

Ancak iki adım atılabilen dapdaracık hücrede ayakta durmaktan yorgun düşünce yere oturdu. Ne var ki çok geçmeden yine kalktı, yer soğuktu ve Fedina'nın arkası, bacakları, elleri, kulakları soğuktan donuyordu. Vücut soğuğa karşı çok dayanıksızdır. Bir süre ayakta durdu yine, oturdu, kalktı, oturdu, yine kalktı...

Yüreklerine oturmuş acıya karşın mahpusların çiğ sebze kokan bir nakaratla söyledikleri şarkılar avlulardan yükseliyordu. Uykulu bir sesle mırıldandıkları küçük şarkılarından bazıları insanı kahredecek bir tekdüzelikteydi; aşağılamak, sövmek, lanetlemek için, baskı yapan ağırlığını ani haykırmalarla kopardıkları zincirler...

Daha ilk dakikadan başlayarak durmak bilmeden aynı şeyi geveleyen pürüzlü bir ses Fedina'yı korkutmuştu:

Yeni Ev'den
kötü ev e
güzelim küçücük gök,

bir adımlık yol var sadece,
ve biz madem yalnızız
güzelim küçücük gök,
öpsene beni, öpsene.
Ay, ay, ay, ay...
Öpsene beni, öpsene,
çünkü buradan
o çok kötü evlere
güzelim, küçücük gök,
bir adımlık yol var sadece.

İlk dörtlük hiç de şarkının sonuna uymuyordu. Bununla birlikte bu önemsiz zorluk, bu derece iç içe girmiş kötü evlerle Yeni Ev'i birbirinden ayırmaya yarıyordu. Fedina'yı korkuya düşüren o acılı gerçeği belirtmek için şarkının ritmi gerçeğe kurban edilmişti. Eskimiş bir gramofon plağını andıran ve suçluluktan çok esrar havası taşıyan bu ses iliklerine işleyince içini daha sonraları kaplayan o korkuyu, o anlatılmaz ve şaşkınlık veren korkuyu tatmadan bile titremişti. İnsanın önüne kahvaltı yerine böyle bir şarkının sürülmesi haksızlıktır. Derisi yüzülen bir kimse bile Fedina'nın hücresinde çektiği işkenceden fazlasına katlanamazdı. Öbür mahpuslar yosma yatağının hapishane döşemesinden daha soğuk olduğunu unutup bu kelimelerde bir özgürlük ve sevgi buluyorlardı.

Fedina yavrusunu düşününce rahatlıyordu. Onu hâlâ içinde taşıyormuş gibi bir duyguya sahipti. Analar çocuklarından hiçbir zaman yüzde yüz ayrılamaz. Serbest bırakılır bırakılmaz yapacağı ilk iş çocuğu vaftiz ettirmek olacaktı. Şimdiden her şeyi hazırlamıştı bile: Camila'nın armağan olarak verdiği güzelim şapkasıyla güzelim elbise hazırdı. Vaftiz eğlencesini kahvaltıda mısır pastası ve çikolatayla kutlayacaktı. Öğle yemeğine Valencia pilavıyla tavuk, ikindi vakti de tarçın suyu, badem sütü, dondurma ve çörek. Cam gözlü basımevi sahibine, arkadaşlarına armağan edeceği küçük resimlerden basmasını söylemişti.

Arkadaşlarına, Shumann'dan, lokomotife benzer şıngır şıngır gümüş zincirli ikişer ata koşulmuş iki araba, iki de silindir şapkalı, redingotlu arabacı kiralamayı kurmuştu aklında. Tüm bunları, düğün akşamı, "yarın bu saatlerde mutlu olacağım" deyip zifaftan önce kafasına tuğla düşen ve cansız yere yığılan adam gibi olmamak için düşünmemeye çalışıyordu.

Yeniden oğluyla ilgili düşüncelere dalıyor, bundan aşırı bir sevinç duyuyordu, sonra bu sevinç yüzünden gözlerinin ağ gibi her yeri kaplamış açık saçık resimler üzerinde olduğunu anlayamıyordu. Kafasının içi bu resimler yüzünden karmakarışık oluyordu. Haçlar, İncil'den alınma ayetler, tarihler, esrarlı rakamlar her boydan erkek ve kadın cinsel organlarıyla iç içeydi. Bir erkek cinsel organının yanmasında Tanrı kelimesini, koskocaman bir erbezinin üzerinde on üç rakamını, vücudu mum şamdanlarını andıran şeytanı, parmak şeklindeki yapraklarıyla küçük çiçekleri, yargıç ve yüksek rütbeli yöneticilerin karikatürlerini, küçük gemileri, çapaları, güneşleri, terazileri, şişeleri, bağlanmış elleri, hançerle oyulmuş göz vekalpleri, bıyıklı güneşleri, yaşlı kadınların suratına benzetilmiş ayları, üç ve beş dilli yıldızları, saatleri, denizkızlarını, kanatlı kitaraları, okları görüyordu.

Korkudan kaskatı kesilip bu sapıklar dünyasından uzaklaşmak istiyor ama başka açık saçık resimlerle dolu başka duvarları karşısında buluyordu. Korkudan dili tutuluyor, gözlerini kapıyordu. Eğri bir ovanın üzerinde, yavaş yavaş aşağı kayan bir kadındı yalnızca, yolunun üzerinde pencereler yerine kucağını açmış uçurumlarla karşılaşıyordu ve kurt, dişlerini nasıl gösterirse gökyüzü yıldızlarını öyle gösteriyordu.

Bir karınca sürüsü ölü bir hamamböceğini sürüklüyordu. Resimlerin etkisi altındaki Fedina, tüylerinden tutulup sefahat yatağına götürülen bir erkek organı gördüğünü sanıyordu.

Yeni Ev'den
kötü eve,
güzelim küçücük gök...

Ve şarkı, incecik cam parçaları gibi kadınsı utangaçlığını yok etmek için etine işliyordu.

Şehirde Cumhurbaşkanı şerefine kutlanan bayram devam etmekteydi. Gece büyük meydanda öteden beri bilinen, bir giyotinden farksız sinema perdesi kuruldu, seyrettikleri sahneler dinsel bir oyunun parçalarıymış gibi, dindar bir tavır takınmış olan kalabalığa bazı film parçaları gösterildi. Işıklandırılmış resmi binalar göğe doğru yükseliyordu. Sivri uçlu demir parmaklıkların çevirdiği parkta, bir sarık sarılıyormuş gibi sonu gelmez adımlar atılmaktaydı. Bayram geceleri, halk dindar bir sessizlik içinde ve yıldızlı göğün altında film gösterisine katılırken parkta da seçkinler buluşur, bir süre gezinir dururlardı. Evli ya da bekâr, sıraların üzerinde sardalye gibi sıkışık oturan bu yaşlı erkeklerle kadınlar artık sıkıldıklarını saklamazlar; esner, gelip geçenlere bakıp her kıza iltifat eder, her arkadaşı selamlardı. Zaman zaman da zengini yoksulu göğe kaldırırdı başını: bir roket yükselir, ardında ipekli kurdelelerden bir ebemkuşağı bırakırdı.

Hapishanede geçirilen ilk gece korkunçtur. Karanlıklar içinde kalan mahpus, kendini hayatın dışında, bir karabasan dünyasında bulur. Duvarlar yok olur, tavan silinir, döşeme kaybolur, bununla birlikte ruh kendini özgürlükten öylesine uzak duyar ki... Ölüm gibi bir şeydir bu.

Fedina birdenbire dua etmeye koyuldu: "Düşün ey merhametli Meryem Ana'mız, düşün ki sana sığınmak, senden yardım istemek için öğütlerine başvuran hiç kimse bundan yoksun kalmamıştır. Buna güvenip sana başvuruyorum ey bakirelerin bakiresi, sana geliyorum, günahlarım için gözyaşı döküp ayaklarına kapanıyorum. Sana yalvarmama kulak ver Meryem Ana'mız, senden dilediğim şeyleri merhametli kulağınla dinle ve yerine getir. Amin." Karanlık, gırtlağını sıkıyordu. Artık dua edemeyecekti. Kendini yere bırakıp kollarıyla kendisine uzun, çok uzun görünen kollarıyla buz kesmiş toprağı, tüm mahpus-

ların, adaletin haksız yere kovaladığı tüm insanların, acı çekenlerle yolunu şaşırmışların toprağını kucakladı ve ayeti okumaya başladı...

*Ora pro nöbis...**
Ora pro nöbis...
Ora pro nobis...
Ora pro nobis...
Ora pro nobis...
Ora pro nobis...
Ora pro nobis...
Ora pro nobis...

Yavaş yavaş doğruldu. Acıkmış olduğunu hissetti. Çocuğunu kim yatıştıracaktı? Bir kedi gibi kapıya doğru sürünüp kapıya vurdu... Boşuna...

Ora pro nobis...
Ora pro nobis...
Ora pro nobis...
Ora pro nobis...

Uzaktan gelen bir çan sesi on iki kez duyuldu.

Ora pro nobis...
Ora pro nobis...
Yavrusunun dünyasında...
Ora pro nobis...

On iki çan sesi; tam tamına saymıştı. Kendini denetlemeye çalıştı, özgür olduğuna inanmaya çalıştı ve başardı da. Kendini evinde, alışmış olduğu aile ocağında, tanıdıklarının arasında, Juanita ile konuşurken görüyordu, "hoşça kalın, sizi gördüğüme çok memnun oldum"; ellerini çırparak ocaktaki közü kollayan Gabrielita'ya sesleniyor, Don Timoteo'yu selamlıyordu. Dükkânı canlı bir şeymiş, kendisine ve herkese ait bir şeymiş gibi içinde sevinç uyandırıyordu.

---

* Bizim için dua et...

Dışarıda bayram eğlencesi devam ediyordu; giyotin yerine sinema perdesi, tutsakların su çarkı çevresindeki adımları yerine de parktaki adımlar...

Hiç beklemediği bir sırada zindanın kapısı açıldı. Sürgünün takırdamasıyla bir uçurumun dibinde duruyormuş gibi ayaklarını kendine doğru çekti. Karanlıkta Fedina'yı arayan iki adam, tek kelime bile söylemeksizin onu dar bir koridora iteledi, iki karanlık odadan geçirdikten sonra ışıklandırılmış bir salona götürdüler. İçeri girdiği sırada Askeri Yargıç zabıt kâtibiyle yavaş yavaş konuşmaktaydı.

Fedina kendi kendine, "bu Virgel del Carmen'de org çalan bay" dedi: "Beni tutukladıkları sırada onu bir yerden tanıdığımı sezmiştim; onu kilisede gördüm. Kötü bir adam olamaz..."

Yargıç uzun süre dik dik yüzüne baktı. Sonra sıradan soruları sordu: Adı, yaşı, medeni hali, mesleği, oturduğu yer. Rodas'ın karısı hepsini dosdoğru yanıtlıyordu; zabıt kâtibi son yanıtı kâğıda geçirdiği sırada Fedina bir şey sordu, ama tam bu sırada telefon çaldı, bitişik odadan bir kadının kısık, sessizlik içinde daha da kuvvetli çıkan sesi duyulunca Fedina'nın ne dediği anlaşılamadı. Kadın, "evet, evet" diyordu; "siz nasılsınız, çok memnun oldum; bana haber getirsin diye Caducha'yı yollamıştım bu sabah erkenden... Elbise mi?.. Elbise çok güzel; evet, çok iyi biçilmiş doğrusu... Nasıl?.. Hayır, hayır, lekesi yok... Evet, tabii öyle... Evet, evet... Evet... Geliniz... Hoşça kalın... İyi geceler... Adieu!"

Bu arada yargıç, Fedina'nın sorusuna acımasız ve ısırır gibi alaycı bir ses tonuyla yanıt verdi: "Merak etmeyin, bizim burada bulunmamızın nedeni, sizin gibi buraya niçin getirildiklerini bilmeyenlere bunu anlatmak..."

Oyuklarından dışarı fırlamış büyük kaplumbağa gözleriyle bakarak değişik bir sesle devam etti: "Ama önce siz bana söyleyin bakalım, bu sabah erkenden General Eusebio Canales'in evinde ne işiniz vardı?"

"General'i... Bir iş için görmeye gitmiştim..."

"Hangi iş için olduğunu sorabilir miyim?"

"Önemsiz bir iş, bayım, yalnızca beni ilgilendiren önemsiz bir iş... Şey için... Bakın... Size hepsini anlatayım olduğu gibi. Kapı'nın orada öldürülen albay var ya, adını unuttum, işte o albayın ölümünden ötürü kendisini tutuklayacaklarını haber vermeye gitmiştim..."

"Bir de neden hapsedildiğini soruyorsun, şu küstahlığa bak... Düzenbaz karı... Demek önemsiz bir iş ha, önemsiz bir iş?.. Köpek karı... Önemsiz bir iş... Önemsiz bir işmiş..."

"Önemsiz bir iş" diye yineledikçe yargıcın öfkesi artıyordu.

"Durun söyleyeyim... Durun bakayım, sizin düşündüğünüz gibi değil. Durun, beni dinleyin ne olursunuz: Evine gittiğimde General artık orada değildi; kendisini görmedim, hiç kimseyi görmedim; çıkıp gitmişti herkes, ev bomboştu, yalnız hizmetçi kadın koşuşuyordu ortalıkta."

"Demek önemsiz iş dediğin bu, önemsiz bir iş... Saat kaçtı sen oradayken?"

"Merced'in çanı saat altıyı çalmıştı."

"Çok iyi anımsıyorsun. Peki, General Canales'in tutuklanacağını nereden biliyordun?"

"Ben mi?"

"Evet, sen..."

"Kocam söylemişti."

"Kocan mı? Nedir onun adı?"

"Genaro Rodas."

"O nasıl öğrenmiş? Nereden biliyormuş? Kim söylemiş ona?"

"Gizli polisten bir arkadaşı, Lucio Vasquez; kocama anlatmış, kocam da..."

Sen de General'e, diye kesti sözünü yargıç.

Fedina başını, "ne iğrenç, hayır" der gibi salladı.

"General ne yöne gitti?"

"Hey Tanrım, ben General'i hiç görmedim ki... Size söyledim ya... Ne dediğimi dinlemiyor musunuz? Onu görmedim ben...

Onu görmedim... Yalan söyleyip de ne kazanacağım? İşin kötüsü bu bay da her dediğimi yazıyor burada..." Soluk, lekelerle kaplı yüzünü çevirerek kendisine bakan ve birçok mürekkep lekesini çekmiş bir kurutma kâğıdına benzeyen zabıt kâtibini gösteriyordu.

"Ne yazdığı seni ilgilendirmez. Sen benim sorduğuma yanıt ver. General ne yöne gitti?"

Uzun bir sessizlik oldu. Yargıcın sert sesi, inen bir çekiç gibiydi: "General ne yöne gitti diyorum..."

"Bilmiyorum ki... Size ne yanıt vereyim? Bilmiyorum. Onu görmedim... Onunla konuşmadım... Olur şey değil."

"Yalan söylemekle kendine ziyan edersin, bu işle uğraşanlar her şeyi biliyor; General ile konuştuğunu biliyorlar."

"Gülünecek şey..."

"Dikkat et, güleyim deme... İlgili makamlar her şeyi biliyor, her şeyi, her şeyi..."

"Her şey" dedikçe masa yumruğunun altında titriyordu. "General'i görmedinse bu mektup nereden geçti eline? Kendi kendine uçarak mı geldi de gömleğine girdi?"

"Bu mektubu General'in evinde, yerde buldum; çıkıp gitmeden aldım; size artık hiçbir şey söylemeyeyim daha iyi, beni yalancı sanıp inanmıyorsunuz nasıl olsa..."

"Hikâye anlatma bana, gerçeği söyle çünkü bu yalanlarla öyle bir ceza yersin ki hayatın boyunca anarsın beni..."

"Ben gerçeği söyledim. İnanmaya niyetiniz yoksa sizi döverek zorlayamam ya çocuk gibi..."

"Bu sana çok pahalıya patlayacak bilmiş ol... Bir şey daha: Senin General ile ne ilişiğin olabilir? Kimsin, nesin, kız kardeşi misin? Ha söyle bakalım..."

"Ben... General ile... Hiçbir şey; onu topu topu iki kez görmüşümdür. Kızı, rastlantı sonucu, çocuğuma vaftiz anası olmak istemişti."

"Bu yeterli bir neden değil."

"Söz vermişti bayım."

Yazıcı arkadan yetiştirdi: "Baştan aşağı yalan..."

"Beni üzen, kendimi kaybedip oraya koşmama neden olan şey, şu Lucio'nun kocama, birinin General'in kızını kaçıracağını söylemesi..."

"Bırak yalanları... Bana General'in saklandığı yeri söyle, çünkü senin bunu bildiğini, bunu bilen biricik insanın sen olduğunu biliyorum; bunu yalnız bize, yalnız bana söyleyeceksin burada... Ağlamayı bırak, hadi konuş, seni dinliyorum..."

Sesini kısıp günah çıkartan bir rahip gibi devam etti: "General'in nerede saklandığını bana söylersen... Anlıyor musun, duyuyor musun, bunu bildiğini ve bana söyleyeceğini biliyorum; General'in saklandığı yeri söylersen seni hoş görürüm; iyi dinle, o zaman hoş görürüm seni... Seni serbest bırakır buradan doğru evine yollarım... Hele bir düşün... İyi bir düşün..."

"Ah bayım, bilsem söylemez miyim... Ne çare bilmiyorum işte... Ne yapayım Tanrı aşkına?"

"Neden inkâr ediyorsun? Böyle yapmakla kendine yazık ettiğini görmüyor musun?"

Yargıcın sözlerini izleyen sessizlikte, zabıt kâtibi diliyle dişlerini temizlemeye uğraşıyordu.

"Eh, sen kötü bir insansan ve benim dostluk göstermemin de faydası olmuyorsa (bu son cümleyi yargıç patlayan bir yanardağ gibi öfkeyle söylemişti) o zaman seni zorla konuştururum. Bilesin diye söylüyorum; devletin güvenliğine karşı ağır bir hareketten suçlu sayılıyorsun, bir vatan haininin, asi, katil ve aynı zamanda da Cumhurbaşkanı'nın düşmanı olan birinin kaçmasından sorumlu olarak adaletin ellerinde bulunuyorsun... Bu çok ağır bir şey, çok ağır, çok ağır..."

Rodas'ın karısı çaresiz kalmıştı. Bu şeytan adamın sözlerinde düpedüz tehdit, korkunç bir şey, ölüme benzer bir şey vardı. Fedina'nın çenesi, parmakları, bacakları titriyordu. Parmakları titreyen biri, elini eldivenden çıkarmak, elindeki kemikleri sil-

kelemek istiyormuş gibidir; hiç konuşmaksızın çenesi titreyen biri de duyduğu korkuyu telgrafla anlatmak isteyen birine benzer; bacakları titreyene gelince, o da şeytanın kaçırdığı iki doludizgin at tarafından çekilen bir arabada ayakta duruyormuş gibidir.

"Bayım" diye yalvarıyordu Fedina.

"Oyun oynamıyoruz burada... Çabuk hadi, General nerede?"

Arka tarafta açılan bir kapıdan ağlayan bir çocuğun sesi geliyordu. Sıcak, umutsuz bir ağlama...

"Oğlunun başı için konuş artık..."

Daha yargıç konuşmadan, ağlamanın nereden geldiğini anlamak isteyen Fedina başını dört bir yana çevirmişti.

"İki saattir ağlıyor. Boşuna arıyorsun nerededir diye... Açlıktan ağlıyor; General'in gizlendiği yeri bana söylemezsen de açlıktan ölecek..."

Fedina bir kapıya doğru atılınca üç kişi, üç kara hayvan, yolunu kesip kadının yetersiz gücünü alt etti. Bu görülmemiş dalaşma sırasında saçları çözülüp dağıldı, bluzu etekliğinden çıkıp yırtıldı, iç etekliği kopup yerlere düştü. Ama bu paçavraların düşmesine aldıracak mıydı ki? Yarı çıplak, dizlerinin üzerinde sürünerek yargıcın yanına gitti, bıraksın da çocuğuna meme versin diye yalvardı.

"Her istediğine peki ama önce General'in nerede olduğunu söyle."

"Karmel Bakiresi'nin başı için bayım" diye yalvarıyor, yargıcın çizmelerine sarılıyordu; "Karmel Bakiresi'nin başı için bırakın da çocuğumu emzireyim; isterseniz öldürün beni sonra..."

"Burada Karmel Bakiresi falan yok. Bana General'in nerede saklandığını söylemezsen burada kalırsın, çocuğun da ölünceye kadar bağırır."

Kapıları bekleyen adamların önünde delirmiş gibi dize geliyordu. Derken onlarla kavgaya tutuştu. Sonra geri geldi, yere diz çöküp yargıcın çizmelerini öpmeye çalıştı

"Bayım, çocuğumun başı için..."

"Evet, çocuğunun başı için, General nerede? Böyle yerlere çöküp komedi oynamanın yararı yok; sorduğum şeye yanıt vermezsen çocuğunu yatıştırabileceğini umma..."

Oturmaktan yorulan yargıç bunu söyleyip kalktı. Yazıcı, elinde kalem, bahtsız ananın dudaklarından bir türlü dökülmeyen itirafı yazmaya hazır, dişlerini karıştırıyordu.

"General nerede?"

Kış geceleri saçak oluklarında sular ağlar. Çocuğun ağlaması da tıpkı ona benziyordu: tıp, tıp, tıp diye damlayan bir su... Yarı boğuk bir ses: "General nerede?"

Fedina yaralı bir hayvan gibi susmuştu, ne yapacağını bilmiyor, dudaklarını kemiriyordu. "General nerede?"

Beş, on, on beş dakika geçti. Sonunda yargıç dudaklarını kara işlemeli bir mendille kurulayıp sorusuna bir tehdit ekledi: "Eh, konuşmuyorsan o zaman bize biraz sönmemiş kireç ezersin. Belki o vakit General'in ne tarafa gittiğini anımsarsın."

"Ne isterseniz yaparım ama bırakın önce çocuğumu emzireyim. Bayım, bunu yapamazsınız, haksızlık bu... Bayım, çocuğun suçu yok ki... Beni istediğiniz gibi cezalandırın..."

Kapıyı bekleyen adamlardan biri, Fedina'yı bir vuruşta yere yuvarladı; öteki de bir tekme atınca kadın olduğu yerde kaldı. Gözyaşlarının ardında duvarlarla eşya birbirine karışıp gözden siliniyordu. Çocuğunun ağlamasından başka bir şey kalmamıştı ortada.

Artık dövmesinler diye kireci ezmeye başladığı vakit saat bire geliyordu. Çocuğu ağlıyordu...

Yargıç zaman zaman tekrarlamaktaydı: "General nerede? General nerede?"

Saat bir...

Saat iki...

Sonunda saat üç... Çocuğu ağlıyordu...

Saat dört... Ve çocuğu ağlıyordu...

"General nerede? General nerede?"

Elleri her harekette daha fazla açılan bir sürü derin çatlakla kaplanan, derileri parmak uçlarından sarkan, parmak eklemleri yaralanan ve tırnakları kanayarak bir taş levhanın üzerinde kireci bir ileri bir geri yuvarlayan Fedina acıdan haykırıyordu. Duyduğu acıdan değil de daha çok çocuğu için yalvarmak üzere durunca dayak yiyordu.

"General nerede? General nerede?"

Yargıcın sesine kulak astığı yoktu. Sadece çocuğunun gittikçe zayıflayan ağlamasıydı kulaklarını dolduran ses.

Saat beşe yirmi kala onu yere yuvarlansın diye bıraktılar. Dudaklarından yapışkan bir salya akıyor, belli belirsiz çatlakları olan göğüslerinden kireçten daha beyaz bir süt damlıyordu. Yanan gözlerinden zaman zaman yaşlar gelmekteydi.

Daha sonra, artık gün ağarıyordu, onu tutup yine hücresine götürdüler. Orada, ölmek üzere olan, cansız, kaskatı kesilmiş, taşbebekleri andıran çocuğunun yanında ayıldı. Kendini ana kucağında duyar duymaz ayılan çocuk hırsla memeye saldırdı. Küçücük ağzını yapıştırıp da kirecin kekremsi tadı canını yakınca ayrıldı ve yeniden ağlamaya başladı. Ne yapsa boşunaydı Fedina; çünkü çocuk artık meme istemiyordu. Çocuğu kollarında, bağırıyor, kapıya vuruyordu... Çocuk kaskatı kesiliyor... Çocuk kaskatı kesiliyor... Çocuk gittikçe soğuyordu.

Onu böyle ölüme bırakmak olacak şey değildi; suçsuzdu çocuk... Geri dönüp yine kapıya vuruyor, bağırıyordu...

"Ah yavrum, çocuğum ölüyor... Ah, çocuğum ölüyor... Hayatım, sevgili yavrum benim... Tanrı aşkına yetişin... Açın kapıyı... Açın... Çocuğum ölüyor... Kutsal bakire... Kutsal Augustus... Tanrım..."

Dışarıda bayram eğlencesi sürüp gidiyordu, ikinci gün de tıpkı ilk günü gibi. Giyotine benzeyen sinema perdesi, su çarkını döndüren tutsakların parktaki adımları...

17
Kötülük Yaratan Sevgi

"...Geliyor mu? Gelmiyor mu?"

"Sanki gelecekmiş gibi..."

"Gecikti, şimdi gelecek olsaydı..."

"Merak etmeyin. Şu karanlıktan nasıl eminsek onun geleceğinden de eminim. Gelmezse şu kulağımı kesip atarım. Üzmeyin kendinizi..."

"Babamdan haber getireceğinden emin misiniz? Bana söz vermişti."

"Hiç kuşku yok..."

"Kötü haber getirmese bana... Neredeyim bilmiyorum artık. Aklımı kaçıracağım. Bir an önce gelseydi de ne olduğunu bilseydim. Kötü haberle geliyorsa hiç gelmese..."

Masacuata, kaşla göz arası hazırlanmış olan ocağın bulunduğu köşeden, yatağında oturan Camila'nın titrek sesine kulak veriyordu. Yerde, Chinquinquira bakiresinin önünde bir mum yanmaktaydı.

"Duruma bakılırsa geleceğine inanmak gerek, hem de sizi sevindirecek haberlerle inanın... Nereden biliyorum diye soracaksınız?.. Öyle hissediyorum da ondan; hem duygularım aldatmaz beni... Hoş, bir parmak bir el demek değildir ama ne de olsa hepsi aynıdır: hepsi de kemik kokusunun ardına düşen köpekler gibidir..."

Meyhaneci kadının sözleri körüğün gürültüsünde kaybolup gidiyordu. Camila, kadının ateşi körüklemesini seyrediyor, sözlerine kulak asmıyordu.

"Yavrucuğum, sevgi yarı donmuş limonataya benzer. Taze taze içilirse tadına diyecek yoktur; tadı çabuk kaçtığından, tadına varmak için hemen içmeli. Sonra, sonra yalnızca bir parça tatsız ve renksiz buz kalır geriye."

Sokaktan gelen ayak sesleri duyuldu. Camila'nın kalbi heyecandan öyle atıyordu ki iki eliyle göğsünü tutmak zorunda kaldı. Biri kapının yanından geçti, ayak sesleri biraz sonra kayboldu.

"O geliyor sandım..."

"Birazdan gelir."

"Belki de buraya gelmeden amcama uğramıştır, belki amcam da geliyordur..."

"Hey, şu kediye de bak... Kedi sütünüzü içiyor, kovun onu..."

Camila sandalyenin üzerinde unutulmuş kâsenin yanında süte bulanmış ağzını yalayan kediye baktı; kedi, meyhaneci kadının bağırmasından ürkmüştü.

"Kedinizin adı ne?"

"Benjui..."

"Benim de Gota adlı bir kedim vardı; dişi bir kediydi..."

"İşte, evet, işte ayak sesleri yine. Belki de..."

Gelen oydu.

Masacuata, kapının sürgüsünü çekerken Camila saçlarını düzeltmeye çalıştı. Kalbi güm güm çarpıyordu. Ona zaman zaman sonsuzmuşçasına gelen bugünün akşamı, ameliyat hazırlığı sırasındaki fısıltıları duymak zorunda kalan bir hasta gibi kendini bitkin, yorgun ve pörsümüş hissediyordu.

Cara de Angel içeri girerken "evet, iyi haberler" diye bağırdı ve yüzündeki acılı anlamı gizledi.

Camila yatağın yanında, bir eli yastığa dayalı, gözü yaşlı, donmuş bir yüzle bekliyordu.

"Önce sizi en fazla ilgilendirecek olan, babanızla ilgili haberler..." Gözde, bu sözleri söyledikten sonra Masacuata'ya baktı ve ses tonunu değiştirmeden niyetini değiştirdi. "Babanız burada saklı olduğunuzu bilmiyor..."

"Kendisi nerede?"

"Sakin olun..."

"Başına bir şey gelmediğini bileyim yeter."

"Otursanıza, bay..." diyerek Masacuata, Cara de Angel'e yer gösterdi.

"Teşekkür ederim."

"Konuşacak çok şeyiniz vardır, size getireceğim bir şey yoksa bir süre çekilmeme izin veriniz. Lucio nasıl, bir bakmak istiyordum. Sabahtan beri hâlâ dönmedi."

Gözde, neredeyse meyhaneci kadından, kendisini Camila ile yalnız bırakmamasını isteyecekti.

Ama Masacuata, başka bir eteklik giymek üzere dışarıdaki küçük avluda kaybolmuştu bile. Camila, "Tanrı sizden razı olsun" dedi: "Duyuyor musunuz bayan?.. Zavallı, öyle iyi bir kadın ki... Ne söylerse candan söylüyor. Çok zengin, çok sevimli olduğunuzu, sizi uzun zamandır tanıdığını söyledi bana..."

"Evet, gerçekten iyi kalpli bir kadın ama yine de önünde her şeyi konuşmak doğru değil, uzaklaştığı iyi oldu. Babanız hakkında bütün bildiğimiz kaçmakta olduğu... Sınırı geçmedikçe güvenilecek haber alamayız. Söylesenize bakayım, bu kadına babanız hakkında bir şey anlattınız mı?"

"Hayır, her şeyi biliyordur diye düşündüm..."

"Tek kelime bile bilmemeli..."

"Ya amcalarım, onlar ne dedi?"

"Bütün gün babanızın haberini almak için koştuğumdan onları anlayamadım ama yarın sabah ziyaret edeceğimi kendilerine bildirdim."

"Sizi sıkıntıya soktuğum için özür dilerim ama kendimi onların yanında buradan daha rahat hissederim, özellikle Juan amcamın yanında. Vaftiz babam odur, bana her zaman babalık etmiştir."

"Birbirinizi sık sık görür müydünüz?"

"Hemen hemen her gün... Hemen hemen... Evet... Evet çünkü biz ona gitmedik mi o bize gelirdi, ya karısıyla ya da yalnız. Ba-

bam kardeşleri içinde en çok onu sever. Bana hep: 'Ben burada bulunamadığım zaman seni Juan'a bırakırım, ona gidersin, babanmış gibi dinlersin sözünü' derdi. Daha cumartesi günü bile yemekte birlikteydik."

"Her neyse, burada olduğunuzu gizlediğimi de bilmelisiniz, çünkü polis sizi tanıyabilirdi; en yakın yer de burasıydı."

Henüz tükenmemiş olan yorgun mumun alevi bir miyobun gözleri gibi kırpışmaktaydı. Bu ışık altında Cara de Angel kendini bitkin, yarı hasta hissediyordu; limon sarısı elbisesi içinde gözüne her zamankinden daha "alımlı" görünen Camila'ya bakıyordu.

"Ne düşünüyorsunuz?"

Cara de Angel'in sesi uysal ve içtendi.

"Aç, susuz, uykusuz, yardım görmeden, tanımadığı, bilmediği yerlerden kaçıp giden zavallı babamın dayanmak zorunda olduğu acıları düşünüyorum. Meryem Ana yanı başında olsun hep... Bütün gün mum yaktım önünde."

"Böyle kötü şeyler getirmeyin aklınıza. Uğursuzluğu kendinizden uzaklaştırın. Her şey olacağına varır. Sizin beni tanımanız, benim babanıza yardım etmem akla gelir miydi?" Kızın, okşanmasına ses çıkarmadığı ellerinden birini elinin içine aldı, ikisi birden bakirenin resmine baktılar.

Gözde, düşündü:

Göğe açılan kapının
Anahtar deliğinde
Yer olmalıydı sana da.
Çünkü doğduğunda daha
vücudunun kalıbını
Kapıcı karla basmış
kocaman bir yıldıza.

Sebepsiz anımsadığı bu dizeler kafasının içinde dolanıyor, ikisinin ruhunu sarmaya başlayan heyecanla karışıyordu.

"Ne haber getirdiniz bana? Babam çok mu uzakta artık? Bu, ne zaman, öğrenilecek kesin olarak?"

"Hiçbir şey bilmiyorum; yalnızca birkaç gün gerekecek sanırım..."

"Çok mu zaman ister?"

"Hayır."

"Belki Juan Amca'da haber vardır."

"Olabilir..."

"Amcamdan söz açtım mı size bir şeyler oluyor..."

"Daha neler... Hiçbir şey olduğu yok. Tam aksine, onlar olmasa sorumluluğum daha büyük olurdu, diye düşünüyorum. Amcalarınız olmasa sizi nereye götürebilirdim?"

Amcalardan söz açınca Cara de Angel'in sesi değişti; General'in sıkı bir koruma altında, eli kolu bağlı ya da kana bulanmış bezler içinde mermer gibi soğuk bir yüzle dönmesinden korkuyordu.

Kapı birdenbire açıldı. Masacuata, yıldırım gibi içeri daldı. Sürgüler yerlere düştü. Işık hava akımıyla titreşti.

"Böyle içeri daldığım, sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim... Lucio tutuklanmış... Şu kâğıdı getirdikleri sırada tanıdık bir kadın söyledi. Cezaevindeymiş... Şu Genaro Rodas'ın boşboğazlığı... Şu erkekler yok mu şu erkekler... Bütün öğleden sonra hissetmiştim bunu... Kalbim güm güm, güm güm etmişti boyuna... Kızı sizinle Lucio'nun kaçırdığım her yerde anlatmış..."

Gözde, felaketin önüne geçemedi. Bu sözleri bir çöküntü izledi... Camila, kendisi ve zavallı sevgisi bir saniye içinde, bir saniyeden daha kısa zaman içinde çökmüşlerdi... Cara de Angel gerçekle karşı karşıyaydı, Camila yüzünü yastığa gömüp ağlamaya başlamıştı; meyhaneci kadın durmadan konuşuyor, sözlerinin bütün bir dünyayı uçuruma ve umutsuzluğa sürüklediğine bakmadan kaçırılma olayını tüm ayrıntılarına kadar

anlatıyordu. Cara de Angel, diri diri, gözleri açık gömülecekmiş gibi bir duygu içindeydi.

Uzun süre ağladıktan sonra bir uyurgezer gibi doğrulan Camila, örtünüp sokağa çıkabilmek için meyhaneci kadından bir atkı istedi.

Meyhaneci kadın sırtına bir şal iliştirince Camila, Cara de Angel'e döndü. "Söylediğiniz gibi gerçekten centilmenseniz" dedi; "beni Juan Amcama götürün."

Gözde, yazgısının sillesini yiyenlerin, en güzel umutları kırılanların gözlerinde dans eden düşünceyi ve insanın ağzından çıkaramadığı sözü söylemek istiyordu.

"Şapkam nerede" diye kısık sesle sordu ve korkuyla yutkundu. Gitmeden önce sanki umudunun kırıldığı yeri kafasına yerleştirmek ister gibi, şapkası elinde yine meyhaneye girdi.

Kapıdan, "yalnız" diyerek döndü, "artık geç oldu sanırım."

"Yabancı bir eve gitseydik öyleydi ama bizim eve gidiyoruz; şunu bilin ki ben amcalarımın yanında kendi evimdeyimdir."

Cara de Angel, kızı kolundan hafifçe yakalayıp geri çekti ve ruhunu vücudundan ayırmak zorunda kalmış gibi birdenbire gerçeği söyledi: "Amcanıza gidemezsiniz. Sizden söz edildiğini bile duymak istemiyor, General'in adını duymak istemiyor, onu kardeş diye tanımıyor artık. Don Juan bana bugün söyledi bunu..."

"Ama onu görmediğinizi, ancak ziyaret edeceğinize ilişkin haber bıraktığınızı siz kendiniz söylediniz ya... Biraz önce söylediğiniz sözü unutuyor, elinizden kaçıp gidecek avınızı burada tutmak için mi amcama iftira ediyorsunuz? Amcam benden söz edilmesini bile istemiyormuş, kardeşini bile tanımıyormuş, beni evine almak istemiyormuş. Delirdiniz mi siz? Beni götürün de aksini görüp kendiniz de inanın."

"Delirmiş falan değilim, inanın bana... Bir hakaret karşısında kalmamanız için hayatımı verirdim, yalan söyledimse...

Ne bileyim... Son dakikaya kadar size bu acıyı tattırmamak için söyledim... Niyetim yarın sabah yine gidip başka yoldan ricada bulunmak, sizi sokaklarda çaresiz bırakmaması için rica etmekti... Şimdi olamaz artık, şimdi giderseniz olmaz..."

Işıklı sokaklar kimsesiz gibiydi. Meyhaneci kadın elinde bakirenin mumu, birkaç adım birlikte gitti onlarla. Rüzgâr mumu söndürdü. Alev, haç çıkaran bir kadının hareketiyle söndü.

18
Gece Çalınan Kapı

Güm, gümgüm, güm; güm, gümgüm, güm...

Evin içinde kestane fişekleri gibi ses çıkaran darbeler, köpeği uyandırmış ve köpek evin ön yüzüne doğru havlamaya başlamıştı. Camila yüzünü Cara de Angel'den yana döndü (amcasının kapısında kendini güvende sayıyordu) gurur içinde konuştu:

"Beni henüz tanımadı da ondan havlıyor. Rubi, Rubi..." Aralıksız havlamaya devam eden köpeğe bağırdı: "Rubi... Benim... Beni tanımadın mı Rubi? Git uyandır onları da kapıyı açsınlar bana..."

Yine Cara de Angel'e döndü: "Bir dakika bekleyelim."

"Olur olur, benim için üzülmeyin. Bekleyelim."

Yavaş yavaş, gevşek, her şeyini kaybetmiş, her şeye boş veren biri gibi konuşuyordu.

"Belki duymamışlardır; daha hızlı çalalım."

Tokmağı birkaç kez kaldırıp indirdi; altın suyuna batmış, el şeklinde, bronz bir tokmaktı.

"Kızlar uyuyordur; yine de açmalıydılar şimdiye kadar... Uykusuzluk çeken babam, geceyi kötü geçirdi mi haklı olarak, bir hizmetçi kızın uykusuna sahip olanlara ne mutlu, derdi."

Evde canlılık olduğunun tek belirtisi Rubi'ydi. Havlamaları bir girişteki holden, bir avludan geliyor, kapı her vurulduğunda sessizliğe taşlar atılıyormuş gibi koşup duruyordu; sessizlik Camila'nın boğazını sıkıyordu.

Kapı önünden ayrılmadan "garip şey" dedi, "kesin uyuyorlar, daha güçlü vurayım, belki o zaman gelirler."

Güm, güm, gümgüm, güm, güm, güm, gümgüm...

"Şimdi gelirler artık. Daha öncekini duymamışlardır..."

"Komşular daha önce gelecek" dedi Cara de Angel. Siste hiçbir şey görünmüyordu ama kapı gürültüleri duyuluyordu.

"Başlarına bir şey gelmiş olmasın sakın?"

"Yok canım, bir şey olmadığı kesin. Çalın, çalın, meraklanmayın."

"Biraz bekleyelim, belki gelirler..."

Vakit geçirmiş olmak için sessiz sessiz sayıyordu Camila: "Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on, on bir, on iki, on üç, on dört, on beş, on altı, on yedi, on sekiz, on dokuz, yirmi, yirmi bir, yirmi iki, yirmi üç... Yirmi dört... Yir, mi, beş..."

"Gelmiyorlar."

yirmi altı, yirmi yedi, yirmi sekiz, yirmi dokuz, otuz... Otuz bir, otuz iki, otuz üç, otuz dört... Otuz beş..." Elliye varmaktan korkuyordu, "... otuz altı... otuz yedi, otuz sekiz..."

Birdenbire, neden olduğunu bilmeksizin, amcası için Cara de Angel'in söylediği şeyin gerçek olduğunu hissetti, korku ve umutsuzlukla kapıyı çalmaya devam etti. Gümgümgümgüm! Artık tokmağı elinden bırakmıyordu... Gümgümgüm, güm, gümgümgüm, güm... Olamazdı bu... Güm, güm, güm, güm, gümgümgümgümgümgümgümgümgüm, gümgüm. Yanıt aynıydı: Köpeğin aralıksız havlamaları. Onlara farkına varmadan ne kötülük etmişti ki şimdi kapı açılmıyordu? Yeniden çalmaya başladı. Her vuruşta içinde bir umut uyanıyordu. Sokaklarda bırakılırsa ne olurdu sonunda? Yalnızca bu düşünce tüm gücünü yok etmeye yetti. Çaldı, çaldı kapıyı. Bir düşmanın başına çekiç darbeleri iniyormuş gibi öfkeyle çalıyordu. Bacakları ağırlaşmıştı; ağzı acı, dili kurumuş, içinde kaynar kaynar bir korku duygusu...

Bir pencere gıcırdadı, hatta sesler duyuldu. Vücudu ısınıverdi. Birazdan açacaklardı Tanrı'ya şükür... Kedigözü gibi kapkara gözlerinden şeytanca kıvılcımlar fışkıran şu adamdan ayrılacağı için seviniyordu... Bir melek kadar güzel olmakla birlikte insanı

kendinden iten şu adamdan... İki sönmüş yıldız gibi birbirinden yalnızca bir kapıyla ayrılan, evin dünyasıyla sokağın dünyası bu sırada birbirine sürtündü. Ev, yenen ekmeğin gizli gizli yenmesini sağlar; rahat yenen ekmek makbuldür, bilgeleştirir insanı. Ev, sürekliliğin güvenini simgeler ve toplumsal saygı uyandırır. Babanın boyunbağı düğümünün parladığı, annenin en güzel süsünü taşıdığı, çocukların kolonyayla taranmış göründüğü bir resim gibidir ev. Sokak öyle değildir; o, ne olduğu bilinmeyen şeylerin, tehlikenin, cüretin dünyasıdır; ayna gibi yanıltıcıdır, çevredeki kirin, pisliğin herkese açık çamaşırlığıdır.

Çocukken, şu kapının dibinde ne de çok oynamıştı. Daha birbirinden ayrılmamış olan babasıyla Juan Amcası iş konuşurlardı; oradan, sırtları pullarla kaplı gibi görünen ve göğün maviliği içinden yükselen karşı evlerin damlarına ne kadar çok bakmıştı.

"Duymadınız mı biri pencereye yaklaştı galiba? Öyle değil mi? Ama açmıyorlar. Yoksa... Evi mi şaşırdık? Garip olurdu ya..."

Tokmağı bırakıp evin ön yüzünü görmek için kaldırımdan caddeye indi. Evi şaşırmamıştı. Juan Amca'nın eviydi. Kapıdaki madeni plakada "Juan Canales, mimar" yazılıydı. Yüzünü çocuk gibi buruşturup ağlamaya başladı. Cara de Angel Tus-Tep'ten çıkarken doğruyu söylemişti. Camila'nın gözyaşları bu kara gerçeği taşıyordu, bu kara gerçeği ruhunun derinliklerinden ve bilincinden getiren küçük atlar gibi taşıyordu. Bu doğruydu ama o hâlâ doğru olduğuna inanmak istemiyordu.

Sokağı sisler sarmıştı. Semizotu kokan hafif sabah kızıllığı...

"Beni öbür amcalarıma götürünüz, önce Luis Amca'ma lütfen."

"Nereye isterseniz."

"Geliniz..." Gözyaşları yağmur gibi gözlerinden boşanıyordu, "burada kapıyı açmak istemediler bana..."

Yürümeye devam ettiler. Camila her adımda dönüp arkasına bakmaktaydı; umut ardını bırakmıyordu. Cara de Angel, karanlık bakışlarını önüne dikmişti; gidip Don Juan Canales'i

bir daha görmeliydi; böyle bir hakareti yanına bırakmak doğru olmazdı. Köpeğin havlamaları gerilerde kalıyordu. Bütün umutlar kırıldı. Artık köpek bile duyulmuyordu. Darphanenin önünde, elindeki mektupları rüyadaymış gibi sokağa saçan sarhoş bir postacıya rastladılar. Üniformasının düğmelerine bulaşmış salyalarıyla uğraşıyor, zaman zaman da kollarını kaldırıp tavuk gibi gıdaklıyordu. Camila ile Cara de Angel yerdeki mektupları topladılar, postacının çantasına koyup bir daha ortalığa saçmamasını salık verdiler.

"Ço... ço... çok teşekkür ederim, diyorum, ço... ço... çok teşekkür ederim..." Darphanenin duvarına yaslanmış, bu sözleri kekeleyip duruyordu. İkisi uzaklaşınca şarkı söyleyerek yalpalamayı sürdürdü.

Göğe tırmanmak için
bir büyük merdivenle
bir de küçük
gerekli...

Yarı şarkıyla, yarı konuşarak değişik bir tonla şunu ekledi:

Yükselsin, yükselsin, yükselsin
Bakire gökyüzüne,
Yükselsin, yükselsin, yükselsin
yükselsin Bakire, ülkesine.

"Kutsal Jean parmağını öptüğü gün, ben, Gup... Gup... Gu... Merciendo Solares, posta taşımayacağım artık, posta taşımayacağım artık, posta taşımayacağım artık..."

Ve şarkı söylüyordu:
Günü gelir ölürsem,
kimdir beni gömecek?
Küçük kız kardeşleri
Caritas'ın yalnızca...

"Ay... Hi hi, hi hi gereksizsin, gereksizsin, gereksizsin..."

Sendeleyerek sisler içinde kayboldu. Koca kafalı küçücük bir vücuttu. Üniforması çok büyüktü, şapkası çok küçük.

Bu arada Don Juan Canales, olmayacak bir şeyi, kardeşi José Antonio ile görüşmeyi deniyordu. Telefon santrali yanıt vermiyor, çevirdiği kolun vızıltısından tiksinti duyuyordu. Neden sonra yanıt öbür dünyadan geliyormuşçasına geldi. Don José Canales'in evini istedi ve hiç beklemediği halde birden kardeşinin sesini duydu.

"Evet, evet, ben Juan... Beni tanıyamadın galiba... Bir düşün... Kızla o herif, evet... Tahmin ediyorum, tahmin ediyorum... Kuşkusuz... Evet... Evet... Ne dedin? Hayır, biz açmadık... Şu işe bak sen... Şimdi de mutlaka sana geliyorlardır... Ne?.. Ben de öyle düşündüm... Titriyorduk... Sizlere de, karına da korkmak yaramaz; karım kapıya gitmek istedi ama ben koyvermedim... Tabii, tabii, apaçık meydanda... Komşularınız... Evet, kuşkusuz... Bende durum daha da kötü. Kızmışlardır... Senden de sanırım Luis'e gidecekler... Ya! Demek ona uğrayıp geldiler sana..."

Don José Antonio'nun kapısını çalıp tekrar başarısızlığa uğradıkları sırada onları sokakta şaşırtan şey sabahın renkleri oldu: Önce şurada burada belli belirsiz parıldayan hafif bir limonata rengi, sonra sabahın ilk ışıklarındaki mat altın sarısı ve yeni yakılmış bir ateşin kırmızısını andıran portakal suyu rengi...

Camila her adımda yineliyordu: "Nasıl olsa bir yolunu bulacağım." Dişleri soğuktan takırdıyor, iri gözyaşlarıyla ıslanmış gözleri, sabahın beklenmedik bir acıyla başladığını görüyordu. Kaderin elinde oyuncak olan insanların durumuna düşmüştü. Adımları kararsız, hareketleri beceriksizdi.

Kuşlar sabahın kızıllığını parklarla avluların bahçelerinde selamlıyordu. Güller açar, çan sesleri Tanrı'ya iyi gün diler ve et kıyılan kasap dükkânlarında darbeler boğuk gümbürtüler yaparken titreşen seslerden oluşan tanrısal müzik havaya yükseliyordu. Horoz sesleriyle, fırınlardaki sepetlere atılan francalaların çıkardıkları ses de duyuluyordu. Ayyaşların adımlarıyla

sesleri, sabah ayinine giden zavallı, yaşlı bir kadının ya da ilk trene binecek bir yolcuya kahvaltılık francala verecek bir hizmetçi kadının çıktığı kapının gürültüsüne karışıyordu. Gün ilerliyordu...

Akbabalar, ölü bir kedi için birbirlerini gagalıyordu. Köpekler, salyalı ağızları, sarkık dilleriyle dişi köpekleri izliyordu. Kuyruğunu kıstırmış bir köpek homurdanarak sürünüp geçiyor, henüz melankolik ve korkulu gözlerle çevresine bakmadan, dişlerini onlara gösteriyordu. Duvarlarla kapılara küçük Niagara Şelaleleri fışkırtıyorlardı.

Gün ilerliyordu...

Geceleri sokak süpüren Kızılderililer, kaba keten giysiler giyen ve sabah vakti konuşmaları cırlak böceklerin sesini andıran bu hayaletler, birbiri ardından evlerine yollanıyorlardı. Süpürgeleri, şemsiye gibi kollarının altına kıstırıp taşıyorlardı. Yalınayak. Yorgun. Bazen içlerinden biri kaldırımın kenarına eğilip işaret ve başparmağıyla burnunu sümkürüyordu. Kilise kapılarının önünden geçerken hepsi şapkalarını çıkarıyordu. Gün ilerliyordu...

Erişilmez arokarya çamları, düşecek yıldızları tutmak için gökyüzüne gerilmiş yeşil örümcek ağları... Yabancı lokomotiflerin düdükleri...

Masacuata, ikisinin tekrar geldiğini görünce sevindi. Tüm gece üzüntüden gözünü kırpmamıştı; şu sırada, cezaevindeki Lucio Vasquez'e götüreceği kahvaltıyı hazırlıyordu.

Camila, şaşılacak şanssızlığına ağlarken Cara de Angel ayrılmak üzere vedalaştı.

Nedenini bilmeksizin "hoşça kal" dedi. Bundan böyle arayacağı bir şey yoktu artık.

Ayrılıp giderken anasının ölümünden beri ilk defa gözlerinin yaşla dolduğunu sezdi.

19
KÂR HESABI VE ÇİKOLATA

Çikolatasını içen Askeri Yargıç, fincanı dibine kadar boşaltabilmek için kolunu iki defa kaldırdı. Sonra sinek kanadı rengindeki bıyığını gömleğinin yeniyle silip lambaya yaklaştı, fincanın içinde bir şey kalmış mı diye baktı. Kâğıtlardan, kanun kitaplarından oluşmuş dağların arasında duruyordu; sessiz, çirkin, miyop ve oburdu. Kökleri tüm toplumsal sınıflardan, hatta en aşağı, en yoksul sınıflardan beslenen bu mühürlü kâğıtlardan meydana gelmiş ağaç, bu hukuk bilgini, yakalığını çıkarınca kadın mıdır, erkek midir anlaşılmıyordu. Gelip geçmiş kuşaklar, mühürlü kâğıtlar için duyulan böylesi bir açlık görmemişlerdir. İçinde tek damla bile kalıp kalmadığından emin olmak için parmağıyla karıştırdığı fincandan gözlerini kaldırınca hizmetçisinin çalışma odasının kapısından içeri girdiğini gördü. Hizmetçi, ayakkabıları çok büyükmüş gibi ayaklarını sürterek yürüyen bir hayaletti. Yavaş yavaş geldi, adım adım. Adım adım.

"Çikolatanı içtin mi?"

"Evet, çok güzeldi. Şu içkinin insanın gırtlağından aşağı kayması yok mu bayılıyorum."

"Fincanı nereye koydun" diyen hizmetçi, masanın üzerine gölgeleri düşen kitapların arasına baktı.

"Orada işte, görmüyor musun?"

"Şu dolaplara bir baksana canım, ağzına kadar mühürlü kâğıtlarla dolu. İstersen yarın sabah satmaya çalışayım."

"Dikkatli ol ama. Kimse farkına varmamalı. Herkes birbirinin gözünü oymaya bakıyor..."

"O kadar aklım yok mu sanıyorsun? Aşağı yukarı yirmi beş centavos'luk* dört yüz kâğıt... Bugün öğleden sonra ütüyü kızdırırken saymıştım." Evin kapısı çalınınca sustular. Yargıç, "şu kapı çalmaya bak, sersem herifler" diyerek sövdü.

"Hep böyle çalıyorlar... Kim acaba... Bazen mutfaktan bile duyuyorum."

Hizmetçi kadın, bu sözleri kapıya giderken söyledi. Küçücük başı ve uzun, solmuş etekliğiyle şemsiyeyi andırıyordu.

Yargıç kadının arkasından, "ben burada değilim" diye bağırdı; "ama dur, daha iyisi önce pencereden bir bakıver..."

Bir süre sonra yaşlı kadın ayaklarını sürüyerek bir mektupla döndü. "Yanıt bekliyorlar..."

Yargıç zarfı keyifsiz açtı. Zarfın içinden çıkan karta göz gezdirdikten sonra hizmetçi kadına daha tatlılaşan bir sesle, "bilgi edindiğimi söyle" dedi.

Kadın ayaklarını sürüyerek mektubu getiren çocuğu yanıtlamaya gitti; sonra pencereyi sıkı sıkı sürmeledi. Çekingen bir tavırla geri dönüp tüm kapılar kapalı mı diye baktı, boş fincanı kaldırıp kaldırmamaya karar veremedi.

Bu sırada yargıç, bir koltuğa rahatça oturmuş, elindeki küçük kartı noktasına virgülüne varıncaya kadar yeni baştan okumakla ilgiliydi. Kart, ona bir iş önerisi yapan bir meslektaşından geliyordu. "Donna Chon Goldzahn" diye yazıyordu hukukçu Vidalitas, "Sayın Başkan'ın yakın dostu ve tanınmış bir randevu evinin sahibi kadın, bu sabah büroma geldi, Yeni Ev'de işine elverişli genç ve güzel bir kadın gördüğünü bana haber verdi; on bin peseta öneriyor, sözü geçen kadının senin emrinle tutuklandığını bildiğim için bu para karşılığında tutuklu kadını müşterime teslim edip etmeyeceğini öğrenmek üzere sana başvuruyorum..."

"İstediğin başka bir şey yoksa yatmaya gideceğim."

"Bir şey yok. İyi geceler. Tanrı günahkâr kullarının ruhuna huzur versin..."

---

* Bizdeki kuruşa benzer para birimi.

Hizmetçi kadın ayaklarını sürüyerek dışarı çıkarken yargıç kalkıştığı küçük işin kazancını yeniden rakam rakam hesaba vuruyordu: bir tane bir, bir sıfır, bir sıfır, bir sıfır, bir sıfır... On bin peseta.

Yaşlı kadın geri döndü: "Unuttum, rahip yarın sabah ayine daha erken başlayacakmış, sana haber gönderdi."

"Tabii tabii, yarın cumartesi ya... Çanlar çalmaya başlayınca uyandır beni; dün gece uzun süre uyanık kaldım, bakarsın uyur kalırım."

"Peki, uyandırırım seni..."

Yaşlı kadın adımlarını sürüyerek yavaş yavaş uzaklaştı. Ama yine dönüp geldi; boş fincanı mutfağa götürmeyi unutmuştu. Bu aklına geldiği sırada soyunmuştu bile. "İyi oldu anımsadığım" dedi hafif sesle, "yoksa" (ayakkabılarını zorlanarak ayağına geçirdi yine) "o zaman..." Sonra derin bir soluk alıp "Tanrım" diye içini çekti. Şu kirli fincanı unutmamış olsaydı yatağında olurdu şimdi.

Yargıç son şaheserini, General Canales'in kaçışıyla ilgili haberi okumaya kendini öyle kaptırmıştı ki yaşlı kadının gidip geldiğini duymadı bile. Dört ana suçlu vardı: Fedina da Rodas, Genaro Rodas, Lucio Vasquez ve (diliyle dudaklarını yaladı) biri daha, hiç çekemediği biri: Miguel Cara de Angel.

"General'in kızının kaçırılması, tıpkı saldırıya uğradığını anlayan mürekkepbalığının tükürdüğü kara bulut gibi polisin dikkatini başka yöne çekmek için başvurulmuş bir hileydi" dedi kendi kendisine. Fedina Rodas'ın ifadesi bunu ortaya koyuyor. "Saat altıda General'i görmeye gittiği sırada ev boştu. İfadesi daha ilk anda doğru göründü bana, vidaları biraz sıkıştırdımsa, bunu yalnızca daha emin olmak için yaptım. Kadının ifadesi, Cara de Angel'in suçlu olduğunun çürütülmez kanıtıdır. Saat altıda evde kimse olmadığına, öte yandan polis raporlarına göre General gece yarısı eve döndüğüne göre ancak saat ikide, Cara de Angel kaçırma oyununu oynamaya başladığı sırada kaçmış olmalıdır... En güvendiği adamın, en amansız düşmanına kaçması için yardım

ettiğini ve bu kaçma işini yönettiğini öğrenmek, Sayın Başkan için ne hayal kırıklığı olacak kim bilir... Albay Parrales Sonriente'nin katiline kaçması için yardım edenin yine albayın en yakın dostu olduğu haberini Başkan nasıl karşılayacak kim bilir..."

Askeri ceza yasasının yurda ihanetle ilgili maddelerini okuya okuya ezberlemişti. Yasa maddeleri arasında (bu her iki satırda bir tekrarlanırdı) "ölüm cezasına çarptırılır" ya da "hayatıyla öder" cümlesini buldukça baharlı bir salçanın tadına varıyormuş gibi kertenkele gözleri sevinçten ışıldıyordu.

Eh, Don Miguelito, Don Miguelito, sonunda avcumdasın işte, hem de keyfim istediği sürece... Birbirimizi bu kadar çabuk göreceğimizi hiç ummazdım. Daha dün Sayın Başkan'ın sarayında bana hakaret etmiştin. Ben durmayan bir tornavida gibi öcümü alırım; bundan kuşkun olmasın...

Ertesi sabah Askeri Yargıç, alacağı öcü düşünerek keyifli, kalbi bir silahın mermisi kadar soğuk, sarayın merdivenlerini tırmanmaktaydı. Dava dosyalarıyla Cara de Angel'in tutuklanma emri yanındaydı.

Başkan, durumu kendisine anlatan yargıca dönüp: "Bakınız sayın yargıç" dedi, "şu dosyaları buraya bırakıp bana iyi kulak verin: Ne Fedina Rodas ne de Cara de Angel suçludurlar; kadını derhal serbest bırakın, bu tutuklama emrini de yırtıp atın. Asıl suçlular sizsiniz, o hizmet edenler ki... Öyle ya, siz neye hizmet ediyorsunuz bakayım?.. Hiçbir şeye... Benim emrim, en ufak bir kaçma girişiminde bile General'in hemen öldürülmesiydi. Emrim buydu benim... Ama polis, avucu kaşınmadıkça, yağmacılık şehvetine kapılmadıkça bir kapı açık mı, kapalı mı göremiyor. Demek Cara de Angel General'in kaçmasına yardım etti sanıyorsunuz öyle mi? Kaçmasına değil, ortadan kaldırılmasına yardım etti. Ama polis koca bir sersem kafalılar örgütü olduğu için... Gidebilirsiniz... Öbür ikisine, Rodas ile Vasquez'e gelince göz hapsine alın onları; iki hergeleden başka bir şey değil onlar; özellikle Vasquez çünkü o bilmesi gerektiğinden daha çok şey biliyor... Gidebilirsiniz."

20
KURTLAR KENDİ ARALARINDA...

Pelele'nin bakışları gözünün önünden gitmeyen Genaro Rodas, ruhu ailesinin üzerine çöken uğursuzluktan ve özgürlüğünü yitirmiş olmaktan ezgin, başı önünde, Askeri Yargıç'ın karşısına çıktı. Yargıç, ellerindeki kelepçeleri çıkarttırıp uşağına sesleniyormuş gibi bir ses tonuyla yaklaşmasını söyledi.

Yöntemiyle ilgili uzun bir susuştan sonra "yavrum" dedi, "her şeyi biliyorum, sana soru soruyorum çünkü bir de senin ağzından duymak istiyorum: Şu dilenci nasıl öldü Tanrının Kapısı'nda?"

"Şey..." diye bağlayan Genaro, ne söyleyeceğini düşününce korkuyla durdu.

"Evet, şey..."

"Bayım, Tanrı aşkına bir şey yapmayın bana... Bayım... Hayır. Size gerçeği söyleyeceğim ama bana dokunmayın."

"Korkacak bir şey yok yavrum... Kanun canilere karşı serttir ama sözkonusu bir delikanlıysa... Korkmayı bırak da bana her şeyi anlat bakayım..."

"Bana dokunmayın ne olur. Korkuyorum..." Yalvarıyor, yukarıdan gelecek bir tehlikeye karşı savunmak istiyormuş gibi vücudunu eğip büküyordu.

"Korkma yavrum..."

"Şeydi... Geçenlerde bir geceydi; ne zamandı biliyorsunuz işte. Çinlilere giden yolun orada, katedralin köşesinde Lucio Vasquez ile buluşacaktık. İşsizdim. Lucio da polis örgütünde bir iş bulmak için söz vermişti bana. Size anlattığım gibi buluştuk: İşte, nasılsın, sen nasılsın faslı. Şundan, bundan konuştuk. Yu-

karlarda, Plaza da Armas'ın oradaki bir meyhaneye birer kadeh içmek için çağırdı beni; Uyanmış Aslan Meyhanesi'ne. Bir kadeh derken iki, üç, dört, beş oldu, neyse sizi fazla yormayayım..."

"Evet, evet" diyerek bu düşünceye katılan yargıç, sanığın ifadesini yazmakta olan çilli yazıcıya döndü.

"Gelin görün ki gizli poliste de iş bulamadı bana. Önemi yok dedim ve sonra... Öyle ya, anımsıyorum içtiğimiz içkilerin parasını verdi. Sonra birlikte çıkıp Kapı'nın oraya döndük; Lucio orada bana bir görevi olduğunu söyledi. Verilen emir üzerine öldüreceği kuduz bir dilsizi bekliyordu orada. Ona, ben gidiyorum, dedim. Aşağı inip Kapı'ya doğru yürüdük. Biraz uzaklaştım... Yavaş yavaş caddenin karşısına geçip Kapı'nın köşesine varınca birden koşmaya başladı. Ben de izlendiğimizi sanıp arkasından koştum. Ama... Vasquez duvarın dibinde, bohça gibi bir şeyi yakaladı, dilsizdi bu... Yakalandığını duyunca sanki duvar üzerine yıkılmış gibi ulumaya başladı. Vasquez tabancasını çekip hiçbir şey söylemeden ateş etti, bir, iki... Bayım ben suçsuzum, bana dokunmayın, ben ateş etmedim ki... Ben iş arıyordum... Derken bunlar oldu işte, görüyorsunuz... Marangoz kalsaydım daha iyiydi... Polis olmayı da neden istedim, nereden aklıma geldi bilmem ki?.."

Pelele'nin buz gibi bakışları yeniden Rodas'ın gözlerine yapıştı. Yargıç, ne düşündüğünü hiç belli etmeksizin bir düğmeye bastı. Ayak sesleri duyuldu; çok sayıda gardiyanla zindancıbaşı göründü.

"Şuna iki yüz değnek vurun..."

Bu emri verirken yargıcın sesinde en ufak değişiklik bile olmadı. Herhangi bir müşteriye iki yüz peseta verilmesini söyleyen bir banka memuru gibi konuşmuştu.

Rodas'ın kafası almıyordu. Kendisini bekleyen cellat yamaklarını görmek için başını kaldırdı. En ufak şaşkınlık okunmayan neşeli, vurdumduymaz yüzlerini görünce anlayışsızlığı daha da arttı. Yazıcı çilli yüzü ve anlamsız gözlerini ona çevirdi.

Yargıç zindancıbaşıyla konuşuyordu. Rodas sağırdı. Rodas hiçbir şey anlamıyordu. Zindancıbaşı, tavanı kubbeli büyük bir salona, bitişik odaya gelmesi için bağırıp yürürken sert bir darbe indirince Rodas donuna doldurduğunu hissetti.

Öbür sanık Lucio Vasquez, içeri girinceye kadar yargıç Rodas'a kükredi durdu.

"Böyle adamlara iyilik yaramaz. Dayak üstüne dayak gerek bunlara."

Vasquez kendini, kendinden insanların arasında bilmekle birlikte kararsız ve şaşkındı. Yargıcın sözlerini duyunca daha da kötü oldu. İstemeden de olsa General Canales'in (nasıl da faka basmıştı) kaçmasına yardım etmiş olması yeterdi.

"Adınız?"

"Lucio Vasquez."

"Doğum yeri?"

"Burası..."

"Cezaevi mi?"

"Burası."

"Sorularıma uygun yanıt veriniz. Meslek veya zanaat?"

"Lanet olası hayat boyunca memur..."

"Bu da ne demek?"

"Devlet memuru tabii..."

"Daha önce tutuklandınız mı?"

"Evet."

"Ne gerekçeyle?"

"Devriye gezerken adam öldürmekten..."

"Yaşınız?"

"Yok."

"Nasıl? Yaşım yok ne demek?"

"Kaç yaşımda olduğumu bilmiyorum! İlle de bir yaşım olması gerekiyorsa otuz beş yazın."

"Pelele'nin ölümü hakkında ne biliyorsunuz?"

Yargıç bu soruyu, sıcak bir demir parçası fırlatır gibi sorup bakışlarını sanığın gözlerine dikti. Sözleri, tüm beklenenin aksi-

ne Vasquez üzerinde etkili olmamıştı. Sanki bir yandan da ellerini ovuşturacakmış gibi en doğal biçimde yanıtladı: "Pelele'nin ölümü üzerine ne mi biliyorum? Onu ben öldürdüm."

Ve tüm kuşkuları yok etmek için elini göğsüne bastırıp yineledi: "Ben."

Yargıç, "haline bakılırsa çocuk oyuncağı sanıyorsun bunu" diye bağırdı; "bunun hayatına mal olabileceğini bilemeyecek kadar budalasın..."

"Olabilir..."

"Nasıl, olabilir mi?"

Yargıç o anda ne tavır takınması gerektiğini bilemedi. Vasquez'in rahatlığı, kitara sesini andıran sesi, kurnaz gözleri onu şaşırtmıştı. Vakit kazanmak için zabıt kâtibine döndü.

"Yazınız..."

Titreyen bir sesle devam etti: "Lucio Vasquez'in Pelele'yi, Genaro Rodas ile birlikte öldürdüğünü itiraf ettiğini yazınız."

Yazıcı dişlerinin arasından "kâğıda geçirildi bile" diye yanıt verdi.

Lucio, yargıcın dudaklarını ısırttıran alaylı bir konuşmaya başladı: "Bay yargıcın fazla bir şey bilmediği belli. Bu ifadenin ne yararı var? Ellerimi böyle bir mikrop yüzünden lekelemeyeceğimden kuşku duyulmaz ki.."

"Mahkeme önünde saygılı olun yoksa..."

"Söylediğim şey bu davayla ilgili. Böyle sefil bir herifi keyif için öldürecek kadar budala değilim, diyorum size. Bunu Sayın Başkan'ın kesin emriyle yaptım..."

"Sus, yalancı... Bir de böyle..."

Cümlenin sonunu getiremedi çünkü tam bu sırada cellat yamakları kolları sarkan Rodas'ı bir çuval gibi bacaklarından sürüyerek getirdi. Rodas, kutsal Veronika'nın mendili kadar beyazdı.

Yargıç, "kaç kırbaç attınız" diye, kırbacını maymun kuyruğu gibi boynuna dolayan ve yazıcıya bakıp gülümseyen zindancıbaşıya sordu.

"İki yüz..."

"Öyleyse..."

Yazıcı tutukluktan kurtulması için yargıca yardım etti. "Ben olsam iki yüz daha artırırdım" diye başkalarının anlamaması için çabuk çabuk mırıldandı. Yargıç, yazıcının verdiği öğüde uydu.

"Evet zindancıbaşı, ben şunu sorguya çekerken siz bakın da iki yüz kırbaç daha yesin."

Vasquez, "senden bu beklenirdi zaten, bisiklet selesi suratlı herif" diye düşündü.

Cellatlar, zavallı yüklerini sürükleyip yeniden odadan çıkardılar. Zindancıbaşı onları izledi. İşkence köşesinde onu bir ot döşeğin üzerine yüzükoyun attılar. Ötekiler vururken dört cellat yamağı ellerini ayaklarını tutuyor, zindancıbaşı da sayıyordu. İlk darbelerde sarsılan Rodas'ın gücü yok oldu; artık kendini savunmuyor, başlangıçtaki gibi sancıdan kükremiyordu. Sarı yeşil, ıslak ayva değnekleri çarptıkça ilk iki yüz değnekten sonra pıhtılaşmış kan akıyordu. Ölüm kalım savaşına giren bir hayvanınkine benzeyen boğuk haykırmalar ağzından çıkarabildiği son iniltilerdi. Buruşmuş suratını ot döşeğin içine sessizce bastırıyordu. Saçları karmakarışıktı, bıçak kadar keskin iniltileri, yeteri kadar kuvvetli vurmadıkları zaman zindancıbaşının kırbaçladığı yamakların haykırmaları arasında eriyip gidiyordu.

"Başkan'ın emriyle hareket ettim diyen her suçluyu, öyle söylüyor diye serbest bıraksak iyi olurdu Lucio Vasquez... Kanıt nerede? Böyle bir emir vermek için deli olmalı Başkan. O bahtsızı böyle alçakça, korkakça öldürmeniz için verilen kâğıt nerede?"

Vasquez sarardı, uygun yanıt ararken titreyen ellerini ceplerine sokup araştırdı.

"Çok iyi bilirsin ki mahkeme önünde söylenen şeyin kanıtlanması gerekir; öyle olmasa neye varırdı bunun sonu? Hani, nerede öyleyse?"

"Bakın, emir üzerimde değil artık. Geri verdim onu. Sayın Başkan farkındadır mutlaka."

"Nasıl efendim, nasıl? Neden geri verdiniz bakayım?"

"Çünkü dipnotunda emir yerine getirildikten sonra kâğıdın imzalanıp geri verilmesi yazılıydı. Onun için üzerimde kalamazdı... Öyle değil mi? Anlıyor musunuz?"

"Yeter artık, tek söz bile istemem. Yalan şeyler anlatıyorsun bana... Beni kandırmak istiyorsun. Alçak rezil... Böyle aptallıklara kanacak çocuk değilim ben. Herhangi bir vatandaşın söylediği şey, yasanın saydığı haller dışında yemin verdirilmiş bir polisin ifadesi, delil sayılmaz. Ama ben burada ceza hukuku dersi verecek değilim... Yeter... Yeter diyorum."

"Bana inanmıyorsanız kendisine sorun. Belki o zaman inanırsınız... Dilenciler onu suçladıkları sırada ben yanınızda olmayabilirim..."

"Yeter, yoksa kırbaç bilir seni susturmasını... Sayın Başkan'a soracağım bunu... Ama size şunu söyleyeyim ki Vasquez, bilmeniz gerektiğinden fazlasını biliyorsunuz ve kafanız da tehlikede..."

Vasquez başını, yargıcın bu sözleriyle, giyotine yerleştiriyormuş gibi eğdi. Dışarıda rüzgâr öfkeyle pencereleri dövüyordu.

21
Virculus Vitiosus

Cara de Angel, yakasını, boyunbağını öfkeyle çıkardı. Herkesin başkasının işiyle uğraşması, onu diline dolaması kadar saçma şey olamazdı. Hep başkasının... Başkasının ne yapıp ettiği. Eleştiri hırçın, sürekli bir mırıldanmadan başka bir şey değil. Ot yığını gibi için için yanıp derinleri saran şey, bir çıbanın üzerindeki güzel bir gübre yığını; aile içi dedikodularda güçlenip ilgiyle dinlenen sivri uçlu bir azarlama... Hizmetçi kızlara kadar... Tanrı kahretsin tüm bu düzmece şeyleri.

Gömleğinin düğmeleri tek hareketle uçup gitti. Göğsünü yırtıp paralamak istiyormuş gibi bir yırtma... Sokaklarda sevda hikâyeleri üzerine ne dedikodular yapıldığını ona hizmetçi kızlar yetiştirirdi. Evlerinde, kıskanç bir kız öğrenci çalımıyla sokak dedikodusu yapacak kadın istemedikleri için evlenmeyen erkekler, bunu Cara de Angel gibi, hizmetçilerin ağzından öğreniyorlardı.

Cara de Angel tamamen soyunmadan, odasının pencerelerini çekip kapattı. Uyumak istiyor, hiç olmazsa geçirdiği günden, şimdiye kadar başından geçmemiş bir gün olduğunu acıyla belirlediği bu günden, geriye hiçbir şey kalmasın istiyordu.

Kundurasız, çorapsız, önü açık gömleğiyle yatağın kenarına oturup kemerini çözerken "uyumak" diye yineledi; "ama ne aptalım, ceketimi çıkarmayı unutmuşum."

Soğuk taş döşemeye tabanıyla basmamak için parmaklarının ucunda yürüyerek sandalyeye ulaştı, ceketini arkalığa taktı, ayak sırığıyla yürüyenler gibi kısa sıçramalarla yatağa döndü. Güm... Yere düşünce döşemenin soğuğu içine işledi. Havada

dolanan pantolonunun uzun boruları, dev bir saatin akreple yelkovanı gibi döndü. Döşeme, taştan değil de buzdandı sanki. Ne kötü şey... Tuz karıştırılmış buzdan... Donup buzlaşmış gözyaşlarından... Bir buzdağından cankurtaran sandalına atlar gibi yatağa atladı. Dış dünyadan kurtarmak istiyordu kendini; üzerine düştüğü yatağı, gölgelerle, hareketsiz, boşlukta duran şeylerle çevrilmiş beyaz bir ada gibi gördü. Unutmak istiyordu, uyumak, artık var olmamak. Şimdiden aklı başında, bilinçli bir makinenin parçaları gibi birbirine birleştirilebilecek düşüncelere sahip olmak yeteneğinde değildi. Şeytan görsündü sağlam insan mantığının yüzünü. Uyku daha iyiydi onun için, bu mantık yoksunluğu, bu tatlı süzülüp gidiş, önce mavilikler, sonra sık sık yeşiller, en sonunda da karalar içinde... Gözlerden başlayıp vücuda işleyen ve onu yavaş yavaş gevşeten bu hantallık. Ah özlem... İnsan, özlenen şeye hem sahiptir hem değildir. Ellerimizin on parmağıyla çevresinde bir kafes ördüğü altın bir bülbüldür o... Aynadan içeri girdikten sonra burnun pencerelerinden çıkıp gitmeyen sağlam, deliksiz bir uyku... Bu eski uysal uykularının özlemini çekiyordu. Bu sönmez günün unutulabilmesi için ne derin bir uykusu olması gerektiğini anlamıştı; yüzükoyun yattı boşuna... Kalbini susturmak için dönüp soluna yattı, sağına yattı. Hep aynı şey. Sevginin acısını duymadan uyuduğu geceden, derin bir uykudan, yüz saatlik bir zaman ayırıyordu onu. İçindeki şeytan, zorla sahip olmadığı için Camila'yı sevdiğine onu inandırmak istiyordu. Hayatın karanlık güçleri bazen insana öyle yaklaşır ki intihar biricik kurtuluş yolu gibi görünür. Kendi kendine "artık var olmayacağım" dedi. İçi titredi. Ayağının birini öbürüne değdiriyordu. İşkence aletinin içindeki çivileri hissetmediği için şaşırıyordu. "Sarhoşlarla asılmışlar arasında bir benzerlik var nedense" diye düşündü, "asılmışlar da bacakları rüzgârda sallanırken sarhoşları andırıyor." İçgüdüsü ona baskı yapıyordu. Asılmış birinin cinsiyeti... Asılmış cinsiyet. Cara de Angel, seni kabarmış hindi seni... "Cinsiyetle ilgili olarak bir hayvan yanlış hesap yapmaz" diye düşündü. "Biz mezarlığa

çocuklar işiyoruz. Kıyamet gününün trompetleri... Ama trompet olmayacak. Altın bir makas, bu çocuk akınını kesecek. Biz erkekler, kasabın sucuk yapmak için kıyma doldurduğu domuz bağırsakları gibiyiz. Kendi kendimi yenmek isteyip de Camila'yı niyetlerimden koruduğum zaman benliğimin bir parçasını kaybetmişim; onun için kendimi böyle boş, huzursuz, gergin, hasta, kötüleşmiş görüyorum. Hoşnut kalsın diye o da bir domuz bağırsağı gibi kıyılmış etle dolduruluyor. Ne alçaklık..."

Yatak çarşafı eteklikler gibi üzerine yapışıyordu. Dayanılmaz, terden sırılsıklam olmuş eteklikler.

"Ah başım..." Uzaklaşıp sönen çan sesi... Büyülenmiş ölü... İpekten saç lüleleri ensemde... "Olamaz..." Komşuların bir gramofonu var. O gramofonun çaldığını hiç duymamıştı daha. Ondan haberi yoktu. İlk haber. "Arkadaki evin bir köpeği var. İki olmalı. Buradaysa bir tek gramofonları var. Bir tane. O komşunun gramofonunun borusuyla sahibinin sesini dinleyen arkamdaki evin köpekleri arasında evim, kafam, ben varım..."

Yakın ve uzak olmak komşu olmak demektir. Hoşa gitmeyecek şey bu işte; birinin komşusu olmak. Ama buradakiler, buradakiler neyle ilgili? Gramofon çalmakla, herhangi bir kimseyi kötülemekle... Benim için ne söylediklerini seziyorum. Ne olduğu belirsiz soytarılar... Benim için ne isterlerse söylesinler ama o kız için... Onların kız için en ufak bir kötü söz söylediklerini duyarsam Liberal Gençlik üyesi yaparım onları. Sık sık tehdit etmiştim bununla, şimdi bunu yapmaya hazırım. Bu onlara yaşamayı öyle bir zehir eder ki... Ama belki de etmez; utanacak insan değiller. Daha şimdiden ötede beride anlattıklarını duyuyorum: "Zavallı kızı gece yarısı kaçırıp bir pezevenk kadının meyhanesine sürüklediler, zorla tecavüz ettiler kıza; gizli polis de kimse içeri girmesin diye kapıyı tutmuştu..." Sahneyi gözlerinin önünde canlandırıyorlar: Adam kızı soyup elbisesini yırtıyor; kızın tüm vücudu yeni yakalanmış bir kuşunki gibi titriyor. Adam kıza hiç okşamadan gözü kapalı sahip oldu diyeceklerdi, suç işleyen ya da müshil içen biri gibi. Böyle bir

şey olmadığını, burada yatarken o yiğitçe davranışımdan ötürü yarı pişmanlık duyduğumu bir bilseler... Düşündükleri şeyin yanlış olduğunu bir anlasalar... Camila'yı benim yanımda, benimle ve kendileriyle birlikte nasıl görmek istiyorlarsa öyle görüyorlar. Kendileri soyuyor onu; benim yaptığımı sandıkları şeyi aslında onlar yapıyor. Liberal Gençlik, böyleleri için küçük bir cezadır. Daha acımasızca bir şey bulmalıyım... O iki bekâr adam için, ikisi de bekâr ya, onlar için uygun ceza... Şu bildik kadınlardan birkaçıyla... Başkan'a yük olmuş böyle iki kadın tanıyorum. Evet, onlarla, onlarla... Ama biri gebe. Hoş, ziyanı yok. Öylesi daha da iyi. Sayın Başkan'ın evlenmeye zorladığı adam karısının karnına bakamaz. Korkudan evlenmeli... Korkudan evlenmeli...

Kıvrıldı, kollarını yukarı çekilmiş iki bacağının arasına kıstırdı, kendini düşüncelerinin acı veren şimşeklerinden korumak için yüzünü yastıklara gömdü. Keten bezdeki serin kırışıklıklar, vücudunu harekete geçirdi, bir an için zincirden kurtulmuş düşüncelerini yumuşattı. Bacaklarını uzattı, ayaklarını yorgandan çıkarıp karyolanın soğuk metal çubuklarına dokundu. Gözlerini kuşkuyla açtı. Gözkapaklarının incecik dikiş yerlerini yırtıyormuş gibi geldi ona. Bir gölge kadar hafif ve tavandaki deliklerden asılıymış gibi gözlerinden asılmıştı; kemiklerinin yumuşadığını, kaburgalarının kıkırdak, başının hamur gibi olduğunu hissetti... Gölgelerin arasından pamuk gibi bir el kapı tokmağını kaldırdı... Bir uyurgezer kadının pamuk gibi eli... Ses vermez kütükler gibidir evler... Kentler ses vermez kütük ormanlarıdır... Kız kapıya vururken darbeler yapraklar gibi döne döne yere iniyordu. Tüm yapraklar döküldükten sonra kapı ağaç kütüğü gibi zarar görmeden kalıyordu...

Kız hep, tekrar tekrar çalmak zorunda kalıyordu kapıyı. Ötekiler açmalıydılar ama açmıyorlardı. Kapı kırılarak açılmalıydı. Vur vurabildiğin kadar, kapı böyle kırılmalıydı; vur vurabildiğin kadar... Kapı böyle kırılmalıydı... "Kim o?.. Ne var?.."

Tam bu sırada bir ölüm duyurusu getirilmişti.

"İçeri girme, uyuyordur belki. Onu oraya, yazı masasının üzerine koy."

"Joaquin Ceron, dün gece ölmüştür; rahip tarafından okunmuş, yağ sürülmüş, günahlarının affı için dua edilmiştir. Karısı, oğulları, yakınları ölümünü üzüntüyle bildirir, Tanrı'dan ruhu için rahmet dilemenizi ve bugün öğleden sonra Merkez Mezarlığı'nda yapılacak cenaze töreninde hazır bulunmanızı rica ederler. Başsağlığı için gelenler mezarlığın kapısında karşılanacaktır. Callejon del Carrocero Cenaze Levazımatı."

Cara de Angel, hizmetçilerinden birinin Don Joaquin Ceron'un ölüm duyurusunu okuduğunu rastlantı sonucu işitti.

Kollarından birini yorgandan kurtarıp başının altına koydu. Don Juan Canales başında bir tüylü şapkayla kafasının içinden geçti. Koparırcasına çekip aldığı dört şekerden yapılmış oyuncak kalbi, kastanyetler gibi birbirine çarpıp takırdatıyordu. Kafasının arka yanında, sımsıkı bir korsenin içine siklops göğüsleri sıkıştırılmış Donna Judith'i hissetti, metal kumaştan ve killi kumdan bir korse; saçları Pompei modasına göre yapılmıştı, onu "Terasca" gibi gösteren çok güzel bir Mantilla tarağı vardı.

Başının altına yastık yerine koyduğu kolu sancımaya başlamıştı; kolunu, içinde akrep saklı bir giysiyi kaldırıyormuş gibi özenle uzattı. Yavaş yavaş...

Karıncalardan bir alay omuzuna doğru çıkıyordu.

Karıncaların ikinci alayı da dirseğine doğru iniyordu, mıknatısla çekiliyormuş gibi...

Yarı karanlık içinde, kolunun uyuşması yavaş yavaş geçti. Parmaklarının her birindeki binlerce tırnaktan şelaleler dökülüyormuş gibi geldi ona.

"Zavallı küçük kız, vur kapıya var gücünle vur, yine de... Boşuna... Kalpsiz insanlardır onlar... Kapıyı açarlarsa yüzlerine tüküreceğim... İki üç daha nasıl beş, beş daha da nasıl on ediyorsa işte öyle, o kadar oluruna... Önce gururla vurmuştu kapıya, sonra yeri gagalıyor gibiydi... Kapıyı çalmıyor, kendi mezarını kazıyordu... Umuttan yoksun uyanış... Yarın gider yoklarım onu...

Bunu yaparım... Ona babasından haber getirdiğimi söylersem... Ya da... Bugün bile yeni bir haber çıkarsa... Bunu yapabilirim... Sözüme inanmaz ama..."

söylediğiniz şeyden kuşku duymuyorum. Amcalarımın babamı tanımadıkları, evlerinde benim resmimi bile görmek istemedikleri kuşkusuz..." Masacuata'nın yatağında yatan Camila böyle düşünüyor, sırtındaki ağrılardan yakınıyordu. Yatak odasından eski püskü tahtalardan yapılmış bir duvarla ayrılan meyhanede birkaç kişi kadehlerinin başına geçmiş, günün olaylarından söz açıyorlardı: General'in kaçışı, kızının kaçırılması, Cara de Angel'in gizli kapaklı işleri... Meyhaneci kadın, tüm bu konuşulanları hiç duymuyormuş gibi yapıyor ama söylenenlerin kelimesini kaçırmıyordu...

Camila'yı bu pis kokulu havadan ayıran şey etkili bir baş dönmesiydi. Sessizlik içinde dikine bir düşme duygusu... Haykırmak (tehlikeliydi) ve haykırmamak (büsbütün bayılmaktan korkuyordu) arasında bir seçim yapmak için bocaladı, sonunda haykırdı. Kendini, ölü kuşların tüylerinden bir kefene sarılmış hissediyordu. Masacuata, koşar adım yetişti: Ne oluyordu kıza? Yüzünün şişe yeşili rengini, kaskatı kesilmiş kollarını, kenetlenmiş çenesini, kapalı gözlerini görünce dışarı koşup ağzını konyakla doldurdu, geri dönüp konyağı Camila'nın yüzüne püskürdü. Öylesine kuşkulanmıştı ki müşterilerin çıkıp gittiğini bile göremedi. Bu küçük kız ölmesin diye Chinquinquira bakiresiyle tüm azizlere dua etmeye başladı.

"... Bu sabah birbirimizden ayrılırken söylediğim sözlere ağlamıştı kız. Ne yapabilirdi ki?.. Olmaz görünen şey gerçekleşince ağlarız; duyduğumuz sevinçten ya da üzüntüden..."

Cara de Angel yatağında böyle düşünüyordu; havanın insanı rahatlatan mavimsi buharları içinde yarı uyur yarı uyanıktı. Uyku, yavaş yavaş üstün geldi. Şimdi bedensiz, şekilsiz, ılımış hava gibi yalnızca kendi soluğunun akımıyla düşüncelerinin üzerinden süzülüyordu.

Camila hiçliğe doğru uzaklaştıkça uzaklaşıyordu.

Gerçeğin karanlık denizlerini eşeleyen uyku, Miguel'i sayısız kayıklarından birine bindirdi. Görünmez eller onu olayların gıcırdayan dişlerinden, kurban için kanlı savaşlar veren bu aç dalgaların arasından koparıp aldı.

"Kimdir bu" diye sordu uyku.

Görünmez adamlar, "Miguel Cara de Angel" diye yanıt verdi. Elleri, karanlık gölgelerin içinden hayalet gibi çıktı. "Onu götürün..."

Uyku çekimserdi... "Sevmek umudunu yitirip yalnızca sevilmekle yetinen sevdalılar gemisine götürün onu..."

Yatak...

... Hizmetçi kızlar...

Hayır, ölüm duyurusu, hayır... Bir çocuk!

Cara de Angel eliyle gözlerini ovup başını şaşkınlıkla kaldırdı. Yatağının iki adım ötesinde soluğu kesilmiş bir çocuk duruyor, konuşamıyordu. Ama neden sonra kekeledi çocuk.

" Tus-Tep'in... Sahibi... Kadın... Dedi ki... Hemen... Gelmeliymiş... Sizin... Küçükhanım... İyi değilmiş."

Bunu Başkan'ın söylediğini bildirseler Cara de Angel daha çabuk giyinemezdi. Giysi askısından eline geçirdiği ilk şapkayla sokağa fırladı; ayakkabıları bağlanmamış, boyunbağı sıkıştırılmamıştı...

Uyku, "o da kimmiş" diye sordu. Bulanık sularda balığa çıkmış adamları, hayatın solmaya başlayan gülünü bulmuşlardı.

"Camila, Camila" diye yanıt verdiler.

"İyi öyleyse, yer varsa onu da hiçbir zaman mutlu olamayacak sevdalılar gemisine götürün."

"Ne dersiniz doktor?" Cara de Angel'in sesinde sevecenlik vardı. Camila'nın durumu kaygı veriyordu.

"Ateş daha yükselir sanırım. Bir akciğer iltihabı..."

22
Canlı Mezar

Oğlu yaşamıyordu artık... Fedina, altüst olmuş hayatlarının karışıklığı içinde bastıkları yeri bulamayanların, kuklaların hareketlerine benzeyen davranışları içindeydi; artık kuru bir meyve kabuğundan ağır çekmeyen vücudu kaldırıp ateş gibi yanan yüzüne götürdü. Onu öpüyor, okşuyordu. Birden yere çömeldi; kapının altından saman rengi bir ışık sızmıştı. Yavrusunun vücudunu iyice görebilmek için sabah ışığının sızdığı aralığa doğru eğildi. Çocuğun yüzü bir çıbanın üzerindeki deri gibi buruşuktu, gözlerini kara halkalar çevirmişti, dudakları toprak gibiydi; birkaç aylık bir çocuktan çok kundağa sarılı erken doğmuş bir çocuğu, bir cenini andırıyordu. Çocuğu aydınlıktan çekip sütten şişmiş memesine bastırdı. Tutuk tutuk konuşuyor, gözyaşına batmış sözlerle Tanrı'dan yakınıyordu. Bazen acıdan baş alamayıp kalbi duracak gibi oluyor, sonra yeni baştan inliyordu: "Oğlum. Oğul... Oğul... Oğulcuğum..."

Kaskatı kesilmiş yüzünden gözyaşları yuvarlanıyordu. Kendini aybedinceye kadar ağladı; konuşmazsa cezaevinde aç bırakılacak olan kocasını unuttu. Kendi vücudundaki sancılara, paralanmış ellerine, göğsüne, ateş gibi yanan gözlerine, dövülmüş sırtına aldırdığı yoktu. Bırakıp çıktığı dükkânıyla dertlenmeyi de unutmuştu; her şey yabancı, çok yabancı geliyordu kendisine. Gözyaşları kesilince, oğlunun mezarı kendisi olacakmış, oğlunun son ve sonsuz uykusu yalnız kendine ait bir şeymiş de onu yeniden karnına alacakmış gibi geldi. Keskin bir sevinç, duyduğu acının sonsuzluğunu yırttı. Yavrusunun mezarı olmak düşüncesi içini şifalı bir su gibi yumuşattı. Duyduğu sevinç, kendilerini

sevgilileriyle birlikte gömdüren doğulu kadınların sevinciydi. Dahası çünkü o çocuğuyla gömülmüyordu; ahiret gününe kadar birbirlerine sımsıkı bağlı kalacakları bir canlı mezardı, son beşikti, ana kucağıydı. Gözyaşlarını kurutmaksızın zindanın bir köşesine çömelip saçlarını düzeltti; bir eğlenceye gidiyormuş gibiydi. Çocuğun cesedini göğsüne bastırdı.

Mezarlar, ölüleri öpmez. Çocuğunu öpmemeliydi. Ama mezarlar ölüleri göğüslerine sımsıkı bastırır; onun şimdi yaptığı gibi. Mezarlar, ölüleri kımıldamaksızın kurtların, böceklerin gıdıklamasına ve çürümeye dayanmaya zorlayan sevgi cendereleri gibidir.

Işığın izlediği gölgeler duvarlara akrepler gibi tırmanmaktaydı. Duvarlar düzensiz resimlerle dolu kemik yüzeyler gibiydi. Fedina gözlerini kapadı (mezarların içi kapkaranlıktır) tek kelime bile söylemedi, tek inilti bile çıkarmadı, mezarlar dışarıdan sessiz görünür.

Öğleden sonraydı. Yağmurdan ıslanmış servilerin kokusu. Kırlangıçlar. Yarımay. Güneşli sokaklar gürültü eden çocuklarla dolup taşıyor, okullardan kente yeni bir hayat akıyordu. Çocuklardan birkaçı, sinek sürüleri gibi oraya buraya üşüşerek saklambaç oynuyordu. Bazıları da öfkeli horozlar gibi dövüşen iki çocuğun çevresinde bir çember meydana getirmişlerdi. Kanayan burunlar, sümük, gözyaşı. Kimileri de kapıları çalıp çalıp kaçıyorlardı. Diğerleri hindistancevizi pastası ve badem ezmesi tükenmeden şekerci dükkânlarını basıyor ya da bir bozguncu gibi saldırdıkları yemiş sepetlerini, talan edilmiş gemiler gibi yıkıp bırakıyorlardı. Öteberilerini değiş tokuş edenler, pul koleksiyonu yapanlar veya sigara içip kendilerini ele vermemeye çalışanlar da vardı. Yeni Ev'in önünde duran bir arabadan üç genç kadınla bir de şişman, yaşlı kadın inmişti. Ne oldukları görünüşlerinden anlaşılıyordu. Gençlerinin üzerinde çığırtkan renkli pamuklu elbiseler, kırmızı çoraplar, yüksek topuklu sarı ayakkabılar, altlarından iç çamaşırlarının kirli uçları görünen kısacık etekler, açık yakaları hemen hemen göbeklerine kadar

inen bluzlar vardı. Saç tuvaletlerini "XV. Louis perukası" diye adlandırıyorlardı. Bu tuvalet, iki taraftan sarı ve yeşil kurdelelerle tutturulmuş bir sürü yağlı perçemden meydana geliyordu. Yanaklarındaki allık, genelev kapılarındaki kırmızı elektrik ışıklarını andırıyordu. Karalar giyinmiş yaşlı kadının sırtında mor bir şal vardı. Arabadan zar zor inerken şişko, pırlanta dolu elini kapılardan birine dayamıştı.

Üç yosmadan en genci, "araba bekleyecek bizi, değil mi Chonita" diye sordu; sanki sokaktaki taşlar bile duysun diye yüksek, tiz bir sesle konuşuyordu.

Yaşlı kadın, "elbet, bizi burada beklesin" diye yanıt verdi. Dördü birden, kapıcı kadının kendilerini sevinçle karşıladığı Yeni Ev'den içeri girdi. Loş holde beklemekte olan sürüyle insan vardı.

Yaşlı kadın, kapıcı kadına, "bana bak Chinta, sekreter burada mı" diye sordu.

"Evet, Donna Chon, biraz önce geldi."

"Beni kabul edebilir mi diye bir sor bakalım, önemli bir emir getirdim."

Yanıt bekleyen yaşlı kadın susuyordu. Buradaki tüm insanlar kendilerini bir manastırda hisseder gibiydi. Bu bina bir kadınlar hapishanesi yapılmadan önce "aşk hapishanesi" olarak kullanılmıştı. Kadınlar, yalnızca kadınlar... Duvarlarından uçuşan güvercinlerin ve hemşirelerin tatlı sesleri süzülürdü. Dört başı mamur olmamakla birlikte aydınlık, içten, neşeli bir yerdi.

Kapıcı kadın geri dönünce Donna Chon'u sekretere götürdü. Askeri Yargıç, cezalı Fedina'yı, on bin peso karşılığında (bu kısmı söylememişti) Altındiş Chon'un Tatlı Büyü adlı randevu evinde kalmak üzere teslim etmelerini emretmişti.

Bahtsız kadının hâlâ kımıldamaksızın, neredeyse soluk almadan ve gözlerini açmadan çocuğuyla çömelip kalmış olduğu zindanda gök gürültüsünü andıran iki ses yankılandı. Fedina, hiçbir şey duymamış gibi yaptı. Sürgüler gıcırdıyor, paslı madenin gürültüsü, sessizlik içinde bir inilti yankısı çıkarıyordu. Kapıyı açıp onu dışarı ittiler. Işığı görmemek için gözlerini kapadı

(mezarlar içe dönük olunca karanlıktır). Küçük ceset göğsünde, kör bir kadın gibi dışarı çekildi. Daha şimdiden, iğrenç bir ticarete konu olmuş satılık bir hayvandan başka şey değildi.

"Dilsiz gibi davranıyor."

"Bizi görmemek için açmıyor gözlerini."

"Mutlaka utanıyordur."

"Çocuğu uyandırılmasın istiyor."

Donna Altındiş Chon ile üç yosmasının yolda giderken konuştukları buydu. Araba şeytanca takırtılarla taşları çok kötü döşenmiş yolda gidiyor, Don Kişot'u andıran İspanyol arabacı atlara küfür yağdırıyordu. Pikador olduğu için, atları daha sonra boğa güreşinde de ona hizmet edeceklerdi. Tıpkı şarkıdaki gibi, Yeni Ev ile Kötü Ev'i birbirinden ayıran yolu Fedina bu arabacının yanında geçirdi. Çevresini kuşatmış bu dünyadan haberi bile yoktu; çünkü gözlerini, ağzını kapatmış, küçücük oğlunu göğsüne bastırmıştı.

Donna Chon geride kalıp araba parasını verdi. Bu arada ötekiler Fedina'ya arabadan inerken yardım edip onu yumuşak hareketler ve dostça uzanmış elleriyle Tatlı Büyü'den içeri soktular.

Çoğu asker olan birkaç müşteri, randevu evinin salonunda bekleşiyordu.

Donna Chon içeri girerken, "saat kaç oldu" diye garsona bağırdı.

Bir er yanıt verdi: "Altıyı yirmi geçiyor Donna Chompipa..."

"Sen de mi buradasın yavşak ağızlı? Seni görmemiştim."

"Buranın saatiyle altıyı yirmi beş geçiyor" diye sözünü kesti garson.

Yeni Gelen, herkesin merakını çeken bir şeydi. Hepsi ona bu geceliğine sahip olmak istiyordu. Fedina hâlâ o inatçı mezar suskusu içindeydi; çocuğunun cesedini herkesten korumak istiyormuş gibi göğsüne bastırıyor, gözünü bile açmıyordu. Taş gibi soğuk ve ağır hissediyordu kendini.

Donna Altındiş "haydi" diye emretti üç yosmasına; "mutfağa götürün onu; Manuella karnını doyursun, sonra bakın da giyinip saçını başını tarasın."

Mavi gözlü bir topçu yüzbaşısı kalçasına dokunmak için Yeni Gelen'e yaklaştı. Ama üç yosmadan biri derhal onu savundu. Bir başka er de palmiye gövdesine sarılır gibi ona sarılıp gözlerini döndürdü, kızışmış bir dişi köpeğin ardına düşmüş köpek gibi beyaz dişlerini gösterdi. Sonra Fedina'yı öpüp alkol kokan dudaklarını soğuk, kurumuş gözyaşlarından tuzlanmış yanakların üzerinden geçirdi. Kışla ve genelev eğlencesi... Kadınların sıcaklığı, kışlanın soğuğunu zararsız hale sokuyor.

"Dur bakayım yavşak ağız, maymun herif, yeter artık..." Araya giren Donna Chon, hayâsızlığa son verdi: "Kendine gel..."

Fedina bu küstah ellere karşı kendini savunmuyor, mezarın tehlikeli olan karanlığını ve sessizliğini korumak için gözlerini kapayıp dudaklarını kenetlemekle yetiniyordu; bu arada ışıksız suskusu içinde küçük cesedi, uyuyan bir çocuğu sallıyormuş gibi göğsüne bastırıyordu.

İkindi vaktinin yavaş yavaş bir havuza gömüldüğü daracık bir avluya götürdüler onu. Kadınların yakınmaları, hafif ve zayıf sesler, hastaların, kız öğrencilerin, tutukluların ya da rahibelerin fısıltıları, çoraplarla dolaşan kadınların tiz bağırışları ve ayak sesleri duyuluyordu. Odanın birinden yere yelpaze gibi açılan bir deste oyun kâğıdı savruldu; kimin attığını bilen yoktu. Girenin çıkanın belli olmadığı bir kapıdan başını çıkaran karmakarışık saçlı bir kadın yerdeki oyun kâğıtlarına baktı, sanki falına bakmış da yazgısını görmüş gibi, solgun yanağındaki gözyaşını sildi.

Tatlı Büyü'nün giriş kapısındaki kırmızı bir fener sokağı aydınlatmaktaydı. Bir hayvanın alevlenmiş gözünü andırıyordu. Fenerin ışığı altında erkekler ve taşlar trajik bir görünüşteydi. Karanlık fotoğraf odalarının esrarı... Adamlar sanki kötü bir çiçek hastalığına yakalanmıştı da şimdi yara izi kalmasın diye bu ışık

altında yıkanıyorlardı. Kırmızı ışığı yüzlerinden geçiriyor, kan içiyorlarmış gibi göründükleri için utanıyorlardı. Sonra resimleri çekilmiş gibi rahatsız olup geriye, belediye binasının ışığıyla aydınlanmış caddeye, odalardan gelen saf ışığa dönüyorlardı.

Fedina çevresinde neler olup bittiğini sezemiyordu; oğlundan başka hiçbir şey için var olmadığı düşüncesine saplanmış, gözlerini, dudaklarını sımsıkı kapıyordu. Ölü vücudu, hâlâ sütten gerilmiş göğüslerine bastırmaktaydı. Mutfağa girmeden önce tüm kötü yol arkadaşları onu bu durumdan kurtarmak için ellerinden geleni yapmıştı.

Aşçı kadın Manuela Calvario, uzun yıllardan beri Tatlı Büyü'nün ocağıyla çöplüğü arasına hükmetmekteydi. Kolalanmış etekliğiyle sakalsız, Tanrı Baba gibi bir şeydi hani. Bu saygıdeğer, kudretli, ağırbaşlı yaşlı kadının çökmüş yanakları, Fedina'yı görüp de konuşmaya başlayacağı sırada havayla dolar gibi oldu.

"Bir hayâsız daha... Bu da nereden geliyor... Öyle sıkı sıkı tutup getirdiği de ne?"

Nedenini bilmemekle birlikte şimdi öbür üç yosma da konuşmayı göze alamıyordu. Parmaklarını birbirlerinin üstüne koyup parmaklık işareti yaparak Yeni Gelen'in cezaevinden geldiğini aşçı kadına anlatıyorlardı. Kadın, "seni orospu domuz" diye bağırdı, ötekiler sıvışınca sürdürdü: "Yemek yerine zehir yedireceğim sana... İşte ekmeğin... İşte... al... al bakalım..."

Maşayla Fedina'nın omuzlarına vuruyordu.

Fedina, gözlerini açmadan ve yanıt vermeden ölü çocuğuyla yere oturdu. Çoktandır aynı durumda taşıdığı için çocuğu hissedemiyordu artık. Calvario sövüp haç çıkararak oraya buraya koşup duruyordu. Böyle gidip geldiği sırada mutfakta kötü bir koku olduğunu anlamıştı. Elinde kâseyle bulaşıkhaneden çıkıp gelmişti ki nedenini araştırmaksızın Fedina'yı tekmeleyip bağırmaya başladı: "Bu ahlaksız pis pis kokup duruyor burada... Alıp götürün buradan. Götürün... İstemem onu burada..."

Bu haykırmaları duyan Donna Chon koşarak geldi. İki kişi birden tüm güçlerini kullanarak bir ağacın dallarını kırarcasına bahtsızın kollarını açtı. Çocuğunu kendinden ayırmak istediklerini anlayan Fedina gözlerini açıp tiz sesle haykırdı, hiç kıpırdamadan yere yuvarlandı.

Donna Manuela, "kokan çocukmuş, ölmüş; ne çirkin şey" diye bağırdı. Manuela'nın dili tutulmuştu; orospular mutfağa dolarken o da ilgili makamlara haber vermek için telefona koştu. Orospular küçüğü görmek, onu öpmek, tekrar tekrar öpmek istiyor, onu birbirlerinin kolundan, ağzından kapıyorlardı. Daha şimdiden kokmuş ölü çocuğun yüzü bir tükürük tabakasıyla kaplanmıştı. Büyük bir ağlama ve yakınma başladı; ölüyü beklemek için hazırlığa girişildi. İşe karışan Binbaşı Farfan, polisten izin almaya çalışıyordu. Tatlı Büyü'deki odalardan biri, en büyüğü, boşaltıldı; kurumuş spermlerin garip kokusunu yok etmek için ödağacı yakıldı. Manuela mutfaktan katran getirdi; kara cilalı bir çanakta çiçekler ve ince patiska arasında kıvrılmış yatan sarı benizli çocuk bir Çin salata fidesini andırıyordu.

O gece tümü de bir evlat kaybetmiş oldu. Dört tane mum yanıyordu. Mısır pastası, alkol, bozuk et, sigara izmariti ve sidik kokuyordu ortalık. Bir göğsü çıplak yarı sarhoş bir kadın, ağzında bir çiğneyip bir içtiği puro, gözyaşları içinde, yeniden okuyordu:

Ninni benim küçüğüme ninni,
ninni benim küçük kabak kafalım,
uyumazsan eğer, çakal yer seni...
Ninni benim hayatıma ninni,
uyu ki ben çalışayım,
kundağını yıkayayım,
pantolonun yamayım... Ninni...

23
Sayın Başkan'ın Postası

1. Bran'ın bu kentte oturur dul karısı, La Ballena Franca halaç dükkânının sahibi Alejandra, dükkânının El Tus-Tep Meyhanesi'ne bitişik olmasıyla ilgili olarak birçok kimsenin bir hasta kadını ziyaret amacıyla sözü geçen yerde sık sık, özellikle geceleri toplandıklarını bildirir. Bu haberi Sayın Başkan'ın bilgisine sunmasına neden, General Eusebio Canales'in orada saklandığına inanmasıdır. Duvardan dinlediği konuşmalar bunu göstermekte ve orada toplanan kişilerin devletin güvenliğine ve Sayın Başkan'ın değerli hayatına kastetmek için anlaştıklarına da işaret etmektedir.

2. Bu şehirde oturur Soledad Belmares, yiyecek bir şeyi kalmadığını, çünkü çaresizlik içinde olduğunu, burada tanıyanı olmadığı için de kendisine kimsenin borç para vermediğini bildirir. Bu durumla ilgili olarak Sayın Başkan'dan, oğlu Mauel Belmares ile kayınbiraderi Federico Horneros'nun hapisten çıkarılmalarını diler; vatandaşı oldukları ülkenin bakanı kendilerinin politikayla uğraşmadığına, buraya namuslarıyla çalışıp hayatlarını kazanmak için geldiklerine tanıklık edebilir. Biricik kusurları General Eusebio'nun, istasyonda iş bulmalarına yarayacak bir önerisini kabul etmiş olmalarıdır.

3. Albay Prudencio Perfecto Paz, kısa süre önce sınır boyuna gidiş nedeninin, ülkeyi, cadde ve yolları incelemek ve hangi yerlerin asker kuvveti altında bulundurulması gerektiğini anlayabilmek olduğunu bildirir. Olası bir ihtilal hareketini bastırmak için uygun stratejik noktalarda geliştirilebilecek bir hareket tasarısını ayrıntılı şekilde açıklamaktadır. Başkente doğru hare-

ket etmek üzere sınır boyunda adamların toplandığını, bu adam toplama işiyle Juan Leon Parada ve başkalarının ilgili olduğunu bildirir. Savaş gereci olarak bu adamlarda el bombası, makineli tüfekler, küçük kalibreli tüfekler, mayın ve dinamit vardır. 25 ila 30 adam gücünde olan silahlı ihtilalcilerin, durmadan hükümet kuvvetlerini kazanmaya çalıştıkları sanılmaktadır. Canales'in bunların başında olduğu haberini onaylayacak kimse çıkmamıştır. Ne var ki durum böyleyse diplomatik yollardan zindana atılmamaları durumunda ihtilalcilerin yakın zamanda memlekete girmeleri beklenebilir. Albay, gelecek ayın başlarında beklenen ihtilali bastırmaya hazır olmakla birlikte nişancı bölüğü için yeteri kadar silahı yoktur. Ancak 43 kalibrelik kullanılabilir silaha sahiptir. Kuşkusuz çok iyi bakım gören bir iki hasta dışında birliği tam formundadır ve her sabah saat altıdan sekize kadar eğitim görmektedir. Erlere, besin için haftada bir parça kasaplık hayvan düşmektedir. Siper yapımı için limandan kum torbaları istemiş bulunmaktadır.

4. Juan Antonio Mares, Sayın Başkan'a özel doktorlarını göndermekle gösterdiği ilgi nedeniyle teşekkürlerini sunar. Şimdi yeniden Sayın Başkan'a hizmet etmeye hazır olup Başkan'a hukukçu Abel Carjaval'in politik faaliyetiyle ilgili olayları bildirmek üzere başkente gelmesine izin verilmesini diler.

5. Luis Raveles, hasta olduğundan ve bakımı için gerekli ilaçları bulamadığından New Orleans'a gönderilmek koşuluyla Sayın Başkan'ın yakın dostu olarak, cumhuriyet konsolosu göreviyle çalışabileceği Birleşik Devletler'e dönmek istediğini bildirir. Ayrıca ocak ayı sonunda huzura kabul olunacaklar listesine girmek gibi büyük bir mutluluğa sahip olmakla birlikte resmi kabulden biraz önce, giriş holünde bulunduğu sırada, genel kurmayın göze görünür bir güvensizliğini belirtir. Listedeki adı geri alındığı gibi sırası gelince de bir subay tarafından bitişik odaya sokulmuş, bir anarşistmiş gibi üstü başı aranmıştır. Subay bu aramayı yapmak zorunda olduğunu, çünkü kendisinin

hukukçu Abel Carvajal'dan geldiğini ve Başkan'ı öldürmek üzere para aldığını bildirdiklerini söylemişti. Serbest bırakıldığı sıradaysa huzura kabul süresi geçmişti. O zamandan beri kâğıt üzerine geçirmeyi göze alamadığı bazı belirli şeyleri bildirmek üzere Sayın Başkan ile görüşmeyi türlü yoldan denemiş fakat başarı sağlayamamıştır.

6. Nicomedes Aceituno, işleri yüzünden sık sık çıkıp gitmek zorunda kaldığı bu şehre döndüğü bir sıra caddelerden birinde bir su rezervuarına ait ve Sayın Başkan'ın adım taşıyan tamamen bozulup parçalanmış bir etiket bulduğunu yazmaktadır. Altı harf koparılmış, geri kalanlar da hasara uğratılmış bulunuyordu.

7. Askeri Yargıç'ın emriyle Merkez Cezaevi'nde tutuklu bulunan Lucio Vasquez, huzura kabul edilmesini dilemektedir.

8. Catarino Regisio tarafından bildirilmektedir: Geçen yılın ağustos ayında General Eusebio Canales'e ait La Tierra çiftliğinde baş puantör olarak bulunduğu sıralarda General bir gün bir dostunu kabul etmiş ve alkolün etkisiyle ona ihtilal gerçekleşirse emrinde iki tabur bulunacağını, bunlardan birine Binbaşı Farfan'ın, öbürüne de adı geçmeyen bir yarbayın komuta edeceğini söylemiştir. İhtilal söylentileri sürdüğünden ve huzura kabulünü birçok kez dilediği halde bu gerçekleşmediğinden şahsen gelip söyleyemediği için tüm bunları Sayın Başkan'a yazılı olarak bildirmektedir.

9. General Megadeo Rayon, rahip Antonio Blas Custodio'nun verdiği bir mektubu göndermektedir. Bu mektupta rahip Custodio, sayın başpiskoposun emirlerine uyarak rahip Don Urquijos'a vekâlet etmeye başladıktan sonra Don Urquijos'un kendisine iftira ettiğini ve Donna Arcadia de Ayuso ile birlikte tüm Katolik dünyasını kışkırttığını bildirmektedir. Hukukçu Abel Carvajal'in de dostu olan rahip Don Urquijos'un varlığının kötü ve ağır sonuçlar doğurabileceği Sayın Başkan'ın bilgilerine sunulmaktadır.

10. Bu kent hemşerisi Alfredo Toledano, uykusuzluk çektiği ve bu yüzden her zaman geç uyuduğu için Sayın Başkan'ın dostlarından Miguel Cara de Angel'in heyecan içinde Juan Canales'in, aynı isimdeki General'in kardeşinin kapısını çaldığını ve Juan Canales'in de sık sık hükümeti alaya alan sözler söylediğini duymuştur. Durumu önemli olabileceği kanısıyla Sayın Başkan'ın bilgilerine sunar.

11. Gezici tacir Nicomedes Aceituno, su rezervuarında Sayın Başkan'a ait isme tecavüz eden kişinin sarhoş muhasebeci Guillermo Lizazo olduğunu bildirir.

12. Casimiro Rebeco Luna, iki buçuk yıldır polis örgütü ikinci şubede tutuklu bulunduğunu bildirir. Yoksul olduğu ve tanıdık kimsesi de bulunmadığı için serbest bırakılması dileğiyle Sayın Başkan'ın lütuflarına başvurmaktadır. Sayın Başkan'ın annelerinin doğum günüyle ilgili duyuruyu, memur olarak çalıştığı kilisenin kapısından, hükümet düşmanlarının emriyle kaldırmak suçuyla suçlanmaktadır. Bu doğru değildir. Böyle bir şey yapmış olmasının nedeni, yalnızca öbür duyuruyu kaldırmak emrini almış olması ve okuyup yazma bilmemesidir.

13. Doktor Luis Barreno, Sayın Başkan'dan mesleki incelemelerde bulunmak üzere karısıyla dış ülkelere gitmesine izin verilmesini diler.

14. Bu şehrin randevu evlerinden Tatlı Büyü'de çalışmakta olan Adelaida Penal, Binbaşı Modesto Farfan'ın sarhoşken, orduda gerçek bir general olarak yalnız Eusebio Canales'i tanıdığını söylediğini Sayın Başkan'ın bilgilerine sunar. Onun uğradığı bahtsızlığın, Sayın Başkan'ın yetenekli önderlerden duyduğu korkuyla ilgisi bulunduğunu, ihtilalin başarıya ulaşacağının kesin olduğunu da söylemiştir.

15. Merkez Hastanesi'nde 14 numaralı yatakta yatan hasta Monico Perdomino, yatağının hasta Fedina Rodas'ınkine bitişik olması nedeniyle sözü geçen hastanın sayıklama halinde General Eusebio Canales'in ismini andığını bildirir. Kendisi bayılma

illeti çektiği için sözü geçen hastanın neler söylediğini anlayamamıştır. Yapılacak en doğru işin, birinin Fedina Rodas'ı kollayıp söylediklerini not etmesi olduğu düşüncesindedir. Bunu Sayın Başkan'ın hükümetinin saygılı bir hayranı olarak kendilerinin bilgisine sunar.

16. Tomas Javeli, Bayan Arquelina Suarez ile evliliğini Sayın Başkan'ın bilgilerine sunar. Evlenme töreni, Sayın Cumhurbaşkanı'nın izinleriyle yapılacaktır.

28 Nisan

24
Kötü Kadınların Evi

"Endi-pi, a pa...

Yo-yo? Pe-pe, ro-po, chu-pu, la-pa...

Quintin-qué?

Na-pa, la-pa...

Na-pa, la-pa...

Chu-ju!"

Donna Altındiş "susun, susun, şu işe bak, Tanrı'nın günü dırdır edip duruyorlar, dırdır edip duruyorlar; hayvanlar gibi, hiçbir şey anladıkları yok" diye bağırıyordu.

Hanımefendi kara bir bluzla mor bir etek giymişti. Sigara salonunda, içki masasının arkasındaki deri koltuğa oturmuş akşam yemeğini yiyordu.

Bir süre sonra sık ve parlak saç örgülü, bakır tenli bir kıza emretti: "Pancha, kızlara söyle de buraya gelsinler. Müşteriler birazdan görünür; çoktan hazırlanmış olmalıydılar. Hep dürteceksin, hep dürteceksin, Tanrı belasını versin..."

İki kız, pabuçlarını giymeden içeri koştular.

"Yavaş, Consuelo... Ah, şu kızların güzelliği yok mu?.. Kesin şu gürültüyü artık. Adelaida, Adelaida, sana söylüyorum... Binbaşı gelirse kılıcını rehin olarak al, borcuna karşılık. Bana bak sivri surat, binbaşı ne kadar borçlandı eve?"

Garson "tam dokuz yüz, bir de kendisine dün akşam verdiğim var, dokuz yüz artı otuz altı" diye yanıtladı.

"Altından bile olsa bu kadar etmez kılıç... Ama hiç yoktan iyidir. Adelaida, sana mı söylüyorum yoksa duvara mı?"

Adelaida Penal, kahkahalar arasında, "evet, Donna Chon, anladım" dedi ve saç örgülerini çeken kız arkadaşıyla oynamaya devam etti.

Tatlı Büyü'nün tüm kadın sermayesi eski divanların üzerinde sessizce oturmaktaydı. Uzun boylu, kısa boylu, şişman, ince, yaşlı, genç, henüz olgunlaşmamış, uysal, dik kafalı, sarışın, kızıl saçlı, esmer, küçük gözlü, büyük gözlü kızlar; beyazlar, zenciler, melezler aslında birbirlerine benzememekle birlikte yine de birbirlerinin aynısıydı. Hepsinin kokusu aynı kokuydu; tümü de erkek kokuyordu; bayat midyelerin kekremsi kokusu. Ucuz kumaştan bluzlar içinde gevşek göğüsler sallanmaktaydı. Otururken bacaklarının yukarı kısmını açıyor, sopa gibi görünen ince bacaklarını, çiğ renkli çorap lastiklerini gösteriyorlardı. Donları bazen beyaz dantelli ve kırmızı, bazen da kara dantelli ve pembeydi.

Müşteri beklemek öfkelendiriyordu onları. Mülteciler gibi hayvanca gözlerle ve aynaların önüne doluşarak bekliyorlardı. Vakit geçirmek için kimileri uyuyor, kimileri sigara içip naneli şeker emiyorlardı; öbürleri de tavandan aşağı sarkan mavi beyaz süs hevenklerindeki sinek lekelerini saymaya çalışıyordu. Birkaçı birbirleriyle dalaşıyor, ötekiler kayıtsız ve sıkılmaksızın birbirlerini okşuyorlardı.

Hemen hepsinin takma adları vardı. Büyük gözlüleri Mojarra, ufak tefek olanlara Mojarrita, yaşlı ve şişmanlara Mojarrona diyorlardı. Sivri burunlular Chata, esmerler Negra, melezler Prieta, badem gözlüler China, sarışınlar Canche, kekemeler Tartaja'ydılar.

Bu sıradan adlardan başka bir Şifabulmuş, bir Utanmaz, bir Büyükayaklı, bir Şekertatlı, bir Maymunsurat, bir Solucan, bir Kumrucuk, bir Bomba, bir de Güvercin vardı.

Akşamın erken saatlerinde birkaç erkek, işsiz kadınlarla sevecen konuşmalar, öpüşmeler ve şakalaşmalar içinde vakit geçirmeye geliyordu. Saçları başları özenle taranmış olurdu hep.

Donna Chon, bu beş paralık sersem kafalıları tokatlamaya, cehennemin dibine sokmaya can atıyordu ama kraliçelerini kızdırmamak için evinde kalmalarını sabırla karşılıyordu. Zavallı Kraliçeler... İçtenliğe susamış oldukları için kendilerini sömüren bu muhafızlara bağlanıyorlardı.

Gecenin erken saatlerinde de deneyimsiz gençler geliyordu. Titreye titreye, beceriksiz hareketlerle, rüzgâra tutulmuş kelebekler gibi içeri giriyorlardı; dilleri tutuluyor ancak yeniden sokağa çıkınca rahatlıyorlardı. Uysal, önemsiz ve on beş yaşında... "İyi geceler. Unutma beni..." Günahla cesaret tiksintiye dönmüş oluyordu. İnsanın çok güldükten ya da çok oynadıktan sonra duyduğu o yumuşak yorgunluk içinde genelevden ayrılıyorlardı. Bu pis pis kokan evin dışı ne kadar da güzeldi... Havayı, taze çimeni koklar gibi kokluyor; yıldızları, kaslarından çıkan ışınlarmış gibi gözden geçiriyorlardı.

Sonra sıra ağır basan müşterilere geliyordu. Tenine düşkün, göbekli, tanınmış işadamı; göğsünün altında astronomik ölçüde bir karın. Kızlara bir arşın kumaş ölçmek istiyormuş gibi sarılan dükkân tezgâhtarı. Ona karşılık, kızların göğsünü dinleyecekmiş gibi görünen doktor... Gazeteci ölçüyü öylesine kaçırıyordu ki iş sonunda şapkasını rehin bırakmaya varıyordu. Süt gibi bembeyaz dişli taşralılar... Kambur memur kadınların hoşuna gitmiyordu. Şişko hemşeriler, koyun pöstekisi kokan zanaatkârlar. Her dakika gizli gizli cüzdanını, saatini, yüzüklerini yoklayan bir zengin. Eczacı berberden daha sakin, daha sessiz, ama diş hekiminden daha dikkatsizdi.

Gece yarısı salon pırıl pırıl bir aydınlık içinde oluyordu. Erkeklerle kadınların ateş gibi yanan dudakları vardı. Öpüşmeleri, etle tükürüğün şehvetli dokunuşlarını ısırmalar, sevecenliği dayak, gülümsemeyi kahkahalar ve patlayan şampanya mantarlarını bir kabadayının ateşlenen tabancası izliyordu.

Işıl ışıl parlayan gözleri, huzursuz ayakları ve alnındaki şişmiş damarlarıyla bir masaya yaslanan yaşlı bir adam, "hayatın yarısı budur işte" dedi.

Ve gittikçe artan bir heyecan içinde omuzdaşlarından birine sordu: "Şuradakiyle birlikte kalabilir miydim dersin?"

"Tabii, onun için buradalar ya..."

"Ya şu ötedekiyle?.. O daha çok hoşuma gidiyor."

"Onunla da..."

Alımlı olsun diye yalınayak dolaşan bir kara saçlı odanın içinde yürüdü: "Ya şurada yürüyenle?"

"Hangisi, melez mi?"

"Adı ne onun?"

"Adelaida; Utanmaz da derler ona... Onu rahat bırak, Binbaşı Farfan'ınkidir o... Binbaşı yalnız onu ister."

Yaşlı adam hasetle, "Utanmaz, nasıl da okşuyor adamı" dedi.

Yosma, Farfan'ı tüm yılan hileleriyle ağma düşürmekle ilgiliydi. Güzelavratotunun etkisiyle her zamankinden daha baştan çıkarıcı olan gözlerinin büyüleyici aşk iksirini adamın üzerine boşaltıyordu. Etli dudakları ve pul yapıştırır gibi kullandığı diliyle öpücükler yağdırıyor, sıcak göğüslerinin ve yuvarlak göbeğinin tüm ağırlığıyla binbaşıya abanıyordu.

Utanmaz, "şu pis şeyi çıkarsana canım" diyerek Farfan'ın kulağına fısıldadı, sonra yanıt beklemeksizin binbaşının kılıcını kemerinden çözüp garsona uzattı.

Çiftler, iki başlı hayvanların hareketleriyle düzenli düzensiz dans ediyorlardı. Kadın gibi süslenmiş bir adam piyano çalıyordu. Piyanoda ve ağzında birkaç tuş eksikti. Neden boyandığını soranlara, "hoşa giderim ben, hem yosmayım hem de sevecen" diye cevap veriyor ve doyuma ulaşmaları için şöyle devam ediyordu: "Arkadaşlarım Pepe der bana, delikanlılar da Violeta... Tenis oynamam ama göğsü açık gömlek giyerim... Kukuruku.. Memelerim görünsün diye... Bir de monokl taşırım kibar olduğum için, hoşuma gittiği için de redingot giyerim. Pudra, aman ne bayağı şey, ile allık, kötü yazgımın yüzüme konfeti gibi saçtığı çiçek yaralarını kapatıyor... Benim için ne derseniz deyin, alışkanlığımdan vazgeçmem ben..."

Haykırmalardan oluşmuş bir tren, düdüğünü öttürerek geçiyordu. Ezici tekerleklerinin altından, çarklarının içinden çıkan sarhoş, zayıf, ölü sarısı, balçık suratlı bir kadın iki elini karnına bastırıyordu. Gözyaşları yanak ve dudaklarındaki boyaları akıtıp siliyordu.

"Ayy, yu-murtalıklarım... Ayy, yu-mur-mur-murtalıklarım... Yu-mur-talıklarım... Yu-mur-ta-lıklarım, ayy..."

Ne olup bittiğini anlamak için koşuşanlar arasında sadece sarhoşlar yoktu. Bu şaşkınlık içinde evli erkekler, polis gelmeden sıvışmak için, kadın yaralandı mı diye sorup duruyorlardı; tüm bu olan biteni öyle trajik yanıyla almayan ötekiler, diğer konuklarla birlikte olmaktan zevk duydukları için yön değiştiriyordu. Dönük gözleri, dışarı sarkan diliyle durmadan sarsılan kadının çevresindeki grup gittikçe büyümüştü. Sancı en yüksek noktasına ulaştığı sırada kadın takma dişlerini düşürdü. Bu durum, seyirciler arasında neşe yarattı. Sonu gelmeyen kahkahalar, taş döşeme üzerinde kayıp giden takma dişleri selamlıyordu.

Donna Chon rezalete bir son verdi. Evin arka taraflarında bir yerdeyken gıdaklayarak civcivlerine koşan ürkek bir tavuk gibi çıkageldi. Hasta kadını Calvario'nun yardımıyla kömürlüğe kapattı; bu arada aşçı kadın da hastaya maşayla birkaç kez yapıştırmıştı. Utanmaz'a vurulmuş olan yaşlı adam bu kargaşalıktan yararlandı, artık sarhoşluktan hiçbir şeyin farkında olmayan subayın elinden kadını aldı.

Donna Altındiş mutfaktan dönerken, "rezilliğin ta kendisi değil mi Bay Komutan" diye bağırıyordu; "bütün gün yataktan çıkmayıp uyudu mu yumurtalıkları sancımaz, savaş başlar başlamaz bilmem neresinin sancısı tutmuş askerden farksız..."

Sarhoşların kahkahaları sesini bastırdı.

Ağızlarından bal akıyormuş gibi gülüyorlardı. Donna Chon şimdi de garsona dönmüştü: "Bu rezil karının yerine Yeni Ev'den gelen kızı koyacaktım. Yazık ki hastalandı..."

"O çok iyi bir kadıncağızdı."

"Yargıcın aldığı rüşveti geri istemesini söyledim avukata. Ama onun öyle bir düşüncesi yok, parayı yutacak orospu çocuğu."

"Çok doğru. Alçak herifin biridir."

"Bütün dindar geçinenler gibi..."

"Aşağılık herif..."

"Ne derseniz deyin, paramın üstüne oturamaz bilmiş olun. Güçlü dostlarım var benim..."

Sözünü bitiremedi çünkü kapıyı kimin çaldığını anlamak için pencereden bakmıştı.

Donna Chon, "hey yeri göğü yaratan Tanrıma kurban olayım, tam da sizi düşünüyordum gönderdi sizi" diye gözlerine kadar kaldırılmış duran adama bağırdı. Ve selamına karşılık vermeden, kapıyı hemen açmasını kapıcıya emretmek üzere koştu.

"Git Pancha, kapıyı aç çabuk, çabuk ol... Aç kapıyı... Çabuk ol, bizim sevgili Don Miguel gelmiş."

Donna Chon geleni içgüdüsüyle ama belki de şeytan gözü gibi gözlerinden tanımıştı.

"Mucizenin ta kendisi..."

Cara de Angel selam verip bakışlarını salonun üzerinden şöyle bir geçirdi. Binbaşı Farfan olması gereken salyalı külçeyi görür görmez rahatladı.

"Mucizenin ta kendisi, yoksa biz zavallıları görmek için zaman ayırdığınız yok."

"Bunu nasıl söylersiniz Donna Chon..."

"Tam zamanında geldiniz. Çaresizlikten yalvarmadığım evliya kalmamıştı; işte gönderdiler sizi sonunda..."

"Size hizmet etmeye her zaman hazır olduğumu bilirsiniz..."

"Teşekkür ederim. Canımı sıkan bir sorun var... Ama anlatmadan bir kadeh için hele."

"Zahmet etmeyin."

"Zahmet falan değil. Bir küçük kadeh, hangisinden istersenız, gönlünüz neyi çekiyorsa."

"Reddetmiş olmamak için..."

"Bir viski iyi gelir size. Arka tarafa, benim odaya getirirler. Şuradan lütfen..."

Evin diğer kısmından bütünüyle ayrılmış olan Donna Altındiş'in özel odası başka bir dünya gibiydi. Masaların, komodinlerin, mermer sehpaların üzerinde yığınla oyma işleri, heykeller, aziz resimleri vardı. Kutsal aile, büyüklüğü ve sanat eseri tavrıyla hepsini bastırıyordu. Zambağı andıran çocuk İsa'nın bir konuşması eksikti. Yanında yıldızlı mantolarıyla Yusuf ve Meryem pırıl pırıldı. Kutsal bakire değerli taşlarla süslenmişti, Yusuf da her biri bir servet değerinde iki incili bir taç taşımaktaydı. Bir cam fanusun altında kara-sarı, kana bulanmış bir İsa yatıyor, midye kabuklarıyla kaplanmış bir vitrinden de Murillo'nun ünlü tablosunun heykel şeklinde bir kopyası olan kutsal bakire göğe yükseliyordu; bakirenin ayaklarının dibindeki zümrüt yılan, en değerli şeylerin simgesiydi. Aziz resimlerinin arasında da Donna Chon'un [Chon, asıl adı olan Concepcion'un kısaltılmış şekliydi] yirmi yaş resimleri; onu Paris'e kaçırmak isteyen bir cumhurbaşkanıyla iki yüksek mahkeme üyesinin ve bir eğlence anında onun için birbirini bıçaklamış üç kasabın ayaklarına kapandıkları çağın resimleri... Ziyaretçilerin görmemesi için salonun bir köşesinde, üç kasaptan hayatta kalıp zamanla kocası olmuş adamın resmi de saklıydı.

"Kanepeye oturan sevgili Don Miguel, en rahat yer kanepedir."

"Burayı çok güzel döşemişsiniz Donna Chon."

"Elimden geleni yapıyorum."

"Kiliseden farkı yok."

"Kötü kötü konuşup da azizlerimle alay etmeyin..."

"Size nasıl yardım edebilirim?"

"Önce viskinizi için hele..."

"Sağlığınıza..."

"Sizin sağlığınıza Don Miguel, birlikte kadeh kaldırmadığım için bağışlayın, bir iltihabım var da... Kadehi şuraya koyun; şu küçük masanın üstüne, izin verin..."

"Teşekkür ederim."

"Size demin de söylediğim gibi sevgili Don Miguel, sıkışık durumdayım, öğüdünüze, ancak sizin gibi insanların verebileceği öğüde ihtiyacım var. Burada çalışan bir kadının artık bana hiçbir yararı olmadığı için bir başkasını aramıştım. Tanıdık bir kadından, Askeri Yargıç'ın soylu bir kızı Yeni Ev'e hapsetmiş olduğunu duydum. Hileli işleri iyi bildiğim için bana birçok defa kadın bulmuş olan avukatım Vidalitas'a gittim; ondan yargıca benim adımla bir mektup göndermesini ve kendisine bu kız için on bin peso önermesini rica ettim."

"On bin peso mu?"

"Doğru duydunuz. Yargıç, beni bir ikinci kez söyletmeyip işin bitirilmiş olduğu yanıtını verdi ve parayı alır almaz da bana Yeni Ev'e başvurmam için yazılı bir emir gönderdi. Orada, kızın politik nedenlerden ötürü tutuklanmış olduğunu öğrendim. Kızın General Canales'in evinde tutuklandığı anlaşıldı."

"Nasıl?"

Konuşmayı dağınık şekilde izleyip saatlerdir aradığı Binbaşı Farfan birdenbire kaybolmasın diye kapıya kulak veren Cara de Angel, Canales adının bu hikâyeyle ilgisi olduğunu duyunca sırtının ürperdiğini hissetti. Camila'nın ateşler içinde sayıkladığı bu bahtsız kadın mutlaka hizmetçi Chabelona olacaktı.

"Sözünüzü kestiğim için özür dilerim. Bu kadın nerede?"

"Birazdan öğreneceksiniz, şimdi bırakın da devam edeyim anlatmaya... Yargıcın emri üzerine onu iki kızla gidip Yeni Ev'den kendim aldım. Bana tavşan yerine bir kedi yutturmalarını istemezdim tabii. Lüks olsun diye bir de fayton kiralamıştık. Arabayla gittik, emri gösterdim, okudular, incelediler, kızı getirip bana verdiler, onu yormayalım diye hemen herkesin

beklemekte olduğu ve herkesin ondan hoşlandığı eve döndük. Her şey yolunda gidiyordu... Ama neniz var Don Miguel, neden hüzünlendiniz böyle?"

"Nerede o?"

Cara de Angel, onu hemen bu gece buradan uzaklaştırmaya hazırdı. Yaşlı cadalozun hikâyesine ayırdığı her dakika ona yıllar gibi geliyordu.

"Siz erkekler yok musunuz, hepiniz aynı... Bırakın da devam edeyim. Daha Yeni Ev'den ayrıldığımız sırada bile kadının, gözlerini açmamak ve tek kelime konuşmamak için çabaladığını gördüm. Ona bir şey söyleyecek olsak taşa söylenmiş gibi oluyordu. Nazlanıyor sandım ama aynı zamanda kollarında bebek büyüklüğünde bir bohça taşıdığını da gördüm."

"Çocuk mu yoksa?"

"Evet, öyle... Benim aşçı kadın Manuela Calvario Cristales, bahtsız kadının kollarında sımsıkı tuttuğu şeyin, daha şimdiden kokmuş ölü bir çocuk olduğunu gördü. Beni çağırınca koşup gittim, çocuğu zorla ayırdık. Manuela az kalsın kadının kollarını kıracaktı. Kollarım ancak açmış ve küçüğü ancak elinden almıştık ki kadın gözlerini, kıyamet günü ölüler nasıl açacaksa öyle açtı ve bir çığlık atıp boylu boyunca yere yuvarlandı."

"Öldü mü?"

"Öyle sanmıştık. Gelip onu bir yatak çarşafına sardılar, San Juan de Dios'a götürdüler. Öyle bitkindim ki artık yüzüne bile bakamadım. Kapalı gözlerinden gözyaşları şifasız sular gibi akıyormuş. Öyle dediler bana."

Donna Chon soluk alıp bir süre sonra dişlerinin arasından devam etti: "Bu sabah erkenden hastaneye muayene için giden kızlar ondan haber sormuş; anlaşıldığına göre durumu kötüymüş. İşte benim durumum da bu yüzden kötü. Anlayacağınız, o yargıca on bin pesoyu hediye etmeye hiç niyetim yok, bu parayı ondan geri almak için ne yapmalıyım bilmek istiyorum çünkü bana ilişkin bir şeye neden sahip çıksın, niçin? O parayı yoksullar evine ya da dilencilere veririm daha iyi."

"Avukatınız parayı geri istesin. Şu zavallı kadına gelince..."

"Vidalitas tam da bugün onu yoklamıştı, ikidir sözünü kesiyorum, özür dilerim; bir kez evinde yokladı, öbür kez de bürosunda. İkisinde de aynı şeyi söylemiş: Bana zırnık bile vermeyecekmiş. Herifte utanma yok ki... Bir inek satılıp da inek ölseymiş satan değil ineği alan zarara uğrarmış. İnsanlar hayvandı sanki... Ah, en iyisi onu..."

Cara de Angel susuyordu. Satılan kadın kimdi? Bir de ölmüş çocuk...

Donna Chon, tehdit eder gibi altın dişini gösterdi.

"Ama onu öyle bir cezalandıracağım ki anasından bile görmemiştir böylesini... Beni deliğe tıkarlarsa hiç olmazsa bir nedeni olsun. O parayı ne güçlüklerle kazandığımı Tanrı biliyor, şimdi tutmuş iç edecek benden ha... Yalancı moruk, kahrolası Kızılderili... Daha bu sabah ölü toprağını kapısının önüne attırdım. Belki çok geçmeden kemikleri çürümeye başlar bile..."

"Peki, çocuk gömüldü mü?"

"Ölüsünü burada evde bekledik; kızlar duyguludur... Helvası yendi..."

"Tören mi?"

"Yapmak zorundaydık."

"Peki, polis bir şey demedi mi?"

"Rüşvet verip izin kopardık. Ertesi gün küçüğü beyaz, atlas kaplı, güzel bir tabuta koyup adada gömdük."

"Yakınları cesedi isterler diye korkmuyor musunuz?"

"Bir de bu eksikti ya! Kim isteyecek? Babası politik bir suçtan ötürü kodeste; adı Rodas. Anama gelince, dediğim gibi, hastanede." Cara de Angel, büyük bir baskıdan kurtulmuş gibi gizlice gülümsedi. Camila'nın düşmanıyla ilgili bir şey değildi.

"Bana bir öğüt verin sevgili Don Miguel, siz ki bilge bir insansınız, şu düzenbazın paramın üstüne oturmaması için ne yapmam gerektiğini söyleyin bana. Bir düşünün, tam on bin peso... Fasulye tanesi değil."

"Bana kalırsa gidip Sayın Başkan'a şikâyet edin. Bir randevu isteyip her şeyi anlatın kendisine. Yetki onda..."

"Bunu da düşündüm. Yapacağım da bunu... Yarın bir yıldırım telgraf çekip randevu isteyeceğim. İyi ki eskiden tanışırız. Daha bakanken âşıktı bana. Çok zaman oldu. Şu resimdeki gibi genç, güzel, zariftim. Hatırlıyorum, toprağı bol olsun, annemle Küçük Gök'te otururduk. Düşünün ne şanssızlık: bir papağan, gagasıyla anamın gözünü oymuştu... Papağanı kızarttığımı itiraf ederim, iki tane de olsa yine kızartırdım, yesin diye, onu bir köpeğe atmıştım. Köpek papağanı güvercin yutar gibi yutmuş, sonra da kudurmuştu. Anımsadığım en garip şey tüm cenaze alaylarının bizim evin önünden geçmesiydi. Öyle çok da ölen olurdu ki... Bu tatsız durum yüzünden Sayın Başkan ile ilişkimiz hep ayrılığa doğru gitti. Cenaze alaylarından korkardı ama benim elimden ne gelirdi ki? Çocuk gibiydi; kafasının içinde sürüyle masal vardı. Ona her söylenen şeye inanırdı, övgülere, her şeye... Daha başlangıçta, ona abayı yaktığım sıralarda, bu çeşitli renklerden tabutlar içinde geçen sonsuz cenaze alaylarının etkisini uzun öpücüklerle silmeye çalışırdım. Ama sonunda bıkkınlık getirip onu bıraktım. Ona sık sık ölümü anımsatmakla birlikte kulağının yalanmasına bayılırdı. Bana öyle geliyor ki şu anda, sanki sizin oturduğunuz yerde onu görüyorum: beyaz ipekli mendili küçük bir düğümle boynuna bağlanmış, yassı şapkası, iki küçük kırmızı kayışla çizmeleri, lacivert elbisesiyle..."

"Derken zaman öyle çabuk geçiyor ki Cumhurbaşkanı olarak nikâhınızda tanıklık ediyor."

"Asla... Toprağı bol olsun, kocam böyle şeylerden hiç hoşlanmazdı. 'Evlenirken tanığa, davetliye gereksinim duyanlar yalnızca köpeklerdir' derdi, 'törenden sonra da dilleri sarkmış, salyaları akan başka bir köpek sürüsü tarafından izlenerek çekip giderler.'"

25
Ölümün Yatağında

Rahip yırtık pırtık cüppesiyle koştu. Hani başkaları çok daha isteksiz koşardı. "Dünyada ruhtan daha değerli ne var" diye soruyordu kendi kendine. "Başkaları masadan çok daha isteksiz kalkıyor. Üç ayrı insanla bir de tek, biricik gerçek Tanrı... Gürültü yok, hayır, orada gürültü yok ama burada, burada benim içimde, benim içimde, içimde, karnımda, karın... Senin karnında, İsa... Orada masa hazırlanmış duruyor, beyaz bir masa örtüsü, tertemiz porselen takımlar, sakin, sessiz uşaklar..."

Rahip içeri girince insanları son acıları içinde görmek isteyen birkaç dedikoducu kadın onu izledi. Cara de Angel, Camila'nın yatağından zor ayrıldı; adımları kırılan kökler gibi ses çıkarıyordu. Lokantacı kadın rahip için bir sandalye çekti; sonra hepsi uzaklaştı.

Uzaklaşırlarken, "ben zavallı günahkâr, günahlarımı kabul eder, Tanrı'ya sığınırım" diye fısıldıyorlardı.

"In Nomine Patris et Filii et..." Günah çıkarmayalı ne kadar oluyor yavrum?"

"İki ay."

"Pişman oldun mu?"

"Evet."

"Günahlarını söyle..."

"Yalan söylemekten suçluyum."

"Önemli konularda mı?"

"Hayır, babamın sözünü dinlemedim ve..."

Tik-tak, tik-tak, tik-tak.

"Ve başka bir suçum da..."

---

* "Baba, Oğul ve Kutsal Ruh..."

Tik-tak.

"Ayine gitmemiş olmam..."

Hastayla günah çıkartan rahip, bir ölüler mağarasında konuşuyor gibiydi. Şeytan, iyilik meleği ve ölüm bu günah çıkarmaya katılmışlardı. Ölüm, Camila'nın cam gibi gözlerini kendi boşluğuyla doldurmuştu. Yastığın yanı başındaki şeytan, nefret tükürüyor, melek bir köşeye çekilmiş acı acı ağlıyordu.

"Uykuya yatıp uykudan kalkarken dua etmemiş olmakla suçluyorum kendimi, bir suçum da..."

Tik-tak, tik-tak...

"... kız arkadaşlarımla ağız kavgası yapmış olmam..."

"Onurla ilgili sorunlardan mı?"

"Hayır..."

"Sen Tanrı'yı gücendirmişsin çocuğum..."

"Bir de erkek gibi ata binmekten suçluyum."

"Gören oldu mu? Bir rezalete neden oldun mu?"

"Hayır, yalnızca birkaç Kızılderili vardı orada."

"Ve bunu yapıp erkekle eşit olduğuna mı inandın? Büyük bir günah bu... Efendimiz Tanrı, kadını kadın yarattığı için, kadın kadın olarak kalmalı ve Tanrılığa özenip düş yıkımına uğrayan şeytan gibi erkekliğe özenmemeli."

Odanın meyhane olarak kullanılan öbür yarısında, içki tezgâhının, renkli şişelerden oluşmuş bu mihrabın önünde, Cara de Angel, Masacuata ve birkaç komşu kadın durmaktaydı. Tek kelime bile konuşmuyor, gözlerinde korku ve umut, hafifçe nefes alıp veriyorlardı. Ölüm düşüncesinin boğduğu bir inilti orkestrası... Yarı açık duran kapıdan dışarı bakıldı mı ışıklı sokak, Merced Tapınağı ve kapısının bir kısmı görünüyordu. Cara de Angel, bu gelip giden, Camila ölmüş mü ölmemiş mi umursamayan insanları görmekten acı çekiyordu. Güneşin incecik eleği içinde kaba kum taneleri gibiydiler; yürüyen pislik fabrikaları...

Günah çıkartan rahibin sesi, birbirine takılmış sözcükler zinciri gibi sessizliğin içinden geçiyordu. Hasta öksürüyordu. Hava, ciğerlerinin küçük, zardan balonlarını yırtıyordu.

"Efendimiz, kendimi işlediğim tüm küçük suçlar ve işleyip unuttuğum büyük günahlardan ötürü suçluyorum."

Günah çıkarmayla ilgili Latince kelimeler, şeytanın acele kaçışı, bir ışık gibi, beyaz, yumuşak kanatlarıyla yeniden Camila'ya yaklaşan meleğin adımları, Gözde'yi gelip geçenlere karşı duyduğu öfkeden, acısına katılmayan her şeye karşı duyduğu anlatılmaz nefretten, sevecenlik dolu çocukça nefretten kurtardı; ona (merhamet çoğu zaman karanlık yollar seçer) ölüm tehlikesi içindeki bir insanı kurtarma düşüncesini aşıladı.

Rahip, gürültü etmeksizin uzaklaştı. İyi bir puro yakmak, sokakta cüppeyle gezmeyi yasaklayan yasaya uyup cüppeyi saklamak için kapının eşiğinde durdu. Ölüm halinde bir kadının onu günah çıkarmaya çağırdığı haberi yayılmıştı. Düşüncesini gerçekleştirmek isteyen Cara de Angel ile kırıtarak yürüyen kadınlar rahibi izledi.

Caballo Rubio'daki Callejon de Jesus'tan geçen Cara de Angel süvari kışlasına gitti. Oradaki nöbetçi subaya Binbaşı Farfan'ı sordu. Beklemesini söylediler; bir onbaşı yüksek sesle bağırarak kışladan içeri koştu: "Binbaşı Farfan... Binbaşı Farfan..."

Ses koca avluda yankılanıyor, yanıt çıkmıyordu. Yankı uzaktaki evlerin duvarlarından yanıt veriyordu: "Başı fan fan... Başı fan fan..."

Gözde kapıdan birkaç adım ötede, çevresinde olan bitene dikkat etmeksizin beklemekteydi. Köpeklerle akbabalar, sokağın ortasındaki bir kedi leşi için dalaşıyordu. Demir parmaklıklı bir pencerenin arkasında duran komutan, bıyığını sıvazlayıp zorlu kavgayı merakla izlemekteydi. Sinekli bir dükkândaki iki kadın soğuk bir şeyler yudumluyorlardı. Karşıdaki evden denizci elbiseli beş erkek çocuk çıkmıştı; son derece solgun bir adamla gebe bir kadın, babayla ana, çocukları izliyorlardı. Çocukların arasından geçen bir kasap sigara yaktı. Üstü başı kan içindeydi; kolları sıvalıydı, göğsünden aşağı bir balta sarkıyordu. Erler gelip gidiyordu. Ön avlunun taşları üzerinde yılan gibi uzayıp giden ıslak ayak izleri avluda gözden kayboluyordu.

Kışlanın anahtarları, koruma subayının yanındaki nöbetçinin tüfeğine çarpıp şangırdıyordu. Koruma subayı demir bir sandalyede oturuyordu, çevresi tükürük içindeydi.

Güneşten yanmış bir kadın, bir geyiğin sessiz adımlarıyla subaya yaklaştı. Cildi güneşten köseleye dönmüş ama gelip geçen yılların etkisiyle de açılıp buruşmuştu. Saygısını göstermek için yüzünü örtüp konuşmak istedi, örme şalını kaldırarak yalvardı: "Özür dilerim efendim, oğlumla görüşmeme izin vermenizi rica ediyorum. Tanrı sizden razı olsun..."

Subay yanıt vermeden önce tütün ve çürük diş kokan bir tükürük attı.

"Oğlunun adı ne?"

"İsmael, efendim..."

"İsmael ne?"

"İsmael Mijo, efendim."

Subay bir daha tükürdü.

"Soyadı ne?"

"Mijo, efendim..."

"Başka zaman gelin, bugün çok işimiz var."

Şalını yüzünden çekmeksizin yavaş yavaş gerileyen yaşlı kadın, bahtsızlığını ölçmek istiyormuş gibi küçük adımlarla yürüdü. Bir süre kaldırımın kenarında durdu sonra kıpırdamayan subaya yine yaklaştı.

"Affedersiniz efendim, ben buralı değilim, çok uzaktan, yirmi millik yoldan geliyorum; onu bugün göremezsem bir daha ne zaman gelirim Tanrı bilir. Bana bir iyilik edin de çağırın onu..."

"Çok işimiz var dedim ya size. Gidin hadi, fazla rahatsız etmeyin..."

Konuşmayı dinleyen Cara de Angel, Tanrı Camila'yı sağlığına kavuştursun diye birine yardım etmek istiyordu. Subaya yavaşça: "Delikanlıyı çağırın," dedi; "şu da sigara için." Yabancının kim olduğuna bakmaksızın parayı alan subay İsmael Mijo'yu çağırttı. Yaşlı kadın, kendine iyilik eden adama bir melekle karşılaşmış gibi bakıyordu.

Binbaşı Farfan kışlada değildi. Kalemi kulağının arkasında bir yazıcı, pencerenin kenarına dayanıp Gözde'ye onu bu geç saatte ancak Tatlı Büyü'de bulabileceğini, çünkü savaş tanrısının büyük oğlunun tüm zamanını göreviyle aşk arasında bölmekte olduğunu söyledi. Ama önce bir de evine baksa iyi olurdu. Cara de Angel bir araba tuttu; Farfan, cehennemin dibinde bir evde oturuyordu. Boyanmamış, rutubetin etkisiyle bozulmuş fıstıkçamından kapı aralık kalmıştı, içerisi karanlıktı. Cara de Angel iki üç kez çaldı kapıyı. Evde kimse yoktu. Derhal yola koyuldu; Farfan'ı Tatlı Büyü'de aramadan önce Camila'nın ne durumda olduğunu bir daha görmek istiyordu. Arabanın bozuk yoldan düzgün yola geçerken çıkardığı gürültüden ürktü. Nallardan, tekerleklerden çıkan sesler; nallardan, tekerleklerden...

Donna Altındiş kendisine Sayın Başkan ile aşkını anlattıktan sonra Gözde, salona döndü. Binbaşı Farfan'ı gözden kaçırmamalı, Canales'in evinde tutuklanıp bir alçak yargıç tarafından on bin pesoya satılan kadın hakkında daha geniş bilgi almalıydı.

Şehvetli dans sürüyordu. Çiftler, kendini kaybedecek kadar içen Farfan'ın bir "ölümlü" olmaktan çok "ölümlülerin üstünde" bir sesle şarkı söyleyerek katıldığı sevilen valslardan birini yapmaktaydı:

Neden severler beni,
Bütün orospular?
La Flor del Café'yi
Okurum onlara ya...

Farfan, birdenbire ayağa kalkıp da Utanmaz'ın yanında olmadığını görünce şarkı söylemeyi bıraktı, hıçkırıkların kestiği bir sesle bağırmaya başladı: "Utanmaz yok, değil mi, sersemler... İşi var değil mi, sersemler... Gidiyorum... Emin olmalıyım ki gid... Gidiyorum, inanmak istiyorum gi... Gidebileceğime... Gidiyorum... Neden gide-mez-mişim?.. İşte, gidiyorum..."

Zar zor kalkıp üzerinde uyuklamış olduğu masaya, duvardaki sandalyelere yaslandı, güvensiz adımlarla hizmetçi kızın açtığı kapıya doğru sallanarak yürüdü.

"Gi... Gidebileceğime inanmak istiyorum. Orospu... Geri gelir, Donna Chon ama ben gi-diyorum... Hık-hık-hık... Biz yüksek okul subayları için ölünceye dek sarhoş olmaktan başka yapılacak şey yok. Sonra da isterlerse sıkıp suyumuzu çıkarsınlar. Yaşasın tıkınmak, yaşasın kavga dövüş... Chuj..."

Cara de Angel sokakta ona yetişti. Farfan, bir ip cambazı gibi, sanki hafifçe gerilmiş bir ipte sallanıyordu. Bir sağ bacağını dikiyordu havaya, bir sol bacağını, bir solunu, bir sağını; derken ikisi birden. Tam düşeceği anda doğruluyordu.

Başka bir genelevin pencereleri sokağı aydınlatıyordu. Uzun saçlı bir piyanist tatlı tatlı Ayışığı Sonatı'nı çalmaktaydı. Onu dinleyenler yalnızca boş koltuklardı; boş koltuklar Jonas'ın balinasından daha büyük olan piyanonun çevresine toplanmış konuklara benziyordu... Müziğe hayran kalan Gözde, durdu; taşbebekler gibi hareketsiz olan binbaşıyı duvara dayadı, kalbinden geriye ne kalmışsa onunla müziği dinlemek üzere pencereye yaklaştı. Sokağın ışıkları sönüp damlardan sarhoşları çarmıha geren ve tabutları tekrar çivileyen ışık damlaları düşerken dünyadan çok uzakta, gözleri sıcak bir ölü gibi, ölülerin arasından kalkmış, yeniden hayata gelmişti. Piyanonun her küçük vurgusu, sesin incecik kum tanelerini mıknatıs gibi çekip topluyordu; onları, aşkın hâlâ kapalı duran kapısını çalmak için bükülen parmakların akorlarıyla birleştiriyor, sonra yine koyuveriyordu. Ay, taşlaşmış gökten uyuklamakta olan çayırlara doğru kayıyordu. Ay kaçıyordu. Ayın ardındaki ormanlar, aşk sürdükçe dünyayı cennet kadar büyük gören ama aşk sönünce küçülmüş bulan kuşlarla ruhları ürkütüyordu.

Farfan bir meyhanenin tezgâhında, kendisini olgun yemişleri düşürmek için bir ağaç gibi sallayan yabancının elleri arasında ayıldı.

"Beni tanıdınız mı binbaşım?"

"Evet... Hayır... Şu sırada... Şu anda..."

"Biraz düşünün..."

"Aaaah" diye esneyen Farfan, bir yük hayvanı gibi bitkin, doğruldu.

"Miguel Cara de Angel hizmetinizde..." Binbaşı hazır ol durumuna geçti.

"Özür dilerim, sizi tanıyamadım. Öyle ya, daha hâlâ Sayın Başkan'ın yanındasınız..."

"Tamam... Sizi böyle tedirgin ettiğim için korkmayın binbaşım."

"Asla..."

"Kışlaya dönmek zorundasınız herhalde. Ama önce sizinle şöyle sıkı fıkı bir görüşmek istiyorum. Şu şeyin, hadi lokantanın diyelim, onun sahibi kadın da hazır burada değil... Sizi dün akşam kışlada, evinizde aradım durdum. Anlatacağım şeyleri Kimse bilmemeli."

"Onurum üzerine söz veririm." Gözde binbaşının elini sevinçle sıktı ve kapıya bakarak yavaş yavaş konuştu:

"Sizin harcanmanız için emir verildiğini duydum. Askeri hastaneye verilen emre göre yatağa mıhlanacağınız ilk sarhoşlukta size yeteri kadar müsekkin yutturulacak... Tatlı Büyü'de birlikte kaldığınız orospu, ihtilal için yaptığınız gevezeliği Sayın Başkan'ın önünde yinelemiş."

Gözde'nin sözleriyle çivilenmiş gibi olan Farfan, iki yumruğunu birden kaldırdı: "Ah şu karı yok mu?.."

Bu öç alma gösterisinden sonra cesaretsiz, başını eğdi.

"Tanrım, ben ne yaparım şimdi?"

"Yapacağınız ilk şey sarhoş olmamak. Böylece gelecek tehlikeyi atlatmış olursunuz ve..."

"Bunu ben de düşündüm ama başaramayacağım ki. Güç olacak. Bir şey daha söyleyecektiniz."

"Kışlada yemek yemeyin diyecektim."

"Size nasıl teşekkür edebilirim?"

"Susarak..."

"Bu doğal bir şey. Ama bu kadarı yetmez. Neyse, bir olanak çıkar mutlaka. Hayatını size borçlanan bu adama güvenebilirsiniz."

"Bir de dost tavsiyesi; Sayın Başkan'ı pohpohlamaya çalışın."

"Doğru mu söylüyorsunuz?"

"Zararı dokunmaz."

Ve ikisi de içlerinden sürdürdü: "Başkan'ın güvenini kazanmak için en etkili davranış bir suç işlemek veya kendini savunamayacak kimseleri açıktan açığa aşağılamak veya halka üstün gücünü hissettirmek ya da milletin sırtından zenginleşmektir..."

Kan dökmek işlenecek en iyi suçtu. Bir insanın yok edilmesi hükümete yüzde yüz sadık olmanın kanıtıydı. Görünüşü kurtarmak için iki yıl hapis; ondan sonra da karşılıklı güvene dayanan bir işe alıyorlardı insanı. Bu çeşit işler, hükümete karşı kolayca hapse atılabilmeleri için mahkemelik olmuş memurlara veriliyordu.

"Kaybedeceğiniz bir şey yok."

"Çok iyisiniz."

"Hayır, binbaşım, bana teşekkür etmemelisiniz. Tanrı ağır bir hastayı hayatta bıraksın diye sizi kurtarmaya karar verdim. Hastanın hayatına karşılık sizin hayatınız."

"Karınız olsa gerek..."

İlahilerin en güzeliyle ilgili sevgi dolu bu söz portakal çiçeklerinin parıldadığı ağaçların üzerinden işlemeli güzel bir mendil gibi süzülerek geçti. Binbaşı onu bırakıp gittikten sonra Cara de Angel elleriyle kendini bir yokladı; çünkü onca insanı ölümün kucağına iten ve sonra şu masmavi sabah göğünün altında bir insanın hayatını kurtaran adamın aynı adam olduğuna emin olmak istiyordu.

26
GİRDAP

Binbaşının soğanı andıran gölgesi, yuvarlak bir tropik meyve gibi uzaklaştı. Cara de Angel kapıyı kapayıp parmaklarının ucuna basarak loş arka odaya girdi. Düş gördüğünü sanıyordu. Gerçekle hayal arasında yalnızca mekanik bir fark vardır. Uyuyor muydu? Uyanık mıydı? Yarı karanlık içinde, dünyanın nasıl döndüğünü hissediyor gibiydi.

Ölüme yaklaşan Camila'nın yanında bir saat ve sinekler nöbet tutmaktaydı. Saat, kendi kan dolaşımının mekanik küçük parçacıklarını ileri doğru itiyor, Camila ölürse kaybolmasınlar diye onlara yol gösteriyordu. Sinekler duvarlar boyunca koşuşuyor, kanatlarını ölümün gölgesiyle temizliyorlardı. Cara de Angel yatağın yanında gürültü çıkarmadan durdu. Hasta ateşler içindeydi.

Düş oyunu... Kâfurlu yağın lekeleri... Konuşan yıldızlar... Boşluğun görünmez, sağlık veren, çıplak dokunuşu... Ellerin çifte kerpeteni... Eller içindeki ellerin yararsızlığı... Parfümlü sabundaki... Okuma kitabının bahçesindeki... Kaplanın karnındaki... Papağanların öbür dünyasındaki... Tanrı'nın kafesindeki ellerin yararsızlığı...

Tanrı'nın kafesinde... Sabah ayini; ibiğinden henüz bir damla ayışığı sarkan horoz, papazların dağıttığı hamursuz fodlayı* gagalıyor... İşiyor, sönüyor, işiyor, sönüyor... Şarkılarla okunan bir ayin bu. Horoz yok; küçük erlerle çevrili koca bir şişenin uçurumunda bir selüloit şimşek. Santa Rosa'nın yanındaki Be-

---

* Yassı ve yumuşak kabuklu ekmek ya da pide.

yaz Gül Pastanesi'nin şimşekleri. Horozun yukarısında bira köpüğü... Horozun yukarısında...

Biz kadavra yapıyoruz,
Matadero, tero, la...
Hoşuna gitmiyor bu zanaat,
Matadero, tero, la...

Davul olmayan yerde bir davul sesi. Bir davul... Dur, davul değil bu: Bronz tokmağı heyecanla çalınan bir kapı... Bu vurmalar, evin hayvanca sessizliğini matkap gibi oyuyor... Gümgüm-güm... Evin davulu... İçinde yaşayanların çağırılması için her evin kapısı bir davula sahiptir. Kapanıp kalmışlarsa ölümü yaşıyorlar demektir... Ölü evin içinde, ölü evde kapı... Avludaki havuz, kapı davulunun gümbürtüsünü ve hizmetçi kızların kapı çalınıyor, diye bağırdığını duyunca kocaman bir göz haline giriyor. Yankı duvarlardan seslenip kayboluyor. "Kapı çalınıyor..." "Açınız... Kapı çalınıyor, açını.." Uyanan kedinin önündeki kül, tatlı bir ürperme geçirerek ürküyor, güller (batan dikenlerin günahsız kurbanları) tedirgin oluyor ve aynalar, bu düşlere dalmış büyücüler, rengi uçmuş mobilyaların ruhları arasından canlı bir sesle fısıldıyor: "Kapı çalınıyor... Açın..."

Tüm ev, yer sarsılmış gibi titreyerek, kimin vurduğunu, kapının davuluna durmadan kimin vurduğunu görmek istiyor: Tavalar yuvarlanıyor, çiçek vazoları yumuşak adımlarla sürünüyor, çamaşır leğeni büyük, şangırtılı sıçramalar yapıyor, tabaklar bir porselen kıkırdamasıyla kıkırdıyor, fincanlar, karmakarışık çatal, bıçak takımı gümüş kahkahalar atıyor, bir sıra halindeki tüm şişeler, bazen arka odada şamdan yerine kullanılan şişenin ardında, ispermeçet yağından gözyaşları dökü-yor. Kapı çalınınca takdis için serpilen kutsal suyun kabı haline girmek isteyen kaplar, evi kötü havalardan koruyan dua kitapları, makaslar, borular, portreler, eski saçlar, karton kutular, kibritler, iğneler uyanıyor. Ruhsuz eşyanın bu uyanışı sırasında

kendilerini yağlı, pis kokulu yorganlarının zırhı altına saklayanlar yalnızca senin amcaların. Kapının davulu boşuna parçalıyor sessizliği... Amcalardan birinin karısı, en kötüsü, "kapı hâlâ çalınıyor" diye fısıldıyor. "Evet ama açan görür gününü" diye kocası karanlıkta yanıt veriyor. "Saat kaç kuzum? Ben de ne derin uyumuşum... Kapı hâlâ çalınıyor." "Evet, ama açan görür gününü..." "Komşular ne der sonra?" "Evet ama açan görür gününü..." "Yalnızca dedikodu yapmamaları için bile açmak gerekirdi... Hâlâ çalınıyor." "Evet ama açan görür gününü..." "Duyulmamış bir alçaklık... Saygısızlık, onursuzluk..." "Evet, ama açan görür gününü..."

Hizmetçi kızların arasında amcanın kaba sesi yumuşuyor. Koyun kokan hayaletler tıpış tıpış yatak odasına gidiyorlar: "Beyefendi, hanımefendi... Kapı çalınıyor..." Ve kerevetlerine, pirelere, uykuya dönüyorlar; kulakları "evet ama açan görür gününü; evet ama açan görür gününü" sesleriyle dolu...

Evin da, da, davulu... Sokağın karanlığı. Köpekler, yıldızların üzerinde bir dam kurmak istiyormuş gibi ulumalarını göğe yükseltiyor. Kolları gümüş şimşeklerin köpüğünde yıkanan, pislik yıkayıcı kadınlar.

"Baba... Baba... Baba..."

Ateş nöbeti içinde babasını, hastanede ölen sütninesini, onu ölürken bile evlerine almayacak olan amcalarını çağırıyordu.

Cara de Angel, elini onun alnına koydu. Hafifçe dokunur dokunmaz, kurtulması olağanüstü, diye düşündü, "âlimin sıcaklığıyla hastalığı geçirebilseydim." Genç bir insanın ölmekte olduğunu gören birinin belirsiz ve garip hoşnutsuzluğu, derinin altındaki etin içinden geçen bir sevgi ürpertisi... Ne yapacağını bilemiyordu. Düşünceleri dua haline girdi. "Göz kapaklarının altına süzülüp merhametli gözlerinin yaşını kurutabilseydim ve bu sürgünden sonra da... Umutlarımızın küçücük kanatlarının rengindeki gözbebeklerinin içine... Tanrı seni kurtarsın... Biz kendini koruyamayanlar sana sığınıyoruz."

"Hayat bir cinayettir... Olağan bir cinayet... İnsan sevince, efendimiz, ver onu bize, bugünden..."

Ona yabancıymış gibi gelen yuvasını düşündü. Yuvası buradaydı, burada Camila'nın yanında, kendi evinin bulunmadığı ama Camila'nın yattığı bu yerde. Ya Camila ölürse?.. Ne olduğu belli olmayan bir acı vücudunu iğneledi. Ya Camila ölürse?

Geçen bir araba her şeyi sarstı. Meyhanenin tezgâhındaki şişeler şangırdadı. Bir kapı tokmağı düştü. Komşu evler sarsıldı. Cara de Angel neredeyse ayakta uyuyacağını korku içinde fark etti. Otursa daha iyi olacaktı. İlaçlarla dolu küçük masanın yanında bir sandalye duruyordu. Oturdu. Saatin hafif tıkırtısı, yağ kokusu, Merced'in hâkimi mutlak İsa'sına ve Candelaria'nınkine adanmış mumların ışığı, masa, mendiller, ilaçlar, şeytanı kovmak üzere kutsal Franciscus'un komşu kadın tarafından eğreti bırakılmış kuşağı, hepsi yavaş yavaş mahvoluyordu; ninni sesleri, zamanla gelip geçen bir çözülme, gevşeme; bir süngerdekinden daha çok deliğiyle ferahlık veren, göze görünmez, yarı sıvı, neredeyse görülebilen, neredeyse katı, düşlerin mavi gölgeleriyle dolmuş bir hoşnutsuzluk...

... Kitarayı tıngırdatan kim?... Küçük kemiklerin kara sözlük içindeki kırılışı. Agronomların şarkısı duyulur duyulmaz küçük kemiklerin karanlık yer altındaki kırılışı... Yaprakların içinde ısıran soğuk. Yeryüzünün bütün delikçiklerinden sonsuz, şeytanca kahkahalar geliyor. "Kahkaha mı atıyorlar, tükürüyorlar mı, ne yapıyorlar?" Gece değil ama yine de onu Camila'dan karanlık ayırıyor; bu ölüm keşmekeşi içinde kafataslarından çıkan kahkahaların karanlığı... Kahkahalar ağızlardan hayvanca dökülüyor ve havada su buharına karışıp bulutlara doğru yükseliyor... İnsan bağırsaklarından çemberler dünyayı kuşatıyor. Uzakta göğü ikiye ayıran insan gözleri... Bir atın kaburga kemikleri fırtınaya keman olmuş... Cara de Angel, Camila'nın cenaze alayını ilerlerken görüyor. Gözleri, siyah arabaların oluşturduğu ırmağın köpüklerinde yüzüyor... Ölü denizin de

gözleri vardı mutlak... Yeşil gözler... Seyislerin beyaz eldivenleri neden karanlıkta dalgalanıyor? Cenaze alayının ardında çocuk kalçalarından bir kemik yığını şarkı söylüyor: "Aydede, aydede!" Neden sürüyor yaşamak?.. Tramvay neden gidiyor?.. Neden herkes ölmüyor?.. Camila mezara girdikten sonra hiçbir şey var olamaz ki, ondan sonra yaşamaya devam eden her şey sahtedir, var olmayan bir şeydir... Daha iyisi gülmeli buna... Kahkahaların eğri kulesi... İnsan gülmeli buna... Kahkahalılarını aramalı. Camila'nın yaşamış olduğu günler toz olmuş... Süprüntüler... Bir ip... Bu sırada Camila... Bir ip... Kirli bir kart... Öyle ya gümrüksüz şarap ve konserve kaçırıp bir Tirol'lünün* dükkânında satan diplomatın kartı... Tüm evren bayram ediyor... Yıkılış... Cankurtaran simitleri... Tüm evren bayram ediyor... Kollarının arasındaki Camila hareketsiz... Karşılaşma... Zangocun elleri... Köşeyi dönüyorlar... Öfke insanı sarartıyor... Ölü solgunluğu, çözülmüş, gevşemiş... Ona neden kolunu vermemeli?.. Kendi dokunma duygusunun örümcek ağları boyunca, bulamadığı kola kadar kayıyor kız... Yalnızca bir ceket kolu var orada... Telgraf tellerinde... Telgraf tellerine bakarken vakit kaybediyor, Yahudiler Sokağı'ndaki bir evden, beş bilinmeyen adam çıkıp yolunu kesiyorlar; beşinin de şakaklarından incecik bir kan deresi akıyor... Camila, posta pullarının yapışkan kokusu içinde umutsuzca savaşıyor... Uzakta Karmel Dağı görünüyor... Cara de Angel, kendine yol açmak için yumruk sallıyor. Artık hiçbir şey görmüyor... Ağlıyor... Kendisini küçük bir tepenin üzerindeki karınca sürüsü gibi insanlardan ayıran ince gölge ağını dişleriyle parçalamaya çalışıyor; orada, palmiyelerin altındaki çadırlarda oyuncaklar, yemişler, bal ve anason pastası satılıyor... Cara de Angel pençelerini gösteriyor... Doğruluyor...

Küçük bir köprünün üzerinden koşarak geçip Camila'ya ulaşıyor, beş bilinmeyen adam yine yolunu kesiyor. "Camila'yı Katolik yortusu için parça parça doğruyorlar" diyerek onlara doğru

* Avusturya'nın bir eyaleti.

yürüyor. "Bırakın tamamen doğranmadan geçeyim. Ölmüş olduğu için kendini savunamaz... Anlıyor musunuz bunu?.. Öyleyse bakın, bakın da görün işte, her gölge bir meyveyi taşıyor, her meyve de Camila'dan bir parça saklamış içine... Gözlerime nasıl inanayım? Onun gömüldüğünü gördüm ve gömülenin o olmadığından emindim. O burada, yortuda; o burada, ayva, mango, armut, şeftali kokan bu mezarlıkta; vücudundan beyaz güvercinler yaptılar onun. İnsanı kendinden geçirecek yazılar taşıyan yüzlerce küçük, pamuk gibi güvercin: 'Beni hatırla', 'sonsuz sevgi', 'her zaman senin', 'beni hiç unutma', 'bana sadık kal...'"

Yoksul yılların bayat ekmeğiyle beslenmiş sesi, trampetlerle davulların gürültüsünde boğuluyordu; insan kalabalığı içinde ayaklarını sürüyen babalar ve onları izleyen çocuklar; çanların bir o yana bir bu yana sallanışı, güneşin kızgınlığı, gün ortasında kör olan mumların sıcaklığı, pırıl pırıl ışıyan en kutsal kap; bunların içinde boğuluyordu sesi... Beş adam bir araya gelip tek vücut oluyorlar... Uzakta çözülüyorlar birbirlerinden. Sodalı su içiyorlar... Soda markası bulunan bir flama, bir elde dalgalanıyor... Patenle kayanlar... Camila, aynı zamanda hem iyiyi hem de kötüyü yansıtan halka açık bir aynanın üzerinde patenlilerin arasından kayarak uzaklaşıyor. Camila, kendini savunarak konuşurken parfüm kokulu sesi yürek parçalıyor: "Hayır, hayır, burada olmaz..." "Neden olmasın burada?.." Kırmızı pantolonlu bir erkek topluluğu, önlerinden geçiyor. Camila onları izliyor... O da kızın ardından yürüyor. Topluluk davulun son sesiyle duruyor... Sayın Başkan ilerliyor... Altın gibi pırıl pırıl... Taram, taram... Seyirciler geri çekiliyor, titriyorlar... Kırmızı pantolonlu adamlar kendi kafalarıyla oynuyorlar... Bravo, bravo... Bir kez daha... Yineleyin. Ne de güzel yapıyorlar... Kırmızı pantolonlular emir veren sese değil, seyircilerin sesine uyup kafalarıyla oynuyorlar, yine... Üç zamanlı bir oyun... Bir! Kafayı çıkarıp tutmak... İki! Kafayı havalara fırlatmak; yıldızlar saçlarını tarayana kadar... Üç! Kafayı elleriyle tutup yerine koymak... Bravo,

Bravo!.. Bir daha. Yineleyin bunu... İnsanın tüylerini diken diken ediyor... Sesler, yavaş yavaş sönüyor... Davullar duyuluyor... Tüm herkes görmek istemediği şeyi görüyor... Kırmızı pantolonlu adamlar kafalarını alıyor, havaya fırlatıyor, düşerken kafaları tutamıyorlar... Kolları sırtlarına bağlanmış iki sıra hareketsiz vücudun önünde kafaları yere düşüp parçalanıyor.

Kapıya hızlı hızlı vurulunca Cara de Angel kendine geldi. Ne de korkunç bir düş... Neyse ki gerçek başkaydı. Cenazeden dönenle, karasabandan kurtulan aynı sevinç içindedir. Kapıyı kimin çaldığını anlamak için kalktı. General ile ilgili bir haber mi, yoksa Başkan'ın acele bir emri mi?

"Günaydın."

Gözde, küçük, pembe yüzlü, uzun boylu bir adamı "günaydın" diye yanıtladı. Cara de Angel'in konuştuğunu duyan adam başını eğdi, gözlük camlarının arasından onu inceledi.

"Özür dilerim, müzisyenin aşçısı olan kadın burada mı oturuyor acaba? Siyah elbiselidir..."

Cara de Angel, kapıyı adamın suratına kapattı. Miyop adam, aramayı sürdürüyordu. Cara de Angel'i karşısında bulamayınca öbür eve yollandı...

"Güle güle Tomasita, dikkatli olun."

"Pazara gidiyorum."

Bu iki ses aynı anda duyuldu. Masacuata, kapının eşiğinde konuşuyordu:

"Gezinti falan mı?"

"Düşündüğün şeye de bak."

"Çalarlar seni sonra."

"Beni kim çalacak?"

Cara de Angel, kapıyı açtı. Cezaevinden dönen Masacuata'ya, "durum nasıl" diye sordu.

"Her zamanki gibi."

"Ne diyorlar?"

"Hiç."

"Vasquez'i gördünüz mü?"

"Şaka ediyorsunuz sanırım... Kendisine sepetle yemek götürüp geri döndüler; sepete dokunulmamıştı bile."

"Öyleyse artık cezaevinde olmasa gerek."

"Dolu sepeti geri getirdiklerini görünce bacaklarım titredi ama bir bey, Vasquez'in çalışmaya götürüldüğünü haber verdi bana."

"Cezaevi müdürü olmasın?"

"Hayır, başka biri; öpmek istedi beni alçak herif"

"Camila'yı nasıl buldunuz?"

"O kendi dünyasında zavallıcık..."

"Kötü bir durum değil mi, çok kötü?"

"Bu hayatı tanımadan öleceği için şanslı yine de... Size acıyorum doğrusu... La Merced'e gidip İsa'ya dua etseniz. Belki o bir yol gösterir... Bu sabah cezaevine gitmeden ona bir mum götürdüm. Sana geldim, dedim ona çünkü sen boşuna hepimizin babası değilsin; kulak vereceksin bana... Küçüğün yaşaması sana, senin gücünü esirgememene bağlı; kalkmadan önce Meryem Anamıza yalvardım, şimdi de aynı dilekle sana başvuruyorum. Sana bu mumu getirip gücünü esirgemeyeceğine inanarak gidiyorum; dileğimi sana hatırlatmak için yakında yine geleceğim."

Cara de Angel, yarı uykuluydu; yüzü anımsadı. Kırmızı pantolonlu adamların arasındaki yargıç, imzasız bir mektubu sallıyor, mektubu öpücüklere boğuyor, yalıyor, yiyor, kusuyor, sonra yeniden yiyordu...

27
Sürgüne Giden Yol

General Canales'in atı, eyerin üzerinde yorgunluktan bitmiş, hareketsiz bir külçe gibi duran binicisiyle kör bir tırıs tütturmuş gidiyordu. Fundaların üzerinden kuşlar uçuyordu; uyku ve yorgunluğa yenik düşmeden önce binici, nasıl gidiyorsa, bir yükselip bir alçalarak, bir yükselip bir alçalarak, bulutlar da dağların üzerinden öyle geçiyordu. General yürünemeyecek kadar bozuk yollarda atını, serinleyip daha hızlı gitsin diye taşlarla kaplı dere yataklarından geçiriyordu; biraz sonra da sellerin sürüklediği çakıllarla kaplı ve uçurumdan aşağı taşların yuvarlandığı yamaçlara tırmandırıyordu; sonunda cadı ve eşkıya hikâyelerini anımsatan keçi yolları boyunca dikenli çalılarla dolu fundalar arasından sürüyordu.

Gece dilini çıkarmıştı. Bir mil boyunca ıslak toprak. Bir gölge, General'i eyerinden kaldırdı, onu bırakılmış bir kulübeye götürdü ve sessiz kayboldu. Ama biraz sonra yine döndü. Mutlaka cırcır böceklerinin cır cır cır cır öttüğü yere gitmiş olacaktı... Bir süre barakada kaldı, yine duman gibi kayboldu. Ama hemen geri döndü... Geldi, gitti, geldi, gitti. Bir şey bulmuş da onu haber verecekmiş gibi gidiyor sonra da bulduğu şeyin burada olup olmadığına inanmak istiyormuş gibi geri dönüyordu.

Sonunda gölge kulübede kaldı. Rüzgâr, ağaçlarda daldan dala atlıyordu. Gün, yıldızları okumayı öğrenen kurbağaların gece dersleri biterken ağarıyordu. Keyifli bir sindirim. Işığın beş duyusu. Gün doğarken uyuyan binicinin düzenli soluğundan etkilenerek kulübenin kapısında büzülmüş oturan adamın

gözlerinde eşyalar şekillenmeye başlamıştı. Daha dün gölgeden başka bir şey değildi; bugünse insan... General'i eyerin üzerinden alan adamdı bu. Sabahın alacakaranlığında bir ateş yaktı. İsten kararmış büyük ocak taşlarını çaprazlamasına yerleştirip bir çam dalıyla külü eşeledi. Bir sopa ve yaş odunla ateşi tutuşturdu. Yaş odun rahat yanmaz. Bir papağan gibi öter, terler, büzülür, güler ve ağlar. Binici uyanmıştı; gördüğü şeyden duyduğu korkuyla donup kalmıştı; kendi kendisinden bile çekinerek, tabancası elinde, hayatını, ödetebileceği kadar pahalı ödetmek kararıyla kapının eşiğine dikildi. Beriki, tabancanın namlusundan hiç korkmaksızın, kayıtsız bir hareketle, ateşin üzerinde suyu kaynamakta olan kahve ibriğini gösterdi. Binici buna aldırmadan dikkatle yaklaştı. Ev kuşkusuz erlerle çevrilmişti ama bakınca yalnızca pembe buğusuyla geniş ovayı gördü. Alabildiğine genişlik. Mavi gök. Ağaçlar. Bulutlar. Tatlı kuş sesleri. Katır bir incir ağacının altında uyumaktaydı. Gördüğü şeyin gerçek olduğuna inanmak için gözünü bile kırpmadan olduğu yerde kaldı, kulak kabarttı. Duyduğu yalnızca kahve ibriğine dökülen tozşekerin ancak işitilebilen çıtırtısı, kuşların düzenli konseri ve geniş bir ırmağın tatlı tatlı akışıydı.

Kendisini geçen akşam eyerden kaldırmış olan adam, "hükümet adamı olmayasın sakın" diye fısıldayarak sırtıyla bir mısır yığınını saklamaya çalıştı.

Binici adamı görmeye çalıştı. Fincanı dudaklarından ayırmaksızın başını yavaş yavaş soldan sağa çevirdi.

Adam sevincini gizleyerek "Tatita"* diye mırıldandı ve gözlerini yorgun bir köpeğin bakışıyla odada gezdirdi.

"Mülteciyim ben..."

Adam artık mısır yığınını saklamadı, fincanına yeniden kahve koymak üzere biniciye yaklaştı. Canales duyduğu acıdan konuşamıyordu.

---

* Kızılderililerin beyazlarla konuşurken saygı belirtisi olarak kullandıkları, babacık anlamında söz.

"Ben de öyleyim bey; biraz mısır çaldım da ondan kaçıyorum. Ama hırsız değilim. Toprak benimdi, katırlarımla birlikte çaldılar toprağımı benden."

Kızılderili'nin söyledikleri General'i ilgilendirmişti; hırsız olmadan nasıl hırsızlık edildiğini anlattırdı.

"Çalmak alışkanlığım olmaksızın nasıl çalmaya başladım anlatayım da öğrensin bey... Sen beni böyle, şimdiki gibi görmeden önce buraya çok yakın bir yerde bir parça toprağım, sekiz de katırım vardı. Evim, karım, oğullarım vardı; böyle senin gibi de onurlu bir adamdım..."

"Peki sonra?.."

"Üç yıl önce Sayın Başkan'ın doğum yıldönümünde bir komiser geldi, katırlarımla çam odunu getirmemi söyledi. Odunu taşıyıp getirdim bey, başka ne yapabilirdim ki?.. Hayvanlarımı görünce yakınlarıma haber vermeden beni hapsetti, hayvanları da bir melez olan belediye başkanıyla bölüştü. Çalışarak edinmiş olduğum şeyleri geri almak istedim; sövdü, bir ahlaksız olduğumu, ağzımı tutmazsam zincire vurduracağını söyledi. Komiser Bey, bana ne isterseniz yapabilirsiniz ama bu katırlar benim, dedim. Daha fazla konuşamadım bey, çünkü palaskasını kafama öyle bir indirdi ki az daha ölüyordum."

Gözden düşmüş eski savaşçının kırçıl bıyığının altında adamın derdine ortak olduğunu gösteren acı bir gülümseme belirdi. Kızılderili, sesini yükseltmeden, aynı tonda devam etti: "Hastaneden çıkınca oğullarının cezaevine götürüldüğünü, üç bin peso karşılığında serbest bırakılacağını haber aldım. Oğullarım küçüktü. Komutana koşup oğullarımı askere yollamamasını, cezaevinde tutmasını rica ettim, üç bin pesoyu vermek için toprağımı ipotek edeceğimi söyledim. Gittiğim başkentte bir avukatla bir de bey, toprağıma karşılık bana üç bin peso verileceğini gösteren bir senet yaptılar. Bana öyle okudular ama kâğıtta başka şey yazılıymış. Bir süre sonra adliyeden bir memur gelip toprağımdan çıkmamı emretti, toprağın artık benim

olmadığını, üç bin pesoya o yabancıya sattığımı söyledi. Doğru değil, diye yemin ettim Tanrı adına; ama bana inanmayıp avukata inandılar, toprağımdan çıkmak zorunda kaldım; üç bin pesoyu aldıkları halde oğullarım da askere gönderildi, biri sınırda öldü, öbürü kaçtı gitti, ölmüşten farksız. Anaları da, karım yani sıtmadan öldü. İşte bey, hırsız olmadığım halde çalıyorum, beni sopalarla öldürüp hapse atacak olsalar da çalıyorum."

"Ve ordumuz da bunu savunuyor demek..."

"Ne dedin, Tatita?"

Yaşlı Canales'in ruhunda, haksızlık karşısındaki iyi kalpli insanın öfke fırtınaları esmekteydi. Ülkesinin durumuna öyle üzülüyordu ki sanki kanı pıhtılaşıyordu. Duyduğu acı önemsiz gibi görünüyordu ama kemiklerinin iliğine, saçlarının köküne, tırnaklarının, dişlerinin dibine işliyordu. Acı gerçek: Başıyla değil de asker kasketiyle düşünmüş olmak... Bir eşkıya çetesinin, bir vatan hainleri çetesinin ayakta durması için hizmet etmek, işinden olmaktan, açlıktan ölmekten çok daha acı ve utanç veren bir şeydi. Ülküsüne, ülkesine, milletine ihanet eden hükümetlere bağlı kalmamızı biz askerlerden ne hakla istiyorlar?..

Kızılderili, söylediklerini hiç anlamadan, General'i yabancı bir tanrıymış gibi gözden geçiriyordu.

"Tatita, git artık... Atlı polis gelir neredeyse."

Canales Kızılderili'ye, onu başka ülkeye götürmeyi önerdi; o da, evsiz barksız, köksüz bir ağaçtan farksız olduğu için kabul etti. Ödül, yerindeydi.

Kulübeden ateşi söndürmeden ayrıldılar. Funda bıçağıyla çalılıklar arasından yol açtılar. Bir jaguarın ayak izleri, önlerinde gözden kayboluyordu. Gölgeler. Dünya. Gölgeler. Işık. Yapraklar. Kulübe arkalarında bir meteor gibi parıldıyordu. Öğle vakti. Kıpırtısız bulutlar. Umutsuzluk. Ak körlük. Taşlar, gittikçe çoğalan taşlar, tropik. Eksilen saatler, devamlı devamlı, devamlı sıcak.

General güneşe karşı korunmak için mendilini ensesine koymuştu. Yanında katıra ayak uydurmuş Kızılderili yürüyordu.

"Bütün gece yürürsek yarın sabah erkenden sınıra varırız sanırım. Anayola çıkmayı göze almamız gerek, çünkü Aldeas'ta tanıdıkları yoklayacağım..."

"Tatita, askerin geçtiği yolda ne işin var? Atlı polis her an karşına çıkabilir."

"Gereken şey yalnızca cesaret... Arkamdan gel... Hiçbir şey göze alamayan hiçbir şey kazanamaz; tanıdıklarım bize çok yararlı olabilir."

"Yok be Tatita."

Ve sıçrayarak ekledi Kızılderili: "Duyuyor musun Tatita, duyuyor musun?"

Bir at tepinmesi duyulmuş ama rüzgâr kesildiği için sanki biniciler dönmüş gibi yeniden uzaklaşmıştı.

"Kes sesini..."

"Devriye. Tatita, ne dediğimi biliyorum ben; Aldeas'a varmak için dolambaçlı bir yol da olsa bu yönde ilerlemekten başka seçeneğimiz kalmıyor."

General, Kızılderili'nin arkasından dar bir yola saptı. İnmek ve katırı çekerek aşağı indirmek zorunda kaldı. Boğazın darlığı karşısında şaşkına döndükçe bir sümüklüböcek kabuğunun içindeymişler gibi kendilerini güvenlikte hissediyorlardı. Birden karanlık bastırdı. Ölü boğazın uçurumunda karanlık artmıştı. Huzur veren rüzgârın sonsuz esintisi içinde kuşlarla ağaçlar esrarlı işaretler gibiydi. Biraz önce geldikleri yerden dörtnala geçen devriyeyle ilgili olarak görüp bilebildikleri şey yıldızlara doğru yükselen kırmızımsı bir toz bulutuydu.

Bütün gece yol almışlardı.

"Sırttan aşağı Aldeas'ı göreceğiz bey..." Kızılderili, General'in tanıdıklarına onun geldiğini bildirmek için katırla önden gitti. Bunlar ömürlerini dualarla oruçlar, boyun ve kulaklarda sancılar, yüz, omurga ve kaburga kemiklerinde

ağrılarla geçiren üç evlenmemiş kız kardeşti. Haberden şaşkına dönmüşlerdi. Az kalsın bayılıyorlardı. General'i yatak odasında kabul ettiler. Salonda kendilerini rahat hissedememişlerdi. Köylerde konuklar bir eve ayak basınca "Ave Maria", "Ave Maria" diye mutfağa kadar bağırır. General yavaş yavaş ve sakin bir sesle onlara başına gelen felaketi anlattı. Kızından söz ederken gözünün yaşını da sildi. Dertlenen üç kız kardeş, ağladılar, dahası bir süre kendi sancılarını, büyük yas tuttukları analarının ölümünü bile unuttular.

"Kaçmanızı sağlayacağız, hiç değilse sınırı geçmenizi. Gidip komşulara soracağım... Her çeşit kaçakçılıkla kimin ilgilendiğini öğrenmemiz gerek. İşe yarar tüm geçitlerin kollanmakta olduğunu biliyorum."

Böyle konuşan en yaşlıları, soran gözlerle kız kardeşlerine bakmaktaydı.

"Biz de kız kardeşimiz gibi kaçmanın en iyi şey olduğuna inanıyoruz. Size biraz yolluk gerekli; gidip hemen getireyim."

Korkudan dişinin ağrısı bile geçmiş olan ortancanın sözlerine en gençleri yanıtladı.

General üç kız kardeşe teşekkür edercesine baktı. Onun için yaptıkları ödenecek şey değildi; usulca, kendilerini rahatsız ettiği için özür diledi.

"Bir de bu eksikti General..."

"Böyle söylemeyin General."

"Sizin iyiliksever insanlar olduğunuzu biliyorum ama tüm gün evinizde kalmakla sizi tehlikeye atacağını da biliyorum..."

"Aman dostlar... Düşünün bir, anamızın ölümünden bu yana..."

"Anneniz neden öldü söyler misiniz?"

En yaşlıları, "kız kardeşim anlatır size, bizim işimiz var" dedi ve inledi.

Ortancaları, mutfakta yolluk için domuz etiyle tavuk hazırlıyordu.

"Kendisini başkente götüremedik, burada da hastalığının ne olduğu anlaşılamadı; bunun ne demek olduğunu bilirsiniz General. Hastaydı, hasta... Zavallı kadıncağız... Öleceği sırada bizi yeryüzünde böyle yapayalnız bırakacağı için ağlamıştı; öyle ya... Düşünün bir, doktora vermek için yeteri kadar paramız bile yok, çünkü on beş vizite için bu evin değeri kadar para istiyor; bize babamızla anamızdan kalan biricik şey de bu ev. İzin verin, uşağınız bir şey ister mi bakayım."

En gençleri gittikten sonra Canales uykuya daldı.

"Bir şey mi istiyorsun oğlum?"

"Çok sıkıştım, nereye gidebilirim söyle lütfen..."

"Şu aşağıda, görüyorsun ya işte, arabaların orada..."

General'in uykusu köydeki barış havasıyla örülüyordu. Ekilmiş tarlaların sessizliği, yeşil çayırların, çiçeklerin yumuşaklığı. Sabah, acıların saçma yağmuruna tuttukları kekliklerin korkusuyla, rahibin kutsal suyla ıslattığı bir gömülmeyle, kendini mutlu sanan genç bir boğanın yürümesiyle sürüp gitmekteydi. Yaşlı kadınların avlusundaki güvercinlikte önemli şeyler oluyordu: Herkesi baştan çıkaran çapkının ölümü, bir evlenme ve güneş altında da otuz çiftleşme... Onlar için hiç de önemli olmayan şeyler.

"Neredeyse hiçbir şey" diye gurulduyordu güvercinler küçücük evlerinin pencereleri altında. "Neredeyse hiçbir şey..."

Üç kız kardeş, General'i saat on ikide uyandırdılar. Tavuklu pilav. Et suyu. Fasulye. Muz. Kahve.

"Ave Maria..."

Polis komiserinin sesi, yemeği yarıda kesti. Kız kardeşler sararıp ne yapacaklarını bilemedi. General kapının ardına saklandı.

"Korkmayın böyle yavrularım; yedi başlı ejder değilim ya ben. Ben sizlerden o kadar hoşlanırken siz benden niçin korkuyorsunuz bakayım?"

Üç kız kardeşin dili tutulmuştu.

"Bir buyurun, oturun bile demiyorsunuz."

Kızların en genci, köyün en yüksek kişisine bir sandalye verdi.

"Teşekkür ederim... Sizinle yemek yiyen kim? Üç dolu tabakla bir de dördüncü tabak görüyorum..."

Üçü birden General'in tabağına baktı.

"Şey, doğrusu" diye kekeleyen en yaşlıları, şaşkınlıktan parmaklarını büktü.

Ortanca yardım etti: "Nedenini söyleyemedik size, annemiz öleli beri kendimizi yalnız hissetmemek için tabağını sofraya koruz hep..."

"Büyücü oldunuz anlaşılan."

"Size nasıl hizmet edebiliriz Sayın Komutan?"

"Tanrı sizden razı olsun... Ama karım biraz önce kotardı yemeğimi, daha siesta da yapmadım, çünkü İçişleri Bakanlığı'ndan telgraf geldi; doktorun hesabını ödemezseniz size karşı harekete geçmemi emrediyor..."

"Fakat Sayın Komutan, bu haksızlık... Bunun ne kadar haksız olduğunu siz de bilirsiniz."

"Belki... Ama Tanrı'nın emrettiği yerde şeytana susmak düşer."

Gözleri yaşlı, "kuşkusuz" diye yanıtladılar.

"Başınıza dert açacağım diye üzülüyorum ama siz de biliyorsunuz: Ya dokuz bin peso ya ev ya da..."

Komiserin dönüşünden, onlara sırtını, kocaman sırtını çevirişinden, doktorun nasıl iğrenç bir karara vardığı anlaşılıyordu.

General, ağladıklarını duyuyordu. Evin kapısını kapayıp ağır sürgüyü sürdüler; komutan döner diye korkuyorlardı. Tabaklarına damla damla gözyaşları dökülüyordu.

"Hayat ne kadar da acı, General. Bu ülkeyi bırakıp bir daha hiç dönmeyecek olan siz, mutlu sayılırsınız."

Canales, "peki sizi neyle korkutuyorlar" diye en yaşlılarının sözünü kesti; o da gözünün yaşını silmeksizin kız kardeşlerine döndü: "İçinizden biri anlatsın..."

"Anamızın mezarını açmak istiyorlar" diye kekeledi en gençleri.

Canales yemeği bırakıp üç kız kardeşe baktı: "Nasıl?"

"Duyduğunuz gibi General, anamızın mezarını açmak istiyorlar."

"Olur alçaklık değil..."

"Anlat ona..."

"Köyümüzün doktoru kadar alçak bir herif olmadığını bilmelisiniz General. Öyle olduğunu söylemişlerdi bize ama yaşadıklarınızdan bunu daha iyi öğrendik... Tuzağına düştük işte, daha ne olsun... Bu kadar kötü insanların var olabileceğine insan inanamıyor."

"Birkaç kırmızıturp daha ister misiniz General?"

En yaşlıları tabağı uzattı, Canales turp alırken en gençleri anlatmayı sürdürdü: "Tuzağa düştük. Saman altından su yürütüp bir ağır hastaya baktığının her seferinde bir çukur açtırıyor; hastanın yakınları mezarı en son dakika düşünüyorlar tabii. Anamız öldüğünde de öyle oldu; annemizi gömmeyeceklerini söylediler bize; bu yüzden onun açtırdığı bir çukurda yer almak zorunda kaldık. Bununla kendimizi nasıl bir tehlikeye attığımızdan haberimiz yoktu tabii."

"Çaresiz kadınlar olduğumuzu da görünce..." En yaşlılarının sesi hıçkırıklarla boşandı.

"Sözün kısası General, bize hesabı gönderdiği gün az kalsın düşüp bayılıyorduk üçümüz de. On beş viziteye karşılık dokuz bin peso ya da bu ev; anlaşılan evlenmek istiyor."

"Parayı ödemezsek, dedi kız kardeşime, ah, ne korkunç; pisliğimizi çukurundan çıkarmanın çaresine bakmalıymışız."

Canales yumruğunu masaya indirdi: "Pis ağızlı herif..."

Bir daha indirdi; tabaklarla çatal bıçaklar şangırdadı; yalnız şu doktor denen düzenbazı değil de ülkesine ayıp üzerine ayıp getiren tüm toplumsal düzeni boğmak istercesine açıp kapadı yumruğunu. Demek bunun için cennet öneriyor düş-

müşlere Tanrım, diye düşündü, bu alçakların her şeyini hoş karşıladıkları için. Hayır, yine de hayır... Şantajcıların egemenliği artık yetti... Aşağıdan yukarıya, yukarıdan aşağıya doğru, enine boyuna bir ihtilal yapmaya yemin ederim; halk tüm sömürücülere, tüm diplomalı zevk ve sefa düşkünlerine, tarlaları işlemeleri gereken boş gezenlere başkaldırmalı. Hepsi birden bu şeyi yıkmalılar, yıkmalılar... Bir kukla, başından oluncaya kadar...

Kaçış, dost bir kaçakçıyla anlaşmaya varılarak gecenin onu için kararlaştırılmıştı. General birkaç mektup, kızına da acele bir haber yazdı. Kızılderili, mektupları teslim etmek üzere anayoldan gidecekti. Uğurlama olmadı. Nallarına bez dolanmış atlar uzaklaştı. Üç kız kardeş, karanlık yolun gölgesinde duvara yaslanmış ağlıyorlardı. Anayola saptığı sırada bir el Canales'in atını tuttu. Sürüyen adımlar duyulmuştu.

"Öyle korktum ki" diye inledi kaçakçı; "soluğum kesiliyordu az kalsın ama tehlike yok, doktorun sevgilisine serenat yaptıracağı yere doğru ilerleyen birkaç kişi yalnızca."

Evlerin, ağaçların ve bir pencerenin altında duran beş adamın gölgesi, sokağın bitiminde ışıyan bir meşalenin yeşil alevinde yaklaşıp uzaklaştı.

General elinde tabancasıyla, "doktor hanginiz" diye sordu.

Kaçakçı atını durdurttu, kolunu kaldırdı, parmağıyla kitara çalan adamı gösterdi. Bir tabanca sesi havayı yırttı; bir adam hevenginden kesilmiş bir mum gibi yere düştü.

"Tanrım... Ne yaptınız... Kaçalım... Çabuk, yakalanmadan... Gelin... Çabuk... Basın mahmuzları..."

Canales, "bunu hepimiz yapmalıydık, bu ülkeyi kurtarmak için" diye yanıtladı, sesi dörtnala giden atların gürültüsünde kayboldu.

Atların nal sesleri köpekleri, köpekler tavukları, tavuklar horozları, sonunda horozlar da neşesiz esneyip büyük bir umutsuzluk içinde hayata başlayan insanları uyandırdı...

Serenat yapan şarkıcılar doktorun cesedini kaldırdılar. Yakındaki evlerden fenerli adamlar koşuştu. Sevgilisi, korku ve şaşkınlık içinde ağlayamıyordu; elinde bir Çin feneri, yarı çıplak, ölü gibi sapsarı, ölümlü gecenin karanlığına bakıyordu.

"Irmağa vardık General, şimdi karşıya ulaşacağınız yerden, ancak sapına kadar erkek olanlar geçebilir, bilmiş olun..."

Doru bir at üzerinde kaçakçıyı izleyen General, "korkunun sözünü eden mi var" diye sordu.

"Doğrusu, arkasından birisinin izlediğini sanınca Herkül gücüne sahip oluyor insan... Birbirimizi kaybetmememiz için hemen ardımdan gelin."

Çevreleri pusluydu; hava bazen ılık, bazen da cam gibi soğuk oluyordu. Irmak dar boğazda gümbürdüyordu. Kaçakçı, dönüşte yeniden almak üzere hayvanları belirli bir yere bağladı. Sular, gölgelerin arasından göğün yıldızlarını yansıtmaktaydı. Irmağı aşağılara doğru izleyen garip bitkiler... Yeşil lekeli ağaçlar, içyağı renginde gözler, beyaz dişler. Durgunlaşmış su kıyıda tatlı tatlı kaynıyordu; yağlı, kurbağa kokuluydu...

Kaçakçı ile General, ellerinde tabancaları, hiç konuşmaksızın, adadan adaya sıçramaktaydı. Gölgeleri onları timsahlar gibi izliyordu. Böcek, bulutları sokup duruyordu. Rüzgârda kanatlanmış zehir. Deniz kokusu vardı, deniz içinde bir cengelin balık ağı kokusu, tüm balıkların, denizyıldızlarının, mercanların, yıldız mercanlarının, dar geçitlerin ve akan suların kokusu...

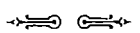
Uzun polip salyaları başlarının üzerindeki son hayat belirtileri gibiydi. Hayvanlar bile bu yerlere yanaşmayı göze alamıyordu. Canales, halkın ruhu gibi her şeyi yerle bir eden bu korkutucu gizli doğanın ortasında başını döndürüp duruyordu. Kesinlikle insan eti tatmış bir timsah, kaçakçıya saldırdı; adam sıçrayarak kendini kurtarmaya ancak vakit bulabildi. Ama General kaçamadı. Kendini daha iyi savunabilmek için geride kalmak istemiş, ne var ki ikinci bir canavarın açılmış gırtlağıyla

kendini beklediğini görünce yıldırım çarpmış gibi olmuştu. Karar anı. General'in sırtından bir ölüm ürpertisi geçti. Suratı kaskatı kesildi. Konuşamıyordu. Parmaklarını kıvırdı. Gümbürdeyen üç silah sesi duyuldu ve Canales, yolunu kapamış olan hayvanın yaralanıp kaçmasından yararlanarak zarar görmeden bir öteki adaya atladığı sırada, silah sesleri yansıdı. Kaçakçı da ateş etmişti. Korkudan kurtulan General, adamın elini sıkmak için acele edince kaçakçının çevresinde salladığı sıcak namlu parmaklarını yaktı.

Sınırda ayrıldıklarında sabah oluyordu. Tarlaların zümrüt yeşili üzerinden, kuşları bir orkestraya dönüştüren sık ağaçlıklı dağların üzerinden, balta girmemiş ormanın üzerinden, sırtlarındaki hazineleriyle timsahlar gibi bulutlar geçiyordu.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HAFTALAR, AYLAR, YILLAR

28
KARANLIKTA KONUŞMA

Birinci ses: "Bugün ne günlerden?"

İkinci ses: "Gerçekten de, bugün günlerden ne?"

Üçüncü ses: "Dur bir dakika, beni cuma günü tutuklamışlardı: Cuma... Cumartesi... Pazar... Pazartesi... Pazartesi... Peki ama ben ne zamandan beri buradayım... Gerçekten bugün ne günlerden?"

Birinci ses: "Sanırım... Siz farkında değil misiniz?.. Sanki uzakta, uzakta ötelerdeymişiz gibi..."

İkinci ses: "Eski mezarlığın bir çukurunda unuttular bizi, süresiz gömülü..."

Üçüncü ses: "Böyle konuşmayın..."

İlk iki ses: "Böyle konuşmayalım."

Üçüncü ses: "Ama susmayın ne olur... Sessizlik korku veriyor bana; korkuyorum; karanlıktan çıkan bir el beni boğmak için boynuma sarılıyor sanki."

İkinci ses: "Hey Tanrım, konuşsanıza canım... Kentten bir şeyler anlatın bize; en son siz gördünüz. Ne yapıyor insanlar? Durum nasıl... Bazen bana öyle geliyor ki kent de bizim gibi karanlığa gömülmüş, yüksek duvarların arasına sıkışmıştır, caddeler kışın kirine batmıştır. Siz de aynı şeyi hissettiniz mi bilmem; ben her kış sonu, acaba sokağın kiri çamuru yine temizlenmez mi diye düşünerek üzülürdüm. Kahrolası bir açlık duygusuna kapılıyorum kentten söz açınca, Kaliforniya elmalarını şehvetle özlüyorum..."

Birinci ses: "Aşağı yukarı..."

İkinci ses: "Benim haberim yok."

Birinci ses: "Aşağı yukarı şey olmalı..."

Üçüncü ses: "Konuşun, konuşun hep... Susmayın, hiç susmayın... Sessizlik korku veriyor bana, korkuyorum; karanlıktan çıkan bir el beni boğmak için boynuma sarılıyor sanki."

Ve korkudan boğulur gibi bir sesle devam ediyordu: "Söylemek istemiyordum ama kırbaçlanacağız diye korkuyordum..."

Birinci ses: "Ağzını yırtmayayım senin... Kırbaçla dövülmek korkunç bir şey olsa gerek..."

İkinci ses: "Acısını bir tadan yaşamı boyunca unutamaz."

Birinci ses: "Yalan bu anlattıklarınız... Susun..."

İkinci ses: "Bizim kilise memuru için her şey yalan..."

Birinci ses: "Yok canım... Kafanızın tahtası eksik sizin."

İkinci ses: "Kilise memuruna yabancı olanların her söylediği yalan oluyor demek istedim."

Üçüncü ses: "Konuşun, konuşun hep... Susmayın, hiç susmayın... Sessizlik korku veriyor bana, korkuyorum; karanlıktan çıkan bir el beni boğmak için boynuma sarılıyor sanki."

Fakülte öğrencisiyle kilise memuru, dilencilerin geceyi geçirmek zorunda oldukları zindandaydılar hâlâ. Şimdi avukat Abel Carvajal da yanlarındaydı.

Carvajal anlatıyordu: "Benim tutuklanmam bana göre çok garip bir durumda gelişti. Sabah ekmek almaya giden hizmetçi kız, evin erler tarafından kuşatılmış olduğu haberiyle geldi. Karıma söyledi bunu, karım da bana; ama ben aldırmayıp erler bir içki kaçakçısını tutuklamak istiyorlar sandım. Tıraşımı bitirdim, yıkandım, kahvaltı ettim, gidip Sayın Başkan'ı kutlamak üzere giyindim. Süslenip püslenmiştim... 'Günaydın bay meslektaş' diyerek evimin kapısında, rastladığım tören üniformasını giymiş Askeri Yargıç'ı selamladım. Ben de tam size geliyordum, dedi; 'çabuk olun, vakit geçti bile'. Yanında yürüyordum, evimi neden erlerin çevirmiş olduğunu bilip bilmediğimi sordu. Hayır, dedim. Öyleyse ben söyleyeyim yavrum, dedi, 'sizi tutuklamak için geldiler'. Yüzüne bakınca şaka etmediğini anladım.

Derken bir subay kolumdan yakaladı, erlerin ortasında buraya getirildim, sırtımda redingot, başımda silindir şapka, bu zindana atıldım."

Bir süre sonra sürdürdü: "Şimdi de siz konuşun. Sessizlik korku veriyor bana, korkuyorum..."

"Tanrım, bu da nesi" diye bağırdı fakülte öğrencisi, "kilise memurunun başı değirmen taşı gibi buz kesmiş."

"Bunu söylemenin sebebi ne?"

"Ona dokunuyorum da ondan, hiçbir şey hissetmiyor artık, sanki..."

"Ben değilim o, dinleyin bakın nasıl konuşuyor..."

"Kim canım? Siz misiniz, avukat bey?"

"Hayır..."

"O zaman... O zaman bir ölü var burada."

"Ölü değil, benim..."

Peki ama siz kimsiniz, diye sordu fakülte öğrencisi, "buz gibisiniz."

Zayıf bir ses: "İçinizden biri..."

İlk üç ses: "Aa..."

Kilise memuru, Carvajal'a, uğradığı haksızlığın hikâyesini anlatıyordu:

"Kilisenin rahipler odasından geliyordum"; kendini rahipler odasından gelirken görüyor, sönmüş ödağacı çanaklarının, eskimiş tahtanın, süs yaldızlarının, ölü saçlarının kokusunu duyuyordu; "kilisenin tam ortasından geçmiş" ve kendisini, kutsal takdis töreninin ağırlığı, ışıkların hareketsizliği ve sineklerin hareketliliği içinde kilisenin tam ortasından geçerken görüyordu; "bir meslektaşın emri üzerine, o bakirenin artık geçmiş olan ölüm töreniyle ilgili duyuruyu kaldırmıştım ama şanssızlığıma bakın ki okuyup yazmam yok çünkü, bu duyuru yerine yanlışlıkla Sayın Başkan'ın annesinin doğum yıldönümüyle ilgili kutsal takdis duyurusunu kaldırmıştım ve beni tutuklayıp ihtilalci olduğum savıyla bu zindana attılar."

Orada bulunmasının nedenini söyleyemeyen yalnızca fakülte öğrencisiydi. Yorgun ciğerlerini konuşmaya zorlamak ülkesini kötülemekten daha az acı veriyordu. İyi olan her şeyi bir yıkılış içinde gördüğünü, cesetlerin arasında bir ışık parıltısı sezdiğini ve yerine başka şey koymaksızın kalbindeki usul inanç titreşimini söndürdüklerini, pencerelerinden aydınlık gelmeyen bir okulda gözlerini dünyaya açtığını unutabilmek için vücudundaki ağrılarla keyiflenmeye çalışıyordu: Karanlık, kaos, şaşkınlık, hadım edilmiş bir kimsenin yıldızlara uzanan melankolisi ve yavaş yavaş, çığniyormuş gibi kurban edilmiş kuşakların şiirini okuyordu:

Demirlemek üzereyiz hiçliğin limanına,
gözlerin direğinde ışık yok,
gözyaşından ıslanmış ve tuzlu,
gemiciler gibi sefer sonrası.

Ağzındır hoşuma giden yüzünde,
öpsene, el eleydik daha dün...
Ah, boşuna, boşuna tekrarlıyor bu hayat
soğuk soğuk atışını kalplerin...

Heybe yırtık, petek kırık,
Kaçışmıyor tüm arılar
ateşlenmiş kurşun gibi odada.
Rüzgârgülü, tek yaprağı bile yok...
Ve bir kalp ki kanatlanır mezarda.

Ah ri-ri-ri araba, gidersin de gidersin...
Aysız gece, tırıstadır atların,
başlıkları altına dek gül dolu,
mezarlıktan çıktılar mı bir kere
yıldızlardan gelir gibi gelirler.

Ah ri-ri-ri araba, gidersin de gidersin,
ip gibi gözyaşları, ri-ri-ri,
tüyden kaşlar arasında, ri-ri-ri...
Ağaran gün yıldızlarda bulmaca,
yoldan çıkmış hayaller hep kaçmada,
ve hem erken hem dünyadan uzakta...
Köpürüyor gözyaşı dalgaları enginde,
varmak için kirpiklerin yanına.

"Konuşun, konuşun hep" diye yalvarıyordu Carvajal uzun bir zaman sustuktan sonra; "konuşun hep..."

"Özgürlük üstüne konuşalım" diye fısıldadı fakülte öğrencisi.

"Ne buluş" diye söze karıştı kilise memuru; "cezaevinde özgürlükten dem vurmak..."

"Peki ya hastalar, onlar hastanede sağlık üstüne konuşmazlar mı?"

Dördüncü ses kekeledi: "... Özgürlük umudu yok arkadaşlar; Tanrı istediği sürece bunu çekeceğiz, lanetlendik biz. Yurdun iyiliği için kafa yoranlar uzaklarda artık; kimileri yabancı evlerden dilenmede, kimileri de yok olup giden yığınların yattığı mezarlarda... Günün birinde sokaklar bu ürküntüyle dolup taşacak. Daha şimdiden ağaçlar eskisi kadar yemiş vermiyor. Mısır beslemiyor artık. Hava gittikçe çekilmez oluyor. Uyku yenilemiyor insanları, su ferahlatmıyor artık. Salgın hastalık vebayı, veba salgın hastalığı izliyor: Yakında bir deprem her şeye son verir. Ulusumuz lanetlenmiştir diyorum. Gök gürültüsü gibi bağırıyor yukarıdaki sesler: 'Alçaklık', 'acımasızlık', 'haksızlık yardakçıları'... Cezaevi avlularının duvarlarında, katil kurşunlar yüzlerce başı darmadağın ediyor. Sarayın mermer levhaları suçsuzların kanından ıslanmış. Gözler nerede arasın özgürlüğü?"

Kilise memuru: "En büyük güç Tanrı'da..."

Fakülte öğrencisi: "Yanıt vermedikten sonra niçin..?"

Kilise memuru: "Onun kutsal isteği budur da ondan..."

Fakülte öğrencisi: "Vah vah, ne yazık..."

Üçüncü ses: "Konuşun, konuşun hep; susmayın, hiç susmayın; sessizlik korku veriyor bana, korkuyorum, karanlıktan çıkan bir el beni boğmak için boğazıma sarılıyor sanki..."

"Daha iyisi dua edelim..." Kilise memurunun sesi zindanın havasını Hıristiyan ayetleriyle dolduruyordu. Komşularınca liberal ve rahip düşmanı tanınan Carvajal, mırıldanıyordu: "Dua edelim..."

Öğrenci kendini savunuyordu: "Dua ne olacak? Dua falan etmeyelim... Şu kapıyı atıp ihtilali desteklemeye çalışalım."

Göremediği iki kol onu sımsıkı yakaladı; yanağını gözyaşlarından ıslanmış bir sakalın gıdıkladığını duydu.

"San José de los İnfantes'in yaşlı öğretmeni, rahat ölebilirsin artık; gençliği böyle konuşan bir ülkede her şey kaybolmuş değildir."

Üçüncü ses: "Konuşun, konuşun hep, devam edin konuşmaya..."

29
Savaş Divanı

Canales ile Carvajal hakkında sadakatsizlik, bozgunculuk ve ihanet ithamlarıyla açılan ve ağırlaştırıcı nedenlerle de yüklü olan dava bir defada okunması imkânsız sürüyle cilt doldurmuştu. Yemin verdirilmiş on dört tanık, 21 Nisan gecesi dini bütün Hıristiyanlarda gelenek olduğundan Tanrının Kapısı önünde uykuya yattıklarını bir ağızdan söylemişlerdi; bu arada General Eusebio Canales ile avukat Carvajal'in öteden beri Albay José Parrales diye tanınan askeri kişinin üzerine atıldıklarını görmüşlerdi; kendini bir aslan gibi savunan albayı boğmuşlardı; albaya gelince, arkadan vurulduğu için silahlarını kullanmaya vakit bulamamıştı. Bundan başka, ifadelerine göre, avukat Carvajal iş bittikten sonra şu sözlerle Canales'e dönmüştü: "Katırlı adamı saf dışı ettiğimize göre artık subaylar silaha sarılacak ve sizi ordunun başkomutanı olarak tanıyacaktır. Buradan kaçalım, çünkü birazdan gün ağaracak; durumu evimde toplanmış olanlara anlatalım ki Başkan'ın yakalanıp indirilmesi işi yoluna girsin ve yeni bir hükümet tasarlanabilsin."

Carvajal'in şaşkınlığının sonu gelmiyordu. Davanın her bölümü bir sürpriz saklamaktaydı. Ama suçlama öyle ağır basıyordu ki alaya alınacak gibi değildi. Okumayı sürdürdü. İçinde tek mobilya bile bulunmayan, idam mahkûmlarına ait hücrede, dar avluya açılan bir pencerenin ışığında okuyordu. Bu gece en yüksek savaş divanı toplanacak ve davasını karara bağlayacaktı; onu, savunmasını hazırlasın diye dava dosyalarıyla baş başa bırakmışlardı. Titriyordu. Belgeleri yutan, deli edici karanlık ona acı veriyor, hiçbir şey anlamayıp hiç durmadan okuyordu;

belgeler, avuçlarında yavaş yavaş dağılan ıslak kül gibiydi. Fazla okuyamıyordu. Güneş batıyor, ışık azalıyor, ne olduğu belirsiz bir korku gözlerini karartıyordu. Son satır, iki sözcük, bir işaret, bir tarih, bir belge... Belgelerin numaralarını ayırt etmek için boşa uğraşıyordu. Tüm çatlak ve aralıklardan mürekkep gibi sızıyordu gece; kafası bitkin, kâğıt tomarının üzerine dayanmıştı; ne var ki artık okumuyordu, uçuruma itilmeden önce dosyaları boynuna bağlamışlardı sanki. Adi suçluların zincirleri avlularda şangırdıyor, uzaktan kentin sokaklarındaki araçların hafif sesleri geliyordu.

"Tanrım, üşüyen zavallı vücudum ve gözlerim için yeryüzünün şu anda güneşli olan herhangi bir yerindeki insanlarından daha çok sıcaklık ve daha çok ışık gerekli bana. Çektiğim acıyı bilseler, senden daha hoşgörülü davranır, bunların hepsini okuyabilmem için güneşi geri verirlerdi bana Tanrım."

Daha okumamış olduğu sayfalan yakalayıp tekrar tekrar sayıyordu. Doksan bir... Tekrar tekrar parmaklarını yağlı sayfaların üzerinden geçiriyordu hep; umutsuzluğu içinde körler gibi okumaya çalışıyordu.

Geçen akşam geç vakit onu kapalı bir araba içinde ve sıkı koruma altında ikinci şubeden Merkez Cezaevi'ne getirmişlerdi. Sokakta olduğunu bilmek, sokakta olduğunu işitmek, sokakta olduğunu duymak öyle sevindirmişti ki onu bir an için eve götürüldüğünü sanmıştı. Hıçkırıp ağlamalar arasında ağzından gelişigüzel sözler dökülmüştü.

Cellatlar onu, dava dosyalarını göğsüne bastırmış, ıslak sokakların tadını karamela gibi ağzında eritirken buldular; kâğıtları ellerinden çekip aldılar, tek kelime bile söylemeksizin savaş divanının toplanmış olduğu karanlık salondan içeri ittiler.

Carvajal divana başkanlık eden General'e "ama Sayın Başkan" diyecek oldu; "dosyayı şöyle bir okumaya bile vakit bulamamışken nasıl olur da kendimi savunabilirim?"

"Bunun için elimizden bir şey gelmez" diye yanıtladı General, "kanuni mehiller* kısa, zaman akıp gidiyor, bu iş de acele; davayı karara bağlamak için görevlendirilmiş bulunuyoruz."

Bundan sonrasını izleyen her şey Carvajal için düş gibiydi; yarı gerçek yarı şaka. Bu oyunda başrolü oynayan kendisiydi ve onu çeviren düşmanlık havasının etkisi altında, hepsini ölüm salıncağından seyrediyordu. Ama içinde korku duygusu yoktu; hiçbir şey duymuyordu; korkusu, uyuyan derisinin altında eriyip gitmekteydi. Neredeyse cesur sayılacaktı. Yönetmeliğe göre, yargıçlar kürsüsünün üzerine bir bayrak açılmıştı. Askeri üniformalar. Tutanakların yüksek sesle okunması. Bir sürü kâğıt. Yemin. Askeri ceza kanunu kürsünün, bayrağın üzerinde taş gibi duruyordu. Tanık sıralarında dilenciler oturmaktaydı. Bir ayyaşın neşeli yüzüyle dimdik ve aranıp taranmış görünen Patahueca, okunan şeylerin tek kelimesini bile kaçırmıyor, mahkeme başkanının tek hareketini bile atlamıyordu. Salvadore Tigre, her şeyi bir goril tavrı içinde izliyor, parmaklarını ya basık burnunun deliklerinde ya da kulaklarından aşağı inen ağzındaki dişlerinde dolaştırıyordu. Uzun boylu, kemikli, karanlık bakışlı Viuda, yüzünü ölü maskesi gibi buruşturup mahkeme üyelerine gülümsüyordu. Şişko, kırışık suratlı, sık sık kahkaha ve öfke nöbetleri geçiren, aşk tutkusu çeken cüce Lulo, burada olan biten hiçbir şeyi görmek ya da işitmek istemediğini belirtmek için gözlerini kapıyor, kulaklarını tıkıyordu. Vazgeçilmez redingotuna gömülmüş olan Don Juan, ufak tefek, dazlak kafalıydı, eskimiş elbiseleriyle burjuva kokuyordu: Boyunbağı, yeğ lekeleriyle kaplı kolalı gömlek, topukları eğrilmiş rugan kunduralar, manşetler, takılır çıkarılır gömlek göğsü... Hasır şapkası, zengin adam olma özentisinin son görüntüsüydü. Ayrıca duvarlar kadar da sağırdı; hiçbir şey duymuyor, durmadan salonun duvarı boyunca kısa aralarla dizilmiş erleri sayıyordu. Hemen yanında, kafasıyla yüzünün bir kısmı renkli bir beze sarılmış olan kırmı-

* Bir işin tamamlanması için verilen ek süre.

zı burunlu müzisyen Ricardo durmaktaydı; süpürgeyi andıran bıyığı yemek artıklarından pislenmişti. Müzisyen Ricardo hafif sesle, kendi kendine konuşuyordu, bakışlarını da salyası sıralara akan, sol koltuğunun altındaki pire ısırıklarını kaşıyan sağır dilsizin şişmiş karnına ilgisizce dikmişti. Sonra bir zenci; tek ama kocaman kulaklı Pereque geliyordu. Pereque'nin yanında da küçük maymun kadın Chicamiona oturmaktaydı; zayıf gözlüydü, üst dudağında küçük bir bıyığı vardı, eski döşekler gibi kokuyordu.

Dosya okunduktan sonra saçları fırça gibi kesilmiş küçücük başı, üniformasının hemen hemen iki baş sığacak genişlikteki yakasından dışarı fırlamış savcı ayağa kalktı, ölüm cezası istedi. Carvajal yeniden mahkeme üyelerine baktı ve acaba akılları başlarında mıdır diye kendi kendine sordu. Gözüne ilk ilişen, bundan daha sarhoş olamazdı. Esmer elleri, bir köy eğlencesinde para için çalgı çalan bir köylünün elleri gibi bayrağın üzerindeydi. Bir sonraki, yine alkolün etkisinde, koyu esmer bir subaydı. Ayyaşlar tablosunu tamamlayan mahkeme başkanı, sarhoşluğundan neredeyse sandalyeden düşecek gibiydi.

Carvajal kendini savunamadı. Birkaç söz söylemeyi denedi ama biraz sonra kendisini hiç kimse dinlemiyormuş gibi acılı bir duyguya kapıldı; gerçekten de dinleyen yoktu kendisini. Sözler, ıslak ekmek gibi ağzında dağıldı.

Önceden kararlaştırılmış ve kaleme alınmış olan hükmün, şu anda onu açıklayacak olan zavallı uygulayıcılarına göre kendince güçlü bir yanı vardı. Bu zavallı uygulayıcılar, yılan gibi gölgeleri portakal rengi yere düşen, kaplumbağa gözlü dilencilerin, palaskalarını emen genç erlerin cinayet işlenmiş bir evdeki mobilyalar gibi suspus olmuş mobilyaların karşısında, yağ lambasının ışığıyla aydınlanmış, altından ve etten kuklalar gibiydi.

"Temyiz hakkı istiyorum..." Carvajal'in sesi gırtlağının dibinde gömülü gibiydi.

"Sorun çıkarmayın" diye bağırdı yargıç; "temyiz falan yok; vaktimiz de yok zaten."

Ellerinde tüm dünyayı taşır gibi tutabildiği kocaman bir su bardağı, vücudunun dışarı atmak istediği şeyi yutmasına yardım etti.

Sancılar, ölümün mekanikliği üstüne düşünceler, kurşunların kemiklere çarpması, soluk alan derinin üzerindeki kan, sönmüş gözler, gözlerin üzerindeki gevşemiş bez, toprak. Bardağı korkuyla geri verip, hareket etmeye karar verinceye kadar, uzanmış koluyla kaldı. Kendisine uzatılan sigarayı içmek istemiyordu. Titreyen parmaklarıyla ensesini ovdu, odanın beyaz badanalı duvarlarına, suratının soluk alçısından, oylumsuz bir bakışla baktı.

Rüzgârın estiği dar bir geçitten hemen hemen cansız gibi geçirdiler; bacakları onu taşıyamıyordu artık; gözlerinin her birinde gözyaşları parıldıyordu...

"Balıkçıl kuşunun gözlerine sahip bir teğmen, bir yudum için canım" dedi.

Ona dev gibi gelen şişeyi ağzına götürdü ve içti.

Bir ses karanlığın içinden, "teğmen, yarın mutfak nöbeti tutacaksınız" dedi, "siyasal tutuklulara el uzatılmasını hoş görmemek emrini almıştık."

Daha şimdiden içinde on iki ölüm hükümlüsünün sardalye gibi iç içe oturduğu üç metre uzunluğunda, iki buçuk metre genişliğinde bir hücreye gömmüşlerdi onu. Tüm içeridekiler ayakta işiyor, durmadan kendi pisliklerinin üzerine basıyorlardı. Garvajal on üç numaralı mahkûmdu. Erler çıkıp gidince ölüm korkusu içinde titreşen bu adamların soluksuz nefesleri zindanın sessizliğini doldurdu; öyle bir sessizlik ki ancak bir hücre cezalısının uzaktan gelen haykırmalarıyla bozuluyordu.

Carvajal, bu bahtsız, susuz kalmaya mahkûm edilmiş hücre cezalısının haykırışlarını sayarken iki üç defa şaşkına döndü: Altmış iki... Altmış üç... Altmış dört...

Ezilmiş pislik kokusuyla havasızlıktan bunalmıştı; tek başına, ötekilerin oluşturduğu insan kütlesinin dışında, hücredekinin haykırmalarını sayarak umutsuzluk uçurumuna doğru tökezliyordu.

Lucio Vasquez, hücrelerin dışında bir aşağı bir yukarı dolaşıp durmaktaydı. Sarılık hastalığı çekiyordu; tüm vücudu sapsarıydı. Tırnakları, sonbaharda meşe yapraklarının alt tarafı ne renk alırsa öyleydi. Mutsuzluğu içinde, bu duruma düşmesinden sorumlu tuttuğu Genaro Rodas'tan günün birinde öç alacağını düşünerek ayakta durabiliyordu. Sulandırılmamış şurup gibi koyu ve tatlı olan bu uzak umutla yaşıyordu. Öç alabilmek için sonsuza kadar yaşayabilirdi; parmakları soğukta kaskatı kesilmiş, sarı pislikten solucanlar gibi hareketsiz, alacağı öcün tadını çıkarmayı sürdürüyordu. Onu öldürmek... Onu öldürmek... Düşmanı daha şimdiden yakınındaymış gibi elini karanlığa daldırıyor, hançerin buz kesmiş kabzasını duyuyor, hareketlerini çalışan bir hayalet gibi Rodas ile ilgili düşüncelere kapıp koyveriyordu kendini.

Hücre cezalısının haykırmasıyla sarsıldı: "Per Dio, per favori*. Su... Su, su, su, Tineti, su, su... Per Dio, per favori... Su, su su..."

Hücredeki, öbür taraftan tuğlayla örülüp kapatılmış kapıya, döşemeye, duvarlara atıyordu kendisini: "Su, per Dio, per favori, su, senyör, su, per Dio, su, per favori, Tineti."

Cezalının haykırışları, gözleri yaşsız, ağzı tükürüksüz, herhangi bir ıslaklık ve tazelikten yoksun, tutuşmuş bir fundalık gibi yanan bir gırtlaktan, ışıklar ve beyaz lekelerle dolu bir dünyadan, döne döne, aralıksız çekiç darbeleri gibi yükseliyordu: "Su, Tineti... Su, Tineti, su Tineti..."

Suratı çiçekbozuğu bir Çinli cezalıları bekliyordu; yüzyıldan yüzyıla, yaşama umudunun son soluğu gibi önlerinden geçiyordu. Bu garip, yarı tanrısal yaratık yaşıyor muydu yoksa yalnız-

* "Tanrı aşkı için, lütfen."

ca cezalıların kuruntusu muydu? Ezilmiş pislikle hücredekinin haykırmaları baygınlık veriyordu ve belki şu kurtuluş meleği denen şey de yalnızca bir cinnet kuruntusuydu.

"Su, Tineti... Su, Tineti... Per Dio, per favori, su, su, su..."

Erler taşlan çekiç gibi döven adımlarıyla hiç durmaksızın gidip geliyordu. İçlerinden bazıları, kapısına duvar örülmüş hücredeki adama kahkahalarla yanıt veriyordu: "Tirollü, Tirollü, neden sen yemek papağan, o insan gibi konuşmak?"

"Su, per Dio, per favori, su, senyör, su, per favori..."

İtalyan susuzluktan haykırdıkça Vasquez alacağı öcü düşünüyordu. Silah sesleri soluğunu kesti. İdam. Sabahın saat üçü olmalıydı.

30
Conjunction Extremis

Komşu evlerden birinde, ağır hasta bir kadın...

Her evden, yaşlı bir evde kalmış kız çıkıyordu.

Komşu evlerden birinde ağır hasta bir kadın...

İkiyüzler evinden keşiş suratlı, diplomat tavırlı, başkaca dilberlikten yana yoksul olduğu için adı hiç olmazsa Berta olması gereken bir kadın, Petrolina, çıktı. Vaftiz adı Silvia olan, İkiyüzler'in dostu bir kadın da Merovenj kılığı ve fındık fişeği kafasıyla görünmüştü. Zırh denebilecek bir korse içinde, ayaklarını sancıtan ayakkabıları ve boynunda darağacı ipi gibi sallanan saat zinciriyle Silvia'nın bir tanıdığı, Engracia da dışarı çıkmıştı. Bir engereğin başını andıran yürek biçimindeki suratı, kart sesiyle Engracia'nın tıknaz ve erkeği andıran kuzini de koşarak gelmişti; boyu Engracia'nın bacağından daha uzun değildi ama kulaktan kulağa dedikodu taşımakta, görünecek kuyrukluyıldızları önceden bildirmekte, peygamberlere göre, erkeklerin fazla atak kadınlardan korkup kurtuluşu ağaçların tepesine tırmanmakta bulacaklarını ama yine de kadınların elinden kurtulamayacaklarını zamanını da belirterek haber vermekte çok ustaydı.

Komşu evlerden birinde ağır hasta bir kadın. Ne zevk... Bunu düşünmüyor ama heyecanlı bir fısıltıyla açığa vuruyorlardı; yeni bilenmiş bir makasla istedikleri ölçüye göre hikâye biçecekleri bunca kumaşı ellerine verecek bu olaydan sevinç duyuyorlardı.

Masacuata, onları karşılamıştı.

İkiyüzler evinden biri, ne için hazır olduklarını bildirmeksizin, "kız kardeşlerim hazır" diyordu.

Silvia, "çamaşırın yetişmemesi durumunda bana güvenebilirsiniz elbet" diyerek dikkati çekiyordu.

Ve Engracia, ödağacı kokmadığı zamanlar çevresine bir et suyu kokusu yayan küçük Engracia, korsesinin baskısı altında ancak sesinin yarısıyla konuşabiliyordu: "Ayinden sonra bir de Ave Maria okudum acı çeken ruhlar için..."

Hastanın çevresini ilaçlar gibi sarmış olan sessizliği bozmamak, gece gündüz hastanın başucunda bekleyen beyi tedirgin etmemek için dükkânın arkasında alçak sesle görüşüyorlardı. Efendiden bir bey. Çok efendi. Uzun kaşları, ince, uzun boynuyla Camila'yı görmekten çok Cara de Angel'in yüzünü görmek için, parmaklarının ucuna basarak yatağa yaklaşıyorlardı; dedikodusu yapılabilecek bir şey vardır umuduyla, ham sofuluğun bulunduğu yerde dedikodu da bulunur, bulmacanın çözümünü meyhaneci kadının ağzından almadıkça rahat edemiyorlardı. O bey, kızın âşığıydı. Kızın âşığıydı. Kızın âşığıydı. Kızın âşığıydı. İşin aslı buydu demek. Kızın âşığıydı demek. Bu altın ışıltılı kelimeyi Silvia'dan başka hepsi tekrarlıyordu; Silvia'ya gelince, o Camila'nın General Canales'in kızı olduğunu öğrenir öğrenmez kimseye görünmeden yok olmuş, bir daha da dönmemişti. Hükümet düşmanlarıyla alışverişi yoktu onun. O bey kızdan çok hoşlanmış olabilir, Başkan da o beyden ama ben kardeşimin kız kardeşiyim, kardeşim de milletvekili olduğuna göre bundan zarar görebilir. Tanrı yardımcımız olsun...

Sokağa çıktıktan sonra bile tekrarlıyordu: "Tanrı yardımcımız olsun..."

Cara de Angel'in, Camila'yı yoklayan, teselli için kendisine yaklaşan evde kalmış yaşlı kızlara aldırdığı yoktu; onlara ne dediklerini duymaksızın teşekkür ediyordu, gelişigüzel sözler, tüm ruhu Camila'nın düzenli, korkulu ve acılı iniltileriyle dolmuştu. Elinin kuvvetle sıkılmasına da tepki göstermiyordu. Duyduğu acının yükü altında vücudunun nasıl ürperdiğini hissediyordu. Yağmur yağıyor duygusu, uyuşmuş organlar, doğal büyüklükten çok daha geniş ve sadece havayla dolu bir salonda-

ki yakın ve görünmez hayaletlerle şaşkınlaşma, tek başına kalmış ışık, tek başına kalmış gölgeler, eşya...

Doktor, onu daha fazla düşünmekten alıkoydu.

"Peki doktor..."

"Ancak olağanüstü bir şey..."

Meyhaneci kadın bir an bile durmuyor, rahat etmiyordu. Komşular için öteden beri çamaşır yıkadığı için sabah erkenden kiri kabaracak çamaşırı suda bırakmış sonra Vasquez'in kahvaltısını cezaevine götürmüştü; ondan henüz haber alamamıştı. Bu işi bitirip dönünce çamaşırı sabunlamış, sıkmış, asmıştı. Çamaşırlar kururken de meyhaneye koşmuştu; oradaki işler de bekliyordu; hastanın yatağını düzeltmek, azizin önündeki mumları yakmak, Cara de Angel'i bir şey yemeye zorlamak, hekimi karşılamak, Protestan kadınları (evde kalmış yaşlı kızları böyle anıyordu) dinlemek, eczaneye koşmak, hallaç dükkânının sahibi kadınla çekişmek... Kapının eşiğinde elinde bir bezle sinekleri kovuyormuş gibi yaparken "domuz döşeği bunlar" diye bağırıyordu hallaca, "domuz döşeği bunlar domuz..."

"Ancak bir mucize..." Cara de Angel doktorun sözlerini yineledi. Bir mucize, geçici olan şeyin "istemli" olarak sürekliliği, insan soluğunun kısır "mutlak" üzerindeki zaferi. Bütün dünya yararsız, düşman, ne olduğu belirsiz, yaşamak anlamından yoksun, ellerinden kayıp giderken Cara de Angel, Tanrı bir mucize göstersin diye çağırmaya zorlanıyordu.

Hepsi de her an bir umut kapısı açılacak diye bekliyordu. Bir köpek havlayınca, kapıya hızla vurulunca ya da Merced'in saati çalınca komşu kadınlar haç çıkarıyor, iç çekip inliyorlardı: "Sonunda huzura kavuşuyor işte... Saati çaldı... Zavallı nişanlısı... Ne yapılabilir ki? Tanrı'nın istediği olur. Hepimiz aynı yolun yolcusuyuz."

Petronila tüm bu olan biteni, haylaz çocuk suratını kaybetmeden yaşlanan şu beylerden birine, İngiliz diliyle, diğer olağandışı şeylerin profesörü olan kişiye anlatmaktaydı. Camila'nın fizik ötesi yollara başvurularak kurtarılıp kurtarı-

lamayacağını öğrenmek istiyordu; profesör bilirdi bunu kesinlikle, çünkü İngilizce eğitimi dışında boş zamanını teozofi, ispritizma, büyücülük, astroloji, hipnotizma ve falcılıkla değerlendiriyordu. Dahası profesör, "perili evlerde saklı olan definelerin büyücülük yoluyla bulunması" hakkında yeni bir yöntem bile ortaya atmıştı. Fizik ötesi için duyduğu özlemi profesör hiçbir zaman açıklayamamıştı. Gençliğinde kiliseye karşı bir eğilim duymuştu ama İncil surelerini okumaya kalkınca hayatı kendisinden daha iyi tanıyan iradeli karısı araya girmiş, sonunda adam da rahip cüppesini çiviye asmıştı; o gün bugün tozlanmış cüppesi gibi biraz yalnız ve kaçıktı. Seminerden vazgeçip kendisine sırılsıklam sevdalanan muhasebe öğretmeninden kaçmak zorunda kalmasa, parlak bir dereceyle bitireceği kesin olan ticaret okuluna girmişti. Maden endüstrisi onu is karası kolları arasına, demircilik işine buyur etmiş, yakındaki bir atölyenin körük hizmetine alınmıştı. Ne var ki vücut yetersizliğinden ötürü çalışmaya dayanamadığı için hemen biraz sonra bu zanaatı da bırakmıştı. Hem onu rahip yapmak istemiş zengin bir teyzesi olduğuna göre neden çalışmalıydı ki? Teyzesi ona şöyle demişti: "Kiliseye dön; böyle esneyip durma ortalıkta... Kiliseye dön... Dünyadan tat almadığını, biraz kaçık, sıska bir sincap kadar da güçsüz olduğunu, her şeyi tattığın halde hiçbirinden hoşlanmadığını görmüyor musun: Asker, müzisyen, boğa güreşçisi... Ya da rahip olmak istemiyorsan o zaman ders ver, İngilizce dersi ver istersen. Tanrı seni seçmediyse sen çocukları seç. İngilizce Latinceden hem daha kolay hem de daha yararlıdır; İngilizce dersi verirsen öğrenciler sen konuşurken İngilizce biliyorsun sanır çünkü ne dediğini anlamazlar nasıl olsa; ne dediğini anlamamaları da daha iyidir."

Petronila kalbini boşalttığı zamanlar nasıl konuşuyorsa yine öyle usulca konuşuyordu.

"Kızı seven, kıza tapan bir nişanlı profesör. Onu kaçırmış ama saygısı da var ona, kilise onları sonsuza kadar birbirine bağlar diye umuyor. Bu, her zaman görülen bir şey değil..."

"Hele günümüzde eskisinden çok daha az karşılaştığımız bir şey yavrum" dedi. İkiyüzler'in en uzun boylusu. Elinde bir gül demeti tutuyordu; vücudu, odanın içinde bir iskelenin üzerinde yürüyormuş gibi görünen bir kadındı.

"Kendini feda ederek kıza bakan bir nişanlı, profesör, onunla birlikte öleceğinden kuşku duyulmaz..."

Profesör, "söylediğinize bakılırsa Petronila" diye yapmacıklı konuşuyordu; "üniversite doktorları kızı kurtarmaya yetersiz olduklarını açıklamış?"

"Evet, yeterli değiller; üçtür ölümün kucağına atıyorlarmış kızı..."

"Nila, siz de kızı ancak bir mucizenin kurtaracağını söylüyorsunuz öyle mi?"

"Evet öyle, nişanlısına gelince... İnsanın yüreği parçalanıyor..."

"Eh öyleyse bu işin anahtarı bende. Bir mucize yaratacağız. Ölüme karşı çıkılabilecek şey ancak sevgi olabilir; ilahi de böyle der... Nişanlısının bu kıza taptığını, onu gerçekten hem kalbi hem de mantığıyla sevdiğini yani onunla evleneceği konusunda bana güvence veriyorsunuz, o zaman evliliğin kutsal bağı kızı kurtarabilir çünkü benim aşılama kuramıma göre bu durumda evliliğin gerçekleşmesi gerekmektedir."

Petronila neredeyse kendini kaybedip profesörün kollarına düşecekti. Tüm evi ayağa kaldırıp arkadaşlarına koştu, Masacuata'yı gidip bir rahiple konuşması için uyarıyordu ve hemen o gün Camila ile Cara de Angel'in evliliği öbür dünyanın eşiğinde takdis olundu. Rahip Latince sureleri okurken uzun, ince, mermer bir mektup açacağı kadar soğuk bir el Cara de Angel'in ateş gibi yanan sağ elini tutuyordu. İkiyüzler'den kim gelmişse oradaydı; Engracia da, kapkara giyimli profesör de... Ve törenin sonunda profesör şöyle seslendi: "Make thee another self, for love of me..."*

* "Benim aşkım için kendini yenile."

31
Buzdan Nöbetçiler

Cezaevinin giriş holünde iki sıralı oturmuş erlerin süngüleri parlıyordu, er erin yanında, hüzün yüklü bir arabayla yola çıkılmış gibi... Hızla geçip giden arabalardan biri ansızın durdu. Dizginleri daha kuvvetli çekebilmek için tüm vücudunu geri veren arabacı, kirli paçavralara bürünmüş bir kukla gibi bir o yana bir bu yana sallanıp lanetlemesine tükürdü çünkü az kalsın arka üstü düşecekti. Cellatlar kısmının dümdüz, yüksek duvarları boyunca frenlerin işkence ettiği tekerlekler inledi ve kısacık bacakları yere zar zor diyen şişko bir bey, yavaşça arabadan indi. Aracının Askeri Yargıç'ın ağırlığından kurtulduğunu hisseden arabacı, sönük sigarasını kurumuş dudaklarının arasında ezdi, atlarla baş başa kalmak güzel şeydi, dizginleri boşalttı; bir kadın bağırarak kendine kulak vermesini dilediği yargıcın ayaklarına kapanırken arabacı bir hainin ruhu kadar çoraklaşmış olan karşı bahçenin çiti yanında beklemeye koyuldu.

"Kalkın, sizi böyle dinleyemem. Hayır, hayır, kalkın, rica ederim... Sizinle tanışmak şerefinden yoksun..."

"Avukat Carvajal'in karısıyım..."

"Ayağa kalkın..."

Kadın, yargıcın sözünü kesti.

"Sizi bütün gün, bütün gece, saatlerce aradım, evinizde, annenizde, büronuzda arayıp durdum yine bulamadım... Kocamın nerede olduğunu yalnız siz bilebilir, yalnız siz söyleyebilirsiniz bana. Kocam nerede? Nasıl? Yaşıyor mu söyleyin bayım... Yaşıyor deyin bayım..."

"Onun yazgısını belirleyecek savaş divanı hemen bu gece acele bir oturuma çağrıldı."

"Ah..."

Kadının bir yara gibi titreyen ağzı sevinçten açık kalmıştı. Kocası yaşıyordu... Aldığı haberi bir umuda bağladı. Yaşıyor ve suçsuz olduğuna göre de yakında serbest bırakılırdı...

Ama yargıç aynı soğuk tavırla sürdürdü: "Hükümetin politik durumu düşmanlara acımaya yer vermiyor sayın bayan. Size bu kadarını söylemiş olayım. Sayın Başkan'a gidip kocanızın hayatını bağışlamasını dileyin, çünkü kocanız kanuna göre yirmi dört saat içinde yargılanıp kurşuna dizilebilir..."

"Şey... O..."

"Yasa insanlardan daha kudretlidir ve Başkan kendisini bağışlamayacak olursa..."

"Ah..."

Kadın konuşamıyordu. İki buz gibi kıskaç boğazını sıkıyordu; vücudu, omuzları çökmüştü, yere düşecek gibiydi. Bir başlı, iki elli ve iki ayaklı bomboş bir kılıfa benziyordu. Kulaklarında caddede gördüğü bir faytonun gürültüsü uğulduyordu. Faytonu durdurttu. Başlarını eğip duran atlar, kabaran gözyaşı tanelerı gibi şişti. Arabacıya Başkan'ın malikânesine, gidebileceği kadar çabuk gitmesini emretti. Acelesi, umutsuz acelesi öylesineydi ki atlar tüm güçleriyle dörtnala koştukları halde, arabacıya daha çabuk gitmesi için durmadan emir veriyordu. Şimdiye kadar orada olmalıydı bile... Daha çabuk. Kocasının hayatını kurtarmalıydı... Daha çabuk... Daha çabuk... Daha çabuk... Kırbacı yakaladı... Kocasının hayatını kurtarmalıydı. Atlar aman vermez kırbacın altında koşup duruyordu. Sırtları darbelerden yanıyor, tutuşuyordu. Kocasını kurtarmalıydı... Çoktan orada olmalıydı bile... Ama araba ilerlemiyordu; kadın arabanın ilerlemediğini, tekerleklerin hiç ilerlemeksizin uykulu eksenlerin çevresinde döndüğünü, hep aynı noktada kaldıklarını hissediyordu. Kocasını kurtarmalıydı... Evet, evet, evet, evet, evet... Saçları çözülüp dağıldı; onu kurtarmak... Gömleği yırtıldı; onu kurtarmak... Ama araba ilerlemiyordu, arabanın ilerlemediğini, yalnızca ön tekerleklerin döndüğünü hissediyordu; arka tarafın oldu-

ğu yerde kaldığını, arabanın bir fotoğraf makinesinin körüğü gibi genişlediğini, atların gittikçe küçüldüğünü hissediyordu... Arabacı kırbacı elinden kapmıştı. Böyle sürüp gidemezdi bu iş... Evet, evet, evet, evet... Ama... Hayır... Ama... Hayır... Ama neden olmasındı?.. Neden olmasın?.. Ama... Hayır... Ama... Hayır... Parmağındaki yüzükleri, broşunu, küpelerini, bileziğini koparırcasına çıkardı, arabayı durdurmasın diye arabacının cebine sokuşturdu. Kocasının hayatını kurtarmalıydı. Ama ulaşamıyorlardı bir türlü, ulaşmak, ulaşmak, ulaşmak, ama ulaşamıyorlardı... Oraya ulaşmak, yalvarmak, onu kurtarmak ama ulaşamıyorlardı... Taşlar, araba izleri, toz toprak, kurumuş pislik, yabanıl bitkiler, ama ulaşamıyorlardı. Telgraf telleri gibi oldukları yerde kalıyorlardı, telgraf telleri, arka tekerlekler, ekilmemiş tarlalar, altın sarısı akşam bulutları, kimsesiz yol kavşakları ve hareketsiz öküzler gibi geride kalıyorlardı.

Sonunda, fundalarla dereler arasında gözden kaybolan bir yola sapıp Sayın Başkan'ın malikânesine doğru ilerlemeye başladılar. Kalbi güm güm atıyordu. Yol, temiz, kimsesiz bir köyün evleri arasından yılan gibi uzayıp gidiyordu. Saraydan gelmekte olan arabalarla karşılaşıyorlardı landolar*, iki tekerlekliler, faytonlar; bu arabalarda oturanların hepsi de aynı kılıkta, aynı yüzü taşıyan insanlardı. Gürültü yaklaşıyordu, tekerleklerin kaldırım taşları üzerindeki gürültüsü, atların nal sesleri... Ama ulaşamıyorlardı, ulaşamıyorlardı... Arabalarla giden bürokratların, rütbelerinin yükselmesini isteyen aşağı rütbedeki subayların, iyi giyimli şiş göbeklerin yanından yaya gidenler vardı; Başkan'ın acele çağırttığı çiftlik kiracıları, köseleden torbaları andıran çarıklarıyla köylüler, ikide birde soluk almak için duran, toza toprağa batmış, ayakkabıları eskiyip bollaşmış kadın öğretmenler, eteklerini kaldırarak yürüyorlardı. Sonra da sıra, kentli olmakla birlikte hiçbir şeyden haberi olmayan Kızılderili kafilelerine geliyordu. Onu kurtarmak, evet, evet, evet ama

* Dörttekerli, iki oturma sıralı, üstü açılıp kapanabilen çift koruklu binek arabası.

ulaşamıyorlardı. Oraya ulaşmak, toplantı sona ermeden oraya ulaşmak, yalvarmak, onu kurtarmak en önemli şeydi. Ama ulaşamıyorlardı ki... Biraz daha kalmıştı kalmasına, köyden çıkmak üzereydiler, çoktan orada olmalıydılar ama köy bitmek bilmiyordu. Göğe çıkış günü İsa ile Meryem'in resimleri bu yoldan geçirilirdi. Alay, halılar ve tropik çiçeklerle süslenmiş Başkan'ın balkonunun önünden geçerken köpek sürüleri de ulur, trompetlerin yaslı müziğine katılırdı.

İsa, çarmıhın yükü altında bitkin halde, Sezar'ın önünden geçerken tüm erkeklerle kadınların bakışları hayranlıkla Sezar'a çevrilirdi. Acı çekmek yetmiyor, saatlerce ağlamak yetmiyor, sürüyle ailenin, sürüyle kentin acısı karşısında yaşlanmış olmak yetmiyordu. Kötüyü daha da korkunç göstermek için ölüm halindeki İsa'nın, Başkan'ın gözleri önünden geçirilmesi gerekliydi.

Araba Sayın Başkan'ın malikânesinin kapısı önünde durdu. Carvajal'in karısı, kesilmiş ağaçların sıralandığı bir yoldan içerlere doğru koştu. Bir subay yolunu kesti.

"Sayın bayan..."

"Başkan'ı göreceğim..."

"Sayın Başkan kimseyi kabul etmiyorlar; çekiliniz..."

"Hayır, hayır, kabul eder, beni kabul eder, ben avukat Carvajal'in karısıyım..." İleri atıldı, kendine gelmesini söyleyen subayın ellerinden kurtuldu. Akşamın gamlı havası içinde aydınlanmış küçük bir eve kadar gitti. "Kocamı kurşuna dizecekler, Generalim..."

Bir oyuncağı andıran bu evin koridorunda uzun boylu, sarışın, dövme gibi nişanlarla dolu bir adam, elleri arkasında bir aşağı bir yukarı dolaşmaktaydı. Kadın konuşarak ona doğru yöneldi: "Kocamı kurşuna dizecekler, Generalim."

Kadını giriş kapısından beri izlemekte olan subay, Sayın Başkan'ı görmesinin olanaksızlığını yineleyip duruyordu.

Davranışları iyi olmakla birlikte General sert konuştu: "Sayın Başkan kimseyi kabul etmiyor... Söz dinleyin de çekilin hadi, iyilikten anlayın..."

"Ama Generalim, Generalim, kocam olmazsa ne yaparım ben? Hayır, hayır, Generalim, kabul eder... Ne olursunuz Generalim, haber verin beni... Düşünün bir, kocamı kurşuna dizecekler..."

Kalbinin atışları duyuluyordu. Diz çökmesine izin vermiyorlardı. Kulağının zarı, şiddetli yalvarmalarına tek yanıt olan sessizlikle titremekteydi.

Kuru yapraklar, kendilerini sürüp götüren rüzgârdan korkuyormuş gibi hışırdıyor. Kadın kendisini bir sıranın üzerine bıraktı. Kara buzdan adamlar. Yıldız kadar soğuk kan damarları. İniltileri dudaklarını kolalanmış bir gömlek, bir bıçak gibi kesmekteydi. Tükürük ağzının kenarlarından titreşen dereler gibi akıyordu. Kendisini, bir bileyi taşıymış gibi gözyaşlarıyla ıslattığı sıranın üzerine bıraktı. Başkan'ın bulunduğunu sandığı bölümden itilip kakılarak dışarı atıldı. Bir devriye grubu geçti önünden; sırtının ürperdiğini duydu. Havada sucuk, şurup ve reçine kokusu vardı. Sıra karanlıkta denizdeki bir tahta parçası gibi yok oldu. Sırayla birlikte karanlıkta batıp gitmemek, hayatta kalabilmek için, bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı. Ağaçlar arasındaki nöbetçi tarafından iki, üç değil, birçok kez durduruldu. Kaba kaba konuşarak içeri girmesini önlüyorlar, yalvarmasını kessin diye tüfek dipçikleri ve namlularıyla tehdit ediyorlardı. Sol kanatta yalvarmalar para etmeyince sağ kanada koştu. Taşlara takılıp tökezledi, çalılardan çizilip yaralandı. Yine buzdan yapılmış gibi başka nöbetçiler yolunu kestiler. Yalvardı, dalaştı, bir dilenci gibi el açtı ve artık hiç kimse sözlerine kulak vermeyince ters yönde koşarak uzaklaştı...

Ağaçlar bir arabaya gölge yaptı. Daha basamağa henüz ayak basmıştı ki yeniden dönüp yeniden son bir kez denedi. Uyanan arabacı dizginlere yapışırken az kalsın değerli taşları düşürüyordu. Zaman sonsuz gibi geliyordu arabacıya. Çünkü Minga'ya sürpriz yapmak düşüncesindeydi: Küpeler, yüzükler, bir de bilezik... Tümünü rehin edebilirdi... Ayağının birini öbürüyle kaşıyıp şapkasını suratına indirdi, tükürdü. Carvajal'in karısı

bir uyurgezer gibi faytona döndü, içeri girip oturdu, arabacıya bir süre beklemesini söyledi; belki de açarlardı kapıyı... Yarım saat... Bir saat...

Araba gürültü çıkarmaksızın ilerliyordu; yoksa kendisi mi duymuyordu, oldukları yerde duruyorlar mıydı yoksa? Yol, daha sonra bir roket gibi kente doğru yükselmek üzere bir yamaçtan bir boğaza doğru iniyordu. İlk kara duvar. İlk beyaz ev. Duvarın oyuğu içinde bir sözcük: Onofroff... Duyduğu acıyla eriyip gidiyordu her şey... Hava... Her şey... Her gözyaşında bir gezegen sistemi... Damlardan dapdaracık kaldırıma son ışık çizgileri düşmekteydi... Kanı donup kalmıştı damarlarında... Nasılsınız? Çok fenayım... Peki, yarın sabah, yarın sabah nasıl olacaksınız? Çok kötü, sonraki sabah da... Sorup yine kendisi yanıtlıyordu... Ve sonraki sabah daha da kötü...

Geceleri ölülerin ağırlığıyla döner dünya; gün boyu da yaşayanlar ağır basar... Günün birinde ölüler yaşayanlardan daha fazla olursa o zaman gece sonsuz sürüp gidecek, artık son bulmayacak çünkü gündüz yaşayanlar ağır basamayacak o zaman. Araba durdu. Yol uzayıp gidiyordu ama hapishane önünde umutsuz kalmış olan kendisi için değil... Adım adım duvara yaklaşıyordu. Korku, soğuk, tiksinti; silah sesinin yükseleceği duvara erişmek için bütün bunların üstesinden geliyordu... Ve şu anda, orada durduğu sırada, kocasının kurşuna dizilmesi zor bir şey gibi geliyordu ona, şöyle ya da böyle, nasıl olursa olsun, ateş edilerek, bir kurşunla, bir silahla, onun gibi bir adamın, gözleri, ağzı, elleri, başında saçları, tırnakları, ağzında dişleri, dili, sesi olan onun gibi bir insanın kurşuna dizilmesi... Böyle adamları kurşuna dizmek olmazdı, derilerinin rengi aynı olan, aynı dili konuşan, aynı gözlere, aynı kulaklara sahip olan, hepsi de uykuya yatan, sabahları uyanıp kalkan, seven, yüzlerini yıkayan, yemek yiyen, gülen, gezinen, aynı inanca sahip olan, aynı şeyden kuşkulanan insanları...

32
Sayın Başkan

Hemen Başkan'ın malikânesine çağrılan Cara de Angel, özenle Camila'nın üzerine eğildi; üzüntüyle dolu bakışların yumuşaklığı; camlaşmış gözler insancıl bir görünüş alıyor; kuşku bir yılan gibi içinde kıvranıyordu: Sayın Başkan mı, Camila mı; Camila mı, Sayın Başkan mı?

Şimdiye değin sırtında meyhaneci kadının yumuşak darbelerini hissediyor, onun yakaran sesini duyuyordu. Kendini Vasquez'e adamanın tam sırasıydı. "Siz gidin, ben burada kalıp hastaya bakarım..." Cara de Angel sokakta derin bir soluk aldı. Kendisini saraya götüren arabadaydı. Kaldırım taşlarının üzerinde atların nal sesleri, tekerleklerin kayar gibi dönmesi. Kır-mı-zı saray... Arı ko-va-nı... Volkan... Mağazaların adlarını dikkatle heceliyordu. Gece daha iyi okunuyordu bu adlar, gündüzden daha iyi. El Gua-da-le-te... De-mir-yo-lu... Civ-civ-li Tavuk... Bazen da gözüne Çinli adları çarpıyordu: Lon Ley Lon ve Ortakları... Quan See Chan... Fu Quan Yen... Chon Chan Lon... Sey Yon Sey... General Canales geldi aklına. Başkan kendisini General'in başına geleni anlatmak için çağırıyordu... Olamazdı... Neden olamasındı? Onu yakalayıp öldürmüşler ya da... Öldürmeyip eli kolu bağlı getirmişlerdi... Birden bir toz bulutu kalktı. Rüzgâr arabayla, boğa güreşçisinin boğayla oynadığı gibi oynuyordu. Her şey olabilirdi... Açık alana çıkınca araba daha kolay gitmeye başladı; katı durumdan sıvı duruma geçen bir cisim gibi... Cara de Angel ellerini dizlerinin üzerinde yumruk yapıp içini çekti. Arabanın gürültüsü yavaş yavaş, kolayca, önü-

ne geçilmez bir şekilde ilerleyen gecenin gürültüleri içinde yok oluyordu. Bir kuşun uçuşuşunu duyar gibi oldu. Evlerin arasından ilerliyorlardı. Yarı aç köpekler havlıyordu...

Savaş dairesi sekreteri onu çalışma odasının eşiğinde beklemekteydi, elini sıkmaya, Havana purosunu bir sütun çıkıntısına koymaya zaman bulamadı, geldiğini bile haber vermeden onu hemen Sayın Başkan'ın dairesine götürdü.

Cara de Angel sekreterin kolunu tuttu: "Generalim, Başkan beni neden istiyor biliyor musunuz?"

"Hayır, Don Miguel, bilmiyorum."

Ama işin içinde ne var biliyordu artık. General'in anlayışına bıraktığı şeyi, kesik kesik kahkahalar birçok kez onaylamış oldu. Kapının eşiğinden içeri bakınca yuvarlak bir masanın üzerinde şişelerden oluşan bir ormanla soğuk etler, salçalar, baharat gördü... Masanın çevresindeki sandalyeler tabloyu tamamlamaktaydı. Açık, koyu, kırmızı kenarlı pencereler, dışarıda parkı aydınlatmakta olan ışıldakların ışığıyla savaşıyordu. Subaylarla erler çok sıkı nöbet tutuyorlardı: Her kapının altında bir subay, her ağacın ardında bir er. Sayın Başkan arka plandan çıkıp ilerledi: Döşeme ayaklarının altından, tavan şapkasının üzerinden kayıp gidiyordu.

"Sayın Başkanım" diyerek selam veren Gözde, eğilmek istedi, Başkan sözünü kesti. "Ni ni mier... Va!"

"Sayın Başkan Tanrıçadan söz ediyorlar..."

Ekselansları kısa, sıçrayan adımlarla masaya yaklaştı; Gözde'nin Minerva'ya mal ettiği sıcak övgüye aldırmaksızın seslendi: "Miguel, alkolü bulan kişinin ömrü uzatacak sihirli içkiyi aradığını bilir miydin?"

Gözde, yanıt vermek için "hayır, Sayın Başkan, bilmezdim" diye atıldı.

"Garip şey, Sweet Marden'de* yazılıdır ya bu..."

---

* Orison Swett Marden, ülkemizde üç kitabı (*Aklın Zaferi, Her İnsan Hükümdardır, Fırsatı Yakalayın*) yayımlanmış bir yazar.

"Tüm dünyanın çağımızın en büyük devlet adamlarından biri diye andığı Sayın Başkan gibi bilgili biri için garip olurdu kuşkusuz ama benim bilmemem garip değil."

Ekselans, alkolün etkisiyle sallanıp duran eşyanın görüntüsünden kaçınmak için gözlerini kirpiklerinin ardında saklıyordu.

"Şüphesiz, çok şey bilirim ben..."

Bunu söyleyip elini kara viski şişeleri ormanına daldırdı ve Cara de Angel'e bir bardak uzattı.

"İçsene Miguel..." Sesi boğulur gibi kesildi, gırtlağını sıkan bir şey vardı. Yumruğuyla göğsüne vurdu; ince boynunun kasları gerilmiş, alnındaki damarlar şişmişti; kendisine biraz soda uzatan Gözde'nin yardımıyla, birkaç kez de öksürüp tıksırdıktan sonra sesine kavuşabildi.

Gülmeye başladı Cara de Angel'i gösterip: "Ha ha ha... Ölüm saati çatınca..." Kahkahalar, kahkahalar "... Ölüm saati çatınca... Ha ha ha..."

Gözde sarardı. Biraz önce Başkan ile tokuşturduğu viski bardağı elinde titremeye başlamıştı.

"Sa..."

"...yın Başkan her şeyi biliyorlar" diyerek ekselans sözünü kesti. "Ha ha ha... Ölüm saati çatınca ve şu akılsız büyücülerin sözüne uyulunca... Ha, ha, ha..."

Cara de Angel dudaklarının ucuna gelen haykırışı yutmak için elinde sımsıkı tuttuğu bardağı dibine kadar boşalttı. Gözlerinin önünde kıpkırmızı kıvılcımlar uçuşuyordu; aşağılık kahkahalarını, şu kan ve alkol ateşini ağzında boğmak için neredeyse efendisinin üzerine atılacaktı. Tren altında kalsa bu kadar acı çekmezdi. Tiksinti duygusu içini kaplamıştı ve iyi eğitilmiş bir köpek olarak hayatının akışına uymuş, kendine düşen paydan hoşnut bir aydın olarak kaldı. Yüzünün şiştiğini duyan zehirlenmiş bir kimse gibi duyduğu kini saklamak istercesine, kadife gözlerinde bir ölüm anlamıyla gülümsedi.

Ekselans bir sineğin uçuşunu izliyordu.

"Miguel, sinekle oynanan oyunu bilmez misin?.."

"Hayır, Sayın Başkanım..."

"Ah, sahiden de sen, sen... Sen... Ölüm saati çatınca... Ha ha ha... Hi hi hi... Ho ho ho... Hu hu hu..."

Bir orada, bir burada eğilip gülerek sineği izliyordu; gömleği pantolonundan dışarı çıkıp kaymış, pantolonunun önü açılmıştı. Ayakkabılarının bağları çözülmüştü; ağzından tükürükleri damlıyor, yumurta sarısı gözleri yuvalarından fırlıyordu.

"Miguel", sineği yakalayamadı, nefessizlikten tıkanır gibi oluyordu, "sinekle oynamak oyunların en neşelisi, en kolayı; yalnız sabır gerek; doğduğum köyde, çocukken parasına oynardım sineklerle..."

Doğduğu köyden söz açınca hüzünlü, alnını kırıştırdı. Arkasında asılı duran cumhuriyet haritasına dönüp yumruğuyla köyünün adına vurdu. Yoksul, haksız yere yoksul bir çocuk olarak şaşkın dolaştığı, zengin çocukları eğlenceden eğlenceye koşarken delikanlı çağında ekmeğini kazanmak için taban teptiği sokaklara, geriye doğru, bir sıçrama... Kendisini yeniden, herkesten ayrı düşmüş, deliğinde, annesi kerevette yatar, koyun ve boynuz kokan rüzgâr kimsesiz sokakları süpürürken geceleri çalışmasını sağlayan mum ışığında görüyordu. Kendisini daha sonraları, kârlı davalar alan meslektaşları tarafından hor görüldüğü, üçüncü dereceden bir avukat olarak orospuların, kumarbazların, gübrecilerin, sığır hırsızlarının davalarına baktığı günlerde de görüyordu.

Sürüyle bardak boşaltmıştı; yine de içiyordu. Soluk yüzünde iki şişkin göz parıldıyordu; küçük ellerindeki tırnaklar kara yarımaylarla çevrilmişti.

"Nankör herifler..."

Gözde, destek olmak için koluna girmişti. Başkan'ın ölüm saçan bakışları düzensiz salonda dolaşıyor, yineliyordu: "Nankör herifler..." Kısık bir sesle devam ediyordu: "Parrales Sonriente'yi

sevmiştim, sevmeyi de sürdüreceğim. Onu kendime general yapacaktım çünkü milleti tekmeleyip eziyordu. Yalnız benim bildiğim ve milleti suçlu tuttuğum şeylerden ötürü benim yerime öç alabilecek olan oydu; annemin de itirazı olmadan üstesinden gelirdi bunun. Nankör herifler... Dört bir yanımda hayatıma kastetmek için komplolar kurulur, dostlarım beni bırakır ve düşmanlarımın sayısı artarken onu öldürülmesini hoş görmem... Hayır, yine de hayır... Tek bir taş bile bu kapıdan..."

Sözler, buz tutmuş yerlerden geçen arabalar gibi tökezlenerek dudaklarından dökülüyordu. Gözde'nin omuzlarına yaslandı; eli midesinin üzerindeydi, gözleri bulanıktı, şakakları yanıyordu, soluğu biz gibiydi; daha şimdiden, portakal renginde, ışık gibi bir su kusmaya başlamıştı. Sekreter, dibinde cumhuriyet arması bulunan bir kovayla koştu. Gözde'nin de iyice ıslandığı bir duştan sonra ikisi, Başkan'ı en yakın yatağa taşıdılar.

Başkan ağlayıp tekrarlıyordu: "Nankör herifler... Nankör herifler..."

Sekreter dışarı çıkarken "içten mutluluklar dilerim, Don Miguel, candan mutluluklar dilerim" diye mırıldandı. "Sayın Başkan evlenme haberinizin duyurulmasını emredip, kendi adını da tanık listesinin en başına yazdırdı."

Koridora varmışlardı. Sekreter daha yüksek sesle konuştu: "Bu arada, başlangıçta pek de hoşnut değildi sizden. Parrales Sonriente'nin dostu olan biri bu Miguel'in yaptığını yapmazdı, dedi, her ne pahasına olursa olsun, bir düşmanımın kızıyla evlenmeden önce de bana bir sormalıydı. Sizi lekeliyorlar Don Miguel, sizi lekeliyorlar. Kendisine aşkın, kör, budala, hesaba kitaba gelmeyen, aldatan bir şey olduğunu anlatmaya çalıştım."

"Teşekkür ederim General."

"Demek böyle, demek böyle" dedi sekreter keyifli bir ses tonuyla ve sırtına dostça vurduğu Gözde'yi, bürosuna soktu: "Gelin, gelin, şu gazeteyi bir okuyun... Karınızın resmini Juan Amca'sından rica ettik. Çok güzel bir resim."

Gözde tırnaklarını gazeteye geçirdi. Büyük sağdıcın yanında mühendis Don Juan Canales ile kardeşi Don José Antonio'nun resimleri.

"Yüksek sosyetede düğün. Güzel Senyorita Camila Canales ile Senyör Don Miguel geçen gece evlendiler. Karı koca..." Bakışları tanıklar listesine kaydı. "Ekselans Sayın Başkan'ın tanık olduğu bir bağlılık; tören, devlet memurları ve generallerle (listeyi atladı) gelinin saygı değer amcası mühendis Don Juan Canales ve aynı addaki Don José Antonio'nun da katılmasıyla saray salonlarında kutlanmıştır." Yazı böyle bitiyordu: "*El Nacional*, okuyucularına bugün Senyorita Canales'in resmini göstermekle sevinç duyar ve yeni evlilere ortak hayatları için mutluluklar diler." Nereye bakacağını bilemiyordu. "Verdun Savaşı sürmektedir. Alman silahlı kuvvetlerinin bu gece umutsuz bir saldırıya geçmesi beklenmektedir..." Bakışlarını dış haberler sütunundan ayırıp Camila'nın resmiyle süslenmiş yazıyı yeniden okudu. Gerçekten sevdiği biricik varlık, herkesin parmağını doladığı bir şaklabanlıkta da yer alıyordu işte...

Sekreter gazeteyi ellerinden çekip aldı.

"Gözünüzle görüyor da yine inanamıyorsunuz değil mi sizi gidi hazıra konmuş damat sizi..."

Cara de Angel gülümsedi.

"Ama dostum, üstünüzü başınızı değişmelisiniz, benim arabamı alın."

"Çok teşekkür ederim General."

"Araba orada. Arabacıya sizi hemen eve götürmesini, sonra gelip beni almasını söyleyin. İyi geceler... Ve içten mutluluk dileklerim... Durun, gazeteyi yanınıza alın, karınız da görsün; gazeteyi sayın bayana ben saygılı kullarının candan mutluluk dilekleriyle verin..."

"Her şey için teşekkürler, iyi geceler..."

İçinde Gözde'nin oturduğu araba, atların dumanların içinden çektikleri bir gölge gibi sessiz uzaklaştı. Cırcır böceklerinin

sesleri, reseda kokan çıplak tarlaların, turfanda mısır tarlalarının, kırağıdan ıslanmış otların ve yaseminlerle dolu bahçe çitlerinin ılık sessizliğini bozuyordu.

"Benimle daha fazla alay edecek olursa boğarım onu" diye düşünen Cara de Angel, yüzünü arkalığın yastığına gizledi; düşündüğü şeyi arabacının da sezmesinden korkuyordu: Göğsünde cumhurbaşkanı nişanıyla soğumuş bir et yığını, küt burunlu bomboş bir yüz, manşetlere gömülmüş ve yalnızca parmak uçları görünen eller, kanla lekelenmiş rugan ayakkabılar...

Gerilmiş sinirleri arabanın hoplamasına zor dayanıyordu. Cezaevinde oturup işlediği cinayeti düşünen bir katilin uysallığını, rahatını özlemekteydi; yalnızca görünüşte, dıştan bir rahatlık, düşünce fırtınalarının karşılıklı ödeşmesi. Kanı karıncalanıyordu. Terden, gözyaşından ıslanmış bir mendille Sayın Başkan'ın kırmızı lekelerini silip çıkarırken yüzünü taze gece havasına tuttu. "Ah" diye yakınıp duyduğu öfkeden ağladı, "ruhuma saldığı kahkahaları bir silip çıkarabilseydim..."

Bir subayı götüren bir araba, bindiği arabayı yalayıp geçti. Gök, sonu gelmez satranç oyununu oynamaya koyulmuştu. Tırısa kalkmış köpüklü atlar, bir toz bulutuna gömülü, şehre doğru ilerliyordu. Cara de Angel, subayın Sayın Başkan'ın bir metresini alıp götürmek için yıldırım gibi geçtiğini görünce... "Şaha kış" dedi kendi kendine... Subay sanki Tanrı'nın habercisiydi.

Merkez garında yüklenip boşaltılmakta olan sandıkların ve dumanı tüten lokomotiflerin sesleri yankılanıyordu. Bir zenci yüksek bir evin yeşil parmaklığına dayanmıştı. Sarhoşlar güvensiz hareketlerle ortaklıkta sendeleyip duruyorlardı, asık yüzlü bir adam, yitirilmiş bir savaş sonunda top arabası geçirir gibi sokaklardan laternasını geçiriyordu.

33
İ'NİN ÜZERİNDEKİ NOKTACIK

Carvajal'in dul karısı evden eve koşuyor ama her yerde soğuk karşılanıyordu; çoğu zaman, hükümet düşmanı kadından bir daha kurtulamamak korkusuyla kendisine başsağlığı bile dilemiyorlardı; bazı evlerde pencereye yalnızca bir hizmetçi kızın çıktığı ve kaba kaba sorduğu bile oluyordu: "Kimi arıyorsunuz? Bayanlar evde yok."

Bu ziyaretler sırasında toplanan buzlar kendi evinde eriyordu. Kocasının resimlerini eline alınca gözlerinden bir gözyaşı denizi boşalıyordu. Yanındakiler yalnızca küçük oğlu, bir de gece gündüz "baba sevgisi bir yana, bütün ötekiler bir yana" diye küçüğe öğüt veren sağır hizmetçi kadındı. Bir papağan ara vermeden yineleyip duruyordu: "Portekiz'in kral gibi papağanı; oh, yeşil elbiseli meteliksiz kral... Uzatsana minik elini papağan... Günaydın bay avukat... Uzat minik elini, papağan... Akbabalar teknede. Yanık kumar kokuyor. Mihrabın kutsallığı var olsun, meleklerin bakire kraliçesi, ah ah..." Kocasının cesedini teslim etmeleri için Sayın Başkan'a bir dilekçe imzalatmak üzere yola koyulmuş ama hiçbir yerde imza edilmek cesaretini gösterememişti. Her defasında da utangaç öksürükler ve aşağılık bir sessizlikle öylesine soğuk karşılanmıştı ki... Şimdi yine kara şalının altına gizlenmiş dilekçesiyle evine dönmüştü. Dilekçede kendininkinden başka imza yoktu.

Onu selamlamamak için kenara çekiliyorlar, selam bile vermeksizin kapının eşiğinde karşılıyorlardı. Yoksulluktan, koleradan, sarıhummadan daha kötü, tanınmamış bir hastalığın mikrobunu taşıyormuş gibi davranıyorlardı. Diğer taraftan

sağır hizmetçi, karanlık, pek de kullanılmayan bir yola açılan mutfak kapısının altında, titrek elle yazılıp gecenin karanlığına sığınılarak eşiğe sokulmuş mektuplar buluyor ve "yağmur gibi imzasız mektup yağıyor" diyordu. Bu mektuplarda en azından bir azize, bir din şehidi, günahsız bir kurban olduğu yazılıydı; kocası övülüyor, Albay Parrales Sonriente'nin tiksinti uyandıran geçmişi lanetleniyordu.

Sabahın erken saatinde iki imzasız mektup kapının altına itilmişti. Hizmetçi kadın, elleri ıslak olduğu için önlüğünün ucuyla mektupları tutmuştu. Dul kadın ilk mektupta şunları okudu:

"Çok Sayın Senyorita Carvajal... Kocanız avukat Abel Carvajal'in içimde uyandırdığı büyük saygıyı size ve ağır bir felakete uğramış ailenize bildirmenin dürüst yolu kuşkusuz bu değildir. Ne var ki bazı şeyleri kâğıda geçirmek güvenli olamayacağından tedbirli davranmak uğruna böyle bir yolu seçmemi bağışlayınız. Gün gelir adımın ne olduğunu öğrenirsiniz. Babam Parrales Sonriente denen adamın, cehennemin karanlığında çoktan beklenen şu celladın kurbanlarından biriydi; yılan zehrine batırılmış uçla yazı yazacak biri bulunursa tarih o celladın kötülüklerinden, daha uzun süre söz açacaktır. Babam bu korkak hain tarafından yıllar öncesi ıssız bir yolda öldürülmüştü. Beklendiği gibi cinayetle ilgili hiçbir şey bulunamamıştı; tanımadığımız birinin, korkunç olayı bütün ayrıntılarıyla anlattığı imzasız mektubunu almamış olsaydık bu cinayet bir sır olarak kalacaktı. Hemşerilerinin gönüllerinde anıtlaşmış olan örnek insan ve kahraman kocanız Parrales Sonriente'nin tüm kurbanlarının öcünü almış oluyor mu bilmiyorum (bu konuda değişik söylentiler var); ne var ki size başsağlığı dilemek, Kuzey Amerika altınının yardımıyla halkı sömürüp pisliğe iten bir hayduttan yurdu kurtardığı için kocanızın ölümüyle yas tuttuğumuzdan emin olmanızı size bildirmek benim için bir görevdir.

Saygılı Şövalyeniz Calatrava."

Kadın, dalgındı, çökmüştü, kendisini saatlerce yatağa mıhlayan bitkinliğiyle bir ceset gibi yatıyordu; bir ölüden daha hareketsizdi. Kalkmak zorunluğunu duymamak için en gerekli şeyleri depo ettiği komodine kolunu ancak uzatabiliyordu. Biri kapıyı açtıkça, yerleri sildikçe ya da yakınında bir gürültü duydukça sinir krizleri geçiriyordu. Karanlık, sessizlik, düzensizlik, kocasıyla birlikte içinde ölüp şimdi yavaş yavaş vücudunu ve ruhunu felce uğratan varlığının o kısmıyla baş başa kalmak isteğini yaratıyordu.

İkinci mektubu yüksek sesle "değerli ve çok sayın bayan" diye okudu: "Kocanızın idam edildiği gece kulağınızı cezaevinin duvarına dayayıp da nasıl dinlediğinizi arkadaşlarımdan bazıları anlattı. Belki silah seslerini duyup saymışsınızdır ama, birbirini süratle izleyen dokuz atıştı, avukat Abel Carvajal'i hangi atışların, Tanrı kucağını açsın ona, bu dünyadan alıp götürdüğünü bilmiyorsunuzdur. Daha fazla acı çekmemeniz için görgü tanığı olduğum bu idam hakkında ne biliyorsam artık sıkılmadan, (günümüzde kâğıt üzerine geçirilen şeylere güven duyulamayacağı için sahte bir imza altında) size bildirmeye karar verdim. Kocanızın önünde, alnı iyice açık, bembeyaz saçlı, zayıf, uzun boylu, sarışın bir bey yürüyordu. O beyin adını bugüne kadar öğrenemedim. Gözyaşlarıyla dile gelen acıya karşın derin gözlerinde büyük bir insanlığın ve soylu bir yüreğin izleri okunuyordu. Bakışlarını birazdan hiç hissedemeyeceği yerden ayırmadan, avukat onu izliyordu. Kendi adımlarından tökezliyordu, alnı terden ıslanmıştı ve sanki kalbi göğsünden fırlamasın diye elini göğsünde tutuyordu. Avlunun köşesini dönüp de kendini erlerden oluşan bir dörtgen içinde bulunca daha iyi görebilmek için elini gözlerinin önünde tuttu. Kendisine küçük gelen soluk bir elbise vardı sırtında; ceketinin kolları ancak dirseklerine geliyor, pantolonu da dizlerinin altına kadar uzanıyordu.

Kendi elbiselerini hücrelerdeki arkadaşlarına bırakan ya da ufak hizmetler karşılığında gardiyanlarla değişen idam hükümlülerinin giydiği pis, eskimiş, yırtık elbiseler... Yırtık gömleği küçük bir düğmeyle iliklenmişti. Ne yakası vardı, ne de kunduraları. Aynı mutsuz yolun yolcusu ve yine yarı çıplak olan arkadaşlarının varlığından cesaret alıyordu. İdam hükmü okununca sıra sıra süngülerin üzerinde acılı bakışlarını dolaştırıp kimsenin anlayamadığı bir şey söyledi. Yanındaki yaşlı adam konuşmak isteyince subaylar, gün ağarırken ellerinde mavi ispirto alevi gibi parıldayan kılıçlarıyla tehdit ederek adamı susturdu. Duvarlarla, kendi yankısıyla çarpışan bir ses duyuldu: 'Vatan için!' Bir, iki, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz atış izledi bunu. Parmaklarımla nasıl saydım anımsamıyorum ama o gün bugün bir parmağım fazlaymış gibi acılı bir duygu içindeyim. Bir duman perdesi bizi, tek başlarına boşluğa yığılmamak için birbirine yaslanmak gibi olmaz bir şeyi denemeye kalkan bir avuç adamdan ayırdı. Ölüm acısına son vermek için ateş eden silahların sesi, ıslak roketler gibi gecikmişti ve kötüydü. Kocanız daha ilk atışta ölme mutluluğuna ermişti. Yukarıda, dokunulmaz bir uzaklıkta, mavi gök bir kubbe gibiydi. Duyduğuma göre Askeri Yargıç çukurlar kazdırmıştı ce..."

Sayfayı heyecanla çevirdi. set..."

Ne var ki devamı yoktu. Mektup hiç umulmadık bir yerde kesiliyordu, arkası yoktu. Elinde ne varsa boşuna okudu; zarfın içini araştırdı, yatağı karıştırdı, yastıkları kaldırdı, yerlere, masanın üzerine baktı, kocasının nereye gömüldüğünü anlamak isteğiyle kıvranarak ortalığı altüst etti.

Avluda papağan zevzek zevzek konuşup duruyordu: "Portekiz'in kral gibi papağanı, oh, yeşil giysili meteliksiz kral... Avukat geliyor işte... Yaşasın kral papağan. Önemsiz şey, diyor yalancı... Ağladığım falan yok ama hatırlıyorum ki..."

Askeri Yargıç'ın hizmetçisi, ön avluda dırdır edip duran iki kadınla uğraşırken Carvajal'in dul karısını kapıda bırakmıştı.

"Beni dinleyin önce, beni dinleyin" diye bağırıyordu içlerinden biri: "Parlak suratına benzeyen bu soğuk sıranın üzerinde, sırtımı üşütmek için beklemiyorum onu, kendisine söyleyin... Benden Yeni Ev'deki bir kadın için aldığı on bin pesoyu iyilikle geri verecek mi diye sorduğumu söyleyin ona... Kadının bir faydası olmadı bana; daha ilk günü yıkıldı gitti. Artık ona son kez geldiğimi söyleyin, gidip Başkan'a şikâyet edeceğim."

"Gelin Donna Chon, sinirlenmeyin; bu yılan hikâyesini bırakalım."

Kadın, "sayın bayan" diye konuşmaya davranan hizmetçinin sözünü kesti: "Kapa çeneni..."

"Söylediğim şeyi iyice anlatın ona; sonra gelip de zamanında uyarmadın demesin... Donna Chon ile bir küçükhanımın kendisiyle konuşmaya geldiklerini ama kendisi görünmek istemeyince kalkıp gittiklerini söyle ona ama henüz pes etmediğimizi de..."

Kendi düşüncelerine dalmış olan Carvajal'in dul karısı, olan bitenden hiçbir şey anlamamıştı. Yüzü, kara elbisesinin içinden, bir tabutun penceresinden bakar gibi bakıyordu. Hizmetçi omzuna dokunup içeri girmesini söyledi; yaşlı kadının parmak uçları bir örümcek dokunur gibi dokunmuştu. Beraber girdiler içeri. Dul kadın, yorgun bir okuyucu gibi anlaşılmaz sözler söylüyordu.

"Evet, madam, mektubu bana bırakın. Kendisi gelir gelmez mektubunuzu verir, dileğinizi dikkate almasını söylerim; gelmesi uzun sürmez artık, şimdiye kadar gelmeliydi bile."

Carvajal'in dul karısı çıkarken omuzunda makineli tüfek, palaskasında kasatura ve dolu fişeklik bulunan bir erin izlediği kahverengi elbiseli bir adam içeri girdi.

"Bağışlayın" dedi hizmetçiye, "yargıç burada mı?"

"Hayır, yok."

"Kendisini nerede bekleyebilirim?"

"Burada oturabilirsiniz, er de..."

Tutukluyla koruma görevlisi, hizmetçinin isteksiz gösterdiği sıraya sessizce oturdular.

Avluda dağ çiçeği ve kesilmiş begonya kokusu vardı. Bir kedi koşarak terastan geçti. Kafesin içindeki bir sığırcık kuşu uçmaya çalışıyordu. Uzakta, bitip tükenmek bilmeyen akışından yorgun düşmüş bir fıskiyenin, su ışını görünüyordu.

Yargıç, kapıyı kaparken sakırdayan anahtarlarını cebine sokup tutukluyla ere yaklaştı. İkisi de kalktılar.

"Genaro Rodas mı" diye sordu yargıç. Kısık kısık, burnundan soluyordu. Sokaktan her eve girişinde kedi pisliği kokusu alıyormuş gibi oluyordu.

"Emrinizdeyim efendim."

"Er İspanyolca biliyor mu?"

"Öyle çok denemez" diye yanıt veren Rodas ere dönüp sordu: "Söylesene, İspanyolca bilir misin?"

"Şöyle böyle."

Yargıç, "öyleyse" diye sözünü kesti, "sen burada kal daha iyi; ben bayla konuşacağım; onu bekle, birazdan gelir, görüşeceğimiz küçük bir şey var."

Rodas çalışma odasının kapısında duruyordu.

Yargıç içeri girmesini emredip silahlarını kitaplarla dolu masanın üzerine koydu: Bir tabanca, bir kasatura, bir muşta, bir de cop.

"Karar bildirildi mi sana?"

"Evet, Sayın Yargıç..."

"Yanılmıyorsam altı yıl, sekiz ay..."

"Ama Sayın Yargıç, ben Lucio Vasquez'in yardımcısı değildim ki. O ne yaptıysa benim yardımım olmadan yaptı. Ben olan bitenin farkına vardığım zaman Pelele çoktan kanlar içinde ve Tanrının Kapısı'nın merdivenlerinde ölmek üzereydi. Ne yapabilirdim ki? Ne yapmalıydım? Emir vardı. Emir çıktığını söylüyordu..."

"Şimdi Tanrı'nın huzurunda hesap veriyor..."

Rodas, karanlık suratının belirttiği şeyden kuşku ediyormuş gibi yargıçtan yana döndü; ikisi de sustular.

"Kötü insan değildi..." Rodas, arkadaşının anısını bu sözlerle gömmek istiyormuş gibi ince bir sesle içini çekti. Kalbinin iki vuruşu arasında aldığı haber şu anda damarlarında zonklamaktaydı... "Ne yapılabilir?"

"O, adam öldürmekle, sen de ona yardımcı olmakla suçlandın."

"Ben kendimi savunabilirdim, eğer..."

"Sayın Başkan'ın isteğine uyarak Vasquez için ölüm, senin için de en ağır cezayı isteyen adam, seni savunan adamdı."

"Zavallı adam... Hiç olmazsa ben işin nasıl olup bittiğini anlatabilirdim..."

"Sen serbest kalabilirsin çünkü Sayın Başkan'a senin gibi politik nedenlerle yargılanmış bir adam gerekli. Yapılacak şey, Sayın Başkan'ın, kendisine ihanet ettiğinden haklı olarak kuşkulandığı bir dostunu, şaşırtmak..."

"Anlatın..."

"Don Miguel Cara de Angel'i tanır mısın?"

"Yalnızca adıyla... Sık sık duymuşumdur adını. General Canales'in kızını kaçırmıştı sanırım..."

"Ta kendisi. Görsen hemen tanırsın çünkü çok yakışıklıdır: Uzun boylu, ince, boyu posu yerinde, kara gözler, duru bir cilt, ipek saçlar, kibar tavırlar. Bir canavar. Hükümet her şeyi öğrenmek istiyor: Ne yapıyor, kimleri ziyaret ediyor, sokakta kimlere selam veriyor, sabahları nerede, akşamları, geceleri nerede; karısı için de aynı şey. Ayrıntılı bilgi için para alacaksın."

Yargıç, bu son sözleri söylerken masanın üzerindeki bir yazı kalemini alıp iki ağzı arasında Tanrıça Themis'in durduğu büyük bir hokkaya batırdı ve Rodas'a uzattı. Rodas anlamsız bir bakışla yargıcı izlemekteydi: "Şurayı imzala. Seni yarın sabah serbest bırakıyorum. Eşyalarını toplayıp yarın için hazır et."

Rodas imzasını attı. Sevinç vücudunda keyiften coşmuş bir boğa gibi dans ediyordu.

Çıkarken, "size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum" dedi. Erin yanına gelince az kalsın adamı kucaklıyordu. Cezaevine, göğe çıkan bir kimse gibi döndü.

Yargıç ise Rodas'ın imzaladığı kâğıt yüzünden daha fazla sevinç duymaktaydı: "Tatlı Büyü randevuevinin sahibi ve Bayan Altındiş diye anılan Donna Concepción Camunico'dan, on bin peso tutarında bir parayı aldığımı kabul ederim. Karım Fedina Rodas'ı aslında hizmetçi olarak tuttuğu halde, izin almadan fahişe yaptığı için bu durumun bende yarattığı acıyı hafifletmek üzere bu parayı vermiştir. Genaro Rodas."

Kapının ardından hizmetçinin sesi duyuldu: "Girebilir miyim?"

"Evet, gir..."

"İstediğin bir şey var mı? Ben bakkala mum almaya gidiyorum. Kötü Ev'den buraya gelen iki kadın kendilerinden çaldığın on bin pesoyu geri vermezsen Başkan'a şikâyet edeceklerini söylememi istediler; ben de gitmeden sana haber vereyim dedim."

"Başka bir şey var mı?.." Can sıkıntısıyla soran yargıç, yerdeki bir pulu almak için eğildi.

"Bir de karalar giyinmiş bir kadın seninle konuşmak için gelmişti. İdam edilen adamın karısıydı herhalde..."

"Hangisinin?"

"Bay Carvajal'in..."

"Neydi istediği?"

"Zavallı kadıncağız şu mektubu verdi bana. Sanırım kocasının nerede gömülü olduğunu öğrenmek istiyor."

Yargıç kara kenarlı kâğıdın üzerinden gözlerini isteksiz isteksiz geçirirken hizmetçi sürdürdü: "Kendisine yardım etmeye söz verdiğimi itiraf ederim; öyle acıdım ki kadıncağıza; ben söz verince içi umutla dolu ayrıldı."

"Herkese hemen güvenme diye kaç kez söyledim sana... Kimseye umut vermemeli. Kimseye umut vermemek gerektiğini ne zaman anlayacaksın? Evimde, kedinin bile uymak zorunda olduğu en yüksek ilke kimseye umut vermemektir. Benim yanımda kalıp çalışmak isteyen bu ilkeye uymalı; Sayın Başkan'ın isteği de budur: Kimseye umut vermemek, herkesi ayaklar altına almak, aşağılamak... Bunu böyle bilesin. Bu kadın yine gelirse mektubunu güzelce katlayıp kendisine ver ve kocasının nereye gömüldüğünü hiçbir zaman öğrenemeyeceğini de söyle..."

"Sinirlenme, hastalanacaksın yine. Söylerim kendisine. Ama Tanrı huzurunda sen sorumlu olacaksın bundan."

İç etekliklerinin hışırtısı içinde, adımlarını yavaş yavaş sürüyerek dışarı çıktı. Mutfakta mektubu buruşturup ateşe attı. Mektup, canlı bir şeymiş gibi, çabucak parlayan alevler içinde kıvranıp yandı, altın suyuna batmış iplikleri andıran, küçücük kurtlar halinde kül oldu. Baharat şişeleriyle dolu sehpanın yanından sürünerek geçen bir kara kedi yaşlı kadının oturduğu sıraya, kadının yanına sıçradı. Mırıldanarak kadının dölsüz vücuduna süründü, altın parıltılı gözlerini şeytanca bir merakla mektubun yanıp gittiği alevlerin kalbine dikti.

34
KÖRLERE IŞIK

Camila odanın ortasında kocasının koluna ve küçük bir bastona yaslandı. Büyük kapı, kedi ve sarmaşık kokan bir avluya açılıyordu; pencere, dinlensin diye Camila'yı getirdikleri kente bakıyordu; küçük bir kapıdan da başka bir odaya geçilmekteydi. Gözlerinin parlak yeşilinde ışıyan sıcak güneşe, ciğerlerindeki ağır havaya karşın burada yürümeye çalışan gerçekten de kendisi midir diye Camila kendi kendine sorup duruyordu. Ayakları çok büyük, bacakları sırık gibi ince ve uzundu. Açık gözlerle dünyanın dışında ve dalgın yürüyordu; yeni doğmuş bebek gibi. Yaşaması durmadan düşte ölmüş gibiydi ve şimdi, şu anda, eski halini bu yeni düşten ayırt edemiyordu. Babası, evi, sütninesi Chabela ilk hayatına ilişkindir. Kocası, şimdi oturduğu ev, hizmetçi kızlar da yeni hayatını oluşturuyorlardı. Şimdi şurada yürümeye çalışan hem kendisiydi hem de değildi. Yeni bir hayata doğmuş olmanın duygusu. Kendisinden, uzakların bastonuna yaslanmış bir kadından söz açar gibi söz açıyor, göze görünmez şeyler hissediyordu. Yalnız başına kaldığı zaman da kendini bir başka dünyada yitiriyordu: Dalgın, saçları karmakarışık, elleri yeni evlilerin uzun robdöşambrı üzerinde, kulaklarında gürültüler...

Çok geçmeden, pek de hasta sayılmaksızın bir aşağı bir yukarı yürümeye başlamıştı. Hasta değildi ama kocası yanaklarına dudağını bastırdığı günden beri ona garip gelen bir hayatın gözlemine dalmıştı: Her şey fazla, her şey aşırıydı artık. Bununla birlikte Camila bunu yabancı bir dünyada biricik varlığıymış gibi koruyordu. Aydan, dünyadan, tehdit eden bulutlardan, yıl-

dızlardan, altın yaldızlı kümesten, güvercinlikten sevinç duyuyordu.

Cara de Angel, beyaz elbiseleri içinde karısının nasıl ürperdiğini hissediyordu ama karısı başkaları gibi soğuktan ürpermiyordu. Melekler nasıl ürperirse öyle ürperiyordu; karısını yatak odasına kadar adım adım götürüyordu. Fıskiyeli havuzun maskeli başlığı... Kımıldamaksızın duran hamak... Hamak gibi hareketsiz, donup kalmış su... Islak saksılar... Yapma çiçekler... Ayışığında büzülüp kalmış koridorlar...

Yataklarına gidip odalarını ayıran duvarın ardından konuşuyorlardı. İki odayı küçük bir kapı birbirine bağlıyordu. Düğmeler, uykulu düğme iliklerinden, kesilen çiçeklerin çıkardığı sesle kayıyor, ayakkabılar yere gemi demir atar gibi düşüyor ve naylon çoraplar bacaklardan aşağı şömineden yükselen duman gibi sıyrılıyordu.

Koca evin ıssızlığı içinde sıkı bir bağlılık havası yaratmak isteyen Cara de Angel, havlu sehpasının yanındaki küçük masanın üzerinde duran tuvalet eşyasından söz açıyordu; çok içten ve aynı zamanda da güzel konuşuyordu; bunu bir de iki odayı gök kapısı gibi birleştiren dar kapıyı aklına getirmemek için yapıyordu.

Sonra kendini bütün ağırlığınca yatağa bırakıyor, kendisiyle Camila arasında oluşan ve kaderin akışına uyup giden şeylerin sonsuz ve esrarlı dünyasında uzun süre kımıldamaksızın yatıp kalıyordu. Camila'yı, ona zorla sahip olmak için kaçırmıştı ama birden, hiç beklenmeden, sevgi gelip çatmıştı. Önceki düşüncesinden vazgeçmiş, Camila'yı amcalarına götürmeyi denemiş ama onlar kapıyı açmamıştı. Böylece yeniden ona kalmış oluyordu Camila; korkmadan ona sahip olabilirdi. Kıza gelince, bunu kendisi de bildiğinden kaçmak istemiş, ama hastalık engel olmuştu. Bir iki saat içinde durumu kötüleşmiş, hemen hemen ölmeye yüz tutmuştu. Ölüm her saniye düğümü çözecek diye beklenmişti. Bunun farkına varmış, dahası kısa bir süre, içinde

kendi kendisiyle bu konuda bir uyuşma olmuştu. Çok geçmeden bu kör güçlere karşı durmuştu yine. Ölüm ancak umutsuzluğun onu çağırdığı yere gelir; yazgı son saniyeye kadar beklemiş, sonra da Camila ile Cara de Angel'i birleştirmişti.

Cara de Angel önceleri Camila'nın sevgisini çocuksu bulmuş ama sonra Camila ayağa kalkıp da yürümeye başlayınca sevgi de olgunlaşmıştı. Bir gece içinde dudakları eski kırmızı rengini almış, korsesi göğüslerinin meyvesiyle dolmuştu; hiçbir zaman kocası olarak düşünmediği adama şimdi her yaklaşmasında tüm vücudunu saran bir heyecan duyuyordu.

Cara de Angel yataktan aşağı atladı. Camila'dan ne kendisinin ne de Camila'nın kusuru olan bir hatadan, ne kendisinin ne de öbürünün onaylamış olduğu bir evlilikten ötürü ayrı düşmüş olduğunu hissediyordu. Camila gözlerini kapadı.

Adımlar bir pencereye doğru uzaklaştı.

Ay parça parça yırtılmış bulutların arasında görünüp kayboldu. Sokak, gölgelere karışmış bir beyaz kemik ırmağı gibi akıp gidiyordu. Bazen her şey eski kutsal emanetlerin yeşil pası içinde soluyor, sonra hemen altın yaldızlı bir iple kaldırılarak meydana çıkıyordu. Bir tek geniş ve kara gözkapağı, birbirinden ayrılmış gözkapaklarının bu oyununu örtüp kapıyordu. Volkanların en yükseğinden upuzun kirpikler iniyor, kentin iskeleti üzerine bir örümcek gibi yayılıp karanlıkta yas tutuyordu. Köpekler kulaklarını kapı tokmakları gibi oynatıyor, gece kuşları kanat çırpıp geçiyordu; serviden serviye yakınma, saat zincirlerinin gidip gelmesi... Ay bir kraterin ardında yok olmuş, sokaklara gelin duvaklarıyla sisler inmişti. Cara de Angel pencereyi kapadı. Camila'nın odasından yavaş, güçlükle aldığı soluğunun sesleri geliyordu; sanki başı yorganın altında uyuyup kalmış ya da göğsüne bir hayalet oturmuş gibi tıkanıyordu.

O günler boyunca denize gittiler. Ağaçların gölgeleri, küp, süpürge, kafes içinde sığırcık, kozalak, kömür ve yakacak odunla mısır taşıyan satıcıların üzerinde lekeler oluşturuyordu. Sa-

tıcılar topluluklar halinde uzun yollar alıyor, yere tabanlarıyla basmaksızın, parmaklarının ucunda yürüyorlardı. Güneş de onlar gibi terlemekteydi. Çabuk çabuk soluk alıyorlardı.

Camila, kahvenin nasıl toplandığını görmek için bir kulübenin gölgesinde dinlendi. Kahve toplayan bu kadınların elleri dalların üzerinde aç hayvanlar gibi hareket ediyordu. Bu eller yukarı çıkıyor, aşağı iniyor, ağacın gövdesini gıdıklamak istercesine bir araya geliyor, gömleğini soyup çıkarmak istiyormuş gibi yeniden ayrılıyordu.

Cara de Angel, kolunu Camila'nın beline doladı, onu ağaçlardan dökülen sıcağın altında uyuklayan bir patika boyunca yürüttü. Yalnız başlarıyla göğüslerini hissediyorlardı; başka her şey, bacakları, elleri, ormanın içine daldıkça bal gibi ağdalaşan gölgeler içinde, orkidelerle parıltılı kertenkeleler arasında, kendileriyle birlikte havada dalgalanıyordu. Cara de Angel, Camila'nın vücudunu incecik bluzunun arasından, ince mısır yaprağından sütlü, nemli ve ince mısır tanelerini hisseder gibi hissediyordu. Rüzgâr Camila'nın saçlarını dağıtıyordu. Üzerinde fundalar bitmiş bir yamaçtan aşağı inip plaja ulaştılar. Güneş suda uykudaydı. Eğrelti otlarının gölgesinde göze görünmez yaratıklar dinleniyordu. Çinko damlı bir evden, çiğnediği fasulyeyi çabuk çabuk yutan plaj bekçisi çıktı. İki kabin istediler. Bekçi hemen gidip anahtarları getireceğini söyledi. Anahtarları getirip bir duvarla ayrılan iki kabin açtı. Her biri kendi kabinine yöneldi ama birbirlerinden ayrılmadan önce kaşla göz arası öpüştüler. Gözlerinin ağrıdığını duyan plaj bekçisi arkasını döndü.

Ormanın hışırtısı içinde yalnızdılar, birbirlerinden tahta bir duvarla ayrılmışlardı; kendilerine geldiler. Kırık bir ayna Cara de Angel'e bir delikanlı hafifliğiyle nasıl soyunduğunu gösterdi. Bir ağaç, bir bulut, bir yusufçuk ya da bir sinekkuşu olmak varken insan olmak... Camila daha soğuk suya ilk adımını atar atmaz haykırdı, ikinci adımda bir haykırma daha, üçüncüde tiz, dördüncüde daha tiz bir haykırma ve cuup... Üzerindeki kolsuz,

Kızılderili kadın gömleği, geniş kadın eteklikleri, cam fanuslar gibi kabardı ama aynı anda da su, mavi, sarı ve yeşil ışıltılı kumaşı yutunca vücudunun hatları olduğu gibi ortaya çıktı: Dipdiri göğüsler, gergin bir karın, kalçalarıyla sırtının tatlı oyuğu, omuz başlarının güzel yuvarlaklığı... İlk dalıştan sonra su yüzüne çıkan Camila'ya bir güvensizlik gelmişti. Kamışların ıslak sessizliği bir şey gizliyor gibiydi, belki plajda dolanan garip bir hayaleti, belki cennetkuşu rengindeki bir yılanı. Ama kapıda durup "içeri girebilir miyim" diye soran kocasının sesini duyunca içine güven geldi.

Su, neşeli bir hayvan gibi Camila'nın tüm çevresini sardı. Vücutlarının gölgesi duvardaki ışık ışık örümcek ağlarının üzerinde kocaman örümcekler gibi göründü. Havada bir esans kokusu, küçük kurbağa göğüslerinin ıslaklığı, sütlü çayırlardaki koyunların soluğu, gülen çağlayanların tazeliği, yeşil sineklerin huzursuz uçuşu...

Kapının eşiğinde görünen plaj bekçisi, "Las Quebraditas'tan gönderilen atlar bayanla bay için mi" diye sordu. Suyun altından çıkıp çabucak giyindiler. Camila üzerindeki elbiseyi saçlarından damlayan sularla ıslatmamak için omuzlarına aldığı havlunun içinde bir solucan hissetti. Hemen haykırdı, aynı anda da Cara de Angel yetişip solucanı öldürdü. Ne var ki Camila'nın neşesi kaçmıştı. Balta girmemiş orman içine korku salıyordu. Ormanın sıcak soluğu, uykusuz boğukluğu uzun bir solucanı andırıyordu. Bir incir ağacının altındaki atlar kuyruklarıyla sinekleri kovuyorlardı. Atları getirmiş olan yamak elinde şapkasıyla Cara de Angel'e selam vermek için yaklaştı.

"Ha, sen misin? Ne işin var senin burada?"

"Çalışıyorum; siz kışladan çıkmama yardım edeli bir yıl oldu."

"Zaman çabuk geçiyor."

"Öyle olmalı... Yalnız güneş birazdan batacak sanırım, oldukça uzun bir yolumuz var." Cara de Angel, Camila'ya hazır

olup olmadığını sordu, plaj bekçisinin parasını verdi.

"Ne zaman istersen gidelim..."

"Karnın aç değil mi? Bir şey yemek istemez misin? Belki bekçinin bize satacak bir şeyi vardır."

"Birkaç tane yumurta var" diyen yamak, düğme iliğinden çok düğmesi olan ceketinden, üç yumurtanın sarılı olduğu bir mendil çıkardı.

"Çok teşekkür ederim" dedi Camila, "çok tazeye benziyor."

"Bir şey değil... Yumurtalar pek güzel. Tavuklar daha bu sabah yumurtlamıştı; karıma bir kenara koy o yumurtadan, dedim, Don Angel'e götüreceğim onları."

Hâlâ gözleri yaşaran ve fasulye çiğnemekte devam eden plaj bekçisine veda ettiler.

Yamak, "sonra da aklıma geldi ki" diye devam etti, "hanımefendi yumurtaları içerse çok iyi gelir, çünkü yol uzun, belki acıkırlar."

Camila, "çiğ yumurta sevmiyorum, hem dokunur da belki" diye yanıtladı.

"Yüzünüzü biraz soluk gördüm de ondan söyledim."

"Uzun süredir hastaydım."

"Öyle" dedi Cara de Angel, "çok hastaydı."

Yamak palanları sıkıştırırken "ama artık iyileşirsiniz" dedi; "kadınlar da çiçekler gibi bakım ister, evlilik sizi güzelleştirip neşelendirecek..."

Camila, birdenbire yaprak yerine her tarafından gözler sürdüğünü fark etmiş bir bitkinin şaşkınlığı içinde, gözkapaklarını indirdi ama daha önce kocasına şöyle bir baktı; bakışları istekle buluştu; aralarında eksikliği duyulan sözsüz anlaşmayı böyle imzaladılar.

35

ŞARKILARIN ŞARKISI

Sık sık, "rastlantılar bizi bir araya getirmemiş olsaydı" diyorlardı. Böyle bir şeyin olabileceği düşüncesi içlerine öyle bir korku salıyordu ki bir arada değillerse birbirlerini arıyor, göz göze geldikçe sarılıyor, sarılırken sımsıkı kucaklaşıyor, öpüşüyor, uzun süre birbirlerinden gözlerini ayıramıyorlardı. Birbirlerine sarılınca içlerini öyle bir neşe kaplıyor öyle mutlu oluyorlardı ki dünyayı unutuyor, yapraklarının arasında, yankıdan daha hafif tüylerin uçuştuğu ağaçlarla kendilerini bir tutuyorlardı.

Ama yılanlar, olayı inceleyip durmaktaydı. Şans onları bir araya getirmemiş olsaydı mutlu olabilirler miydi?.. Cennetin yararsız coşkusunun yıkılması karanlıkta hızlandırılıyordu. Gölgeler pusuya yatmış, casusluğa başlamıştı; kuşkuculuğun beraberinde zararlı etkiler getiren sesi yavaşça yükseliyor ve takvim, zamanın köşelerinde ağlarını örüyordu.

O gece, Cumhurbaşkanı'nın malikânesinde verdiği partiye gitmek zorundaydılar.

Çiçeği burnunda evliliklerinin ilk aylarını geçirdikleri güzelim dünyanın dışında, bir divan, bir ayna ve diğer mobilyalar arasında kalınca kendilerini yabancı bir evde yok olmuş gibi üzüntülü hissettiler; birbirlerine acıyor, acıma ve utanç duyuyorlardı.

Salonda bir saat çaldı ama ses onlara öylesine uzaktan geldi ki oraya varmak için bir gemi ya da balona binmek zorundaymışlar duygusuna kapıldılar. Hoş artık oradaydılar işte.

Hiç konuşmadan yemeklerini yiyor, ufak darbelerle eğlenceyi onlara gittikçe yaklaştıran rakkasın gidip gelmesini izli-

yorlardı. Cara de Angel, frakını giymek için kalktı. Manşetlerini iliklerken muz kabuğunun içine girmiş gibi her yanını buz kesmiş hissediyordu. Camila peçeteyi katlamak istiyordu ama peçete ellerini katlıyordu sanki. Sandalyeyle masa arasında yakalanmış kalmıştı; bitkinlikten ilk adımı atacak gücü kendinde bulamıyordu. Ayağını geri çekti; ilk adım atılmıştı. Cara de Angel saat kaç diye bakıp eldivenlerini almak için odasına döndü. Adımları uzaktan, bir yeraltı cehenneminden geliyormuş gibi gümbürdüyordu. Bir şey söyledi. Bir şey. Sesi duyulur gibi değildi, belirsizdi. Bir süre sonra elinde karısının yelpazesiyle salona döndü. Odasından ne alacağını unutmuş, çevresine çaresizce bakmıyordu; sonunda anımsadı ama eldivenlerini çoktan giymişti bile.

Camila hizmetçi kızlara, "ışıkları yanık bırakmayın, söndürün, kapıları da kapayıp gidin yatın" dedi; kızlar oradan ayrılışlarını seyretti.

Araba onları aldı, atların koşumlarından çıkan bozuk para şangırtısı içinde yok oldu. Camila arka üstü arabanın koltuğuna gömülmüştü; aman vermez bir bitkinliğin baskısı altındaydı; caddenin ölü ışıkları gözlerine dolmuştu. Arabanın sarsıntısı bazen Camila'yı oturduğu yerde hoplatıyordu; arabanın düzenli temposuna uymuş olan vücudunun hareketiyle kesilen ufak hoplamalar. Cara de Angel'in düşmanları daha şimdiden Gözde'nin Sayın Başkan'ın gözünden düştüğünü fısıldıyor, Sayın Başkan'a dost çevresinde onu artık adıyla değil Miguel Canales diye anmaları öğüdünü veriyorlardı. Dönüp durmakta olan tekerleklerin salıncağındaki Cara de Angel, partide görünmekle nasıl bir şaşkınlık uyandıracağını düşünüyordu.

Araba caddenin taşlarından kurtulmuştu, tekerleklerin arasındaki şırıltılı dalga gürültüsüyle incecik kumla kaplı bir yamaçtan aşağı iniyordu. Camila korkuyordu. Geçtikleri yerlerin karanlığında yıldızlardan başka bir şey görünmüyor, cırcır böceklerinin kuru şarkılarından başka bir ses duyulmuyordu.

Camila, bir yandan doymak bilmez bir uçurumla sınırlanmış, öbür yandan karanlık içinde bir kaya gibi yayılan şeytanın kanadına yaslanmış yolda ölüme sürükleniyormuş gibi korkuyla büzülüyordu.

Cara de Angel, "neyin var senin" diye sorarak onu kapının yanından çekmek için omuzlarından hafifçe tuttu.

"Korkuyorum..."

"Şşşt... Sus..."

"Bu arabacı arabayı devirecek neredeyse. Söyle ona... Sen farkında değil gibisin, inanılır şey değil. Söylesene... Hâlâ susuyorsun."

"Bu arabada" diye başladı Cara de Angel ama karısının elinin baskısı ve yayların kuru bir darbesiyle sustu. İkisi de uçuruma yuvarlandıklarını sanmışlardı.

Cara de Angel, "geçti, geçti artık" diyerek karısını yatıştırdı "tekerlekler bir çukura girmiş olacak."

Yukarılarda, rüzgâr yırtılan yelkenlerin iniltisiyle kayaların arasından uluyordu. Cara de Angel başını pencereden çıkardı, arabacıya daha dikkatli olması için bağırdı. Arabacı karanlık, çiçekbozuğu suratını çevirip atları daha yavaş sürmeye başladı.

Araba bir köyden çıktıkları sırada durdu. Kaputlu bir subay şangırdayan mahmuzlarıyla geldi; onları tanıyınca arabacıya yola devam etmesini emretti. Rüzgâr, kuru ve kırık mısır yapraklarının arasında inliyordu. Bir mandırada güçlükle seçilebilen bir inek gördüler. Ağaçlar uyuyordu. İki yüz metre sonra yine iki subay kim olduklarını anlamak için onlara yaklaştı ama araba durmadı. İnmeye hazırlandıkları sırada da üç albay arabayı aramak üzere yaklaştı.

Cara de Angel, genelkurmayın subaylarını selamladı, (şeytan kadar güzel, şeytan kadar kötüydü.) Sonsuz uzayıp giden gece içinde, bir yuvaya duyulan ılık özlem havası vardı. Ufuktaki bir ışıldak Cumhurbaşkanı'nın güvenliğini sağlayan topçu birliğinin bulunduğu yeri aydınlatmaktaydı.

Camila, kambur sırtı, düzenbaz gözleri, ince, uzun bacaklarıyla Mephisto görünüşlü bir adamın karşısında bakışlarını yere indirdi. Tam yanından geçip gidiyorlardı ki adam yavaş bir hareketle kolunu uzattı, konuşacağı yerde bir güvercini uçurmak istiyormuş gibi elini açtı.

"Nikaia'lı Parthenios" dedi adam, "Mithridate'ın savaşında tutsak edilip kahramanlık şiirlerinin veznini öğrettiği Roma'ya getirilmişti; Propertius, Ovidius, Vergilius, Horatius ve ben, biz ondan öğrendik o şiiri..."

Başkan'ın, konukları karşılayıp selamladığı kapıda yaşı geçkin iki kadın görüşmekteydi. Biri elini bukleli başından geçirerek "evet, evet" diyordu; "ona kendini tekrar seçtirmesini söyledim."

"Peki, ne yanıt verdi? Bu beni ilgilendirir..."

"Yalnızca gülümsedi ama kendini yine seçtirecek, biliyorum. Şimdiye kadar ondan daha iyi bir Başkan'a sahip olmadık ki biz Candidita... Çünkü o başkan olalı kocam Moncho hep iyi işlerde."

Bu iki kadının arkasındaki falcı profesör, küçük bir dost topluluğuna vaaz veriyordu: "Bir ev edinen yani evlenen bir kadının..."

Askeri Yargıç sağa sola, "Sayın Başkan sizi soruyor" diyordu. "Sayın Başkan sizi soruyor, Sayın Başkan sizi soruyor..."

Profesör, yargıca, "çok teşekkür ederim" dedi.

Eğri bacaklı, altın dişli kara bir jokey kendisine sesleniliyor sanıp "çok teşekkür ederim" diye cevap verdi.

Camila göze görünmeksizin sıvışıp gitse çok iyi olacaktı. Ne var ki olacak şey değildi bu. Egzotik güzelliği, büyük, güzel, ruhsuz gözleri, çizgileri beyaz ipekli elbise altında görünen ince vücudu, gergin göğüsleri, cana yakın tavırları, hepsinden önce de General Canales'in kızı olması, herkesin dikkatini üzerine çekiyordu.

Bir toplulukta kadının biri şöyle yorum yapıyordu: "Söz etmeye değmez. Korsesiz bir kadın... Ne bayağı olduğu belli..."

Çokbilmiş biri de, "üstelik bu partiye gelmek için düğün elbisesini bozdurmuş" diyordu.

Seyrek saçlı bir kadın, "doğru dürüst bir giyinemiyorlar bile" diye bir söz atıyordu ortaya.

"Biz de ne kötüyüz. Ben elbiseden söz açmak istedim, yoksul oldukları anlaşılıyor da ondan..."

Elbette yoksullar, haklısınız, diyen seyrek saçlı kadın yavaşça sürdürdü; "bu kızla evleneli Başkan hiçbir şey vermiyormuş ona deniyor..."

"Ama Cara de Angel Başkan'a çok bağlıdır..."

"Bağlıydı... İnanılmaz gibi görünüyor ama karısını, kayınbabası General kaçabilsin diye polisi şaşırtmak için kaçırmış. Böylece General de sıvışıp gitmiş..."

Camila ile Cara de Angel, konukların arasından geçip Başkan'ın bulunduğu salonun arka tarafına doğru yürüdü. Kadınların çevresine toplanmış olduğu ekselans, bir rahiple, bu dediği dedik otoriteyle görüşüyordu. Sayın Başkan'ın yaklaştığı kadınlar, küçükdillerini yanar bir mumu yutar gibi yutmuşlar, soluk almaya, dudaklarını açmaya bile cesaret edememişlerdi. Onların yanında yasa gereği izlenen, kefaletle bırakılmış küçük bir banker grubu duruyordu; memurlar Başkan'a yabancı yabancı bakıyorlardı; Başkan'ın gözleri onlara çevrildi mi selamlamaya cesaret edemiyor, artık onlara dikkat etmese de geri çekilemiyorlardı. Köyün ileri gelenleriyse saçma politik düşünceleri, kibirlerinden, arta kalmış bir parçacık insanlıklarıyla sıçankuyruğundan başka bir şey olmadıklarını anlayınca kendilerini aşağılanmış hissediyorlardı.

Camila ile Cara de Angel, Başkan'ı selamlamak üzere kendisine yaklaştılar. Cara de Angel karısını takdim etti. Sayın Başkan, Camila'ya küçük sağ elini uzattı. Soğuk bir el sıkma. Başkan, Camila'nın adını anarken keskin bir bakışla, "benim kim olduğumu biliyor musunuz" demek istiyormuş gibi yüzüne baktı. Rahip, güzelliğin çıkagelişini, Albanio'nun sevgilisinin garip adını taşıyan Carcilaso'nun sözleriyle karşıladı:

Bunun gibi bir eser yaratmak
İstedi doğa; sonra kırıp parçaladı
Bu bibloya biçim veren kalıbı.

Uşaklar şampanya, bisküvi, tuzlu badem, şekerleme ve sigara ikram ediyorlardı. Şampanya diplomatik davetin alevsiz ateşini tutuşturmuştu; sonra aynadaki gerçek, salondaki düş kırıklığı kendini gösterdi.

Başkan, "General" diye gürledi, "beyleri dışarı çıkarın; yemeği hanımefendilerle yalnız yiyeceğim..."

Sayın Başkan'ın emrine uymak ya da isteksizliklerini aceleciliğin perdesi altında saklamak isteyen erkekler konuşmadan titreşerek gruplar halinde kapılardan geçip pürüzsüz geceye doğru yürüdüler. Kadınlar birbirlerine baktı, masanın altındaki ayaklarını bile kıpırdatmaya cesaret edemedi.

"Şair kalabilir" dedi Başkan.

Subaylar kapıları kapadılar. Şair, tüm kadınların arasında nereye oturacağını bilemiyordu.

"Okuyun Bay Şair" dedi Başkan, "ama güzel bir şey olsun, Süleyman peygamberin ilahisini okuyun..."

Şair, Süleyman'ın ilahisinden aklında kalan dizeleri okumaya koyuldu:

Şarkıların şarkısı Süleyman'ın.
Yaksa beni dokunuşu ağzının...
Karayım ben, ne var ki
Ey Kudüs'ün kızları,
Çadırından güzelim Süleyman'ın
Güneş yakmış beni böyle,
Bakmayın ki karayım.
Dostum benim bir tutam zamk otudur,
Göğüslerim arasında dinlenen...
Canım çeker gölgesini,
Meyvesidir damağıma hoş gelen.
Götürmüştü beni yanına

Üzüm sıkanların
Aşkıdır başımda
Bir meltem gibi esen.
Yemin edin ey Kudüs'ün kızları,
Dokunmayın aşka sakın,
Uyanmadan kendisi.
Sen güzelsin, dostum kız, sen güzelsin
Şu peçenin ardında güvercindir gözlerin
Sürü sürü keçi gibi saçların,
Sürü sürü kuzu gibi dişlerin,
Yalaklardan çıkıp gelen,
İkiz gibi birbirinin benzeri.
Altmışı ece, sekseni de odalık...

Başkan masadan bir felaket haberi verecekmiş gibi kalktı. Adımları, taşlarla dolu kuru bir ırmak yatağından geçen bir jaguarın sürünerek ilerlemesini andırıyordu. Bir kapıdan geçip yok oldu. Yana ittiği perdeler sırtını kamçıladı.

Dinleyicilerle şair, kendilerini çok küçük buldukları bir şaşkınlığa, bir boşluğa, düşmüş gibi oldu; güneşin batma anındaki kozmik hoşnutsuzluk. Bir emir eri herkesi yemeye çağırdı. Kapılar açıldı ve koridorda soğuktan titreyen baylar içeri girerken Camila'ya yaklaşan şair onu yemeğe buyur etti. Camila ayağa kalkıp şaire kolunu vereceği sırada arkasından bir el onu durdurdu. Camila, az kalsın haykırıyordu. Cara de Angel, karısının yakınındaki bir perdenin arkasına gizlenmişti; şu anda herkes onun gizlendiği yerden çıktığını görmekteydi. Bütün organları yaprak gibi tir tir titriyordu.

36
İHTİLAL

Önlerinde görünür hiçbir şey yoktu. Arkada sürüngenler sürünüyordu. Askerler, sessiz, uzun kaygan ve soğuk dalgalar meydana getiriyordu. Kuru, sıska, kış görmemiş bataklıklarda toprağın kaburgaları sayılıyordu. Kuşlar, daha iyi soluk alabilmek için sık yapraklı ağaçların en yüksek dallarına çıkmıştı. Yorgun atların gözlerinde küçük ateşler ışıldıyordu. Sırtı rüzgâra dönük bir er işiyor, bacakları görünmüyordu. Ona anlatılmalıydı ama arkadaşları hiçbir şey söylemiyordu; silahlarını yağ ve henüz kadın kokan eteklik parçalarıyla temizlemekle ilgiliydiler. Ölüm, birini öbürünün ardından onları yataklarından çekip alıyordu; hiç kimsenin bir şey kazandığı yoktu bundan. Gelecek şeyin ne olduğunu anlamak için hayatını tehlikeye atmak, daha akıllıcaydı. Kurşunlar bir insanın vücudunu delip geçerken hiçbir şey hissetmez; etin ılık hava, biraz ağır ve baygın hava olduğunu sanırlar, ıslık çalan büyük kuşlar gibi öterler. Ona anlatılmalıydı ama arkadaşları hiçbir şey söylemiyordu; şimdi çoktan yanıp yıkılmış bir bıçakçı dükkânından ihtilal için satın aldıkları machete'leri* biliyorlardı. Kamanın keskin yanı bir zencinin kahkahası gibi pırıl pırıldı. "Oku, kardeş" dedi bir ses, "daha uzaktan duydum nasıl şarkı söylediğini..."

Neden kur yaptın bana,
Behey nankör, evliysen?
Bıraksan da kurusam
Ağaç gibi, iyiydi...

---

* Bıçaktan biraz uzun kama.

"Şarkına devam et, kardeş..."

Körfezdeki eğlence
Birden şaşırttı bizi;
Ay çıkmadı bu sefer,
Ve kimse de gelmedi.

"Kardeşim, oku şarkını..."

Dünyayı gördüğüm gün,
Ben de görmüştüm onu.
Öyle bir eğlenceydi gökte ki,
Tanrı bile katıldı.

"Söyle kardeş, söyle..."

Ay ışımaktaydı, ağaçların yaprakları hışırdıyordu. Uzaktan gelen bir havlama görünmez bir köyün varlığını haber verdi. Gün ağarıyordu. Müfreze durdu; müfreze gece ilk garnizona saldırmaya hazırdı ama şimdi bütün hareket yeteneğini alt eden garip, olağanüstü bir gücün varlığını duyuyordu, adamlar taşlaşmıştı. Yağmur güneşsiz sabahtan bir lapa meydana getirdi; erlerin suratından ve ıslak sırtlarından akıp gidiyordu. Tanrı'nın gözyaşları bütün gürültüleri güçlendiriyordu. Önceleri kulağa gelen yalnızca haber kırıntıları, çelişkili bildirilerdi. Gerçekten korktukları için tüm bildiklerini söyleyemeyen ince sesler... Erlerin yüreğinde sivri bir şey sertleşmekteydi: Demirden bir kurşun, bir kemiğin katılığı. Her yer kanayan tek bir yaraydı: General Canales ölmüştü.

Hecelerle tümceler haberi tamamladı. Alfabenin harfleri. Bir ölüm ayininden kelimeler. Barutla, lanet duygusuyla birlikte sigaralar ve içki. Gerçek de olsa verilen habere inanılmamalıydı. Yaşlılar, kimileri ayakta, kimileri yere uzanmış ya da çömelmiş, gerçek ortaya çıkıncaya kadar sabırla bekliyorlardı. Kimileri hasır şapkalarını başlarından çekip alıyor, yere vurup öfkeyle saçlarını karıştırıyordu. Habere susamış genç savaşçılar, koşarak geliyorlardı. Yağmur sonrası sıcağının parıltısı güçlerini

kesiyordu. Uzakta bir kuş sürüsü havalandı. Zaman zaman bir silah sesi duyuluyordu. İkindi vakti gelip çatmıştı. Parça parça bulutların üzerinde ölümlü bir gökkubbe. Kamp ateşleri söndü, ne var ne yok hepsi birden eridi, büyük, karanlık, acılı bir yığın oldu: Yer, gök, insanlar, hayvanlar... Dörtnala giden bir at sessizliği bozdu. Yankı, sesleri çarpım cetveli gibi artırıyordu. Nöbetçiden nöbetçiye gittikçe yaklaştığı duyuldu; sonunda gelip haberin şaşkına uğrattığı topluluğun ortasında durdu. General Canales, yemekten biraz sonra ve birliklerin başına geçmeye kararlı olduğu sırada birdenbire ölmüştü. Şimdi emir şuydu: Beklemek...

Biri, "ona bir şey, belki de iz bırakmadan öldüren zehirli bir kök verilmiş olmalı; hemen bu sırada ölmesi garip" diye bağırdı.

Biri de, "dikkat etmeliydi" diye içini çekti; "ah..." Pislik içindeki ökçelerine kadar sessizlik içindeydiler. "Peki ya kızı?.."

Uzun bir sessizlik oldu, biri de kâbustan sonra konuşur gibi konuştu: "İsterseniz ben onu lanetlemesini bilirim; dağlarda mısır kalmayınca yiyecek bulmak için indiğim deniz kıyısındaki bir büyücünün öğrettiği bir 'beddua' biliyorum... İster misiniz?"

Bir başka ses karanlıktan, "ben, kendi adıma" diye yanıtladı "razıyım, çünkü babasını öldüren odur."

Dörtnala giden atın koşması yolun üzerinde yeniden titreşimler meydana getirdi; dörtnal, dörtnal, dörtnal; nöbetçilerin haykırması yeniden duyuldu sonra sessizlik çöktü. Yansıyan çakal sesleri, büyük bir avluyla çevrilmiş gibi doğan aya doğru yükseliyordu.

Ölümünü anlatan insanların her biriyle Canales mezarından çıkıyor, nasıl öldüğünü anlatıyordu: Bir yağ kandilinin aydınlattığı örtüsüz bir masada yemeye oturmuştu. Bardağına su doldurup gazetesini açarken emir erinin ayak sesleri işitiliyordu. Derken... İşte o kadar, bir inilti bile duyulmamıştı... Onu, başı masanın, *Nacional*'in üzerinde ölü bulmuşlardı. Gözleri açıktı, cam gibi, uzak düşünceler içinde yitip gitmişti...

Erkekler günlük işlerine keyifsiz dönüyorlardı. Artık kendilerine evcil hayvan gibi davranılsın istemiyorlardı çünkü kendi aralarında Chamarrita diye andıkları General Canales ile başka bir hayat için ihtilale katılmışlardı. Chamarrita, hükümetin, "zorbaların" yok edileceği gerekçesiyle çaldığı topraklarına kavuşacaklarına söz vermişti. Su kaynaklarını adalet gözeterek dağıtacak, pranga cezasını kaldıracak, tortilla'yı iki yıl içinde ana besin maddesi yapacak, dışalımı geliştirmek için tarım birlikleri kuracak, iyi tohumluk, cins hayvan, gübre ve tekniker bulacak, ulaştırma koşullarını düzeltecek, yerli malların dışalımını ve satışını destekleyecek, basını ancak halkın seçtiği ve halka karşı sorumlu olan yazarların eline verecek, özel okulları kaldıracak, gelir vergisi sistemini getirecek, ilaçları ucuzlatacak, doktorlarla avukatları ortadan kaldıracak, Kızılderililer cezalandırılmadan kendi tanrılarına tapsınlar ve tapınaklarını yeniden kurabilsinler diye inanç özgürlüğünü koruyacaktı.

Camila babasının ölümünü ancak günler geçtikten sonra öğrenebildi. Tanımadığı bir ses haberi telefonla ona iletmişti: "Babanız, Cumhurbaşkanı'nın nikâhınızda tanıklık ettiğini gazetede okuyunca öldü..."

"Doğru değil bu" diye haykırdı Camila.

"Doğru değil mi" diyerek alay etti ses.

"Doğru değil, o ta... Alo, alo..."

Kendini söğüt kamışından bir koltuğa bıraktı. Artık hiçbir şey hissetmiyordu. Bir dakika sonra oda gözlerine öncekinden tamamen başka göründü. Daha önce odanın rengi de, havası da bambaşkaydı. "Öldü, öldü, öldü..." Camila bir şey kırmak istiyormuş gibi ellerini sıktı... Çenesi kenetlenmiş, yeşil gözleri yaşlanmıştı; bir gülmedir tutturdu.

Sokaktan bir su arabası sarsılarak geçiyordu. Musluğundan gözyaşları damlıyor ve kovalar gülüyordu.

37
Tohil'in Dansi

"Beyler ne içiyorlar?.."

"Bira..."

"Ben istemem; ben bir viski içerim..."

"Bana bir konyak..."

"O halde..."

"Bir viski, bir de konyak..."

"Ve kanepe..."

"O halde bir bira, bir viski, bir konyak ve kanepe..."

"Dos... Dostlarım, Tanrı cezamı versin benim," diyen ve dönüp gelerek çabuk çabuk önünü ilikleyen Cara de Angel'in sesi duyuldu.

"Siz ne alacaksınız?"

"Ne olursa olsun, bir maden suyu getirin bana."

"O halde bir bira, bir viski, bir konyak, bir de madensuyu."

Cara de Angel bir sandalye çekti, sırtı bir demiryolu rayını, elleri de balyozu andıran ve beyazlığına karşın bir zencinin davranışlarına sahip olan iki metre boyundaki bir adamın yanına oturdu; adamın sarı kaşlarının arasında kırmızı bir yara izi vardı.

"Bana yer açın Mister Gengis" dedi Cara de Angel, "sandalyemi sizinkinin yanına çekeceğim."

"Memnuniyetle..."

"Yalnızca şu bardaktakini içip gideceğim; Başkan beni bekliyor."

"Ah" diye karşılık verdi Mister Gengis, "Başkan'a gideceksiniz şu çocukça şeylere de bir son verin artık; sizin için söylenen

şeylerin gerçekle ilgisi olmadığını, gerçekle hiç ilgisi olmadığını söyleyin kendisine."

Dört kişiden konyak istemiş olanı "ama bu çok doğal bir şey" dedi.

Cara de Angel Mister Gengis'e dönerek "bana bunu söylüyorsunuz demek" diyerek konuşmayı kesti.

Amerikalı "hem size hem de bütün dünyaya" diye bağırdı; bu arada ellerini de mermer masaya vurdu. "Kuşkusuz... Çünkü o gece ben de oradaydım ve Askeri Yargıç'ın, sizin Başkan'ın seçilmesini istemediğinizi, şimdi ölmüş Canales ile ihtilalden yana olduğunuzu söylediğini kulağımla duydum."

Cara de Angel hoşnutsuzluğunu zor saklayabiliyordu. Bu durumda, Başkan'ı gidip yoklamak başlı başına cesaretti.

Garson, ısmarlanmış olan şeylerle döndü. Sırtında, kırmızı bir zincirle çevrili Gambrinus kelimesinin işlenmiş olduğu beyaz bir yelek vardı.

"Bir viski... Bir bira..."

Mister Gengis, gözünü bile kırpmaksızın müshil içer gibi viskiyi içti. Sonra piposunu çıkarıp doldurdu.

"İşte böyle dostum, hiç akla gelmeyecek şey, böylece Başkan'ın kulağına fısıldanmış oldu. Şimdi, neşeli olmanız için bir neden olmasa gerek ama ona neyin doğru neyin yanlış olduğunu söylemenin de tam sırasıdır."

"Verdiğiniz öğüt için teşekkür ederim Mister Gengis, hoşça kal; çabuk gitmek için bir faytona bineyim. Çok teşekkürler, hoşça kal..."

Mister Gengis piposunu yaktı.

"Kaç viski içtiniz Mister Gengis" diye sordu gruptan biri. Amerikalı, ağzında piposu, "on sekiz" diye karşılık verdi; bir gözü kapalıydı, koyu mavi olan öbür gözü de kibritin sarı alevi üzerinde açık duruyordu.

"Hakkınız var; viski en güzel içkidir."

"Bunu Tanrı bilir yalnız, ben bilmem; bunu benim gibi sıkıntıdan içenlere değil, başkalarına sorun..."

"Böyle konuşmayın Mister Gengis."

"Doğruysa neden konuşmayayım? Benim ülkemin insanları ne düşünüyorlarsa çekinmeden söyler."

"İyi bir nitelik..."

"Hiç de değil, sizin buradaki durum... Benim daha çok hoşuma gidiyor: Burada insanlar hissettiklerini değil, işlerine gelen şeyi konuşuyor."

"Öyleyse sizin orada adamın başını derde sokacak şeyler yok demek?"

"Hayır, yoktur... Bu gibi şeyler İncil'de Tanrı tarafından bir bir sıralanmıştır."

"Bir viski daha ister misiniz Mister Gengis?"

"Kuşkusuz sonra bir tane daha içeceğim."

"Bravo... İşte bu hoşuma gitti. Siz ülküsü uğrunda ölüme gidenlerdensiniz."

"Ne gibi?"

"Dostum demek istiyor ki siz..."

"Anladım, ülküleri uğrunda ölenlerdenim demek istiyorsunuz. Hayır... Ben ülküleri için yaşayanlardanım; yaşıyorum ben... Ölmek hiçbir şey değildir, ölürsem Tanrı'nın emirlerine göre öleceğim."

"Şu Mister Gengis yok mu hani viskinin yağmur gibi yağdığını görmeye can atar doğrusu..."

"Hiç de değil... Ama o zaman şemsiyeleri şemsiye diye değil de huni diye satarlardı herhalde." Piposundan bir nefes çekti, pamuk beyazı bir solukla ve ötekilerin kahkahasıyla dolan bir aradan sonra sürdürdü: "Şu Cara de Angel sevimli adam doğrusu ama öğüt verdiğim şeyi yapmayacak olursa hiçbir zaman bağışlanmayacak ve yalnızca nefretle karşılaşacak."

Birden meyhaneye bir grup sakin adam girdi; kalabalık oldukları için kapıdan hep birlikte ve aynı zamanda girememişlerdi içeri; içlerinden çoğu kapının orada, masaların arasında ve tezgâha yakın bir yerde kaldı. Çabuk gelip geçecekleri için

oturmalarına değmezdi. "Susun" diye emreden orta boylu, orta yaşlı, yarım dazlak, yarı sağlıklı, yarı deli, yarı kısık sesli, yarı pis bir adam, büyük harflerle basılmış kocaman bir bildiriyi açtı, diğer iki adamla birlikte, meyhanenin aynalarından birine kara balmumuyla yapıştırdı.

"Yurttaşlar, Sayın Cumhurbaşkanı'nın adını anmak demek, Sayın Cumhurbaşkanımızın adil yönetimiyle çağdaş uygarlık alanlarında değerli kazanımlar sağlamış ve sağlayacak olan ulusumuzun kutsal çıkarlarına özgürlük meşalesini tutmak demektir. İyi niyetli ve anarşi düşmanı insanlar olarak ulusumuzun yazgısını aynı zamanda yurdumuzun da yazgısı olduğunu bilen, görevini anlamış özgür yurttaşlar olarak, cumhuriyetimizin geleceğinin büyük Başkanımızın yeniden seçilmesine, ancak ve ancak onun yeniden seçilmesine bağlı olduğunu bildiririz. Başımızda zamanımızın en önemli devlet adamı, tarihin, büyüklerin büyüğü, bilgelerin bilgesi, liberal düşünür ve demokrat diye selamlayacağımız bir devlet adamı bulunurken devlet gemisini neden yabancı sulardan geçirmeye kalkalım? Onun yüksek yerinde bir başkasının bulunacağını düşünmek bile ulusun iyiliğine, kendi iyiliğimize karşı bir suikasttır; bunu aklından geçirmeye cüret eden kimse buna cüret etmemeli, toplum için tehlikeli bir akıl hastası olarak hapsedilmeli, aklı yerindeyse yasalara göre vatan haini olarak hüküm giymelidir. Yurttaşlar, oy sandıkları sizleri bekliyor... Ulusun yeniden seçeceği adayımıza oy veriniz..."

Bildirinin okunması orada bulunan herkeste heyecan uyandırmıştı. Genel istek üzerine, siyah dalgalı saçları ve güvensiz gözleriyle üstü başı yırtık pırtık biri konuşmaya başladı.

"Yurttaşlar, benim düşündüklerim bir şairin düşündükleri, benim sözlerim dürüst bir yurttaşın sözleridir. Şair, dünyanın ne olduğunu anlamış adamdır; ben de size bu yararsız ama güzel, dünya denen şeyin ne olduğunu anlamış biri olarak sesleniyorum. Hazırlıksız söylenen bu sözlere kulak veriniz...

Almanya'da anlayışla karşılanmayan şu Alman (ne Goethe, ne Kant ne de Schopenhauer), üstün insandan söz açarken hiç kuşku yok ki kozmos babanın tabiat anayla birlikte Amerika'nın göbeğinde, öbür insanlardan gerçekten üstün olan bir insana tanıklık edeceğini hissetmişti. Baylar, anavatanın yetenekli, parti lideri ve öğrenim canlısı gençliğin koruyucusu diye andığı adillerin en adilinden söz ediyorum. Baylar, kuşkusuz hepinizin de anladığı gibi, Sayın Cumhurbaşkanımızdan söz açıyorum; çünkü Nietzsche'nin bu üstün insanı odur, biricik üstün insan... Bunu söylüyor ve bu hatip kürsüsünden de yineliyorum."

Konuşurken yumruğunu tezgâhın üzerine indirdi...

"Sevgili yurttaşlar, politikadan geçinenlerden ya da Hilperico'nun kahramanlıklarını ezberledikleri için üstün başarı ardında koşanlardan olmadan, derin, dürüst, çıkarsız bir inançla inanıyorum ki biz yurttaşlar arasında ikinci bir üstün insan, bir üstün yurttaş yetişmedikçe, sevgili vatanımızın arabasını şimdi ve her zaman yöneten biricik liderin elinden dizginleri alıp dünyanın bütün 'liyakat'ine sahip olsa da bir insandan başka bir şey olmayan herhangi bir yurttaşın eline vermek için ya deli ya da kör olmalıdır. Demokrasi, eski Avrupa'da imparatorlarla kralları önüne katıp süpürmüştür ama biz itiraf etmeliyiz ki, seve seve itiraf ediyoruz, burada, Amerika'da, demokrasi hemen hemen tanrısal bir 'aşı' niteliği taşıyan üstün insanı tanımış, böylece yeni bir hükümet biçimi doğmuştur: Üstün demokrasi... İşte böylece baylar, şimdi sizlere okumaktan zevk duyacağım..."

"Okuyun Bay Şair" diye bağırdı bir ses "ama lirik şiir olmasın..."

üstün insan için yazdığım do majör noktürnden bir parça."

Şairi, "utanç partisi", "Abrakadabra alfabesi" ya da "dinsel şırınga" denilen şeyler konusunda kullanılan sözlerden kızışmış başka konuşmacılar izledi. Yardımcılardan biri, burnundan kan

gelince konuşma arasında yüksek sesle bağırdı, kokusuyla burnundan gelen kanı kesmek için suya batırılmış bir tuğla istedi.

Mister Gengis, "bugünlerde" dedi, "Cara de Angel bir duvarla Başkan'ın arasına sıkışıp kalmış durumda; şu şairin konuşması hoşuma gitti, bana kalırsa bir şairin yaşadığı hayat hüzünlü bir şey olsa gerek ama avukat olmak daha da zor; eh, ben bir viski daha içeyim, bir viski daha" diye bağırdı, "şu süper-hiper lokomotif makinistinin sağlığı şerefine..."

Cara de Angel, Gambrinus'tan çıktığı sırada Savunma Bakanı ile karşılaştı.

"Ne tarafa General?"

"Başkan'a..."

"Öyleyse birlikte gidebiliriz."

"Siz de mi ona gidiyordunuz? Arabamı bekleyelim; birazdan burada olacak. Size söylemedim ama bir dulla birlikteydim..."

"Şen dullardan hoşlandığınızı bilirim General."

"Alay etmeyin."

"Alay etmiyorum ki Cliot'laydınız herhalde."

"Ne Cliot ile, ne de Kızılderili ile... Olağanüstü bir kadın doğrusu..."

"Vay canına."

Araba bir kurutma kâğıdının üzerindeymiş gibi gürültüsüz ilerliyordu. Köşe başlarında birbirlerine işaret veren nöbetçilerin bağırdıkları duyuluyordu: "Sayın Savunma Bakanı geliyor, Savunma Bakanı geliyor, Sayın Savun..."

Başkan, çalışma odasında kısa adımlarla bir yukarı, bir aşağı dolaşıp duruyordu; şapkası alnına inmişti, yakası kalkıktı, boynunda bir atkı vardı, yeleğinin düğmeleri çözüktü. Kara elbise, kara şapka, kara ayakkabılar...

"Hava nasıl, General?"

"Serin Başkanım."

"Miguel, sen böyle paltosuz..."

"Buyurun Başkanım."

"Bir şey yok, titreyip duruyorsun da; bir de üşümüyorum diyeceksin bana. Çok tedbirsizsin. General, hemen Miguel'in paltosunu getirtin."

Savunma Bakanı, bir sürü selamlar vererek odadan çıktı; az kalsın kılıcını düşürüyordu; Başkan kendini bir hasır koltuğa bırakırken Cara de Angel'e de öbür koltuğu gösterdi.

Başkan otururken, "görüyorsun ya Miguel, burada her şeyle ilgilenen benim çünkü açgözlü insanlarla dolu bir halkı yönetiyorum" dedi. "Bunun için de bana benim yapamayacağım şeyleri, benim için yapacak dostlar gerekli. Açgözlü insanlar" (ara verdi)... "Demekle bir şey yapıp ya da yıkmak için dünyanın en iyi niyetine sahip insanları, ama irade yetersizliğinden ne bir şey yapan, ne de bir şey yıkan, tavşan boku gibi ne kokan ne de bulaşan insanları söylüyorum. Bizde sanayi adamı bütün ömrünü bir fabrika kuracağım, yeni makineler getireceğim, şunu yapacağım, bunu yapacağım diyerek geçiriyor, köylü, toprağımı ekeceğim, ürünümü ihraç edeceğim, edebiyatçı kitap yazacağım, profesör bir okul kuracağım, tüccar, şu ya da bu işi bitirmeye çalışacağım ve gazeteciler, beyaza kara diyen o domuzlar da, ülkenin durumunu düzelteceğiz diyerek geçiriyorlar, sana daha başında da söylediğim gibi hiç kimsenin bir şey yaptığı yok, tabii her şeyi yapması gereken de benim, ben, Cumhurbaşkanı; hem yaptığım boşuna da olsa. Ben olmayınca kısmet kapıları kapanıyor sanki..."

Saydam, ince, saz rengi parmak uçlarıyla bıyığını sıvazlayarak ses tonunu değiştirdi: "Tüm bunlarla sana şunu söylemek istiyorum: Bu durum beni, düşmanlarım yeniden seçilmemi önlemek amacıyla ellerinden geleni yaptıkları, entrika çevirdikleri, onur kırıcı yazılar yayınladıkları için yakınımda olsun, cumhuriyet sınırları dışında olsun, senin gibi değerli bulduğum kimselerin yardımını istemeye zorluyor."

Konuşmasına hiç ara vermeden iki yorgun, kan içmiş sivrisinekten farksız gözlerini indirdi.

"Bu arada ne Canales'i hesaba katıyorum, ne de taraftarlarını; ölüm her zaman en iyi dost olmuştur ve olmakta da devam edecektir, Miguel... Washington'un bana duyduğu güveni sarsmak için Birleşik Devletler'i etkilemeye çalışanları düşünüyorum. Kafesteki yabanıl hayvanın tüyleri dökülüyorsa o, tüylerin yolunmasına hiç razı olmaz... Kimilerine göre pelteleşmiş beyni, tahta kadar sert kalbiyle bir ihtiyardan başka şey değilim. Bu kötü kalpli adamlar ne derlerse desin. Ama yurttaşların benim yaptıklarımı politik nedenlerden ötürü kötüye kullanır da kendilerini sömüren orospu çocuklarından, bu yollu kurtulmaya kalkarlarsa işte o zaman akan sular durur. Yeniden seçilmem tehlikeye girdi; seni bunun için çağırdım. Washington'a gidip bu nefret karanlığının gerçek yüzünü bana ayrıntılı olarak anlatacaksın, hani güzel bir role sahip olmak için ölü olmak gereken o mezarlıklarda..."

"Sayın Başkan" diyen Cara de Angel, bir yandan Mister Gengis'in olayları aydınlatması için yaptığı uyarma, bir yandan da kendisi için bir kurtuluş olacağını daha ilk anda anladığı yolculuğunu dikkatsiz bir hareketle kaybetmek korkusu arasında, bocalamaktaydı. "Sayın Başkan, bana emrettiği her şeyi kayıtsız şartsız yerine getireceğimi bilir. Bununla birlikte Sayın Başkan iki kelime konuşmama izin verirse, çünkü kullarının en sonuncusu ama en saygılısı ve sadığı olarak daha fazla bir şey de istemiyorum, şunu söyleyeceğim: Bana böyle çetin bir görev vermeden önce, hadi kim olduğunu söylemiş olayım, Askeri Yargıç'ın, beni Sayın Başkan'a düşmanlıkla suçlamasının gerçek yönünü, verilen göreve engel olmamak üzere araştırmaları doğru olmaz mı?"

"Canım böyle budalalıklara aldıran kim?"

"Sayın Başkan benim kendilerine ve hükümetlerine kayıtsız şartsız bağlı olduğumdan kuşku duymazlar. Ne var ki yargıcın suçlamalarını incelemeden bana güven duymalarını kabul edemem."

"Ne yapacağımı sana soracak değilim Miguel... Bunu böylece bitirelim. Ben her şeyin farkındayım ve sana daha söyleyeceğim şeyler var: Askeri Yargıç'ın General Canales'in kaçmasıyla ilgili olarak senin aleyhinde tuttuğu dosyalar şu yazı masamın içinde. Dahası da var: Yargıcın nefretini belki hiç bilmediğin bir neden yüzünden kazandığını da sana söyleyebilirim: Askeri Yargıç polisle anlaşarak şimdi karın olan kadını elde etmek, senin de bildiğin gibi on bin peso avans aldığı genelev sahibi bir kadına satmak istemişti. Sonunda, şimdi yarı deli olan yoksul bir kadının başına patladı bu."

Cara de Angel sessizce dinliyordu; Sayın Başkan'ın önünde bütün hareketlerine hâkim oluyordu. Gözlerinin kara kadifesi kalbindeki duyguları saklamaktaydı; dış görünüşüyle kamış koltuk kadar soluk ve katıydı.

"Sayın Başkan izin verirlerse kendilerini yanı başlarında kanım pahasına savunmak isterdim."

"Yani kabul etmiyorsun demek mi bu?"

"Asla Sayın Başkanım..."

"O halde tüm bu gevezelikler boşuna. Yarın sabah gazeteler yakında yola çıkacağını haber verecek; beni bırakıp ihmal edemezsin, lafı bile olmaz bunun. Savunma Bakanı emir aldı; daha bugünden yol hazırlıklarıyla ilgili parayı sana verecek. Yol parasını ve gerekli bilgiyi istasyonda alacaksın."

Cara de Angel, yazgı saatini çalan bir yeraltı saatinin, tiktaklarını duydu. Ardına kadar açılmış bir pencereden baktı, kara kaşlarının arasından, gecenin perde perde inmiş olduğu bir avluda, yeşil kömürden serviler ve beyaz dumandan duvarların yanında bir nöbetçi topluluğuyla bir de yıldızların tohum gibi saçıldığı bir bahçe gördü. Rahip kılıklı dört gölge avlunun köşesini tutmuşlardı; dördünün de sırtlarında nehir yosunlarından elbiseler vardı, dördünün de elleri yeşil kurbağa derisindendi, dördünün de yarısı is tutmuş yüzlerinde, bir gözleri kapalıydı, dördünün de yarısı gölgeli yüzlerinin üzerindeki diğer gözleri

bir limonun meme ucunda son bulur gibi açıktı. Çok geçmeden bir güm-güm, güm-güm, güm-güm sesi duyuldu, kazlar gibi arka arkaya dizilmiş hayvan kılıklı bir sürü adam sıçrayarak ortaya çıktı. Davulların güm-güm vuran kan kırmızı renkteki tokmaklarında yengeçler tırmanarak dolaşıyor, ateş çukurlarından sürünerek solucanlar çıkıyordu. Davulların gürültüsünden yerlere çarpılmamak ya da havalara fırlatılmamak isteyen adamlar dans ediyor, parlak ateşi alınlarına yaklaştırıyorlardı. Gübre renkli gölgeden koca kafalı, dili yanaklarını doldurup şişirmiş, alnında dikenler olan, kulaksız, göbeğine dolanmış kıllı bir ipte savaşçı kafaları, ayot yaprakları asılı ufak tefek bir adam çıktı. Ateş kümelerini üflemek için yaklaştı, iki keseli farelerin kör sevinciyle ateşi ağzına alıp kendini yakmamak için reçine sakızı gibi çiğnedi. Bir çığlık ağaçlara tırmanan karanlığı yırttı ve yakından, uzaktan, ormanda tek başlarına bırakılmış, doğuştan kör, midelerinin karşısında aç bir hayvan, gırtlaklarının karşısında susamış bir kuş olan, korku ve tiksintilerine karşı, vücut gereksinimlerine karşı direnip ateş ilahı Tohil'den ateş isteyen bir insan soyunun yakınmak sesi duyuldu. Tohil, süt gibi akan güvercin göğüslerinden bir ırmağı atıyla aşarak geldi. Sincaplar, yağmurdan daha yumuşak, küçücük pençeleri hava akımı yapan boynuzlu sincaplar, sular yükselmesin diye koşuştu. Suya yansıyan ve yüzen gölgeleri durup kalmasın diye kuşlar uçuştu. Kuşlar tüylerinden daha hafif bir iskelete sahipti. Güm-güm, güm-güm, güm... Topraktan bir gök gürültüsü yükseldi. Tohil, kurbanlık insan istiyordu. Kabileler, kamışlarıyla sapanları her zaman atışa hazır olan en iyi avcılarını Tohil'in önüne sürdüler.

Tohil, "peki bu adamlar ne avlayacak, insan mı" diye sordu.

Toprak güm-güm, güm-güm, güm, diye gök gibi gürledi.

Kabileler "sen ne istersen" diye yanıtladı "ateş ilahı olan sen, bize ateş verir de kemiklerimizi örten et, hava, tırnaklar, dil ve derimiz artık soğuktan donmazsa, ne istersen..."

"Sevindim" diye yanıtladı Tohil.

Güm güm, güm güm, güm, diye gök gibi gürledi toprak.

"Sevindim. Ülkemi insan avlayan insanlardan kurabilirim. Gerçek bir hayat, gerçek bir ölüm olmayacak. Bir Jicara dansı yapın bana. Onuruma..." Avcıların her biri bir bıçağa sarıldı, davulların temposuyla gök gürültüsüne ve Tohil'in gözlerinde dans eden ölüme uyarak dans etmeye başladı.

Bu ne olduğu anlatılmaz düşlerden sonra, Cara de Angel, Başkan'dan ayrıldı. Kapıda, kendisini çağırıp bir tomar kâğıt parayla paltosunu veren Savunma Bakanı ile karşılaştı.

"Siz de yolcu değil misiniz General" dedi; zar zor konuşabilmişti.

"Becerebilseydim... Belki daha sonra da ben gelirim ya da nasıl olsa görürüz birbirimizi yine; benim burada kalmam gerekiyor, görüyorsunuz ya..." Sonra efendisinin sesini daha iyi duymak için başını sağa çevirdi.

38
YOLCULUK

Camila valizleri hazırlarken damın üzerinden akıp giden nehir eve dökülmüyor, bir delta yaparak çok uzaklara, görüş açısının sonsuzluğunca başka bir yere, belki de denize dökülüyordu. Kuvvetli bir rüzgâr pencereyi vurup açtı; pencere camı kırılmış gibi odaya yağmur doldu; perdeler uçuşuyor, ortalıkta yaprak yaprak kâğıtlar havalanıyor, kapılar vuruyor ama Camila işine devam ediyordu. Doldurmakta olduğu bavulların boşluğu Camila'yı yutuyordu; fırtına saçlarının arasında küçük şimşekler bile ateşlemiş olsaydı başkalarından farklı bir şey hissetmeyecekti, tersine böyle olduğu gibi olacaktı yine, oluruna, bomboş, anlamsız, ağırlıktan yoksun, bedensiz, ruhsuz...

Cara de Angel pencereyi kaparken, "ha burada, ha yabanıl bir hayvanın yanında yaşamışsın, bir ayrım var mı" diye sordu. "Ne dersin? Yine şansımız var... Yoksa kaçıp giderdim belki de."

"Ama dün gece bana anlattığın, sarayda dans eden o yabanıl büyücüler?"

"Onların bir önemi yok canım..." Bir gök gürültüsü, sesini bastırdı...

"Hem, söylesene bana: Bir şey sezebilirler mi sanki? Düşünsene, beni Washington'a yollayan o; yol giderlerini de o ödüyor. Uzakta birdenbire düşünce değiştirebileceğimi hesaba katmalı; sen hastasın ya da ben hastayım gerekçesiyle arkamdan gelirsin, ondan sonra bizi adres kataloğunda arasın dursun..."

"Ya beni bırakmazsa?"

"O zaman sessiz sedasız dönerim, bundan bir şey kaybetmiş de olmayız, anladın mı? Tehlikeye atılmayan hiçbir şey kazanamaz..."

"Senin için her şey kolay zaten..."

"Elimizdeki parayla her yerde yaşayabiliriz, yaşayabiliriz, gerçekten yaşarız hem, üstelik boyuna, ben Başkan'ın kafasıyla düşünüyorum, öyleyse ben, ben Başkan'ın kafasıyla düşünüyorum, öyleyse ben, deyip durmadan."

Camila ıslak gözlerle ona bakıyordu; sanki ağzının içi tüylerle kaplıydı, kulaklarının içi suyla doluydu.

"Ağlayacak ne var canım? Ağlamasana..."

"Ne yapayım?"

"Kadınlar da hep aynıdır zaten."

"Bırak beni."

"Böyle ağlayıp durursan hastalanırsın sonunda... Tanrı aşkına bırak ağlamayı artık..."

"Hayır, bırak beni, karışma..."

"Gören de öleceğim ya da diri diri gömüleceğim sanır."

"Bırak beni."

Cara de Angel, Camila'yı kollarının arasına aldı. Hayatında hiç ağlayamamış olan bu adamın yanaklarından, sökülmeyen iki kıvrık tırnağı andıran, iki gözyaşı damlası yuvarlandı.

"Mektup yaz hemen" diye fısıldadı Camila.

"Hemen yazarım..."

"Yalvarırım... Şimdiye kadar hiç ayrılmamıştık. Mektup yaz bana, çünkü mektup gelmeden geçen günlere dayanamam... Kendine de dikkat et... Hiç kimseye güvenme sakın, anlıyor musun? Kimseye kulak verme, özellikle yurttaşlarımıza, çünkü onların hepsi kötü. Senden en çok beklediğim şey..." Kocasının öpücükleri sözünü kesti... "En çok beklediğim şey... Bana... yazman..."

Cara de Angel, gözlerini çocuk gibi zarif karısından ayırmadan valizini kapattı. Yağmur sağanak halinde yağıyordu. Su,

sokak hendeklerinden kalın zincirler gibi akıp gidiyordu. Gelen günün korku veren yakınlığı Camila'yı boğuyordu; sabah gittikçe yaklaşıyordu; her şey hazırdı, tek kelime konuşmadan soyunup yattılar. Saatin tik-takları son anlarını haber veriyordu. Tiktak, tiktik, tik-tak... Vızıldayan sivrisinekler rahat uyutmuyordu.

"Nasıl da boş bulunmuşum. İçeri sivrisinek girmesin diye pencereleri iyice kapamalarını kızlara söylemeyi unuttum. Tanrım, ne kadar da sersemim."

Cara de Angel, Camila'yı göğsüne bastırarak karşılık veriyordu. Onu göğsünde bir kuzu gibi hissediyordu, öylesine zayıf ve sessizdi. Işığı söndürmeye, gözlerini kapamaya ya da bir şey söylemeye cesaret edemiyordu. Işık altında birbirlerine öylesine yakındılar ki... Ses, konuşanlar arasına büyük bir uzaklık koyar; gözkapakları, bizi gördüğümüz şeyden ayırır... Karanlıkta kendilerini birbirlerinden uzakta sanacaklardı ve bu son gece birbirlerine söylemek istedikleri şeylerden ancak telgraf parçaları meydana gelebilirdi.

Ekilmiş tarla üzerinde bir tavuğu kovalayan hizmetçi kızların çığlıkları avluyu dolduruyordu. Yağmur kesilmişti; son damlalar bir su saatinden damlarcasına oluklardan damlıyordu. Tavuk gıdaklıyor, ölümden kaçmak için kanat çırpıyordu.

Cara de Angel, "küçük değirmen taşım benim" diye Camila'nın kulağına fısıldadı ve vücudunu eliyle okşadı.

"Sevgilim" diyen Camila, Cara de Angel'e iyice yanaştı. Keten örtünün altındaki bacakları dipsiz bir nehrin anaforlu sularına karşı dayanan kürekler gibiydi.

Hizmetçi kızlar durmuyor, öteye, beriye koşuşuyorlardı. Çığlıklar. Tavuk ellerinden kayıp duruyordu; sinirli, şaşkın, gözleri alabildiğine açılmış, gagası açık, kanatları kasılmış ve tıknefesti.

Birbirlerine sımsıkı yaslanmış, titrek parmaklarıyla birbirlerini okşuyorlardı, yarı ölü, yarı uykulu, hafif, hemen hemen havalarda dalgalanıyor gibiydiler.

"Sevgilim" dedi Camila.

"Cennet" diye mırıldandı Cara de Angel.

"Cennetim" diye yanıtladı karısı.

Tavuk koşup duvara çarptı ya da duvar tavuğun üzerine yıkıldı. Kalbinin içinde her ikisini de duydu. Tavuğun boynunu kopardılar. Tavuk ölüyken de uçmak ister gibi birkaç kez kanat çırptı.

Aşçı kadın önlüğüne yapışan tüyleri silkelerken "üstümü başımı bile kirletti pis hayvan" diye bağırdı; sonra ellerini teknedeki yağmur suyuyla yıkadı.

Camila gözlerini kapadı... Kocasının ağırlığı... Kanat çırpmalar... Kan lekesi...

Saatin yavaş tik-tak, tik-tak, tik-takları...

Cara de Angel, Başkan'ın bir subay aracılığıyla kendisine ulaştırdığı kâğıtları çabuk çabuk karıştırdı.

Kent, gerilerde kaldıkça, damların kirli tırnaklarıyla göğü kaşıyıp duruyordu. Belgeler Cara de Angel'i yatıştırdı. Bu adamdan birinci mevki bir vagonda, tüm kuşkulardan uzak, ardında casuslar dolaşmaksızın ve cebi çeklerle dolu uzaklaşabilmek ne büyük şanstı... Gözleri yarı kapalı, bunu düşündü. Tren, tarlaları harekete geçirmişti, çocuklar gibi birbirinin ardından koşup duruyorlardı, birbirinin ardından, birbirinin ardından: Ağaçlar, evler, köprüler...

Bu adamdan birinci mevki bir vagonda uzaklaşabilmek ne şanstı...

Biri öbürünün, biri öbürünün, biri öbürünün ardından... Ev ağacı izliyor, ağaç çiti, çit köprüyü, köprü yolu, yol ırmağı, ırmak dağı, dağ bulutları, bulutlar ekini; ekin, ekin eken adamı, ekin eken adam hayvanı...

... Kuşkulardan uzakta, ardında casuslar dolaşmaksızın...

... Hayvan evi, ev ağacı, ağaç çiti, çit...

... Cepler çek dolu...

Bir köprü, açık pencerelerin önünde büyük bir keman gibi genişledi.

Işıkla gölge, basamaklar, demir direkler, kırlangıç kanatlan...

... Çit köprüyü, köprü yolu, yol ırmağı, ırmak dağı, dağ...

Cara de Angel başını kamış koltuğunun yastığına bıraktı. Deniz kıyısının düz, sıcak, aynı biçimdeki görüntüsü. Gözleri uykuluydu. Duyguları ayaklanmıştı; trenle gidiyordu ama trenle gidiyormuş duygusu içinde değildi, trenin ardında kalıyordu, hep daha ardında kalıyordu, hep daha fazla, her seferinde daha, daha geride her seferinde, her seferinde daha, daha, daha...

Birdenbire gözlerini açtı, kaçmakta olan birinin huzursuz uykusu, içine çektiği havanın bile tehlikelerle dolu olduğunu bilen birinin korkusu ve kendini görünmez bir delikten trene atlamış gibi koltuğunda buldu; ensesi ağrıyordu, yüzünü ter kaplamıştı, alnında sivrisinekler vızıldıyordu.

Bitkilerin üzerinde, deniz suyu içmiş hareketsiz gökler yayılıyor, şimşeklerin pençelerini gri kadife bulutların ardında saklıyordu.

Bir köy geldi, gelip geçti; kiliseyle mezarlık arasındaki kuru mısır yapraklarının üzerinde, görünüşte ıssız, badem hamurundan küçük evlerden meydana gelmiş bir köy... Cara de Angel, "kiliseyi yapan inanç; benim de inancım olmalı, kiliseyle mezarlık, yalnız inançla ölüler yaşamaya devam eder" diye düşündü. Yolculuktan duyduğu sevinç gözlerini yaşartıyordu. Bu sonsuz baharın ülkesi, kendi sevgili ülkesiydi aslında. Geride kalan bu köylerin anısını yanında götürüyordu ama başka ülkelerin insanları arasında bu mezar taşlarının, bu ağaçların görünmez varlığıyla gölgelenmiş olarak yaşayanlar arasında bir ölü gibi kalacaktı.

İstasyon istasyonu izliyordu. Tren hiç durmadan, kötü döşenmiş rayların üzerinde sallanarak ilerliyordu. Şurada ıslık, burada fren gıcırtısı, bir tepenin üzerinde kirli bir duman perdesi... Yolcular şapkaları, gazeteleri ya da mendilleriyle yelpa-

zeleniyorlardı; vücutlarından fışkıran binlerce ter tanesinin yakıcı havası içindeydiler; rahatsız koltuklarında oturmaktan, gürültüden, böcek bacaklarından dokunmuş gibi derilerini kaşıyan iç çamaşırlarından, üzerlerinde saçları geziniyormuş gibi kaşınan kafalarından yorgun düşmüşlerdi; ölüler gibi hüzünlüydüler.

İkindi ilerledi, güneş tepedeydi; sonra serinlik getirmeyen bir yağmur sıkıntı verdi; daha sonra da ufuk ışıldadı ve uzaklarda, çok uzaklarda, ötede, mavi yağlar içinde bir sardalye kutusu parıldadı.

Bir memur, trenin ışıklarını yakarak geçti. Cara de Angel, yakasını, boyunbağını düzeltip saatine baktı... Limana ulaşmaya ancak yirmi dakika kalmıştı; bu, onu niçin, serbest kalıp da gemide güven içinde dolaşmayı zor beklediği bir yüzyıllık zamandı. Pencereden bakıp karanlıkta bir şeyler seçmeye çalıştı. Bir nehrin hışırdayarak aktığını duydu. Daha sonra yine aynı sesi işitti, belki de aynı nehirdi.

Tren, bir köyün gölgeye gerilmiş hamakları andıran sokaklarından geçerken fren yaptı. Gittikçe yavaşladı, tren limana doğru ilerlerken ikinci mevki yolcuları heyecanla bağırarak aşağı atladı. Şimdiden güçlü kampana seslerinin yankısı duyuluyor, katran kokulu gümrük binasının çizgileri görünüyordu...

Cara de Angel, istasyonda bekleyen liman komutanını uzaktan selamladı: "Binbaşı Farfan..." Bu önemli dakikada eskiden hayatını kurtarmış olduğu bir adama rastlamış olmaktan sevinç duydu. "Binbaşı Farfan..." Farfan onu uzaktan selamladı, valizleri için zahmete girmemesini, birkaç erin onları gemiye taşıyacağını bağırarak söyledi. Tren durunca sahanlığa atladı, bir sürü saygı gösterisiyle Cara de Angel'in elini sıktı. Öbür yolcular itişip kakışarak vagondan iniyorlardı.

"Nasılsınız?"

"Siz nasılsınız, binbaşı? Hoş böyle sormamalıydım ya, iyi olduğunuz yüzünüzden okunuyor."

"Sizin tüm işlerinizle ilgilenmemi Sayın Başkan telgrafla emretti."

"Çok naziksiniz binbaşı."

Vagon birkaç dakika içinde boşalmıştı. Farfan, pencerelerin birinden yüksek sesle bağırdı: "Teğmen, valizlerin gemiye taşınması için gerekeni yapın. Çabuk olun."

Binbaşının sözleri üzerine kapılarda silahlı er grupları belirdi. Cara de Angel, olayı çok geç anladı.

"Sayın Başkan'ın emriyle" dedi Farfan elinde tabancasıyla, "sizi tutukluyorum..."

"Fakat binbaşı... Sayın Başkan mı?.. Nasıl olabilir?.. Gelin, gelin lütfen, bırakın da bir telgraf çekeyim..."

"Emir kesindir, Don Miguel, kımıldamayın daha iyi olur."

"Nasıl isterseniz ama ben gemiyi kaçıramam; gizli bir görevim var..."

"Susunuz lütfen, üzerinizde ne varsa çıkarıp verin bana..."

"Farfan..."

"Neyiniz varsa verin diyorum..."

"Beni dinleyin binbaşı..."

"Karşı koymayın anlaşıldı mı? Karşı koymayın."

"Önce beni dinleyin de binbaşı..."

"Gevezelik yeter!"

"Sayın Başkan'ın gizli bir bildirgesi var... Sorumluluk size düşer..."

"Nöbetçi, bayın üstünü arayın... Kimin daha güçlü olduğunu görürüz."

Karanlıktan, yüzü boyun atkısının ardına gizlenmiş bir adam çıkageldi: Cara de Angel gibi uzun boylu, Cara de Angel gibi soluk yüzlü, Cara de Angel gibi sarışındı. Belirsiz yabancı, nöbetçinin asıl Cara de Angel'in cebinden çekip aldığı şeyleri, pasaportu, çekleri, evlenme cüzdanını aldı, karısının adı kazınmış olan nikâh yüzüğünü parmağından çekip çıkarırken tükürdü. Kol düğmeleri, mendiller ve hemen yok oldu.

Uzun bir zaman sonra geminin düdüğü öttü. Tutuklu kulaklarını tıkadı. Gözyaşlarından bulanık görüyordu. Kapıları vurup kırsa, kaçsa, koşsa, denizin üzerinden uçsa, şimdi burada kalan kendinden başka biri olabilse ne iyi olurdu. Derinin altında kükreyen bir fırtına, vücutta çıbanların zonklaması... Onun valizleriyle, onun adıyla 17 numaralı kamarada New York'a doğru uzaklaşan ötekinin yerinde olabilseydi.

39
LİMAN

Yıldız kıvılcımlarıyla fener kulesinin karanlıkta yitip giden ışığını kanatlarında bir agraf gibi taşıyan tuzlu, ıslak cırcır böceklerinden başka her şey, suların yükselip alçalmasından önceki saatlerde olduğu gibi derin bir huzur içindeydi. Huzursuz olan biri de savaş sonrası heyecanıyla sinirli sinirli gidip gelen, alnındaki saçları karmakarışık, yerinde duramayan tutukluydu. Tutuklu, soğukkanlılıkla işlenecek bir cinayette kullanmak üzere onu alıp götürmek isteyen Tanrı'nın avucunda inleyen, kurtulmaya çalışan biri gibi bocalamaktaydı.

"Durmadan, burada tek avuntu Farfan" diye yineliyordu. "Hiç olmazsa karım, üzerime iki kurşun sıkılıp gömüldüğümü, bildirilmeye değer başka bir şey olmadığını öğrenebilir."

Yere çift başlı bir balyozla vuruluyormuş gibi bir ses duyuldu; nöbetçiler (çift başlı balyozlar) adımlarıyla vagonu raylara mıhlıyorlardı. Ama o çok uzaklarda, bir süre önce gördüğü, parça parça sisler ve ışıklı günün göz kamaştıran tozları arasındaki küçük köylerin anısı içindeydi; kiliseyle mezarlık korkusu ona işkence ediyordu; kiliseyle mezarlık, kiliseyle mezarlık... Yalnızca inanç ve ölüler yaşıyordu artık.

Komutanlık binasının saati çaldı. Örümcekler ürperdi. Saat yarım; yelkovan gece yarısını aşmıştı. Komutan Farfan, önce sağ, sonra da sol kolunu geçirip gevşek bir tavırla ceketini giydi. Aynı gevşeklikle düğmelerini de aşağıdan yukarıya doğru iliklediği. Önündeki şeylerden hiçbirini görmüyordu; esniyormuş gibi duran bir cumhuriyet haritası, ezilmiş ve uyuyan sineklerle dolu bir mendil, bir kaplumbağa, bir tüfek ve biraz da azık...

Ardından, düğme yakaya kadar iliklendi. Binbaşı yakaya varınca başını kaldırdı ve bakışları, hazır ol durumuna geçmedikçe başka tarafa bakamadığı bir şeye, Sayın Başkan'ın resmine dikildi.

Ceketini bütünüyle ilikledikten sonra yağ lambasında bir sigara yaktı, kırbacını yanına aldı ve sokağa. Erler geçtiğini duymadılar; yorganlarına sarılmış mumyalar gibi yerlerde uyumaktaydı. Nöbetçiler silahlarıyla selam durdular; subay ayağa kalkıp sigarasının izmaritini yere tükürmek istedi, ama ancak onu selamlarken elinin tersiyle uykulu dudaklarından süpürüp atmaya vakit bulabildi: "Bildirilecek bir şey yok komutanım..."

Kedilerin ağzı süte nasıl dalarsa nehirler de denize öyle dalıyordu. Ağaçların ıslak gölgeleri, üzerleri pislik içinde yığınla timsah, bataklık sıtması, ufalanmış gözyaşları, hepsi birden denize dökülüyordu.

Vagonun sahanlığına çıktığı sırada, bir adam, elinde fener, Farfan'a doğru yaklaştı. İki er gülümseyerek onu izleyip tutukluyu bağlayacakları halatın düğümünü dört elle birden çözmeye çalıştı. Farfan'ın emri üzerine onu bağlayıp köy yönüne sürükleyerek götürdüler; iki gardiyan da arkalarından gidiyordu. Cara de Angel kendini savunmadı. Komutanın davranışında ve sesinde, kendisine öteden beri kaba davranan erlerden çaba beklemesinde, komutanlık binasında daha sonra kendisine yardım edecek olan ama bunu önceden belli etmek istemeyen dostunun becerikli bir hareketini sezer gibi oldu. İstasyondan çıktıktan sonra Cara de Angel'i tartaklayarak döşemesi pislik içinde bir vagona götürdüler. Biraz önce aldıkları emre uyuyormuş gibi onu nedensiz dövüyorlardı.

Cara de Angel, "ama neden, neden vuruyorlar bana Farfan" diyerek kendilerini izleyen ve fenerli adamla konuşan binbaşıya döndü.

Yanıt bir dipçik oldu; sırtına vuracaklarına kafasına vurdular. Bir kulağı kanayan Cara de Angel, yüzükoyun pisliğin içine kapandı.

Ağzına dolan pisliği tükürmek için öksürdü. Üzerindeki elbiseye kan damlıyordu. Kendini savunmak istedi.

Farfan, "sus, kes sesini" diye kırbacını kaldırarak bağırdı.

Cara de Angel korkmuyordu, kendini kaybederek "Binbaşı Farfan" diye bağırdı; havada hâlâ kan kokusu vardı.

Farfan, Cara de Angel'in söyleyeceği şeyden korkup vurdu. Kırbaç yerlerde sürünerek sırtındaki ellerini çözmeye uğraşan bahtsızın yanağında iz bıraktı.

"Farkındayım... Bu gayretle... Yeni mahmuzlara hak kazanmak... İstiyorsun."

Farfan, tiz bir sesle "kes sesini, susamazsan" diye bağırdı, kırbacı yeniden kaldırdı. Fenerli adam kolunu tuttu.

"Vur, durma sakın, korkma... Ben erkeğim, kırbaç hadımların silahıdır."

Bir saniyeden kısa bir süre içinde tutuklunun suratına bir, iki, üç, dört, beş kırbaç indi.

Fenerli adam araya girdi.

"Sakin olun binbaşım."

"Hayır... Bu orospu çocuğunun burnundan getireceğim. Orduya dil uzatıyor, öcü alınmalı. Eşkıya... Bok herif..."

Artık kırılmış olan kırbaçla değil, tabancanın kabzasıyla vuruyor, tutuklunun başından saç tomarları, yüzünden et parçaları söküyordu. Her vuruşta boğulur gibi bir sesle de tekrarlıyordu: "Orduya söz ha... Kendine gel... Bok herif... Al bakalım..."

Pisliğin içinde kıpırtısız kalan vücut kaldırıldı, bir vagonla rayın bir ucundan öbür ucuna, onu başkente götürecek marşandize taşındı.

Fenerli adam vagondaki yerine oturdu. Farfan da onu izledi. Tren kalkıncaya kadar komutanlık binasında oturup içmişlerdi.

"Gizli polise ilk girmek istediğim sıralarda" diye anlatıyordu fenerli adam, "Kadife diye anılan Lucio Vasquez adında bir dostum vardı."

Binbaşı "ondan söz edildiğini duydum" diyerek sözünü kesti.

"Ama o zaman işe alınmamıştım. Kadife, diye anılıyordu ama yırtıcı acımasız bir herifti Vasquez. Cezaevine girince o sıralarda evli olduğum karımla küçük bir işe yatırdığımız parayı kaybettim. Zavallı karım sonunda Tatlı Büyü'ye bile düştü."

Tatlı Büyü sözünü duyan Farfan birden ayıldı. Ama eskiden kendisini çok heyecanlandıran, tuvalet kokulu Utanmaz'ı şimdi düşünürken kılı bile kıpırdamıyordu. Su altında yüzen bir kimse gibi, "yeni mahmuzlar, yeni mahmuzlar" diye tekrarlayan Cara de Angel'in hayaliyle boğuşuyordu.

"Neydi karınızın adı? Tatlı Büyü'dekilerin hemen hepsini tanırdım..."

"Adını bilmekle bir sonuca varamazsınız çünkü oraya girmesiyle çıkması bir olmuştu. Çocuğumuz orada öldü; onun için aklını oynattı biraz. Görüyorsunuz ya, insan, işi olmayan bir işe girdi mi... Şimdi hastanenin çamaşırhanesinde, hemşirelerin orada çalışıyor. Orospu olmak için yaratılmadığı kuşkusuz."

"Onu biliyorum canım... Küçüğün ölüsünü beklemeleri için polisten izin alan bendim. Ama onun çocuğu olduğunu bilmiyordum doğrusu."

"Ben de meteliksizdim o sıralarda... İnsan başını çevirip de geçmişi anımsayınca tabanları yağlayıp o günlerden uzaklaşmak istiyor."

"Zavallının biri beni Sayın Başkan'a gammazlayınca hiçbir şeyin farkına varmadım..."

"Bu Cara de Angel daha o zamandan beri General Canales ile birlikteydi. Sonradan karısı olan kızıyla da arası iyiydi; General'in kaçışını da o hazırlamış diyorlar. Tüm bunları nereden mi biliyorum; Kadife Vasquez, Cara de Angel ile General'in

toz olmasından bir süre önce El Tus-Tep diye bir meyhanede karşılaşmıştı da ondan..."

"El Tus-Tep mi" diye tekrarlayan binbaşı anımsamaya çalıştı. "Köşedeki meyhane, evet, tam köşe başında. Hani kapının iki yanına, duvara iki resim çizilmiştir, bir kadınla bir de erkek. Kadının sözlerini bile unutmadım, hani adamı davet ederek şöyle der: 'Benimle küçük bir Tustep dans etsene.' Adam da, elinde şişe, yanıtlar: 'Hayır çünkü ben büyük Tustep dans ediyorum...'"

Tren yavaş yavaş ilerliyordu. Denizin mavisi üzerinde zayıf bir sabah ışıltısı vardı. Yarı karanlık içinde köyün saman kulübeleri, uzaktaki dağlar, kıyı ticaretinin zavallı gemileri, komutanlık binası seçiliyordu.

40
KÖRİNEK

"...gideli saatler geçti..." Ayrıldıktan sonra, "gideli günler geçti" deninceye kadar saatler sayılmaya başlanır. Ne var ki insan iki hafta sonra günlerin hesabını şaşırır ve "gideli haftalar geçti" denir. Bir ay oluncaya kadar. Sonra ayların hesabını şaşırır insan. Yıl doluncaya kadar... Sonra da sıra yılların hesabını şaşırmaya gelir.

Camila, salonun bir penceresinden postacının yolunu gözlüyordu; sokaktan görmesinler diye perdelerin arkasına saklanmıştı. Gebeydi ve bebek çamaşırları dikiyordu.

Postacı uzaktan, eğlenmek için bütün evlerin kapılarını çalan bir deli gibi geliyordu sanki. Çıngıraktan çıngırağa. Camila'nın penceresine kadar yaklaştı. Geldiğini duyan Camila, postacıyı görünce elindeki dikişi bıraktı; kalbi duyduğu sevinçle göğsünden fırlayacakmış gibi oluyordu.

"Beklenen mektup geldi işte..."

"Sevgilim Camila: İki nokta üst üste..."

Ama postacı kapıyı çalmadı. Belki... Belki daha sonra... Dikişe devam edip üzüntüsünü unutmak için şarkılar mırıldandı.

Öğleden sonra postacı yine geçti. Pencereden kapıya gitmek için gereken bu zaman içinde iğneyi tek bir kez bile oynatamadı. Kaskatı, soluğunu tutmuş, kulak kesilmiş, kapının çalınmasını bekliyordu; sonra, evin sessizliğini hiçbir şey bozmayınca, gözlerini korkuyla kapatıyordu; iç çekmeler, ani bulantılar ve iniltiler tüm vücudunu sarsıyordu. Kapıyı neden açmıyordu sanki? Belki... Belki de postacı mektubu getirmeyi unutmuştu; yarın sabah getirecekti belki. Mektupları alıp getirmek işiydi onun ya...

Ertesi gün kapıyı neredeyse rezelerinden fırlatacaktı; öylesine hızlı açtı. Postacıyı yalnızca kendisini unutmamasını söylemek için değil, şansına da yardımcı olmak için bekledi. Ama postacı her günkü gibi geçip gitti, sorularından kaçınmış oldu; yeşil elbiseliydi postacı; yeşil, umut rengidir denirdi. Postacının gözleri kedi gözü gibi yeşildi, dişleri anatomi derslerindeki iskeletlerin dişleri gibi etinden sıyrılmıştı...

Bir ay, iki ay, üç, dört...

Çektiği acının yükü altında, caddeye bakan odalardan evin iç tarafındaki odalara çekildi. Bir odun ya da kömür parçası, bir testi ya da çöp gibi aşağılanmış hissediyordu kendini.

Ebelikten biraz anlayan bir komşu kadın, hizmetçi kızlara, "tüm bunlar istek değil, şehvet hırsı" diyordu; kızlar da Camila'nın durumundan, öğüt sormaktan çok dedikodusunu yaymak için yararlanıyorlardı; öğüde gelince, onun ne olduğunu kendileri biliyordu: Azizler için mum ve evin yükünü hafifletmek için de ufak tefek hırsızlıklar... Değerli ne varsa alıp götürüyorlardı.

Günün birindehasta sokağa fırladı. Cesetler yüzer. Faytonun koltuğuna yaslanmıştı, gözlerini rastladığı bütün tanıdıklardan kaçınıyordu. Hoş, onlar da kendisini selamlamamak için kafalarını döndürüyorlardı ya, bir an önce Başkan'a gitmek istiyordu. Kahvaltı, öğle ve akşam yemekleri gözyaşından ıslanmış bir mendilden başka bir şey değildi. Ön odada az kalsın her şeyden vazgeçiyordu. Bekleşmekte olan insanlara bakılırsa yoksulluktan geçilmiyordu. Köylüler altın yaldızlı sandalyelere ilişmişlerdi. Şehirliler daha rahat etmek için yumuşak arkalıklara yaslanmışlardı. Kadınlara, yavaşça, koltuklarda yer gösteriliyordu. Kapıda duran biri konuşuyordu. Başkan... Camila, yalnızca düşüncesiyle bile ürperdi. Oğulcuğu, "buradan gidelim" der gibi karnına küçük tekmeler atmaktaydı. Yerlerini değiştirenlerin gürültüsü. Esnemeler. Konuşmalar. Subayların adımları. Bir pencere camını silmekte olan bir erin hareketleri. Sinekler. Kar-

nındaki küçük insanın tekmeleri. "Neden kızıyorsun? Bu öfke neden? Başkan'a, senin varlığından bile haberi olmayan, geri dönerse seni çok sevecek olan babadan haber soracağız... Ah, yaşamak denen şeye katılmayı çok bekleyemeyeceksin artık... Hayır, bunu istemiyor değilim, ama şimdi bulunduğun yerde çok daha iyi durumdasın; orada güven içindesin!"

Başkan Camila'yı kabul etmedi. Randevu istemek daha iyidir, dedi biri. Telgraflar, mektuplar, mühürlü yazılar... Hepsi boşa gitti.

Geceler indi, uykusuzluğunun boşluğunda ağaran günler bazen gözyaşlarının gölüne yansıyordu. Büyük bir avlu. Bir hamağa uzanmıştı, bir karamela şekeri ve bir de küçük kara kumaş topla oynuyordu. Karamela ağzında, top elindeydi. Karamelayı bir taraftan öbür tarafa itmek istediği sırada top elinden kaydı, hamağın altına düşüp avludan uzağa yuvarlandı; karamela ağzında büyürken top gittikçe küçülüp kayboldu. Tam bir uyku uyuyamıyordu. Vücudu, yatak çarşafına değince titriyordu. Elektrik ışığına karşın masal ışığıyla aydınlanmış bir düştü bu. Sabun ellerinden, top gibi iki, üç defa kaydı ve yalnızca yemek zorunda olduğu için yediği ekmek ağzında karamela gibi büyüdü.

İnsanlar ayinde olduğu için ıssız sokaklardan geçip, bakanları beklemek üzere bakanlıklara koştu; sövüp duran, bir şey sorulunca yanıt vermeyen, yürüyüp geçmek isteyince kendisini kaba kaba iteleyen kapıcıları, bu yaşlı adamları nasıl elde edeceğini bilmiyordu.

Ne var ki kocası topun ardına düşmüştü. Şimdi düşün öbür bölümünü anımsıyordu. Büyük avlu. Kara top. Kocası, bir mercekle küçültülmüş gibi topun ardında yok oluncaya kadar küçülüyor, uzaklaşıyordu. Ona gelince çocuğunu düşünmüyordu, karamela ağzında gittikçe büyüyordu.

New York'taki konsolosa, Washington'daki Bakana, bir kız arkadaşının arkadaşına, bir arkadaşın kayınbiraderine yazıp

kocasından haber sordu; tüm bu mektupları çöplüğe atmıştı sanki. Bir Yahudi bakkaldan, dedektif ve diplomat olan Amerikan elçiliğinin sekreterinde, bazı haberler olduğunu öğrendi; bu haberlere göre Cara de Angel'in New York'a ulaşmış olduğu kesindi. Liman defterine göre gemiden çıkmıştı, gecelediği otel, yalnızca polis kayıtlarından ve yalnızca resmen değil, oradan gelenlerle gazetelerden de öğrenilmişti. Yahudi "şimdi de onu arıyorlar" dedi. "Bir başka gemiyle New York'dan Singapur'a gittiği sanılıyorsa da ölü ya da diri mutlaka ele geçirecekler."

"O dediğiniz yer nerede" diye anlamak istedi Camila.

"Nerede olacak, Endonezya'da" diye yanıtlayan Yahudi takma dişlerini takırdattı.

"Oradan atılan bir mektup buraya ne kadar zamanda gelir" diye sormaya devam etti.

"Kesin olarak bilemem ama herhalde yine üç aydan fazla ister." Camila parmaklarıyla saydı. Cara de Angel dört ay önce yola çıkmıştı.

New York, ya da Singapur'da... Kendini büyük bir karabasandan kurtulmuş hissetti. Onun uzakta olduğunu hissetmek, birçoklarının sandığı gibi daha limanda öldürülmüş olmadığını bilmek ne büyük avuntuydu; uzakta, New York ya da Singapur'da... Ama kafasındaki düşüncesiyle yanıbaşında...

Kendini kaybedip yere yuvarlanmamak için Yahudi'nin tezgâhına yaslandı. Sevinçten başı dönüyordu. Tavandan aşağıya sarkan, yaldızlı kâğıtlara sarılı sucuklara, hasır kılıfları içindeki şişelere, konserve kutularına, çikolatalara, elmalara, tütsülü ringa balıklarına, zeytinlere, kutu balıklarına ve üzümlere dokunmaksızın, kocasının kolunda uzak ülkelere gidiyordu. Ne budalaymışım ki bunca eziyet etmişim kendime... Neden yazmadığını biliyorum şimdi; bu komediyi oynamaya devam etmek zorundayım. Kıskançlıktan gözleri kör, kendini bırakıp giden adamı arayan bırakılmış kadın rolü... Ya da o zorlu doğum anında kocasının yanıbaşında olmak isteyen kadın rolü.

Kamara tutulmuştu, eşya hazırdı ama yukarıdan gelen bir emre uyularak pasaportu verilmedi. Çevresinde nikotin sarısı dişler bulunan yağlı etten yamru yumru bir delik, yukarıdan gelen bir emir üzerine kendisine pasaport verilemeyeceğini söyledi. Camila dudaklarını yukarıdan aşağıya, aşağıdan yukarıya, doğru kımıldattı, iyi anlamamış gibi sözleri yinelemeye çalıştı.

Başkan'a çektiği telgraflara bir servet yatırdı neredeyse. Başkan yanıt vermiyordu. Bakanların elinden bir şey gelmiyordu. Askeri Yargıtay'da, bayanlar için iyi niyet besleyen bir sekreter, daha fazla sıkıştırmamasını çünkü kendisine asla pasaport verilmeyeceğini söyledi. "Kocanız Sayın Başkan'ı aldatmaya çalıştığı için ne yapsanız boşuna" dedi.

Ona, basuru yüzünden kurbağaların üzerinde oturuyormuş gibi görünen şu ufak tefek rahibe, ya da Başkan'ın "imrahor"unun* metresine başvurmasını salık verdiler ve tam bu sıralarda Cara de Angel'in Panama'da sarıhummadan öldüğü söylentileri çıktığı için bundan emin olmak üzere onu falcılara bile götürdüler. Bunlar bir söyleneni iki ettirmediler. Yalnız, medyum kadın kendini savunmaya kalktı. "Sayın Başkan'a düşmanlık etmiş bir ruha yataklık etmek" dedi, "pek de hoşuma gitmiyor" Sonra buz kesmiş giysilerinin altındaki sıska bacakları titremeye başladı. Ama paranın da katıldığı ricalar, taşı bile yumuşatır; eli doldurulan kadının rızası alındı. Işık söndürüldü. Cara de Angel'in ruhunun çağırıldığını duyan Camila'nın içini korku kapladı, kendini kaybedince onu dışarı taşımak zorunda kaldılar: Kocasının sesini duymuştu, sesin söylediğine göre kocası açık denizde ölmüştü. Şimdi "var olmak" denen şeyden yoksun bir gölgedeydi, sudan döşeği, balıktan kuştüyleriyle yatakların en iyisinin üzerinde yastıkların en yumuşağının, hiçliğin içindeydi.

Yirmi yaşına karşın, yaşlı bir kedininkini andıran buruşuk, çökmüş yüzünde yalnızca iki gözü, saydam kulakları kadar bü-

* Padişah ahırlarına ve onlarla ilgili gereçlere bakmakla görevli kimse.

yük, çevrelerine halkalar oturmuş yeşil gözleri görünüyordu. Bir oğlan çocuk doğurdu ve doktorun öğüdüne uyarak ayağa kalkar kalkmaz taşraya yollandı. Kocasını yalnızca boğulmuşların göründüğü aynalarda, çocuğunun gözlerinde, New York ya da Singapur'da olduğunu düşleyince de kendi gözlerinde aradı; çocuğu kollarının arasında Sırat Köprüsü'nden geçerken artan kansızlık, verem, cinnet ve bunama onu etkisi altına almaktaydı.

Bulutlardan daha yüksek çamların yürüyen gölgeleri, bahçe ve tarlaların meyve ağaçları aramda acılarının gecesine bir gün doğdu: Oğlunun vaftiz edildiği paskalyanın pazar günü gelip çatmıştı. Sığırcık kuşları gagalarını biledi. Titrek sesli sonsuz ötüşmeler... Koyunlar oynaşıyor, oğlunu yalıyordu. Yeni doğmuş bebeğin üzerindeki dillerin gidip gelmesiyle pazar keyfinin o uysal duygusu yayılıyor, bebek duyduğu zevkten uzun kirpikli gözlerini yarı yarıya kapıyordu. Taylar ıslak bakışlarıyla kısrakların ardından koşup duruyorlardı. Danalar böğürüyor, dolgun memelere yaklaşınca ağızlarından salyaları akıyordu. Nedenini bilmeksizin sanki içinde yeniden hayat doğuyormuş gibi Camila vaftiz çanlarından sonra oğlunu göğsüne bastırdı.

Küçük Miguel köyde büyüdü ve çiftçilikle uğraşıp ekin ekti; Camila bir daha kente dönmedi.

41
Bildirilecek Bir Şey Yok

Işık tavandaki delikten ve örümcek ağlarından süzülerek yirmi dört saatte bir zindana sızıyordu. Her yirmi dört saatte bir, ışıkla birlikte, eski, çürük, düğüm üstüne düğüm vurulmuş bir ipe bağlı eski, paslı bir benzin tenekesiyle zindandaki tutukluya yemek geliyordu. Yağlı bulanık su, et artıkları ve tortilla çöpleriyle dolu olan kabı görünce 17 numaralı tutuklu, iğrenerek irkiliyordu. Bu yemekten bir lokma yemektense ölmek daha iyiydi. Kap günlerce indiği gibi yukarı çıktı. Ne var ki açlık üstün geldi. Açlığın bu içler acısı cenderesi içinde tutuklunun gözleri camlaştı, gözleri şişti; dört adımdan fazla uzunluğu olmayan zindanda gidip gelirken yüksek sesle konuşuyordu. Dişlerini parmaklarıyla ovuyor, soğuk kulaklarını çekiyordu; günün birinde kap yine inince, sanki biri onu elinden alacakmış gibi üzerine saldırdı, ağzını, burnunu, bütün yüzünü, saçlarını içine daldırdı; aynı zamanda hem suyu yudumlamak, hem de eti çiğnemek isteyince hepsi genzine kaçtı. Geride hiçbir şey bırakmadı. Kap yukarı çekilirken tutuklu tatmin olmuş bir hayvanın keyfiyle ardından bakıp duruyordu. Parmaklarını, diliyle dudaklarını yalamaktan kendini alamıyordu... Sevinci kısa sürdü; kekelemeler, inlemeler arasında kustu. Etle tortilla midesinin zarına yapışmıştı, ayrılmak istemiyordu; midenin her kasılmasıyla ancak ağzını açabiliyor ve uçurum kenarına yaslanan biriymiş gibi duvara yaslanıyordu. Neden sonra soluk alabildi; çevresindeki her şey dönüyordu. Eli saçlarının arasından, kulaklarının arkasından, salyalı sakalına doğru kaydı. Kulakları uğulduyordu. Buz gibi, yapışkan, bir pilin sıvısı gibi yakıcı ter

yüzünü kapladı. Işık şu daha ışımaya başlamış olan ışık yok oldu. Kendi kendisiyle çarpışıyormuş gibi vücudunun yıkıntısına tutundu, yere oturdu, bacaklarını uzattı, başını duvara yasladı, birden uyuşturucu bir maddenin etkisine girmiş gibi kirpiklerinin ağırlaşmasıyla yere çöktü. Doğru dürüst uyuyamadı; pis kokulu hava içinde zar zor soluk alabiliyor, bütün vücudunda dolaşan kramplı elleriyle bir o, bir bu bacağını çekip uzatıyordu, gırtlağındaki yangını koparıp atmaya çalışan tırnakları uyuşmuştu. Yarı uyanık, sudan çıkmış bir balık gibi ağzını açıp kapamaya, buz gibi havayı diliyle tatmaya başladı; haykırmak istiyordu. Uyanıktı ama ateşten sağırlaşmıştı, haykırdı. Yalnızca ayağa kalkmakla yetinmeyip sesini daha iyi duysunlar diye parmaklarının ucuna basarak doğrulabildiği kadar doğruldu. Yankıya yankıyla karşılık veren duvarlar haykırışlarını tuzla buz ediyordu. Duvara eliyle vuruyor, duvarı tekmeliyor biraz sonra uluma haline giren bir sesle bağırıyor, bağırıyordu: "... Su, çorba, tuz, yağ, ne olursa olsun; su çorba..."

Ezilmiş bir akrebin incecik kanı elinin üzerinden akıyordu... Sürüyle akrebin kanı.. Çünkü hâlâ akmaya devam ediyordu... Yağmur yağdıran göklerin tüm ezilmiş akreplerinin kanı... Daha sonra en büyük acısı haline girecek olan bu armağanı kime borçlu olduğunu bilmeden, susuzluğunu kanını yalayarak giderdi. Ayaklarını kış boyunca zindanın dibinde biriken suyun içinde tutmamak için yastık olarak kullandığı taşın üzerinde saatlerce duruyordu. Saçlarının dibine kadar ıslanmış, saatlerce, ıslak kemikleriyle ürpererek ve esneyerek duruyor, gelmesi gereken bulanık suyla dolu kabı huzursuzlukla bekliyordu. Sıskalar gibi uyuyabilmek için yiyordu; son lokmayı da yedikten sonra ayakta uyuyakalıyordu. Daha sonra da yeraltı tutuklularının, içine pisliklerini doldurdukları teneke aşağı indiriliyordu. 17 numaralı tutuklu, onunaşağı indirildiğini ilk gördüğünde içinde yemeği var sanmıştı; o sıralarda ağzına hiçbir şey koymuyordu; çorbayla aynı kokuda olduğundan, içinde pislik bulundu-

ğunu anlamaksızın tenekeyi hiç dokunmadan geri göndermişti. Bu teneke tüm zindanlara indiriliyor 17 numaralı tutukluya gelinceye kadar yarı yarıya dolmuş oluyordu. Tenekenin duvara çarptığını duymak ve dışarıya çıkmak ihtiyacını hissetmemek korkunçtu. Teneke bazen çok geç geliyordu, bazen de tutukluyu unutuyorlardı. O zaman kafasını duvara öyle bir vuruyordu ki kulakları sağır olacak sanıyordu: Boğuk bir çan sesi... İpin kopması hemen hemen her gün başa gelen bir şeydi. O zaman tutuklulardan biri leş gibi kokan bir duş yapmış oluyordu. O kokuyu düşünmek bile onu tiksindiriyordu; pisliğin nasıl sıcak sıcak tüttüğünü düşünmek, tenekenin bıçak keskinliğindeki kenarlarını düşünmek, nasıl ıkınacağını düşünmek... Sonra, tenekeyle pislik yok olunca da bir sonraki sancılar, korkular, gözyaşları, burkulmalar, açık saçık sözler, bakır tadında salyalarla dolu yirmi iki saat... Sıkıntı çok büyükse o zaman bir köpek ya da memede çocuk gibi yerde rahatlıyordu. Onu bu sırada gözetleyen yalnızca ölümdü.

İki saat ışık, yirmi iki saat tam bir karanlık, bir kap et suyu ve bir teneke pislik, yazın susuzluk, kışın su baskını. O zindanlarda yaşamak buydu işte.

"Her geçen günle biraz daha hafifliyorsun." 17 numaradaki tutuklu kendi sesini zor tanıyordu: "Rüzgâr seni üfürebilirse Camila'nın bulunduğu yere iletir... Beklemek onu bitirmiş olmalı; var mı yok mu belli değildir herhalde, ufalmıştır... Ellerin böyle sıska da olsa ne çıkar? Göğsünün sıcaklığı güçlendirir onları... Kirli de olsa ne çıkar?.. Gözyaşlarıyla onları yıkayacaktır. Onun o yeşil gözleri mi?.. Evet, *La Illustracion* dergisinde resmi çıkan Avusturya Tirol'lerindeki şu Alp'ler... Ya da deniz mavisi lekeleriyle altın sarısı bambu kamışı ve onun konuşmasındaki şirinlik, onun dudaklarındaki, dişlerindeki tat, onun tadındaki tat... Kendini verirken gerilmiş bir sekizi andıran vücudu... Sönmeden ve dönme kuvvetlerini yitirmeden önce ateş çarkları meydana getiren maytaplar gibi dar bir kalça... Bir gece onu

ölümün elinden çekip kurtarmıştım. Melekler, bulutlar, damlar, gece bekçilerinin ufak adımlarıyla yürüyordu, evler, ağaçlar, havadaki her şey onunla ve benimle birlikte yürümekteydi."

Ve dokunma duygusunun ipekten hafifliği içinde, soluğunda, kulaklarında, parmaklarının arasında, göğsünde Camila'yı hissediyordu; körleşmiş bağırsaklarının üzerindeki göğsü, gözlerin üzerindeki kirpikler gibi titriyordu.

Ve Camila'ya böyle sahip oluyordu...

Kramp yavaş yavaş, en ufak bir burkulma olmaksızın, omurilikte tatlı bir ürpermeyle geliyordu; küçükdilinde kuvvetli bir kasılma ve vücudundan çözülür gibi kollarının aşağı düşmesi...

Dışarıya çıkma ihtiyacını tenekeyle gidermekten doğan tiksintiyle Camila'nın hatırasından böyle alçakçasına ve şehvet hırsını tatmin için yararlanmaktan doğan vicdan azabı tüm gücünü felce uğratıyordu.

Ülkesindeki biricik madeni eşya olarak kemerinden koparıp aldığı teneke parçasıyla Camila'nın adıyla kendi adını duvara yan yana kazımıştı; her yirmi iki saatte bir ışıktan yararlandıkça bu resme bir kalp, bir ok, bir dikenli taç, bir çapa, bir haç, bir yelkenli, bir yıldız, v şeklinde üç kırlangıç ve dönerek çıkan dumanıyla bir de tren eklemişti.

Çok zayıf düştüğü için etinin acısını duymuyordu. Yıkılmış vücuduyla Camila'yı bir çiçek koklar ya da bir şiir dinler gibi dinliyordu. Camila ona çocukken annesiyle birlikte yemek yediği odanın penceresinde her nisan ya da mayıs ayında çiçek açan güleri anımsatıyordu. Garip bir gül goncası... Gözlerinin önünden geçip giden çocukluk günleri onu uyuşturuyordu. Işık yok oluyordu. Yok oluyordu... Daha yeni gelmiş olan o ışık... Karanlık duvarların üzerine perde perde iniyordu; sıra pislik dolu tenekenin uzatılmasına geliyordu. Ah, o gül... İp parıldıyor ve teneke duyduğu sevinçten yeraltı duvarlarının arasında sallanmaya başlıyordu. Bu kibar ziyarete katılan koku, hayır. Ah, sabah kahvesine katılan süt kadar hafif olan o gül...

Bir iki yıl geçmişti ki 17 numaradaki tutuklu iyice yaşlandı. Üzüntü yıllardan daha ağır basar. Yüzünde bir sürü derin kırışık belirmişti; karıncaların kışın kanat büyütmesi gibi, onun saçları da beyaz beyaz büyüyordu. O ve onun yüzü yoktu artık o ve onun cesedi vardı. Havasızlık, güneşsizlik, hareketsizlik, ishal, romatizma ve yerleşmiş sinir ağrılarından hemen hemen körleşmiş, artık biricik ve son umutla, karısını görmek umuduyla yaşar olmuştu. Acılarını yalnızca kalbindeki sevgiyle giderebiliyordu.

Gizli polis şefi, üzerinde oturduğu sandalyeyi geri itti, bacaklarını sandalyenin altına çekti, ayak parmaklarının ucuna yaslanıp kollarını karatahtadan masanın üzerine dayadı. Bu arada dişlerini gıcırdatıyordu. Yazmaya devam etti:

ve verilmiş olan talimat gereğince," kalemin ucu kâğıdın üzerine halkalar kazıyordu, "yukarıda adı geçen Vich, kapatıldığı zindanda ağlama, haykırma ve sürekli intihar rolleri yaptıktan sonra 17 numaradaki tutukluyla dostluk kurdu; Vich'e güvenen 17 numaralı tutuklu, tüm insancıl umutların sona erdiği böyle bir yere kapatılmak için Sayın Başkan'a karşı nasıl bir suç işlemiş olduğunu sordu; yukarıda adı geçen Vich, yanıt vermeyip başını yerlere çalarak lanet üstüne lanet yağdırmaya başladı, 17 numara ısrarla sormaya devam edince Vich konuştu:

'Filoloğum ben, filologlar ülkesinde yetiştim. Filoloğu olmayan bir ülkeden haber. Yolculuk. Varış. Yabancılar için bulunmaz bir ülke. Şuradan öneriler, buradan öneriler, dostluklar, para, her şey... Derken, sokakta bir kadın, kadının ardından ilk adımlar, kuşkulu, yarı istekli, yarı isteksiz adımlar. Evli mi? Evlenmemiş mi? Dul mu? Bildiğim yalnızca ardından izlemek zorunda kaldığım... Güzelim yeşil gözler... Pembe bir ağız... Ne yürüyüş, ne güzellik... Kadına kur yapıyor, evinin çevresinde dolanıyor; ona yaklaşıyor ama tam onunla konuşacağım sırada bir daha göremiyorum. Tanımadığım, hiç görmemiş olduğum bir adam gölge gibi ardında kadının... Bu da ne demek oluyor

dostlar?.. Sokağın taşları tir tir titriyor adamı hissedince. Anlayıp bildiğim biricik şey, dikkatsiz davranmış olmam: Sayın Başkan'ın en sevdiği kadın ...'ya kur yapmışım meğer. Öğrendiğime göre kadın anarşist olduğu için zindana atılmış bir General'in kızıymış. Kendisini bırakıp giden kocasından öç almış olmak için yapıyormuş bunu.'"

Vich'in söylediğine bakılırsa bunları anlattıktan sonra karanlıkta sürünen bir yılanın çıkardığı gürültüyü andıran bir ses duymuş. Tutuklu kendisine yaklaşıp bir balığın yüzgeci kadar hafif bir sesle o kadının adını söylemesini rica etmiş. Yukarıda adı geçen kadının adını ikinci kez tekrarlamış...

Bu andan başlayarak tutuklu, artık hissetmediği vücudunu, yavaş yavaş yanıyormuş gibi tırnaklamaya başlamış. Gözyaşlarını silmek isterken suratını paralamış çünkü suratı artık yalnızca deri ve kemikmiş. Elini göğsüne götürünce göğsünü bulamamış: Islak tozlardan bir örümcek ağı, yerlere dökülmüş...

Talimat gereğince ifadesini harfi harfine yazdırdıktan sonra Vich'e zindanda geçirdiği zamana karşılık kendi elimle seksen yedi dolar, kullanılmış bir elbise, bir de Vladivostok'a kadar bilet verdim. 17 numaradaki tutuklunun ölüm raporu şudur: Dizanteriden ölmüştür.

Sayın Başkan'a bildirmekle onur duyarım..."

EPİLOG

Üniversite öğrencisi, hayatında hiç cüppeli adam görmemiş gibi kaldırımın kenarında durdu. Ama onu bu derece şaşırtan şey cüppe değil, özgürlük sevinciyle birbirlerine sarılırlarken kilise memurunun kulağına fısıldadığı şeydi: "Yukarıdan gelen bir emre göre giyindim böyle..."

İki sıra erin arasında sokaklardan geçen tutukluları görmese orada dikilip kalacaktı.

Kilise memuru, öğrenci kaldırıma çıkarken "zavallılar" diye mırıldandı. "Tanrının Kapısı'nın yıkılması çok pahalıya patladı onlara... İnsanın inanamayacağı şeyler oluyor."

Öğrenci "insan bunu görüyor" diyerek doğruladı, "hissediyor da yine inanamıyor; belediyeden söz ediyorum..."

"Ben de cüppemi düşünüyorsunuz sandım..."

"Kapı'nın, Türklere ödetilerek boyatılması yetmedi onlara... Katırlı adamın öldürülmesiyle ilgili bütün kuşkuları ortadan kaldırmak için Kapı'nın yıkılması gerekti..."

"Dikkatli olun, konuşmamızı duyabilirler... Susun Tanrı aşkına... Güvenilmez..."

Kilise memuru daha da konuşacaktı ama alandan koşarak gelen şapkalı, ufak tefek bir adam aralarına girdi, bağırarak şarkı söylemeye başladı:

Biblocuk, biblo,
kim buldu da seni
böyle, verdi sana
bibloların şeklini...

Bir kadın adamın ardından ağlamaklı bir yüzle koşarak "Benjamin, Benjamin" diye haykırıyordu.

Şu kuklacı Benjamin
değil ki seni bulan.
Söylesene ey rahip,
Kim sana şekil veren?

Kadın yarı ağlayarak "Benjamin, Benjamin" diye haykırıyordu. "Baylar, ona kulak asmayın, aldırmayın ona, delidir; Tanrının Kapısı'nın yokluğunu kafası almıyor."

Kuklacının karısı, kilise memuruyla öğrenciden kuklacı adına özür dilerken Don Benjamin, suratsız bir polise şarkısını okumaktaydı:

Biblocuk, biblo,
kim buldu da seni
böyle, verdi sana
kuklaların şeklini...
Şu kuklacı Benjamin
değil ki seni bulan.
Söylesene ey rahip,
Kim sana şekil veren?

"Hayır, bayım, tutuklamayın onu... Bilerek yapmıyor... Deli olduğunu görüyorsunuz işte..." Don Benjamin'in karısı kuklacıyla polisin arasına girdi. "Görüyorsunuz işte, deli... Tutuklamayın onu... Hayır, hayır, vurmayın ona... Deli olduğunu anlayın, tüm kenti Kapı gibi yıkık gördüğünü sanıyor."

Don Benjamin, kadınla dalaşmayı gittikçe azıtan polisin ellerinden kurtulup hazırlıksız sözlerle tutukluları selamladı: "Ah, seni nasıl görmüştük, şimdi nasıl görüyoruz, Pancho Tanancho, elindeki keskin bıçak aman vermez, duyulmaz kahkahasıyla delip delip geçerdi... Sizi nasıl görmüştük, nasıl görüyoruz, Juan Diego, Lolo Cusholo... Funda bıçağınız

hiç düşmezdi elinizden... Seni böyle yaya mı görecektik hep at üstünde gördüğümüz Mixto Melindres, keskin kılıç sensiz olmazdı, kahramandın ama şimdi vatanına ihanet... Adın henüz Domingo'yken şimdi seni tabancanla görenler... Şimdiyse silahsız ve işgünü gibi asık suratlı... Bitin sirkesini sizlere bulaştıran, şimdi bitleri kırmasını da bilmeli... Ağzına vuracak kilidi olmayan, bileğinde kelepçe taşır..."

Mağazaların memurları işyerlerini bırakıp çıkıyorlardı. Tramvay tıklım tıklım doluydu. Şurada burada bir araba, bir otomobil ya da bisiklet... Kilise memuruyla öğrenci, artık dilencilerin sığınağı, "inançtaşların" çöp yığını haline girmiş olan katedralin ön avlusundan geçinceye kadar hayatın bu köpüklü girdabı sürdü. Başpiskopos dairesinin kapısında birbirlerinden ayrıldılar.

Öğrenci bir tahta köprüyü aşarak Tanrının Kapısı'nın yıkıntısından geçti. Bir rüzgâr sağanağı havaya kalın bir toz tabakası kaldırdı. Yeryüzünün ateşsiz dumanı... Irklarda patlamış bir yanardağın kalıntıları... Bir başka rüzgâr sağanağı, eskiden Adliye Sarayı'nın oturum salonu olarak kullanılan yere dosya kâğıtlarını yağmur gibi yağdırdı. Duvarlardan aşağı sarkan kumaş parçaları rüzgârda sallanan bayraklar gibiydi. Birdenbire kukla oynatan adamın bir süpürgeye binmiş gölgesi çıkageldi: Ardında yaldızlarla dolu mavi gök, ayaklarında toz topraktan beş küçük volkan...

Dan!.. Dan!..

Sessizliğin içinden, saatin sekiz olduğunu bildiren çan sesleri yükseldi...

Dan!.. Dan!..

Öğrenci, evine vardı. Ev, çıkmaz sokaktaydı. Kapıyı açınca ayine hazırlanan hizmetçi kızların kesik öksürükleri arasında tespih çekerek dua eden annesinin sesini duydu: "Acı çekenlerle yollarını şaşırmışlar için... Hıristiyan dünyasının barış

içinde olması için... Kovalanan insanlar için... Katolik inancının düşmanları için... Kutsal kiliseyle kendimize gerekli olan şeyler için... Araf'taki zavallı ruhlar için...

Kyrie eleison."*

Guatemala, Aralık 1922
Paris, Kasım 1925-8 Aralık 1932

* "Tanrı yardımcımız olsun."

ASTURİAS (NOBEL-1967)

1899 yılında Ciudad de Guatemala'da doğdu. Gençlik yıllarında ülkedeki siyasal eylemlere katıldı. 1923'de Hukuk öğrenimini tamamladı. 1924-1928 arası Paris'te etnoloji öğrenimi gördü. Guatemala'ya döndükten sonra profesörlük ve gazetecilik yaptı. Ubicos iktidarının devrilmesinden sonra büyükelçilik görevlerinde bulundu. 1954'deki iktidar değişikliği sırasında Arjantin ve Fransa'da sürgünde kaldı. 1967'de Paris Büyükelçiliği görevine atandı. 1967'de Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı.

Latin Amerika romanının gelişiminde önemli bir yeri olan Asturias 1974 yılında Madrid'te öldü.

Ülkesinin ekonomik ve siyasal gerçekleri yazarın konularının temelini oluşturur. Asturias'ın öteki başlıca eserleri şunlardır: *"Kasırga"*, *"Yeşil Papa"*, *"Gözleri Açık Gidenler"*, *"Guatemala Efsaneleri"*, *"Dilencinin Çukuru"*, *"Bir Melez Kadın"*.